

Karula rahvusparki kaitsekorralduskava 2008 – 2018

Vormistas ja protsessi juhtis: Kaili Preismann

Tekstid ja illustreeriva materjali koostasid: Mats Meriste (metsa, niitude ja maastike osa), Pille Tomson (kultuuripärandi osa), Henno Peegel (arhitektuuripärandi osa), Merike Tsimmer (loodusharidus), Kaili Preismann (soo ja järve elupaigad ning liigid).

Kaitsekorralduskava koostamise töögrupis olid: Jüri Drenkhan, Rene Freiberg, Kristi Kalve, Kaido Kama, Andy Karjus, Elmo Kronberg, Aleksei Lotman, Mats Meriste, Henno Peegel, Kaili Preismann, Pille Tomson, Tea Treimuth, Merike Tsimmer, Mati Urbanik ja Silver Visnapuu.

Vastava valdkonna töögrupi koosolekutele olid lisaks kaasatud järgmised eksperdid: Kalle Eller, Lilian Freiberg, Liisi Jääts, Rainer Kuuba, Taime Puura, Riinu Rannap, Kristel Rattus, Marek Sammul ja Urve Sinijärv.

Vastava valdkonna töögrupi koosolekutele olid lisaks kaasatud järgmised kohalike huvigruppide esindajad: Ants Järvmägi, Toomas Jüris, Irje Karjus, Tõnis Kask, Enno Koemets, Rain Ruusa ja Jaan Visnapuu.

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	4
2. ÕIGUSLIK ALUS.....	5
3. KARULA RAHVUSPARGI KAITSE-EESMÄRK JA VISIOON.....	6
4. KAITSEALA ÜLDISELOOMUSTUS.....	7
4.1 Asukoht ja geograafiline asend.....	7
4.2 Piirid ja vööndid.....	7
4.3 Maakasutus	10
4.4 Kliima.....	10
4.5 Mullastik.....	10
5. MAASTIK.....	11
5.1 Karulale iseloomulikud pinnavormid.....	11
5.2 Loodusmaastik.....	14
5.3 Pärandkultuurmaastik.....	16
6. ELUPAIGAD.....	17
6.1 Järved.....	17
6.2 Väikeveekogud.....	19
6.3 Vooluveekogud ja allikad.....	19
6.4 Sood ja rabad.....	20
6.5 Niidud	22
6.6 Metsad.....	25
7. LIIGID.....	37
7.1 Seened.....	37
7.2 Samblikud.....	37
7.3 Samblad.....	37
7.4 Soontaimed.....	38
7.5 Putukad.....	40
7.6 Teised selgrootud.....	41
7.7 Kalad.....	42
7.8 Kahepaiksed ja roomajad.....	42
7.9 Linnud.....	43
7.10 Imetajad.....	45
8. KULTUURIPÄRAND.....	47
8.1 Asustusstruktuur.....	47
8.2 Arhitektuur.....	48
8.3 Rahvapärimus.....	50
8.4 Traditsiooniline elulaad, töötraditsioonid ja käsitöösused.....	50
8.5 Võru keele Karula murrak.....	52
8.6 Ajaloo- ja arheoloogiamälestised.....	53
8.7 Püsimasustus.....	54
9. LOODUSHARIDUS.....	56
10. HUVIGRUPID.....	59

11. ÜLDISED PÕHIMÕTTED.....	60
11.1 Turismi arendamise põhimõtted.....	60
11.2 Kaitseala külastuspiirkonnad.....	61
11.3 Ehitustegevuse üldised põhimõtted.....	63
11.4 Looduskasutuse tingimused maastikku mõjutavatel töödel.....	65
11.5 Maade riigi omandisse jätmise ja ostmise üldised põhimõtted.....	67
11.6 Ulukite arvukuse reguleerimise üldised põhimõtted.....	68
11.7 Põllu-, rohumaade ja niidukoosluste hooldamise üldised põhimõtted.....	69
11.8 Metsade majandamise põhimõtted.....	71
12. KAITSEALA UURITUS.....	74
13. VÄÄRTUSED, EESMÄRGID, MÕJUTEGURID JA TEGEVUSED.....	75
14. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	100
15. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED, EELARVE JA AJAKAVA.....	108
15.1 Eelarve koond.....	109
15.2 Koostöö.....	111
15.3 Koosluste ja maastike hooldus	122
15.4 Objektide korrastamine.....	131
15.5 Tehnika ja soetused.....	133
15.6 Liigikaitse.....	133
15.7 Andmebaasid.....	134
15.8 Teadustöö ja seire.....	135
15.9 Külastuskorraldus.....	140
15.10 Loodusharidus ja teavitustöö.....	146
16. EELMISE KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUS.....	153
16.1 Eelmise kaitsekorralduskavaga planeeritud tööde läbi viimine.....	153
16.2 Hinnangud eelmise kaitsekorralduskava väärtuste säilimisele vastavalt seatud eesmärkidele.....	158
17. KASUTATUD KIRJANDUS.....	162
18. LISAD.....	163
Lisa 1 Karula rahvuspargi kaitse-eeskiri.....	164
Lisa 2 Järvede nimekiri, uuritus ning jaotumine väärtuste vahel.....	168
Lisa 3 Elupaigatüübid Karula rahvuspargis.....	169
Lisa 4 Karula rahvuspargis esinevate liikide nimekirjad.....	170
Lisa 5 Karula asustusüksused: rahvuspargi asustuse kujunemine.....	189
Lisa 6 Karula rahvuspargi loodushariduskeskuse kontseptsioon.....	192
Lisa 7 Külastusrajatiste jaoks vajalike iga-aastaste hooldustööde kirjeldus.....	194
Lisa 8 Karula rahvuspargis teostatud uuringute loetelu.....	195
Lisa 9 Karula rahvuspargi väärtuslike hoonete nimekiri.....	197
Lisa 10. Väärtuslikud hävimisohus hooned, mis vajavad konserveerimist.....	202
Lisa 11. Karula rahvuspargi suuremad liiva ja kruusakarjäärid.....	207
Lisa 12. Infolehe artiklite sisu.....	208
Lisa 13 Eelisjärjestamise üldised põhimõtted.....	213
Lisa 14 Digitaalsed kaardikihid	215

1. SISSEJUHATUS

Vastavalt „Looduskaitseadusele“ tuleb kõigile kaitsealadele koostada kaitsekorralduskava, mille ülesanne on anda ülevaade kaitsealal paiknevatest väärtustest, püstitada eesmärgid nende väärtuste säilimiseks, määratleda neid väärtusi mõjutavad tegurid ning planeerida tegevused, mis on vajalikud, et need väärtused säiliks. Lisaks tuleb leida kompromissid erinevate väärtuste kaitsmise vahel ning määratleda kriteeriumid, mille alusel on võimalik otsustada väärtuste säilimise üle.

Vastavalt kaitse-eeskirjale on Karula rahvusparki eesmärgiks Lõuna-Eestile iseloomulike metsa- ja järverikaste maastike, pinnavormide, looduse ja kultuuripärandi ning tasakaalustatud keskkonnakasutuse säilitamine, kaitsmine, taastamine, uurimine ja tutvustamine ning kaitsealuste liikide kaitse.

Käesolev kaitsekorralduskava koosneb 18 peatükist. Antud kaitsekorralduskavas puudub eraldi peatükk kaitseväärtuste kirjeldusest (nii nagu see tavapärastelt kaitsekorralduskavades on olnud). Vastavat teemat on käsitletud peatükkides 5-9 iga teema all eraldi blokina. Sellist kaitsekorralduskava ülesehitust on kasutatud kava kasutamise lihtsustamiseks – kogu üht valdkonda käsitlev info on ühes peatükis koos. Kasutajasõbralikuse eesmärgil on püütud läbi kava kasutada ühtset väärtuste numeratsiooni – peatükkides 5-9 kasutatud numeratsiooni on kasutatud nii väärtuste, tulemuslikkusehindamise ja tegevuskava tabelites kui ka metsade majandamise põhimõtete peatükis. Samuti on tegevuskavas iga tegevuse juures tagasi viidud väärtustele, et oleks kergesti leitav, millise väärtuse jaoks üks või teine tegevus on mõeldud ning milliste negatiivsete mõjutegurite mõju selle tegevuse läbiviimisega peab vähenema.

Karula rahvusparki esimene kaitsekorralduskava koostati aastateks 2001 – 2005. Seda kaitsekorralduskava Keskkonnaministeeriumi poolt ei kinnitatud, siiski lähtus Karula Rahvusparki Administratsioon oma igapäevase töö planeerimisel antud ajaperioodil sellest kaitsekorralduskavast. Mitmed seal ettenähtud tegevused jäid raha, aga peamiselt siiski ajapuudusel tegemata. Samas siiski enamus planeeritud tegevustest viidi ellu (eelmise kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkust ning läbi viidud tegevusi on analüüsitud peatükis 16).

Käesolevat kaitsekorralduskava hakati koostama 2005. aasta kevadel. Alustuseks koostati kaitsekorralduskava koostamiseks lähteülesanne, seejärel määratleti huvigrupid ning otsustati, milliseid huvigruppe ja mil moel kaasata tuleks. Järgmiseks moodustati kaitsekorralduskava koostamise töögrupp, mis koosnes:

- Karula Rahvusparki Administratsiooni kõigist töötajatest (Pille Tomson, Mats Meriste, Tea Treimuth, Merike Tsimmer, Henno Peegel, Mati Urbanik, Kaili Preismann) ning peale LKK loomist LKK ja KKT vastava ala spetsialistidest (Pille Saarnits, Silver Näkk ja Toomas Hirse).
- kuuest kohalikust inimesest (Silver Visnapuu, Andy Karjus, Jüri Drenkhan, Kristi Kalve, Elmo Kronberg, Rene Freiberg), kes esindasid rahvusparki alal tegutsevaid erinevaid huvigruppe ning olid kõigile kaitsekorralduskava koostamise koosolekutele kutsutud
- kahest üldeksperdist (Aleksi Lotman ja Kaido Kama), kes samuti olid kõigile koosolekutele kutsutud.

Lisaks kutsuti koosolekutele erinevate valdkondade eksperte (Riinu Rannap, Taime Puura, Lilian Freiberg, Marek Sammul, Urve Sinijärv, Rainer Kuuba, Liisi Jääts, Kristel Rattus, Kalle Eller) ning erinevate teemadega seotud kohalikke inimesi (Irje Karjus, Enno Koemets, Tõnis Kask, Toomas Jüris, Ants Järvmägi, Enno Koemets, Rain Ruusa).

Kokku toimus 8 kaitsekorralduskava koostamise koosolekut (juuni 2005 – märts 2006), viimane neist kahepäevane, kus arutati kõik väärtused, eesmärgid, mõjutegurid, vajalikud tegevused ning erinevate valdkondade üldised põhimõtted läbi ning saavutati kokkulepped. Lisaks toimus juulis 2006. a koosolek, kus kaardistati metsamajanduslike ja muu kultuuripärandiga seotud metsade väärtusi (osalesid Jaan Visnapuu, Kalle Eller, Kaido Kama, Mati Urbanik, Enno Koemets ja Tõnis Kask).

Koosolekutel kokkulepitu põhjal vormistati käesolev kaitsekorralduskava.

Aitäh kõigile eelpool nimetatud inimestele, kes panustasid oma aega ja jõudu käesoleva kaitsekorralduskava koostamisse. Lisaks kõigile eelpoolmainituile suured tänud Eerik Leibakule ja Tarmo Evestusele, kes andsid nõu lindude teemal, Uudo Timmille, kes nõustas seire ja teadustöö osas, Marge Konsale, kes andis nõu ajaloo- ja arheoloogiapärandi osas, Kadri Kallele, kes vormistas koosolekute protokollid ning Katrin Virule, kes aitas läbi viia ja juhtida 2006. aasta märtsis toimunud kahepäevast koosolekut.

Karula rahvusparki kaitsekorralduskava 2008 – 2018 koostamist rahastas Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.

2. ÕIGUSLIK ALUS

Karula rahvuspark asutati 8. detsembril 1993. aastal Lõuna-Eestile iseloomulike metsa- ja järverikaste kuppelmaastike kaitseks. Karula rahvusparki ala võeti kaitse alla 1978. aastal maastikukaitsealana.

Karula rahvusparki valitsejad on Võrumaa ning Valgamaa Keskkonnateenistused (KKT), kaitset korraldab Riiklik Looduskaitsekeskus Põlva-Valga-Võru regioon (ühtlasi täidab viimatimainitu ka talle Looduskaitseseadusega pandud valitseja ülesandeid).

Peamised kaitseala spetsiifilised juriidilised dokumendid, kaitseala valitsejale oma töös juhendumiseks, on:

- **Karula rahvusparki kaitse-eeskiri**, mis reguleerib kaitsekorda Karula rahvusparki territooriumil. Karula rahvusparki esimene kaitse-eeskiri kinnitati Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 92 3. märtsist 1995. a ning muudeti Vabariigi Valitsuse 16. detsembri 1999. aasta määrusega nr. 387. Hetkel kehtiv kaitse-eeskiri kinnitati Vabariigi Valitsuse määrusega nr 149 22. juuni 2006. a (lisa 1).

- **Karula rahvuspark on määratud Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldusega nr 615 Natura võrgustikku kuuluvaks linnu- ja loodusalaks**, mille eesmärgiks on kaitsta rahvusparkis olevaid Linnu- ja Loodusdirektiivi lisades ära toodud liike ja elupaiku.

- **Karula rahvusparki kaitsekorralduskava**, mis planeerib tegevused kaitsealal paiknevate väärtuste kaitseks. Käesolev kaitsekorralduskava on koostatud kümneks aastaks.

- **Maamaksu korrigeerimise määrus**, mis määrab Karula rahvusparkis maamaksu vähendamise vöönditi.

Riiklikud strateegiad ja arengukavad, millega rahvusparkis tegevusi planeerides tuleb arvesse võtta:

- **Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2010 (2005)** seab eesmärgiks maastike, bioloogilise mitmekesisuse ja kultuurmaastike mitmekesisuse kaitse ning rõhutab olulist seost maastikuökoloogia ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse vahel ning maapiirkondade olulisust;

- **Eesti keskkonnategevuskava 2004 – 2006** (hetkel kinnitamata);

- **Bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava (1999);**

- **Eesti metsapoliitika;**

- **Eesti looduskaitsearengukava aastani 2035 (2006)** (kinnitamata).

- **Metsanduse arengukava (2002)**, mille üheks strateegiliseks eesmärgiks on Eestile omaste taime- ja loomaliikide elujõuliste populatsioonide, nende elupaikade ning looduslike ja poollooduslike koosluste püsimine; säästliku (st ühtlase, pideva ja mitmekülgse) metsanduse tagamine läbi kõikide praeguste elustiku mitmekesisuse elementide püsijäämise kindlustamise Eesti metsades ning erametsomani ke teadlikkuse kasvu tagamine.

- **Maa-arhitektuur ja -maastik. Uurimine ja hoidmine. Valdkonna arengukava 2007 – 2010 (2006)** eesmärgiks on säilitada Eesti maa-arhitektuuri ja -maastike omapära selle uurimise, väärtustamise ja hoiu (sh korrastamise) kaudu.

- **Eesti arhitektuuripoliitika ja arhitektuurivaldkonna tegevuskava 2004 – 2008**, mille üheks eesmärgiks on tagada ajaloolise keskkonna püsimine tulevastele põlvkondadele.

- **Eesti maaelu arengu strateegia 2007 – 2013 (vastutav ministeerium: Põllumajandus-ministeerium)**, mille kohaselt on oluline tagada kultuuripärandi objektide säilimine nende ajaloolist ilmet respektides. Strateegia üheks eesmärgiks on paikkonna säilitamine ning kultuuripärandi ja maastikulise mitmekesisuse säilitamisele kaasa aitamine.

- **Eesti säästva arengu riiklik strateegia “Säästev Eesti 21”**, mille peasihiks on ühendada üleilmsest konkurentsist tulenev edukusenõue säästva arengu põhimõtete ning Eesti traditsiooniliste väärtuste ja omanäolise kultuuriruumi säilitamisega.

Rahvusvahelised konventsioonid, kokkulepped ja programmid, millele Eesti on alla kirjutanud või millega ühinenud ning millega seetõttu on seotud ka Karula rahvuspark.

- **Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (1992);**

- **Arhusi konventsioon (1998);**

- **EL loodusdirektiivi (1992);**

- **EL linnudirektiivi (1979);**

- **Euroopa eluslooduse ja looduslike elupaikade kaitse konventsioon (1979);**

- **Pan-Euroopa bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse strateegia (1994);**

- **Balti 21 metsanduses;**

- **Kiievi bioloogilise mitmekesisuse resolutsioon (2003)**

Kohaliku tähtsusega strateegiad ja arengukavad Karula rahvusparkis tegevuste planeerimisel arvestamiseks:

- Valga maakonna arengukavad, strateegiad, planeering ning erinevad teemaplaneeringud
- Võru maakonna arengukavad, strateegiad, planeering ning erinevad teemaplaneeringud
- Antsla valla arengukava 2003 – 2011 ja üldplaneering
- Karula valla arengukava 2004 – 2012 ja üldplaneeringu eelnõu
- Varstu valla arengukava 2004 – 2014 ja üldplaneeringu eelnõu
- Mõniste valla arengukava 2005 -2012
- Kaika kandi arengukava 2004 – 2008
- Rebäsemõisa küla arengukava 2003 – 2010

3. KARULA RAHVUSPARGI KAITSE-EESMÄRK JA VISIOON

Karula rahvusparki kaitse-eesmärk

Karula rahvusparki kaitse-eesmärk on vastavalt kehtivale kaitse-eeskirjale:

- Lõuna-Eestile iseloomulike metsa- ja järverikaste maastike, pinnavormide, looduse ja kultuuripärandi ning tasakaalustatud keskkonnakasutuse säilitamine, kaitsmine, taastamine, uurimine ja tutvustamine ning kaitsealuste liikide kaitse;
- nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liikide – must-toonekure, väike-konnakotka ja kalakotka, kes on I kategooria kaitsealused liigid, metsise, valgeselg-kirjurähni ja laanerähni, kes on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, täpikhuigu, rukkiräägu, sookure, herilaseviu, roo-loorkulli, tedre, jõgitiiru, värbkaku, händkaku, öösorri, hallpea-rähni, musträhni, nõmmelõokese, võõt-põõsalinnu, väike-kärbsenäpi, laanepüü ja punaselg-õgija, kes on III kategooria kaitsealused liigid, kaitse;
- nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimeistiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160), lubjavesel mullal liigirikaste niitude (6270*), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade (sürjametsade) (9060), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) ning II lisas nimetatud liikide – soohiilaka ja palu-karukella, mis on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, ning hariliku hingi, karvase maarjalepa, suur-kuldtiiva ja saarma, mis on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid, elupaikade kaitse.

Karula rahvusparki visioon.

Kaitsekorralduskava koostamise esimestel koosolekutel lepiti kokku Karula rahvusparki visioon:

- Karula rahvuspark on osa Eesti ja Euroopa kaitsealade võrgustikust.
- Kaitsealade võrgustikus on Karula rahvuspark Kagu-Eesti suurim intensiivsest majandustegevusest mõjustamata loodusmassiiv, mis täidab keskkonna kompensatsiooniala, inimpeglike liikide säilimisala ning Lõuna-Eesti pärandmaastike, mitmekesiste jäätekkeliste pinnavormide ning metsade esindusala ülesandeid.
- Karula kaitseala moodustub suurtest omavahel ühendatud funktsionaalse tervikuna toimivatest loodusmaastike massiividest (Kaugjärve-Pehmejärve-Palu-Arukülä-Apja, Tinu-Konnumäe, Verioja ja Õdri-Savijärve), kus toimub koosluste looduslik areng ning millele on omane suur looduslik mosaiiksus: vahelduvad erinevad metsatüübid, sood ja järved. Loodusmaastikud on elupaigaks elujõulistele inimpeglike liikide populatsioonidele. Kaitseala aitab kaasa mitmete nii Eesti kui ka Euroopa mastaabis haruldaseks jäänud koosluste ning taime-, looma- ja seeneliikide säilimisele.
- Rebasemõisa-Kolski, Mähkli-Alakõnnu-Sora, Kaika, Ähijärve ja Jõepera piirkonnas on esinduslikud Karulale omaste maastikuelementide, traditsiooniliste ehitistega, hajaasustusega ning säästvas põllumajanduslikus kasutuses olevad pärandmaastikud, milles on heas seisukorras Kagu-Eesti iseloomulikud pärandkooslused ning poolavatud maastikel elavate liikide populatsioonid ning suur bioloogiline mitmekesisus.
- Säilinud on traditsiooniline elulaad, Karula murrak ning siinsele paikkonnale iseloomulikud traditsioonid ja kombed, mida kannavad kohalikud elanikud.
- Karula rahvusparkis tutvustatakse loodust ja kultuuripärandit, korraldatakse loodusõpet. Intensiivne puhkemajandus on koondunud rahvusparki piirialadele.

4. KAITSEALA ÜLDISELOOMUSTUS

4.1 Asukoht ja geograafiline asend

Karula rahvuspark paikneb Kagu-Eestis (joonis 1) Karula kõrgustiku iseloomulikumas piirkonnas. Karula rahvuspark oma 123 km² üldpindalaga hõlmab nii Karula kõrgustikust kui ka Karula kihelkonnast ligikaudu kolmandiku. Karula kõrgustikust ja kihelkonnast välja poole Võru-Hargla orundisse jäävad ainult kaitseala idaserv koos Äesatmise sooga ja Ubajärve ümbrus. Karula kõrgustik paikneb Valga nõo ja Võru-Hargla orundi vahel, olles ühtlasi veelahkmealaks Peipsi järve ja Liivi lahe vesikonna vahel. Administratiivselt jaguneb Karula rahvuspark peaaegu võrdselt Võru ja Valga maakonna vahel (tabel 1 ja joonis 3).

Tabel 1. Maa ja inimeste jagunemine külade ja valdade vahel 2007. aasta jaanuari seisuga (LKK andmed).

Maa- kond	Vald	Küla	MAA				ELANIKKOND				
			Pindala	Pindala Karula rp territooriumil		Karula rp pindalast	Elanikke küldes kokku (valla andmetel)	Püsi- elanikke rahvus- pargi piires	Suvita- jaid rahvus- pargi piires	Kokku	Karula rp elavad inimesed kogu küla/valla elanikest
			ha	ha	%	%					
Valga	Karula		22 870	5 589	24	45	1 162	57	24	83	5 (7)
		Rebäsemõisa	2 923	2 764	95	22	41	45	19	64	100
		Koobassarõ	3 602	2 061	57	17	28	8	3	11	29 (39)
		Lusti	1 022	343	34	3	23	0	0	0	0
		Lüllemäe	1 650	364	22	3	290	4	4	8	1 (3)
		Valtina	2 011	57	3	0	33	0	0	0	0
Võru	Antsla		26 940	5 125	19	42	4 161	134	74	208	3 (5)
		Ähijärve	2 927	2 395	82	19	52	33	36	69	63 (100)
		Mähkli	842	842	100	7	20	17	16	33	100
		Kaika	810	802	99	7	43	50	14	64	100
		Jõepera	934	544	58	4	42	28	7	35	67 (83)
		Viirapalu	2 366	492	21	4	28	0	0	0	0
		Haabsaare	668	49	7	0	45	6	1	7	13 (16)
	Mõniste		17 540	1 523	9	12	1 084	0	0	0	0
		Koemetsa	4 218	1 523	36	12	26	0	0	0	0
	Varstu		17 020	63	0	1	?	0	0	0	0
		Vana-Roosa	2 269	63	3	1	133	0	0	0	0
Kokku			12 300			100	193			98	291

4.2 Piirid ja vööndid

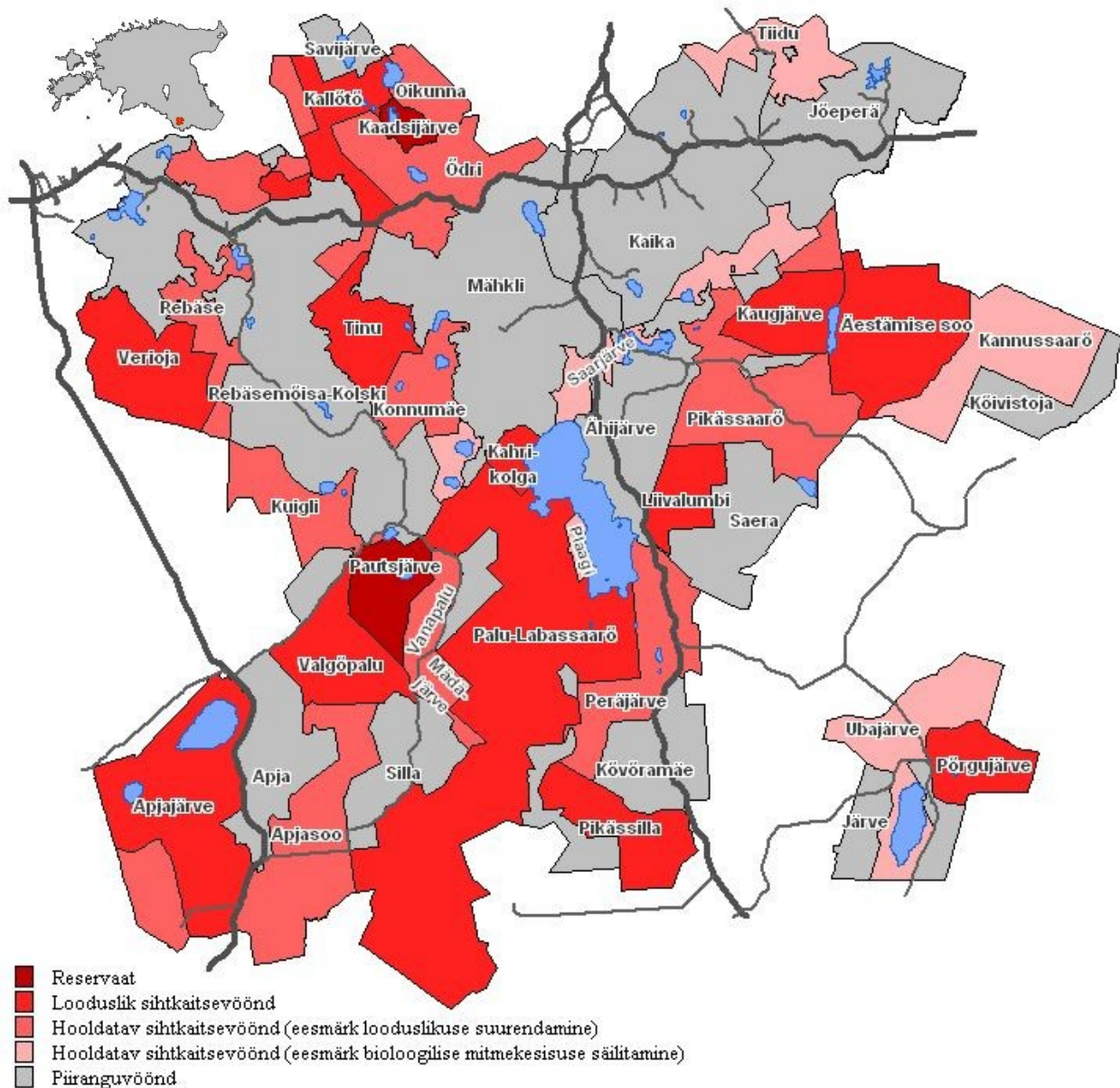
Rahvuspark on jagatud olenevalt piirangute iseloomust ja ulatusest erinevateks vöönditeks: **piiranguvöönd** (pv), **sihtkaitsevöönd** (skv) ja **reservaat** (rv). Karula rahvusparki ala väga suurest maastikulisest ja looduslikust mitmekesisusest tulenevalt on erinevaid vööndeid kokku palju (tabel 2 ja joonis 1 ja 2). Samal põhjusel on ka rahvusparki sihtkaitsevööndid olenevalt eesmärgist jaotatud kolmeks:

- sihtkaitsevööndid, mille eesmärgiks on looduslik areng (nn looduslik skv);
- sihtkaitsevööndid, mille eesmärk on metsade looduslikkuse suurendamine (nn hooldatav skv)
- sihtkaitsevööndid, mille eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse säilitamine (nn hooldatav skv).

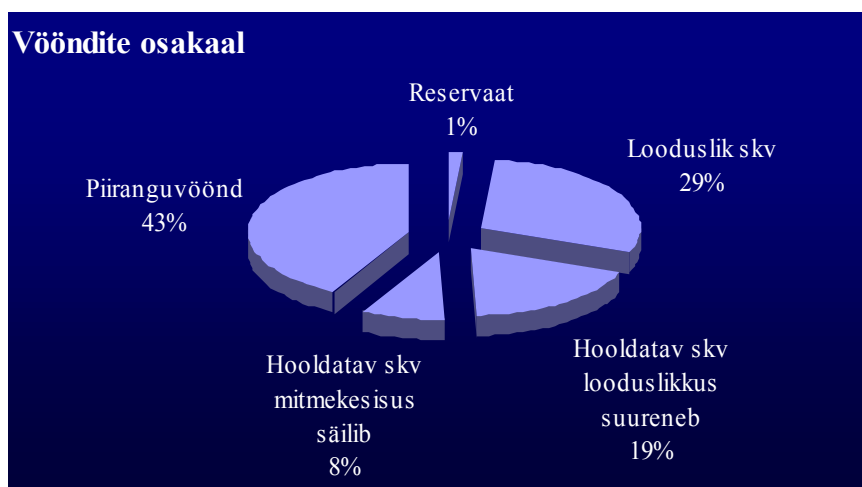
Rahvusparki välispiir ja vööndid on enamasti piiritletud riigimetsa kvartalite vaheliste sihtidega, kraavidega, teedega ja maavaldustevaheliste piiridega (Karula rahvusparki piirid ja vööndid joonis 1).

Tabel 2. Karula rahvusparki maa-ala jagunemine vöönditeks 2007. aasta jaanuari seisuga

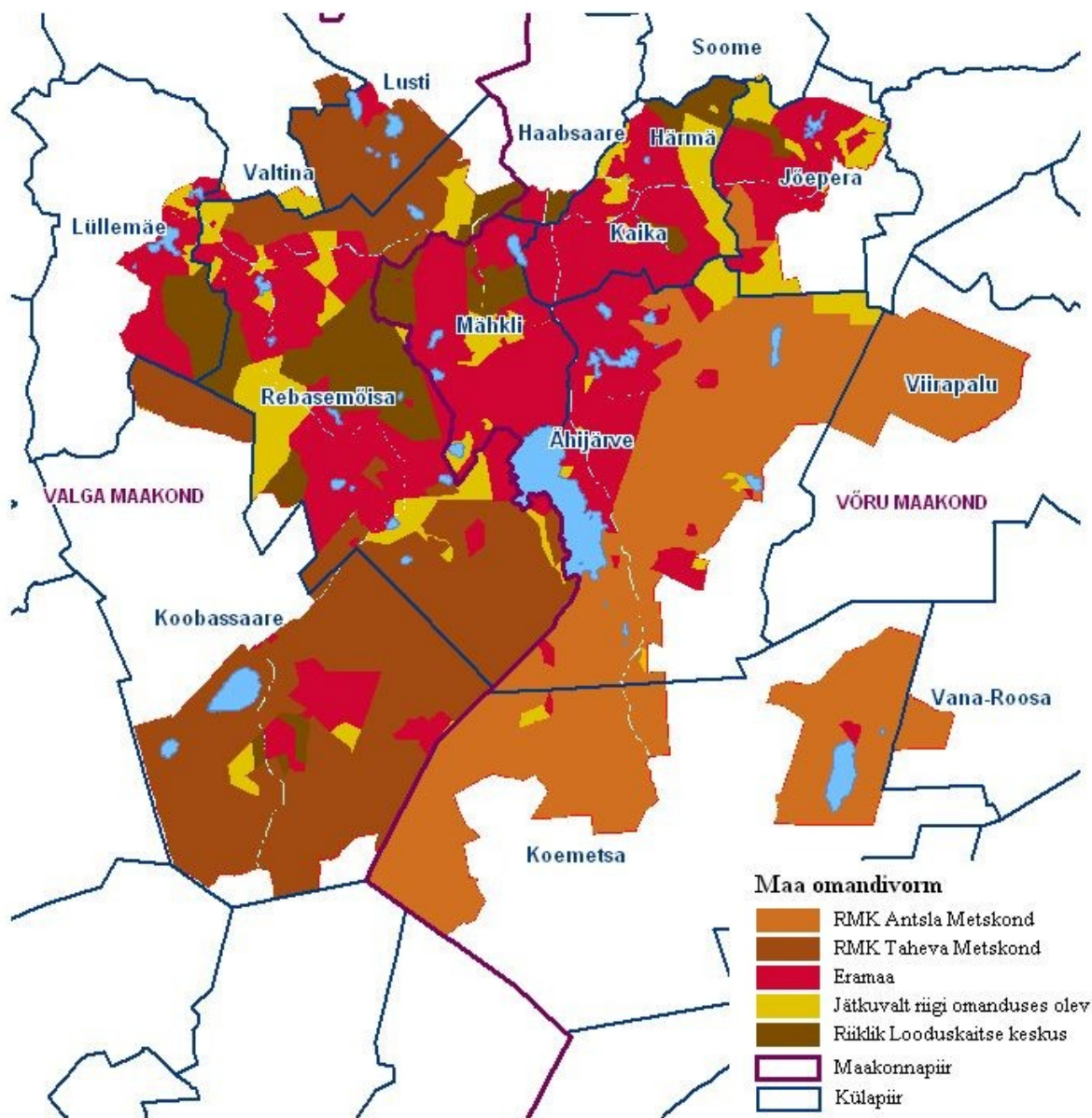
Vöönd	Arv	Riigimaa		Jätkuvalt riigimaa		Eramaa		Kokku	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Reservaat	2	168	2	13	1	0	0	181	2
Looduslik sihtkaitsevöönd	12	3317	42	140	14	148	4	3605	29
Hooldatav sihtkaitsevöönd (eesmärk looduslikkuse suurendamine)	10	1769	22	211	21	319	9	2299	19
Hooldatav sihtkaitsevöönd (eesmärk bioloogilise mitmekesisuse säilitamine)	5	747	9	93	9	180	5	1020	8
Piiranguvöönd	12	1914	24	562	55	2719	81	5195	42
Kokku	41	7915	100	1019	100	3366	100	12 300	100

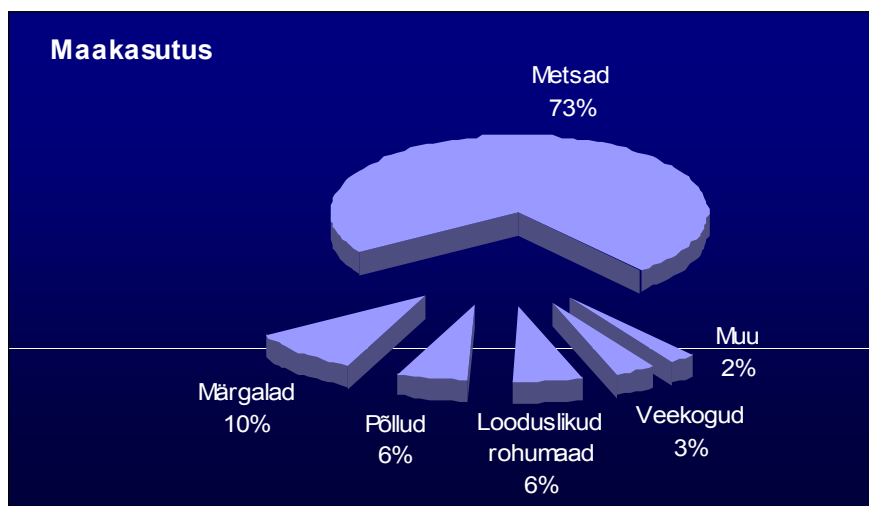
Joonis 1. Karula rahvusparki asukoht ja jagunemine vöönditeks

Joonis 2. Karula rahvusparki maa-ala jagunemine vöönditeks.

Joonis 3. Maaomandi jagunemine.

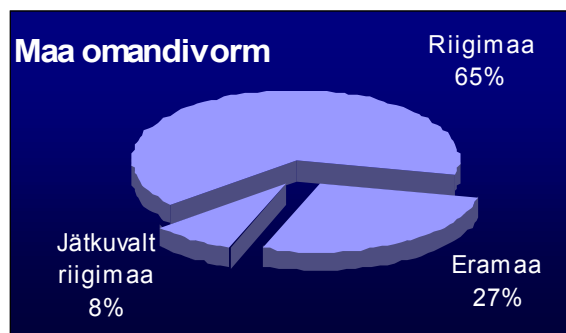

Tüüp	Pindala	
	%	ha
Metsad	73	8 942
Märgalad	10	1 171
Põllud	6	765
Looduslikud rohumaad	6	759
Veekogud	3	391
Muu	2	276
Kokku		123 000

Joonis 4. Maakatte tüübid vastavalt Maa-ameti 2002. a põhikaardile.

Tabel 3. 2006. a seisuga maa jagunemine Karula rahvuspargis omanike kaupa.

Maavaldaja	Pindala	
	ha	%
Riigimaa	8 934	73
RMK Antsla metuskond	3 792	31
RMK Taheva metuskond	3 135	25
Riiklik Looduskaitsekeskus	949	8
Muu riigi omandis olev maa	39	1
Jätkuvalt riigimandis olev maa	1 019	8
Eramaad kinnistus või kinnistusse kandmisel	3 366	27
Kokku	12 300	100

4.3 Maakasutus

Karula rahvuspargi maa-ala jagunemist omandivormi kujutab tabel 3 ning joonis 3. Jaotust maakattetüüpide vahel kujutab joonis 4. Riigimaast moodustab metsamaa 73 % (sh jätkuvalt riigimandis olev maa, millest enamus jääb ka edaspidi riigile). Kogu rahvuspargi alale jäävast metsast 81% moodustab riigile kuuluv mets (sh 65% on RMKle kuuluvad metsad).

4.4 Kliima

Eesti üldise ilmastikuga võrreldes valitseb Karulas suhteliselt kontinentaalne kliima. Külmemad kuud on jaanuar ja veebruar, keskmiste õhutemperatuuridega $-6,6^{\circ}\text{C}$ kuni $-6,7^{\circ}\text{C}$. Kõige soojem kuu on juuli, keskmise õhutemperatuuriga $+16,9^{\circ}\text{C}$. Vegetatsiooniperiood kestab 170 – 180 päeva, sealhulgas aktiivne taimekasvuperiood umbes 120 päeva. Öökülmade vaheline periood on lühike ja võib mõnel aastal vältida isegi alla kuu aja. Sademeid langeb aastas keskmiselt 620 – 680 mm, kusjuures aastate lõikes on erinevused suured (andmed pärinevad Haabsaare (1970-1991) ja Kõstrejärve (1995-1999) ilma-vaatluspostidelt).

4.5 Mullastik

Karula rahvuspark asub aluspõhja Kesk-Devoni Gauja ja Amata lademel ning jääb kahe mullastiku valdkonna piirimaile: Lõuna-Eesti valdkonna Põlva – Valga allvaldkonna ja Kagu-Eesti otsamoreenküngaste erodeeritud ja deluviaalmuldade valdkonna aladele.

Karula reljeefi mitmekesisus kajastub mullastiku mitmekülsuses ja vastupidi. Mullastikukaardil eristuvad selgelt kuplid, seljakud ning nende vahelised tasasemad soised alad.

Rahvuspargis on esindatud üle 40 mullaliigi, kusjuures 1 km²-l on neid keskmiselt 12 kuni 13, sealhulgas põllumajandusmaadel keskmiselt 15 kuni 16 ja põlistel metsamaadel 10 liiki muldasid. Metsamaadel puuduvad põllumajandusaladele iseloomulikud erodeeritud ja deluviaalmullad. Nende esinemine praegustel metsamaadel viitab hiljutisele maaharimisele.

Mullastiku suurt mitmekesisust iseloomustab ka mullaeraldise rohkus: 1 km²-l võib neid olla 230 kuni 240. Ühe positiivse pinnavormi piires esineb kuni 18 mullaeraldist. Mullaeraldise arv sõltub pinnavormi pindalast ja pealispinna liigestatusest ning on üldiselt suurem pindalalt ulatuslikumate kuplite ja küngaste puhul. Pinnavormide suhteline kõrgus mõjustab rohkem mõningate mullaliikide (erodeeritud, deluviaalmullad) pindalalist levikut, samuti muldade erosiooniohtlikkust; vähem erinevate mullaliikide esinemist.

Kuplitel leidub leetunud või leetjaid (lagedel), erodeeritud (nõlvadel) ja deluviaalmuldadeid (jalamiirkonnas). Muldade lähtekivimiks põllumajanduslikel maadel on valdavalt moreen, mis pealmises osas on 40 kuni 60 cm sügavuseni saviliivane, allpool liivsavine. Riigimetsamaadel on muldade lähtekivimiks peamiselt fluvioglatsiaalsed liivad ja kruusad. Erodeeritud muldade lõimiseks on peamiselt liivsavi.

Muldade huumusesisaldus on üsna varieeruv nii mullaliigiti kui liikide sees. Huumusekihi tusedus leetunud, leetuvatel leedemuldadel ning leetjatel ja leostunud muldadel on keskmiselt 18 kuni 20 cm; erodeeritud muldadel peaaegu puudub ning deluviaalmuldadel on ligikaudu pool meetrit (Örd, 1985).

5. MAASTIK

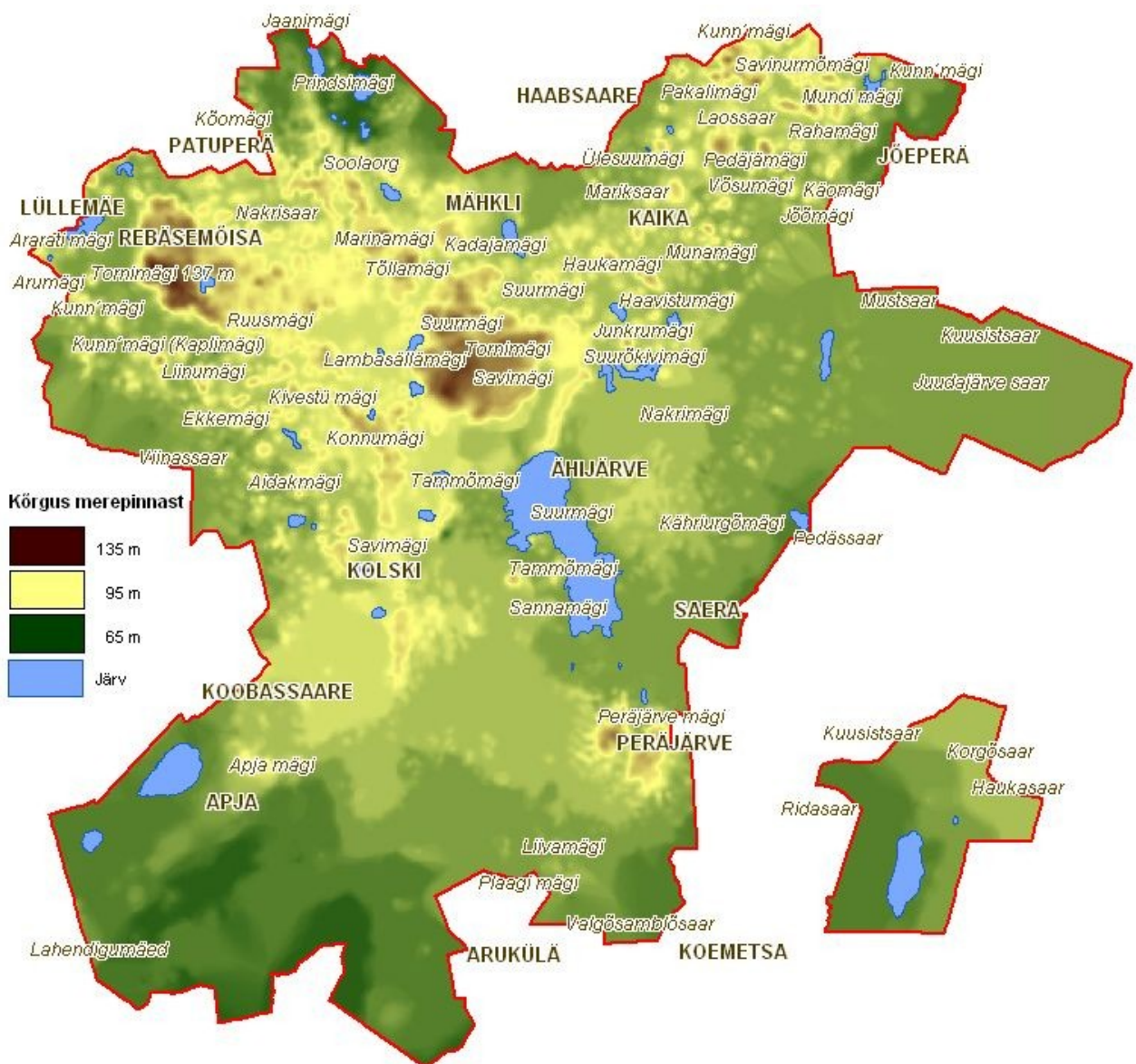
5.1 Karulale iseloomulikud pinnavormid

Üldiseloomustus

Karula kõrgustik kujunes mandrijäätumise lõpuperioodil eri suundades liikunud Võrtsjärve ja Võru-Hargla liustikukeelte vahel. Viimane oli takistuseks Võrtsjärve jääkeelele ja põhjustas moreeni kuhjumist selle servaalal.

Karula kõrgustiku valdavalt künklik-nõoline reljeef on suures osas kujunenud irdjää lõhelistes massiivides. Jääst väljasulanud kivimmaterjal on kuhjunud nii jääalustes koobastes kui ka jääsisestes tühimikes olnud jääjärvedes (kuplistikud) või laienenud jääpragudes voolanud jääjõgedes (lõunapoolne oosmõhnastike ja sandurite vöönd). Hiljem on reljeefi tasandanud soostumine. Mikroreljeefi on mõjutanud ka inimtegevus peamiselt järskudel nõlvadel põlluharimisega tekitatud künniterrasside läbi.

Karula rahvuspargi suhtelised ja absoluutsed kõrgused pole eriti suured. Absoluutsete kõrguste vahe on ligikaudu 70 m (68 kuni 138m), kusjuures suurem osa territooriumist asub 75 kuni 100 m kõrgusel üle merepinna, sellest madalamal on umbes 7,5% ja kõrgemal umbes 6,5%. Kõrgeim punkt kaitsealal on Rebäsemõisa Tornimägi (137,8 m üm), mille suhteline kõrgus Rebäsejärve tasemest on 40,5 m, mäe läänejalamiilt umbes 55 m ja mis on ühtlasi suurima suhtelise kõrgusega pinnavorm kaitsealal (joonis 5).

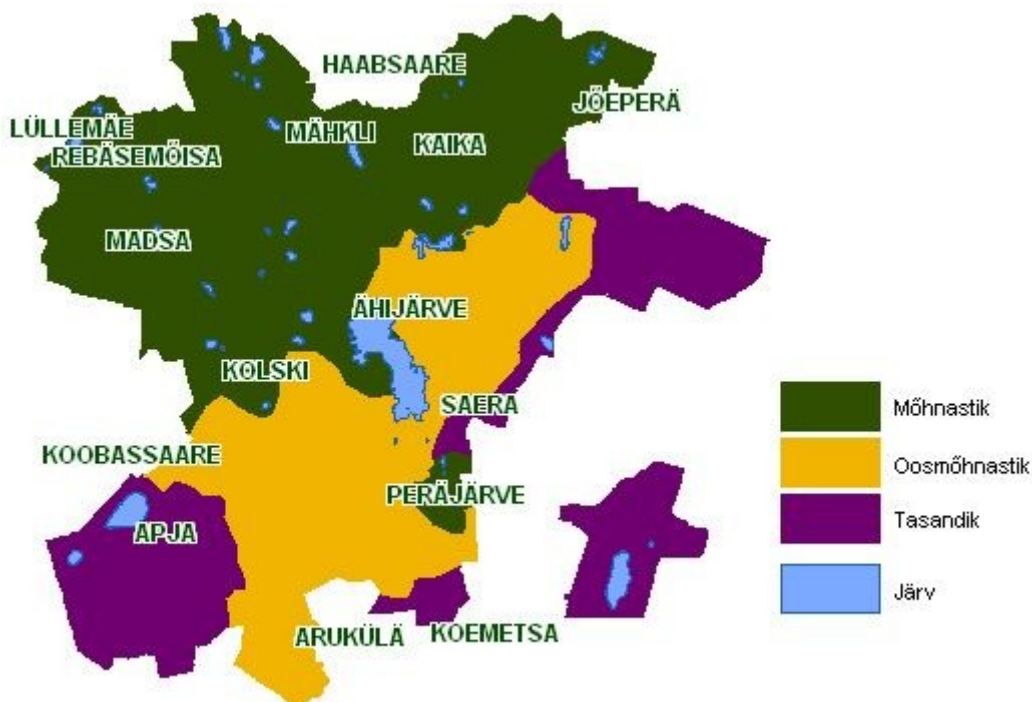

Joonis 5. Karula rahvuspargi geomorfoloogia

Väärtuse kirjeldus

Karula on üks huvitavamate pinnavormidega ala Eestis, eriti huvitavaks teeb ala eri-ilmeliste liustikutekkeliste pinnavormide koosesinemine suhteliselt väikesel alal (Järvet, 1998). Suures plaanis jaguneb Karula-ala kolme eri-ilmelise pinnavormide grupi vahel (joonis 6):

- tasandikud – mitmesugused soo-, sandur-, moreen- ja (jää)järvetasandikud;
- mõhnastikud – erineva suuruse, kuju ja koostisega künkad;
- oosmõhnad – pikad ja kitsad vallidelaadsete seljakute kogumikud.

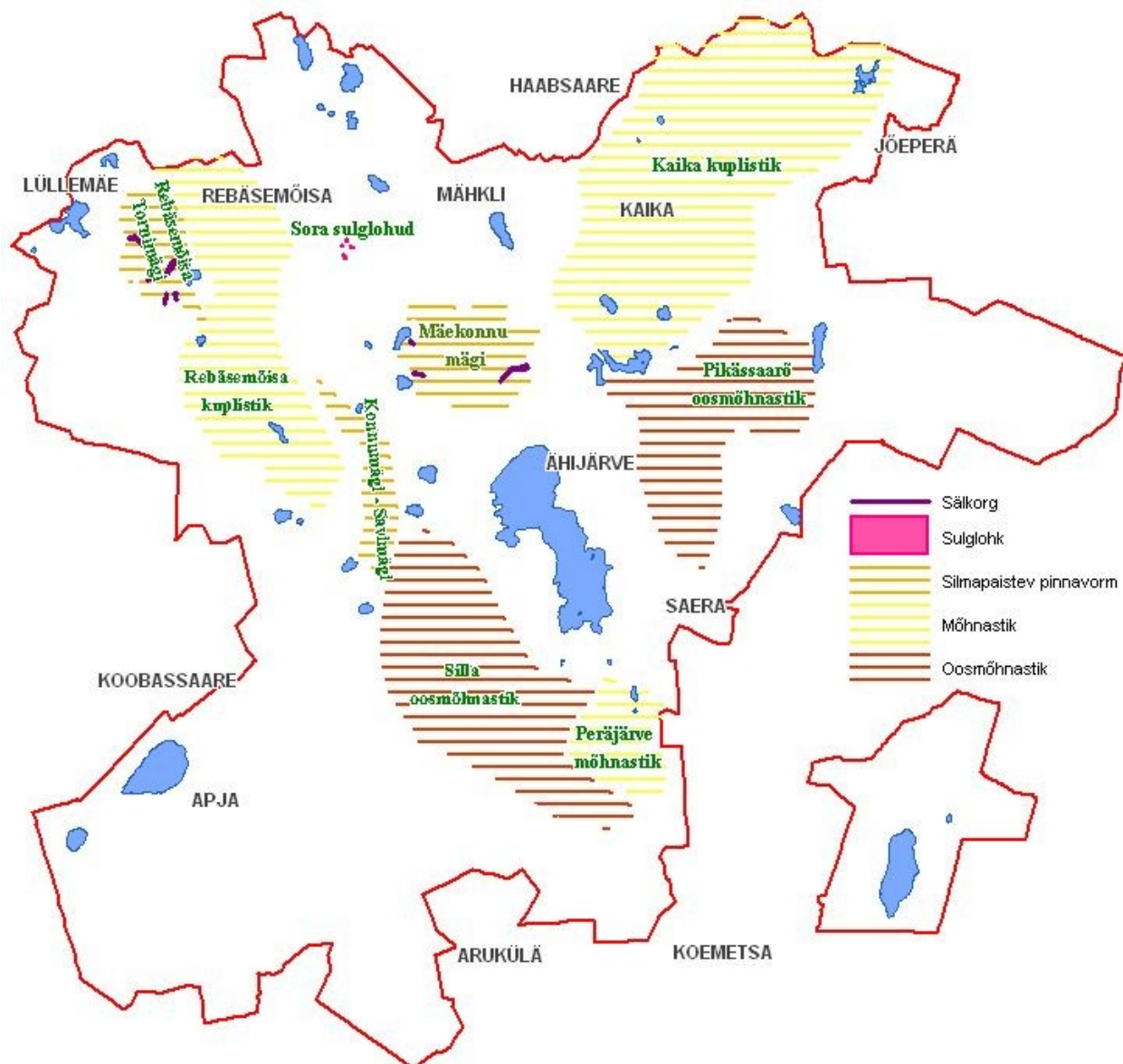

Joonis 6. Karula rahvuspargi pinnavormid

Kõige iseloomulikumateks pinnavormideks (joonis 7) Karulas on korrapärase kujuga moreenkattega mõhnad-kuplid. Viljaka pinnaga moreenkattega kuplistikud Kaika-Jõeperä (Kaika kuplistik) ja Rebäsemõisa-Kolski (Rebäsemõisa kuplistik) on kujunenud ka peamiseks inimasustuse kandjateks piirkonnas, mis omakorda on kohati mõjutanud ka kuplite kuju (kujunenud on künni ja tee terrassid). Oluliselt erineb eelnimetatutest Peräjärve mõhnastik, mis koosneb liiva/kruusa kuhjatistest, kus küngaste väga tihe asetus ja suured suhtelised kõrgused ei ole soosinud maaviljelust – nii ongi tegemist metsase piirkonnaga.

Teiseks iseloomulikuks pinnavormiks Karulale on oosmõhnastikud. Siinsed oosmõhnad on suhteliselt madalad (~10 m) kuid pikad (kuni 1 km). Kuna oosmõhnastiku ala on väga metsane, siis on piirkond suhteliselt varjatud, lisaks sellele on mõhnade vahelised madalamad kohad kaetud turbalasundiga, mis samuti varjutab pinnavormide esinduslikust. Kohati on oosmõhnasid kahjustanud kruusa kaevandamine.

Lisaks kuplistikele ja oosmõhnastikele võib esile tõsta ka mitmete väiksemate vormide esinemist. Sora talukoha lähisel asub grupp sulglohkusid e sõlle. Need sügavad ja järskude kallastega pinnavormid on huvitavad ala arengu uurimise seisukohalt, ilma väljavooluta suletud süsteemis kuhjunud setetesse võib olla „jäädvustatud“ oluline info piirkonna jääliustiku taandumise järgsest arengust (senini paraku uurimata) (joonis 7). Väiksemate pinnavormidega koos on Karulas ka kolm suuremat platootaolist moodustist, mida iseloomustavad väga järsud nõlvad ja suhteliselt tasane pealispind. Neist suurim on Mäekonnu mägi, mis on korrapärase kujuga, pealt savika pinnakattega. Rebäsemõisa külas moodustab natuke väljavenitatud põhiplaani kõrgema ala Tornimägi koos ümbritsevate kõrgendikega. Rebäsemõisa Tornimäe iseloomulikuks omaduseks on väga järsk edelanõlv, teised nõlvad ei ole nii selgelt välja kujunenud. Kolmandaks „suurvormiks“ on Konnumägi – Savimägi, mis on väga pikk (~3 km) ja kitsas (~500 m) tasase viirsavi laega ja järskude nõlvadega keha. Mäekonnu ja Tornimäe savistelt pindadelt allavoolavad veed on mägede külgedesse lõiganud hulgaliselt salkorke (joonis 7).

Joonis 7. Erilised pinnavormid Karula rahvuspargis.

Grupp inimtekkelisi pinnavorme väärrib samuti väärtustamist, erinevatest asustusperioodidest pärit künniterrassid, tee terrassid jne.

Suur hulk pinnavorme on veel uurimata ja väärtustamata, kuna puuduvad vastavad uuringud, ka sellised teadvustatud väärtused nagu salkorud ja sulglohud on ülepindselt senini kaardistamata, mistõttu ei pruugi nende rohkus senini teada olla. Samas sisaldavad Karula maastikud endas informatsiooni mandrijää taandumisest ja kohaliku looduse kujunemisest.

Lisaks ohustavad Karulale iseloomulikke pinnavorme teede rajamine, pinnase planeerimine ehitustegevuse käigus ja maa-ainese kaevamine, neid negatiivseid mõjusid aitab ennetada kehtiv kaitsekord, mille kohaselt sellised tööd tuleb eelnevalt kooskõlastada, ning see, et maastiku ilu osatakse hinnata. Mõtlematu inimtegevuse tõttu võib kohati probleemiks olla ka erosioon.

Olulist mõju omavad mitmeid endised kruusakarjäärid, mille kaevandamine on lõpetatud, neist kümme karjääri on tasandatud ja üks osaliselt tasandatud. Suuremad tasandamata karjäärid on Vana-Palu, Värtemäe ja Karsi karjäärid. Lisaks karjääridele on mitmeid alla 0,3 ha pindalaga korrastamata maa-ainese võtmise kohti: Peräjärve, Sora ja Viitka teede ääres.

5.2 Loodusmaastik

Üldiseloostus

Karula loodusmaastiku moodustavad ulatuslikud metsa-alad koos looduslike järvede ja sooladega. Loodusmaastiku aladel on erinev saamisluгу ning praegune kasutus. Osad metsa-alad (soosaared) on põlised metsad ning neid ei ole kunagi oluliselt majandatud. Samas oli osa praegusest metsamassiivist veel ~60 aastat tagasi valdavalt liigendatud talumaastik (näit. Alakonnu järve ja Mikumäe vaheline ala, Haanja, Liivakingu, Juudinurme piirkond jne).

Piir loodusmaastiku ja p randkultuurmaastiku vahel ei ole selge ja üheselt m istetatav – pigemini on tegemist kohati laiema, kohati kitsama  leminekualaga ühest maastikut  bist teise. Suurem osa loodusmaastikust on mittemajandatav v  nd (reservaat või sihtkaitsevöönd). Samas kuulub osa (17 %) loodusmaastike metsadest sihtkaitsevööndite puhveraladena piiranguvööndisse ning on seeläbi majandatavad.

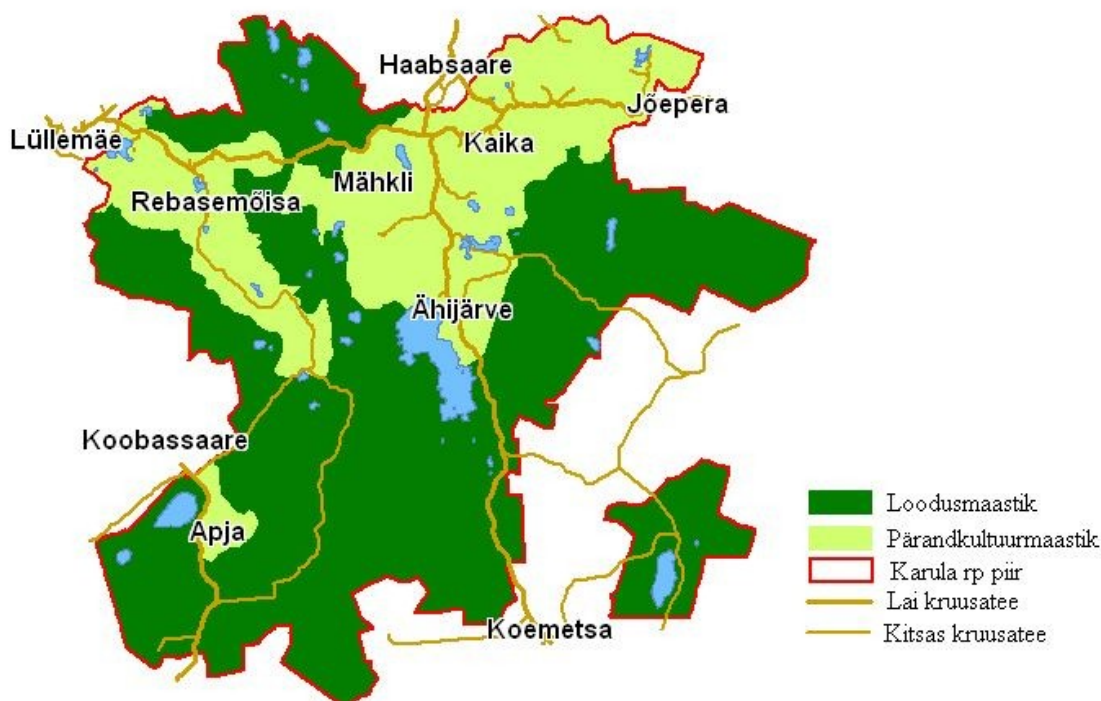
Karulas on Kagu-Eesti suurim metsamassiiv, mis ulatub kaugelt üle rahvusparki piiride. Inimasustus alal peaaegu puudub, välja arvata mõned kunagised metsavahikordonid (praeguseks enamasti asustamata).

Väärtuse kirjeldus

Karulale on iseloomulik suur metsasus, sealjuures suure ühtse metsa-ala esinemine. Selles suures metsamassiivis on alasid, kus metsa ei majandata ja kus on välja kujunenud/kujunemas loodusmets, samas esineb ka laialdasi alasid, kus metsa mõõdukalt ka majandatakse. Varasemast, rahvusparki eelsest ajast on pärit ka mitmed metsa intensiivse majandamise märgid (vanad lageraielangid, metsakultuurid, kuivendusobjektid jne), kuid need on üha enam sulandumas loodusmaastikusse. Vaid selline suur massiiv saab toimida kompleksse loodusmaastikuna (kohati jääb ka rahvusparkist väheseks, siiski saab siinne ala toimida tuumikuna intensiivselt majandatavate metsade keskel). Kuigi rahvusparki loodusmaastik on kohati lõigatud p randmaastikega ei ole see siiski väärtust t keldanud – k  k metsamassiivid on omavahel ühendatud. Loodusmaastikku liigestavad üksikud endised metsavahitalud lisavad loodusmaastikusse piire (näiteks metsa ja lageda vahel), mis suurendab veelgi elupaikade rohkust.

T  piline loodusmaastik asub rahvusparki l  naosas ning  drij rve ja Kaugjärve  mbruses. Loodusmaastikega ala hõlmab umbes 70% rahvusparki territooriumist (joonis 8).

Peamiseks loodusmaastike ohustavaks teguriks on olemasolevatele teedele ja elektriliinidele laiade sihtide rajamine, mis lõhub maastiku terviklikust, ning muud tehisobjektid. Mõningast negatiivset mõju võivad omada ka raied, liigne k lastustegevus ja inimese tegevusest tingitud erosioon, viimaseid aitab ära hoida kehtiv kaitsekord. Ka metsapõlengud võivad olenevalt olukorrast omada negatiivset mõju.

Joonis 8. Karula rahvuspigi loodus- ja pärandkultuurmaastik

5.3 Pärandkultuurmaastik

Üldiseloomustus

Karula rahvuspargi pärandkultuurmaastikke iseloomustab eelkõige erinevate maakattetüüpide mosaiiksus – põllumaad ja niidud vahelduvad metsatukkade ja sooladega. Selline suur kirjusus kätkeb endas ka palju erinevaid elupaiku pärandmaastikuga seotud elustikule. Hajali paiknevad talud ja reljeefil käänlevad teed ilmestavad maastikku veelgi. Pärandkultuurmaastik on kohaliku elanikkonna peamine eluruum – siin haritakse põldu, peetakse karja, töötatakse ja mängitakse. Mitmed maastikuelemendid (känniterrassid, vanad hooned, põlised teed) viitavad sinise kultuuri ja elulaadi pikale ajaloole.

Pärandkultuurmaastike leviala on tingitud peamiselt muldade viljakusest – nii ongi inimasustus seotud moreenkattega kuplistike ja nende lähima ümbrusega.

Pärandmaastiku leviala on olnud ajas muutuv. Pärandmaastike levik saavutas maksimumi enne II maailmasõda, kui Karula oli oluliselt lagedam ning pärandmaastikusse kuulus ka Alakonnu järve ja Mikumäe vaheline ala. Pärast küüditamisi ja kollektiviseerimist metsastusid suured alad, põllumajanduse mehhaniseerimine tõstis oluliselt pärandmaastike metsasust – raskesti kasutatavad järsud nõlvad ja märjad niidualad ning vaese pinnaga kuplite laed metsastusid.

Pärandkultuurmaastik paikneb peamiselt rahvuspargi põhjapoolses osas Mähklist Jõeperäni ning Kolskist Rebäsemõisani, eraldiseisvana paikneb lõunapool ka Koobassarõ-Apja pärandmaastiku tükike. Pärandkultuurmaastikud hõlmavad praegu ligikaudu 30% rahvuspargi pindalast (joonis 8).

Väärtuse kirjeldus

Väärtusena käsitletakse pärandmaastikku kaasaegse seisuga – varasemat maastike mustrit ei arvestata, kui varem kultuuristatud ala on nüüdseks metsa kasvanud ja liitunud suurema massiiviga on sellest saanud taas loodusmaastik.

Olulised pärandkultuurmaastikku ja keskkonda mõjutavad objektid on suurfarmid: Rebäsemõisa ja Latiku kolhoosilaudad koos ümbrusega ja Tätäl olev endisaegne sovhoosi noorkarja farm. Reostavana mõjuvad ka Sora elektriliin ja Tiidu vaatetorn.

Pärandkultuurmaastikke ohustavad peaaesjalikult hooldamise puudumine, ebasobivad ehitised, maastiku mustri muutmine ja mittesobivad põllumajandusmeetmed (väiksemate niidusiilude suuremateks massiivideks liitmine ja metsastamine), ka elektriliinid ning maastikku mitte jälgivad teed. Kohati rikuvad lühiajaliselt pärandkultuurmaastike ilmet suunamata külastamine, maa-ainese kaevamine, lintelektrikarjuste ja võrkaedade kasutamine, niidusiilude ja teeservade hooldamata jätmise, kobraste tegevusjäljed. Halvasti mõjub metsaservade ja vaadete kinnikasvamine. Olenevalt olukorrast võib negatiivset mõju omada ka raietegevus ja maaparandussüsteemide hooldamine. Negatiivseid mõjusid leevendab see, et on olemas kehtiv kaitsekord ning püsielanikud ja –hooldajad, kes on maastike hooldamisest huvitatud, hooldajate poolset huvi aitavad hoida PRIA ja Keskkonnaministeeriumi poolt maksavad loodushoiu- ja põllumajandustoetused. Hästi mõjuvad maastikus paiknevad traditsioonilised ehitised.

6. ELUPAIGAD

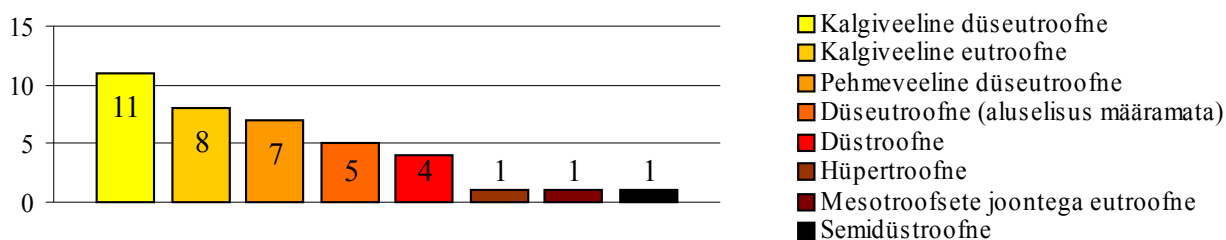
6.1 Järved

Üldiseloostus

Mandrijää taandumisel tekkis Karula kuplistiku alale mahajäänud jääpankade asemeis hulgaliselt järvi, kokku 60 ringis. Neist jääb rahvuspargi alale 40 (järvede nimekiri lisa 2).

Karula suhteliselt väiksele alale jääb väga erinevaid järvi. Siin ei leidu vaid mõnda üksikut Eestis esinevat järvetüüpi, valdavaks tüübiks on siiski segatoitelised ning kalgiveelised järved (joonis 9), mis tuleneb moreenmuldadest ja metsa rohkusest. Tänu hõredale asustusele on järved üsna looduslähedases seisundis. Kõige suurem järv on Ähijärv (~180 ha) ja kõige sügavam Savijärv (~18 m).

Rahvuspargi 40 järvest 5 on kehvast seisundis: Raudjärv, Kõstrejärv, Pormeistri järv, Kүүdre järv ja Ojajärv (Ott, 2001). Tehisveekogudest on suuremad Pormeistri paisjärv, Madsa lump, Püssa talu tiik, Apja soo lump ja Koobassaarõ tiik.

Joonis 9. Järvede tüpoloogiline jaotumine Karula rahvuspargis

Väärtuse kirjeldus

Karula rahvuspargi 40 järvest on väärtuslikud 38 (joonis 10). Järved omavad kahesuguseid väärtusi: looduslikke ning vaatelisi ja puhkemajanduslikke. 12 järve puhul need väärtused kattuvad.

6.1.1 Looduslikult olulised, mitmekesise elustiku ja eripärase tüpoloogiaga järved (3110, 3130, 3140, 3150, 3160)¹

Suurema osa Karula rahvuspargi järvedest on inimtegevusest suhteliselt vähe mõjustatud ning heas seisundis. Kokku on selliseid järvi 34 võttes enda alla 360 ha. Looduse mitmekesisuse ja teaduslikku väärtust silmas pidades on limnoloogid väga olulisteks pidanud Ähi-, Must-, Ödri, Uba-, Saar- ja Suur-Apja järvi. Elustiku omapära ja liigirikkuse poolest paistavad silma Karula väikesed metsajärved. Samuti on leidnud endale elupaiga siinsetes järvedes mitmed haruldased liigid. Karula järved ilmestavad siinset maastikku oluliselt ja on kogu kompleksina väga väärtuslikud. Enamus Karula järvi on aegade jooksul läbi uuritud. Uuemad uuringuandmed on olemas umbes poolte rahvuspargi järvede kohta (lisa 2), ülejäänud järvi on uuritud enam kui 30 aastat tagasi. Tol ajal tehtud uuringute andmed Riiklikul Looduskaitsekeskusel puuduvad (Limnoloogiajaamas on need olemas, kuid korrastamata).

Looduslikele järvedele võivad halvasti mõjuda koordineerimata turism, randade täisehitamine, veetaseme muutmine inimese poolt, reostus, kalade röövpüük (samuti pole teada, kui suurt mõju omab seaduslik kalapüük) ning see, et kalasid asustatakse järvedesse koordineerimatult.

6.1.2 Vaateliselt ja puhkemajanduslikult olulised järved

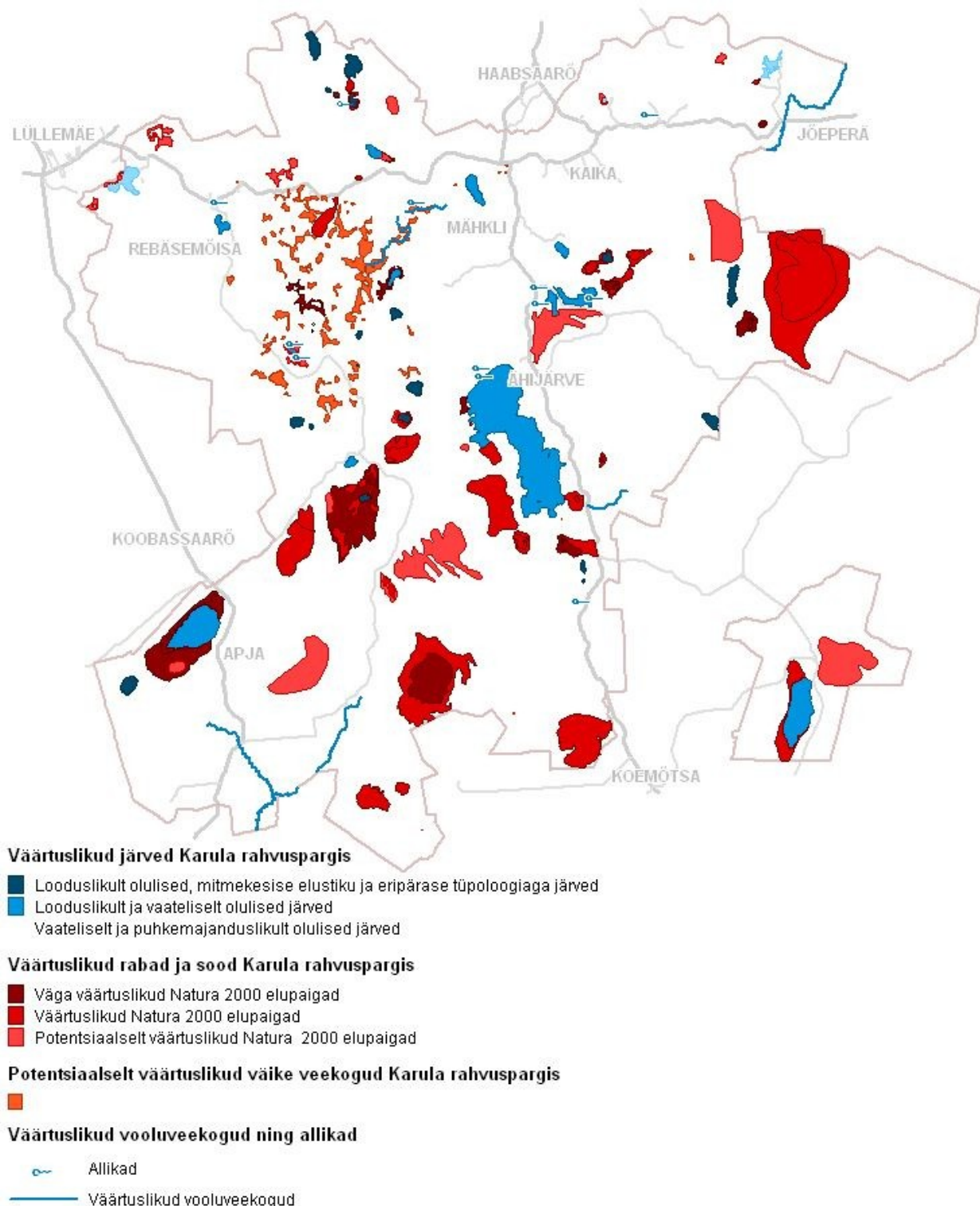
Lisaks sellele, et järved on elupaigaks mitmetele elusolenditele, on nad oluliseks maastikku ilmestavaks teguriks. Selliseid järvi, mille ääres armastatakse puhata või mis jäävad teede või turismiteadete naabrusesse, on Karula rahvuspargis kokku 16, kokku 320 ha (joonis 10, lisa 2 järvede nimekiri).

Enamuste järvede seisund on hea ning nad on puhkemajanduslikult hästi kasutatavad, ka enamus vaateid järvedele on avatud. Erandiks on vaade Suur-Apja järvele, mis on täielikult võsastunud ja teepealt pole enam võimalik järve näha. Võsastumine ohustab ka teisi järveääri. Osade järvede kaldad on kobraste tegevuse tagajärjel risustunud, mis mõjutab negatiivselt järvede puhkemajanduslikule väärtusele. Samuti mõjub halvasti Ähijärve puhkemajanduslikule olukorrale veetaseme pidev kõikumine, mis on tingitud 1975. aastal Ähijärve väljavooluks olevale Muduri kanalile ehitatud veeregulaatorist, mis praeguseks enam ei tööta. Väga kehv on Kүүdre ja Kõstrejärve seisund.

¹ Peatüki 6 alapunktide järel sulgudes on ära toodud antud väärtuse alla kuuluvad Euroopa Liidu Loodusdirektiivi kohaselt väärtuslike elupaikade koodid. Karula rahvuspargis esinevate Natura elupaikade täielik nimekiri ning koodide vasted leiab lisast 3.

Kõstrejärve näol tegemist kaitsekorralduslikult olulise järvega. Järv asub rahvusparki piiril, kaitseala ja Lüllemäe vahel. Kõstrejärv on läbi aegade olnud populaarne ujumiskoht ja kui järve seisund oleks piisavalt hea, et teda edaspidigi ujumiskohana kasutataks, siis vähendaks oluliselt koormust teistel kaitseala väärtuslikematel järvedel.

Väärtusele võib negatiivselt mõjuda suur külastuskoormus. Potentsiaalseteks ohtudeks on põllumajandusreostus ja randade täis ehitamine.

Joonis 10. Karula rahvusparki väärtuslikud järved, väikeveekogud, vooluveekogud ning sood ja rabad.

6.2 Väikeveekogud

Üldiseloostus

Väikeveekogudeks on loodusliku tekkega lombid, mis on liiga väikesed, et olla järved, ning inimese poolt rajatud tiigid. Looduslikud väikeveekogud (lontsikud, lannud ja lumbid) on tekkinud tänu mitmekesisele ja vahelduvale pinnamoele. Maastikus on mitmesuguse suurusega ja kujuga veega täidetud lohke, mida oma väikese pindala tõttu järveks kutsuda ei saa. Paljude väikeveekogude suurust ja veetaset on oluliselt kujundanud koprad. Tiigid on enamasti rajatud taluhoonestuse lähedusse ning kuuluvad Karula tüüpilise õueplaneeringu hulka. Kõik need on Karulale tüüpilised väikeveekogud. Väike veekogudeks on ka enamasti 50-ndatel aastatel kasutusel olnud madalsooturba varumiskohtadest kujunenud tiigid, neist suuremad on Ähijärve, Värtemäe, Karkküla, Suislepa ja Linnukmäe turbaaugud.

Väärtuse kirjeldus

Nii looduslikud kui ka inimese tehtud väikesed madalad kaladeta tiigid (külmuvad talviti põhjani läbi) on elupaigaks haruldastele kahepaiksetele ja putukatele. Nad ise ja eriti nende vastsed on toiduks kaladele. Osad neist veekogudest, mis paiknevad metsas, on väga vaese elustikuga pruuniveelised veesilmad. See, millist väärtust need veekogud endast kujutavad, pole teada, kuna uuritud neid pole. Samuti pole selge, kui palju neid on ning kus nad täpselt asuvad. Kaardikihile on kantud oletatav väärtuse paiknemine ning väärtuse tegelik paiknemine tuleb alles välja selgitada (joonis 10).

Rohketoitelisemaid väikeveekogusid ähvardab ajapikku kinnikasvamine. Juhul, kui on tegemist oluliste elupaikadega, tuleks neid puhastada. Pole teada, millist mõju avaldab sellele väärtusele kibraste arvukuse reguleerimine ja kopratammide lõhkumine. Potentsiaalselt võib negatiivselt mõjuda põllumajandusreostus, väikeveekogude süvendamine ilma eelneva kooskõlastamiseta ning veekogude täis ajamine. Võimalik, et negatiivset mõju omavad ka veetaseme muutused.

6.3 Vooluveekogud ja allikad

Üldiseloostus

Suuri jõgesid rahvusparki ei jää. Kaitseala põhjapoolne osa (19 km²) kuulub Võrtsjärve (Peipsi) vesikonda. Haabsaarõ oja vesi jõuab Ärnu jõe pidi Väikese Emajõe kaudu Võrtsjärve. Ülejäänud rahvusparki territoorium jääb Koiva (Liivi) vesikonda. Koivasse suubuvad Lannamõtsa oja, kuhu jõuavad rahvusparki lääneosa veed, ja Mustjõgi, mis saab alguse Suur-Saarjärvest ning kuhu koonduvad kaitseala idaosa veed. Ähijärve, Pehmejärvede ja Ubajärve veed jõuavad Ahelo jõe ning Apjajärvede ja Pautsjärve veed jõuavad Silla ja Hargla oja kaudu Mustjõkke (joonis 11).

Joonis 11 Karula rahvusparki jagunemine vesikondadeks.

Kokku on rahvusparkis vooluveekogusid 284 km neist enam-vähem looduslikus seisus (pole süvendatud või kanaliseeritud) on 12 km ojasid ja jõgesid. Lisaks looduslike vooluveekogude süvendamisele ja kanaliseerimisele on rajatud kaitsealal põllumajandus- ja metsamaade kuivenduseks kraavide võrgustik, mille osatähtsus vooluveekogudest on Karula rahvusparkis suur – põhiosa vooluveestikust moodustavad metsakuivenduskraavid – soo- ja soostunud metsade kuivendamiseks on rajatud rahvusparki ida-, lääne- ja lõunapoolsetel äärealadel tihe kuivendusvõrk (Metsoja ja Väikese Pehmejärve kuivendusobjektid). Põllukraavide arv ja kogupikkus on väike (Järvet, 2000).

Suurematest rahvusparki jäävatest põllumajandusmaade kuivendusobjektidest on olulisemad Vana-Hauka (43 ha) ja osalt rahvusparki jääv Kaika objekt, ülejäänud kuivendusvõrgu moodustavad üksikud talukraavid ja õgvendatud ojad. Rajatud kuivenduskraavide võrgustik mõjutab oluliselt jõgede üldist seisundit (Mustjõe ja Ahelo jõe ülemjooksud). Alandatud on Mustjõe veetaset. Paremas seisus on Hargla oja, mis voolab praktiliselt kogu ulatuses looduslikus sängis, kuigi jõe valgjalal on tehtud ulatuslikke maaparandustöid (Tuvikene et al, 2004).

Suurim kanal on Ähijärve väljavoolule rajatud Muduri kanal koos regulaatoriga, viimane on nüüdseks amortiseerunud ja Ähijärve veetaset reguleerida ei võimalda.

Rahvusparki välispiirile jääb Pehmejärve kanalisüsteem koos Pehmejärve veetaset hoidva ülevooluga, mis on samuti amortiseerunud. Olulisemalt mõjutavad järvede looduslikku veerežiimi Suur-Apja järvest endise Karula metskonna juurde viiv Koobassaarõ kanal, Väikest ja Suurt Saarjärve ühendav kanal ning tasandamata

kallastega Rebäse ja Mikile järvede väljavoolukanalid.

Väärtuse kirjeldus

6.3.1 Vooluveekogud

Vooluveekogudest on väärtuslikud looduslikes ja taastuvates sängides voolavad jõed ja ojad ning allikad ja lätted. Looduslikes sängides voolavaid ojasid ja jõgesid on Karula rahvusparkis kokku 12 km (joonis 10), mis moodustab vähem kui 5% kõigist kaitsealale jäävatest veekogusest. Väärtuslikud on nad tänu oma haruldusele. Põhiliseks ohuks on looduslikus seisus vooluveekogude süvendamine, kanalisse ajamine ja paisutamine.

6.3.2 Allikad ja lätted

Suuremaid allikaid Karula rahvusparkis pole, samas on teada mitmeid väiksemaid allikaid ja lätteid (joonis 10), täpsemalt pole neid uuritud. Seetõttu pole ka selge, kus nad asuvad, palju neid on, mis seisus nad on ning kui väärtuslikud nad võiksid olla. Mitmetesse allikatesse on sisse pandud salved, mis on ajajooksul lagunened ja vajaksid korrastamist, sest kohalike inimeste mälestustes omavad allikad olulist kohta. Ohuteguriteks on allikate tallamist külastajate poolt ning allikate reostamine.

6.4 Sood ja rabad

Üldiseloostus

Vaatamata rahvusparki väikesele pindalale ning alla Eesti keskmist jäävale soostumusprotsendile on sood siiski rohkearvulised – seni on uuritud 56 sood. Pindalast moodustavad sood ligikaudu 10%. Kõige suurem kaitsealale jäävatest soodest on Äestamise soo, mille pindala on 219 ha. Suurem osa soodest on heas seisundis. Üksnes 14% inventeeritud soodest ei vastanud Natura 2000 elupaiga kriteeriumitele. Põhjuseks oli peamiselt inimõju (metsakuivenduskraavid, raieõõd ja turba kaevandamine) ning oletatavasti kopra poolt tingitud ülejutused, mille tulemusena oli soo asemel tekkinud veekogu.

Väärtuse kirjeldus

Soode suur arv on tingitud reljeefi liigendatusest, mille tõttu on sood väikesepindalalised (inventeeritud soodest kahe kolmandiku pindala jäi alla 10 hektari). Kuplistiku alale jäävad sood on lubja ja toitainete rikkama vee tõttu liigirikkamad kui oosmõhnastike alale jäävad sood. Mõnevõrra suuremad sood esinevad sandurtasandike piirkonnas rahvusparki lõunaosas (Arukülä Suursuu, Apja soo, Suur-Apja järve soo, Pikäsilla soo, Kuusistsaarõsoo) ning kõrgustiku servaala nõgudes (Äestamise soo, Haanja soo) (Pajula, 2001) (joonis 10).

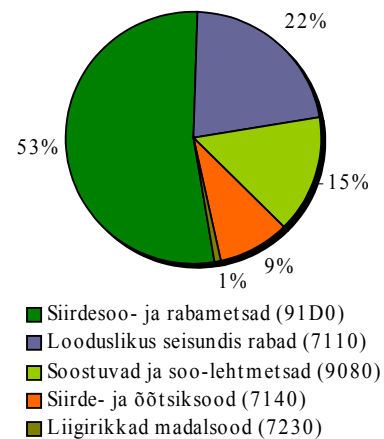
Kokku on inventeeritud Karula rahvusparkis soode inventuuri käigus (Pajula, 2001) 1 265 ha märgalasid. Neist väärtuslikeks tunnistati 1091 ha soid ja rabasid. Omakorda neist 745 ha on inventeeritud metsaelupaigatüüpideks ning 347 ha soolupaigatüüpideks. Suures osas kattubki soode ja rabade väärtus metsaväärtustega. Enamasti koosneb üks raba- või soomassiiv keskel paiknevast soolupaigatüübist ning seda ümbritsevast rabametsast või soostuvast lehtmetsast. Kuna kindlat üleminekut soo- ja metsaelupaigatüüpide vahel pole, on kaardil soodena esitatud kõik need soo elupaigad, mis inventuuri käigus soodeks inventeeriti (st, et ka siirdesoo- ja rabametsad ning soostuvad- ja soometsad).

Võrreldes ülejäänud Eestiga torkab silma Karulas õõtsiksoode rohkus (sh erinevas kinnikasvamisstaadiumis järvede suur hulk) (joonis 12), mis on Eesti skaalas suhteliselt vähelevinud sootüüp, ka metsaga kaetud madalsoid leidub rohkelt, paraku aga enamus neist (nagu Eestis tervikuna) tugevalt inimõjutatud. Mõningad Karula looduslikus seisundis madalsoosoometsad on Eesti mastaabis üsna haruldased (Ähijärve läänekalda soomets, Plaagi – Kõgrõjärve ja Külmalähte kolgi soometsad, Kaadsi-Kallõõd järve vaheline soomets). Eesti keskmisega võrreldes suhteliselt vähem leidub rahvusparkis lagerabasid (Pajula, 2001).

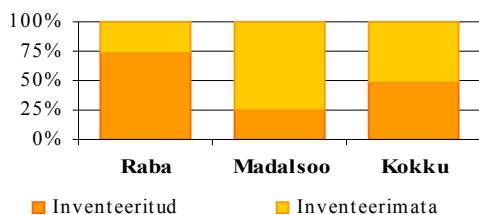
Inventeeritud on üksnes suuremaid soo- ja rabamassiive ning enamus väikesoosid on inventeerimata. Väikesood on kaitseala märgaladest kõige väärtuslikumad. Joonisel 13 on võrreldud inventeeritud alasid põhikaardil ära toodud raba ja madalsoo kihtidega. Kõigist kaitsealale jäävatest põhikaardi järgsetest märgaladest on inventeeritud kõigest 49%.

Negatiivselt mõju omavad kuivendussüsteemid ning kopraülejutused. Osad sood on rikutud turba kaevandamisega, samas suuremahulist turbavarumist ei ole kaitseala territooriumil toimunud. Potentsiaalselt ohustab osasid soid reostus (Kõstrijärve sood Lüllemäe heitveded).

Vooluveest tingitud erosioonioht ohustab Valgõpalu sood, kuhu küll 2002. aastal tehti erosioonitõke, aga mis on amortiseerunud ning ei täida enam oma eesmärki. Enamus soid, kus raieõõd ei tohi teha, asuvad rangema kaitsekorraga sihtkaitsevööndites. Piiranguvööndisse jääb sellistest soodest vaid Künimõõtsa soo ja leebema

Joonis 12 Väärtuslike soode esinemine Karula rahvusparkis

Joonis 13 Karula rahvusparkis paiknevate soode uuritus

kaitsekorraga sihtkaitsevööndisse Ahnõjärve ja Künimõtsa järve ümbrused sood.

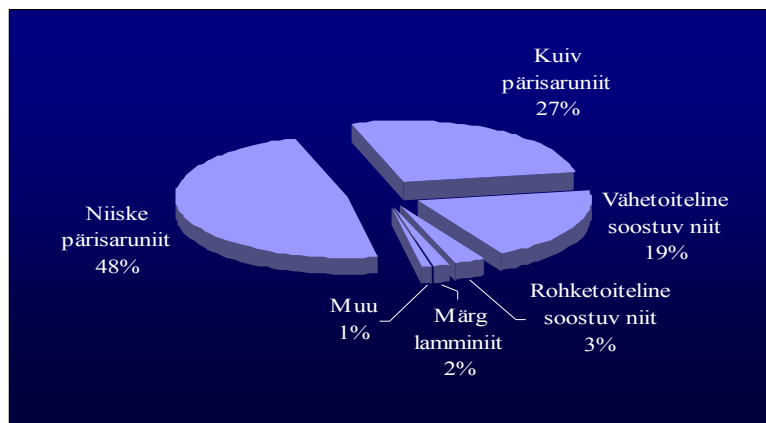
6.5 Niidud

Üldiseloostus

Karula rahvuspargis on inventuuride poolt niidukooslusteks tunnistatud 492 ha rohumaid. Karula niitudest on enamik (~75 %) aruniidud st niidud, mis asuvad mineraalpinnasel, liigniisketel turvaspinnasel asub niitudest vaid neljandik (joonis 14).

Väärtuse kirjeldus

Niiduna on säilinud või taastunud paremini niiskemad niidualad (peamiselt seetõttu, et need on muuks põllumajanduslikuks tegevuseks kõlbmatud olnud), aruniitudest enamiku moodustavad niisked aruniidud. Karulale on ajalooliselt ilmselt olnud omane ka soolade kasutamine heinategemiseks, paraku ei ole seda aspekti eesti pärandkoosluste uurimisel käsitletud ja seega ei ole teada säilinud või taastatavate sooniitide ulatus ning seisund.

Joonis 14. Niitude jaotumine tüüpide kaupa Karula rahvuspargis

Vastavalt hooldamisvõimalustele on käesolevas kaitsekorralduskavas jagatud niidud kolme funktsionaalsesse klassi (joonis 14):

- kuivad niidud – niidud, kus maa on mineraalpind;
- niisked niidud – niidud, kus maa aasta läbi (va kuivad suved) on niiske (pinnas on pehme), niitude hooldamine on keerulisem – iga tehnika seda ei võimalda;
- liigniisked niidud – niidud, kus pinnase moodustab turvaspind (vahest õõtsikulaadne) – hooldamine ei ole kaasaegsete võtetega võimalik.

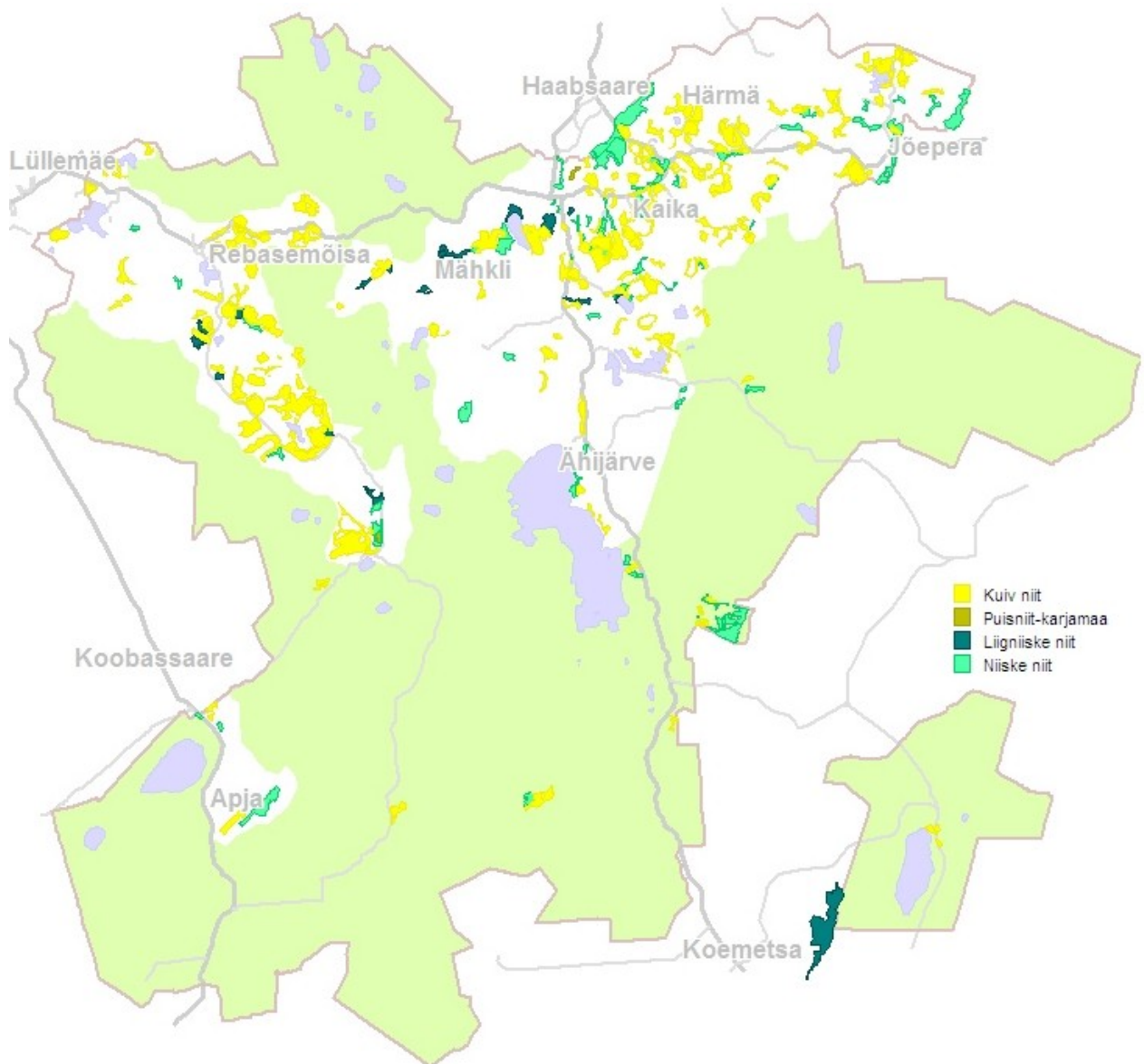
Enamus Karula niidualadest pole veel väga looduslikud (on liigivaesed ning pole taastunud niidualadele omane liigirikkus), kuna paljuski on tegemist endistel põllumaadele kujunevate kooslustega. Madalaid märgasid niitusid ei ole reeglina üles haritud, kuid tänu põllumajanduse mehhaniseerimisele on need paljuski kasutusest välja jäänud ning võsastunud/metsastunud. Vähemal määral on märgasid niitusid kahjustanud kuivendamine (reeglina on niidulapid suuremaks kuivendamiseks liiga väikesed) ning kibraste poolt ülejutamine. Siiski on põllumajanduse taastekkimine ja Karula Rahvusparki Administratsiooni aktiivne tegevus niitude seisundit oluliselt parandanud, kuivadest niitudest on võsast puhastatud ja kasutusse võetud enamik, märgade niitudega ei ole nii hästi, kuid neidki on hulgaliselt kasutusse võetud. Uueks ohuks on kujunemas niitude üleskündmine või kultuuristamine pealekülvamise teel.

6.5.1 Puisniidud ja puiskarjamaad (6530, 9070)

Puisniite on rahvuspargis vähe ja needki on väikesed (≤ 1 ha), kokku 8 ha (joonis 15). Karula rahvusparki ainus väljakujunenud puisniit, mis on sealjuures ka kõige suurem, asub Astra talust läänes Ähijärve kaldal. See ~1 ha suurune märg puisniit on iga-aastaselt ka niidetud ja suhteliselt heas korras.

Seoses niitude puhastamisega võsast on tekkinud juurde puisniitude ja puiskarjamaa ilmelisi niidutükke, kus võsa lõikuse käigus on valikuliselt jäetud kasvama puid (enamasti kaski), siiski ei ole sellised alad veel välja kujunenud puisniidule iseloomuliku taimestikuga. Hoolduse (niitmise) jätkudes ja vajadusel puistut veelgi harvendades kujuneb neist hõrendikest samuti puisniit. Samas võib neist kujuneda ka puiskarjamaa – karjatamine on puude vahel enamasti odavam.

Ainsat väärtuslikku puisniitu kaitsealal – Ähijärve puisniitu – võib ohustada hoolduse katkemine ning kuna tegemist on lihtsalt ligipääsetava kohaga, kus on hea käia huvilistele taimi õpetamas, ka liigne külastamine.

Joonis 15. Niidud funktsionaalsete rühmade kaupa Karula rahvusparkis.

6.5.2 Kuivad niidud (4030; 6210; 6270; 6410; 6510)

Inventeeritud niitudest kuulub antud väärtuse alla 352 ha, neist ~10 ha on väga heas seisundis (Saera, Jõepera, Rebäsemõisa ja Kolski piirkonnas) ja ~98 ha heas seisundis.

Ajalooliselt on pea kõik Karula kuivemad avatud alad olnud üles küntud. Siiski on paljud põllualad jäänud põllumajanduse intensiivseks muutumise käigus kasutusse loodusliku rohumaana (joonis 15) – seda peamiselt seetõttu, et suure ja võimsa tehnikaga ei ole keerulisel maastikul põlluharimine tasuv. Niidukoosluste taastumine on toimunud erineva kiirusega, sage on nähtus, kus vaesustunud mullaga kupli ülemisel osal on taimestik väga mitmekesine seevastu nõlval, kus muld rammusam valitsevad veel kultuurkõrrelised. Niidutaimestik ei ole lühikese taastumisperioodi tõttu veel väga mitmekesine (vaid üksikutes kohtades on niidu seisund inventeeritud väga heaks), kuid pakub juba piisavalt elupaiku pärandmaastikega seotud elustikule.

Edasise püsiva hoolduse ja intensiivse põllumajanduse ilmingute puudumisel (ei künta ega väetata, ei toimu ülekarjatamist) kujuneb ka niidule tüüpiline kooslus lõplikult välja. Lisaks on suuremateks ohtudeks metsastamine ning metssea kahjustused. Samuti on probleemiks see, et hoolimata arvukatele inventuuridele, pole päris selge, kus ja mis seisundis niidud paiknevad. Kuna on olemas inimesed, kes on niitude hoolimisest huvitatud, siis on hoolduse puudumine nende niitude puhul pigem teoreetiline võimalus. Mingit mõju omab ka kraavide kinni kasvamine, kuigi pigem ohustab see märjemaid niite.

6.5.3 Niisked niidud (6210; 6410; 6430; 6450; 6530; 7230)

Inventeeritud niitudest moodustavad niisked niidud 110 ha (joonis 15), millest väga heas seisundis on ~10 ha (Saera ja Kaika – Jõepera tee ääres) ja heas seisundis ~27 ha niite.

Niisked niidud on ainuke järjepidevalt püsinud pool-looduslik kooslus Lõuna-Eestis, sest enamus kui-

vi aruniite on ajaloo vältel lühemaks või pikemaks ajaks korduvalt põllustatud. Nii jäidki niisked niidud heinategemise aladeks ajal, mil kuivad olid valdavalt põldudeks haritud. Kuna niiskete niitude koosluseid pole rikutud üles harimisega (põlluharimine niisketel aladel polnud võimalik), on nad kuivadest niitudest väärtuslikumad – sinna on aegade jooksul saanud kujuneda pool-looduslikele niitudele omased taimekooslused. Siiski on niidualasid kohati kahjustanud kuivendamine. Mõõdukas nn labidakraavidega kuivendus ei ole kooslust oluliselt muutnud – see on veetaset vaid nii palju alandanud, et oleks võimalik suvine (käsitsi) niitmine. Kõige enam on selliseid niite kahjustanud hilisem raskete traktoritega hooldamine (samal ajal on see ka peamine põhjus, miks niidud säilinud on), mis on lõhkunud kamarat ja tallanud pinnase. Kohati on niisked niidualad ka kobraсте tegevuse tagajärjel üle ujutatud – pika-ajalisema üleujutuse tagajärjel on kadunud kuivenduse mõju ja alal on taas hakanud kujunema liigniiske niidu kooslus.

Kõige rohkem ohustab neid niite maaomanike poolne väärtustamatus ja hoolduse puudumine. Samuti mõjub halvasti see, et pole päris selge, kus ja kui väärtuslikud niidud asuvad. Lähitulevikuks võivad negatiivselt hakata mõjuma juurdepääsuteede halb olukord, kraavide kinnikasvamine (ja nende seejärel liiga sügavalt lahti kaevamine) ning kopra tegevuse tagajärjel üle ujutamine.

6.5.4 Liigniisked niidud (6430; 6450; 7230)

Inventeeritud niitudest on neid üle 22 ha, neist heas seisundis on ~3 ha (Mäe-Tsilimiku ja Kaalepi õuede all). Liigniiskete niitude näol on tegemist Karula kõige vähem mõjutatud (kvaliteedilt), samas ka kõige vähem säilinud (kvantiteedilt) niidutüüpi. Valdava osa moodustavad sooniidud, mida ei ole kunagi üles haritud. Samas on selliseid niite kuivendusega muudetud niisketeks niitudeks, mida kuivendada ei ole saanud, see on valdavalt võsastunud/metsastunud.

Antud niidutüüpi ei ole senini väärtustatud ega uuritud – seetõttu ei ole ka infot selliste niitude kohta (paljuski endised niidetavad sood ja õõtsikud). Valdavalt on inventeeritud liigniiskete niitude näol tegemist kuivendusejärgselt juba välja kujunenud niiskete niitudega, mis hiljem kraavide ummistumisel on taas liigniisketeks muutunud – samas ei ole veel välja kujunenud/taastunud liigniiskele niidule iseloomulik taimekooslus. Põliste liigniiskete niitude olemasolu ja seisundi peavad kinnitama edasised uuringud.

6.6 Metsad

Üldiseloostus

Metsad moodustavad enam kui 73% kaitseala kogupindalast. Karula rahvuspargis on metsasid Eesti põhikaardi (2002 a.) järgi 8 941 ha (joonised 16 ja 17).

Karula rahvuspargi metsades on eristatavad kolm piirkonda:

- Põhjapoolne madalkünklik palu- ja laanemetsade piirkond. See on ühtne metsamassiiv, kus kasvukohatüübid on vähevarieeruvad ning koosluste erinevused on tingitud eelkõige puistute vanuselisest erinevusest.

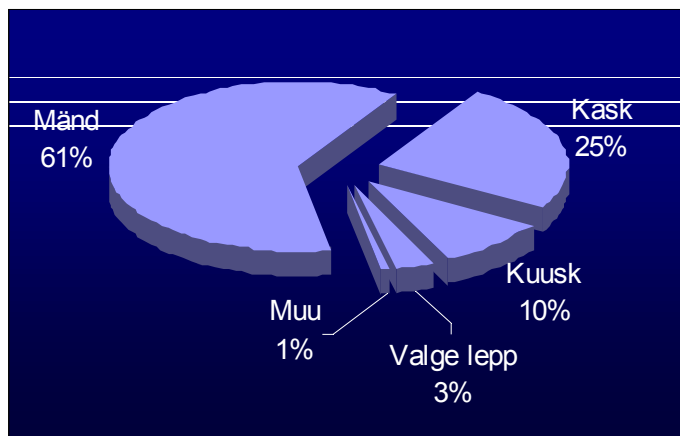
- Poolkaarjalt läänest itta ulatuv Rebäsemõisa – Mähkli – Kaika – Jõeperä piirkond. Piirkonnas on esindatud peamiselt kupleid katvad arumetsad ning kuplite vahel kõdu- ning madalsoometsad. See on pärandkultuurmaastik, kus metsad moodustavad olulise komponendi maastikulises mitmekesisuses. Ala on tervikuna pikaajalise inimõjuga. Metsad kasvavad peamiselt madalamatel liigniisketel aladel ning väikeste saartena (1 – 5 ha) kuplitel või nende nõlvade. Metsad on liigendatud põldudest ja niitudest. Märgalad on selles piirkonnas väikesed, liikuva veerežiimiga (lodud ja madalsood) või kuivendatud (kõdusood) ning vastavalt sellele jagunevad ka selle piirkonna soometsad lodu-, madalsoo- ja kõdusoometsadeks.

- Lõunapoolne metsamassiiv. Piirkonna suurimaks väärtuseks on see, et tegemist on põlise metsamaaga. Peamisteks tunnusteks on reljeefi iseärasustest tingitud metsatüüpide varieeruvus. See piirkond hõlmab peaaegu poole kogu rahvuspargi territooriumist, seal paikneb üks loodusreservaatidest ja suurem osa sihtkaitsevöönditest. Looduslikus seisundis metsade suur osakaal selles piirkonnas on tingitud paljuski soode ulatuslikust esinemisest tulenevatest raskustest metsade majandamisel. Lisaks metsade looduslikkusele on eriline väärtus ka oosmõhnastiku reljeefist tingitud koosluste varieeruvusel: kitsad mineraalmaasaared vahelduvad siirdesooribadega. Metsatüüpidest on enim esindatud palu- ja siirdesoometsad, samuti rabametsad.

Rahvuspargi puistute tagavara on ~1 675 000 tm (metsakorralduse andmed). Kõige sagedamini esinev peapuuliik on harilik mänd (*Pinus sylvestris*). Järgnevalt esineb kaske (*Betula ssp.*), harilikku kuuske (*Picea abies*) ja halli leppa (*Alnus incana*). Vähem leidub harilikku haaba (*Populus tremula*), musta leppa (*Alnus glutinosa*) jt (tabel 4 ja joonis 18).

Tabel 4. Metsamaa jagunemine peapuuliikide ja tagavara järgi 2006. aasta seisuga.

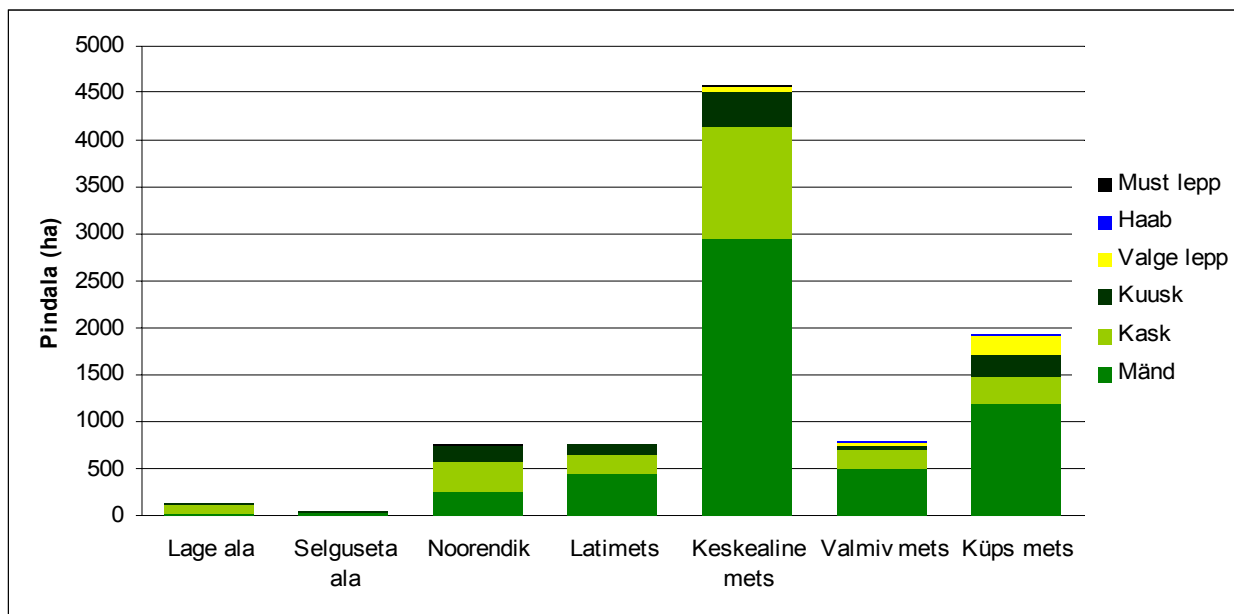
Peapuuliik	Pindala		Tagavara	
	ha	%	tm	%
Mänd	5 855	61	1 133 525	68
Kask	2 346	25	328 223	20
Kuusk	929	10	155 430	9
Valge lepp	317	3	44 063	3
Haab	39	0	7 650	0
Must lepp	36	0	5 090	0
Lehis	4	0	761	0
Tamm	1	0	55	0
Pappel	1	0	224	0
Remmelgas	1	0	1	0
Kokku	9 528	100	1 675 022	100

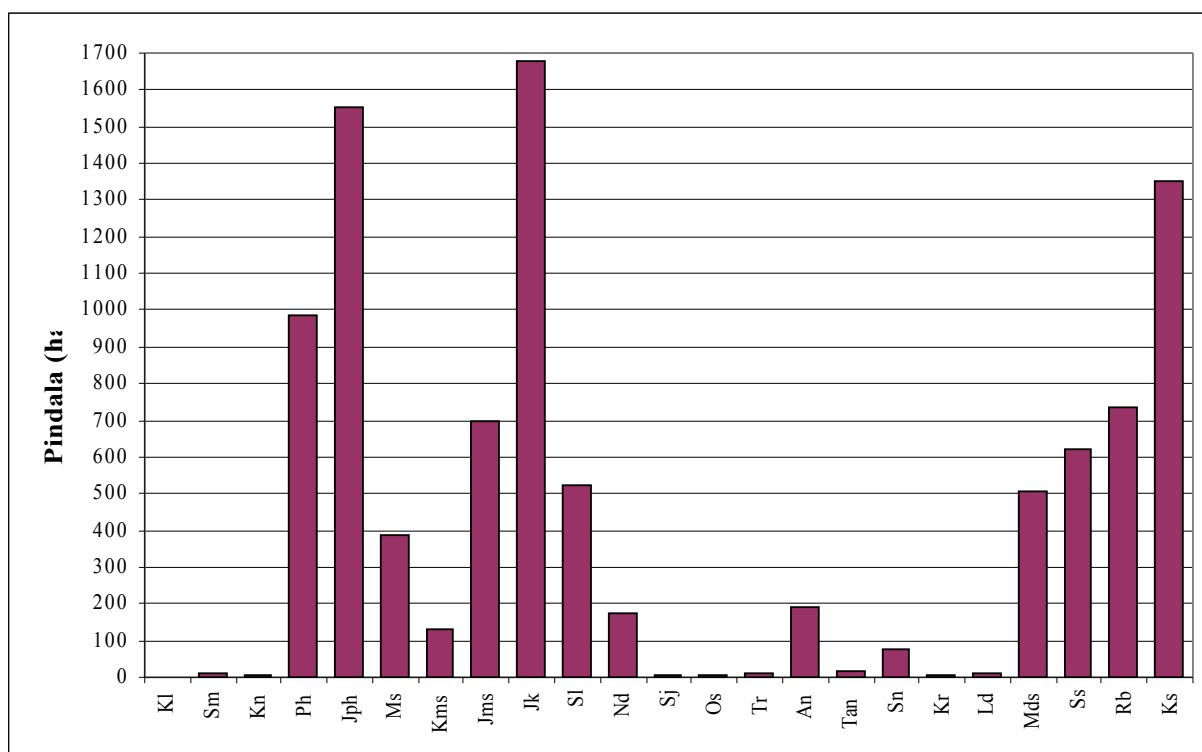
Pooled rahvuspargi metsadest on keskealised, vanusrühmadest järgnevad küpsed metsad, seejärel aga valmivad- ja latimetsad ning noorendikud (metsakorralduse andmed). Selguseta ja lagedate alade vähesus on tingitud ilmselt kaitsekorrast, mis välistab lageraided. Need vähesed metsastuvad lagedad, mis esinevad, on tekkinud mahajäetud põllumaadele ning on asustatud valdavalt kasevõsaga. Keskealiste kaasikute ja küpsete lepikute rohkus märgib põllumaade massilise hülgamise ja võsastumise perioodi. Ülevaate metsade arenguklassidest peapuuliigiti annab joonis 16. Ülevaate metsa vanuselisest jaoutmisest annab joonis 20.

Levinuimaks metsatüübiks rahvuspargis on peamiselt ala lõunaosas kruusa-liivastel vähem viljakatel ja kuivemate muldadega oosmõhnastikel ja sandurtasandikel levivad palumetsad. Teiseks levinuimaks tüübiks on laanemetsad, mis levivad peamiselt saviliivase moreenkattega kuplistiku alal.

Rahvuspargi metsamaal on enamlevinud kasvukohatüübid jänese kapsa (17%), jänese kapsa-pohla (16%) ja kõdusoo (14%) kasvukohatüübid (joonis 17) (metsakorralduse andmetel).

Joonis 16. Peapuuliikide jagunemine arenguklassidesse 2006. aasta seisuga.

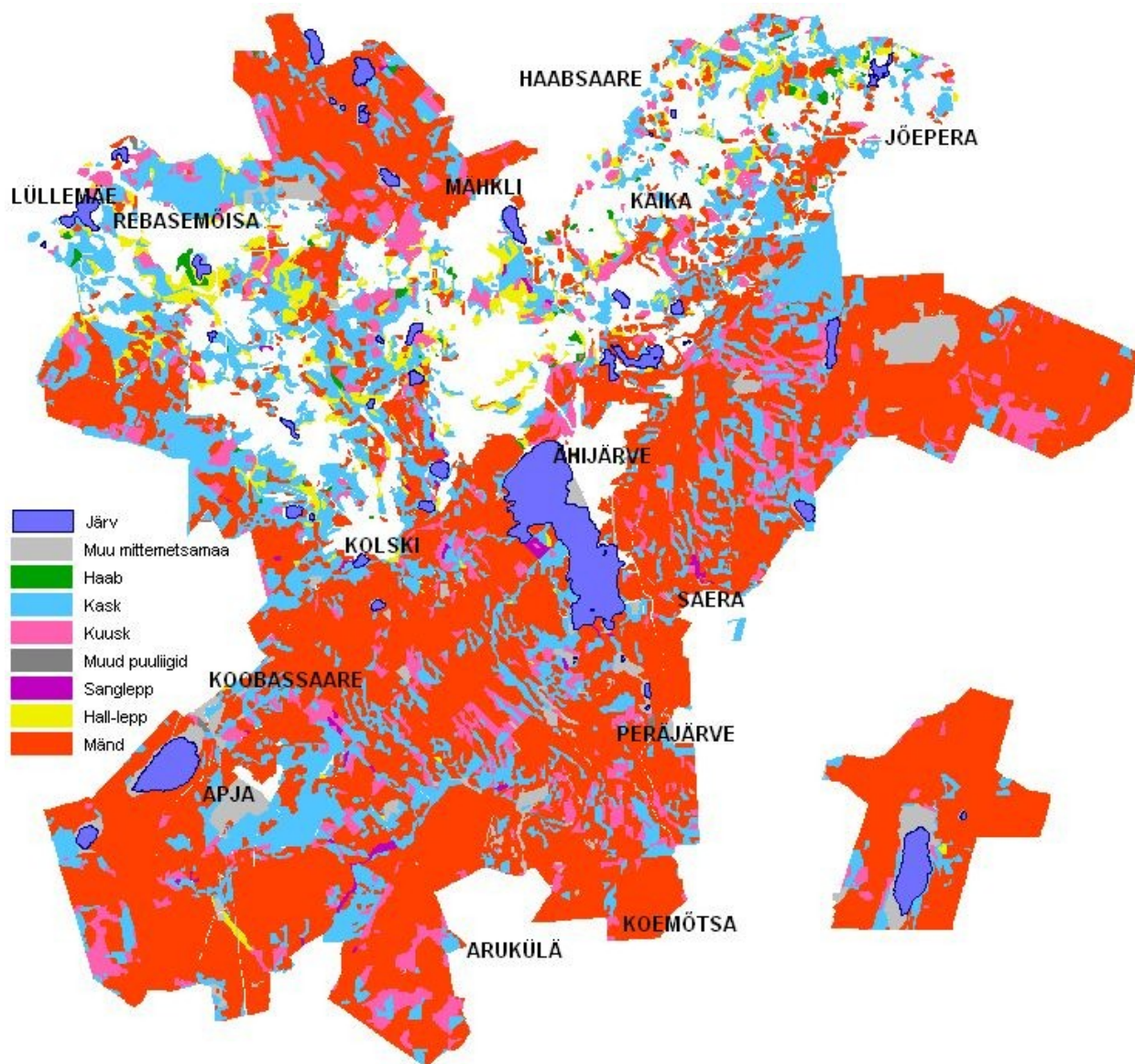

Joonis 17. Metsakasvukohatüüpide jagunemine Karula rahvusparkis 2006. aasta seisuga (metsakorralduse andmetel).

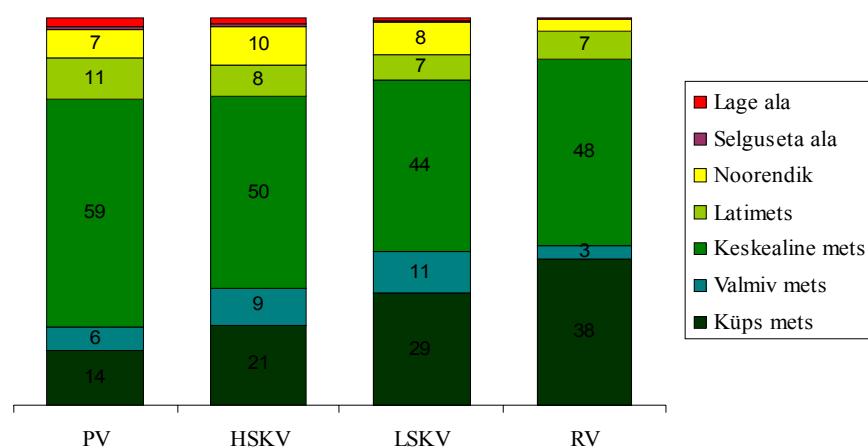
Vanimad siiani kasvavad kultiveeritud puistud on 118 aasta (Antsla mk. kv.303, er.15), 116 aasta (endise Karula metskonna kv.23, er.44) ja 115 aasta (endise Karula mk. kv.21, er.21 ja kv. 129, er.1) vanused männikud.

Kultiveeritavate puuliikidena on kasutatud peamiselt harilikku mändi (*Pinus sylvestris*) ja harilikku kuuske (*Picea abies*) ning vähesel määral arukaske (*Betula bendula*), harilikku tamme (*Quercus robur*), harilikku saart (*Fraxinus excelsior*) ja harilikku vahtrat (*Acer platanoides*). Võõrliikidest on istutatud lehist (*Larix spp.*) 2 hektaril ja valget mändi (*Pinus strobus*) 5 hektaril.

Kogu rahvusparki alal asuvast metsade pindalast kuulub 80% riigile (70% RMK-le ja 10% KKM-le). Metsadest 10% kuulub kohalikele elanikele ning 10% praegusel hetkel kaugemal elavatele maaomanikele või on veel kinnistamata maaüksustel.

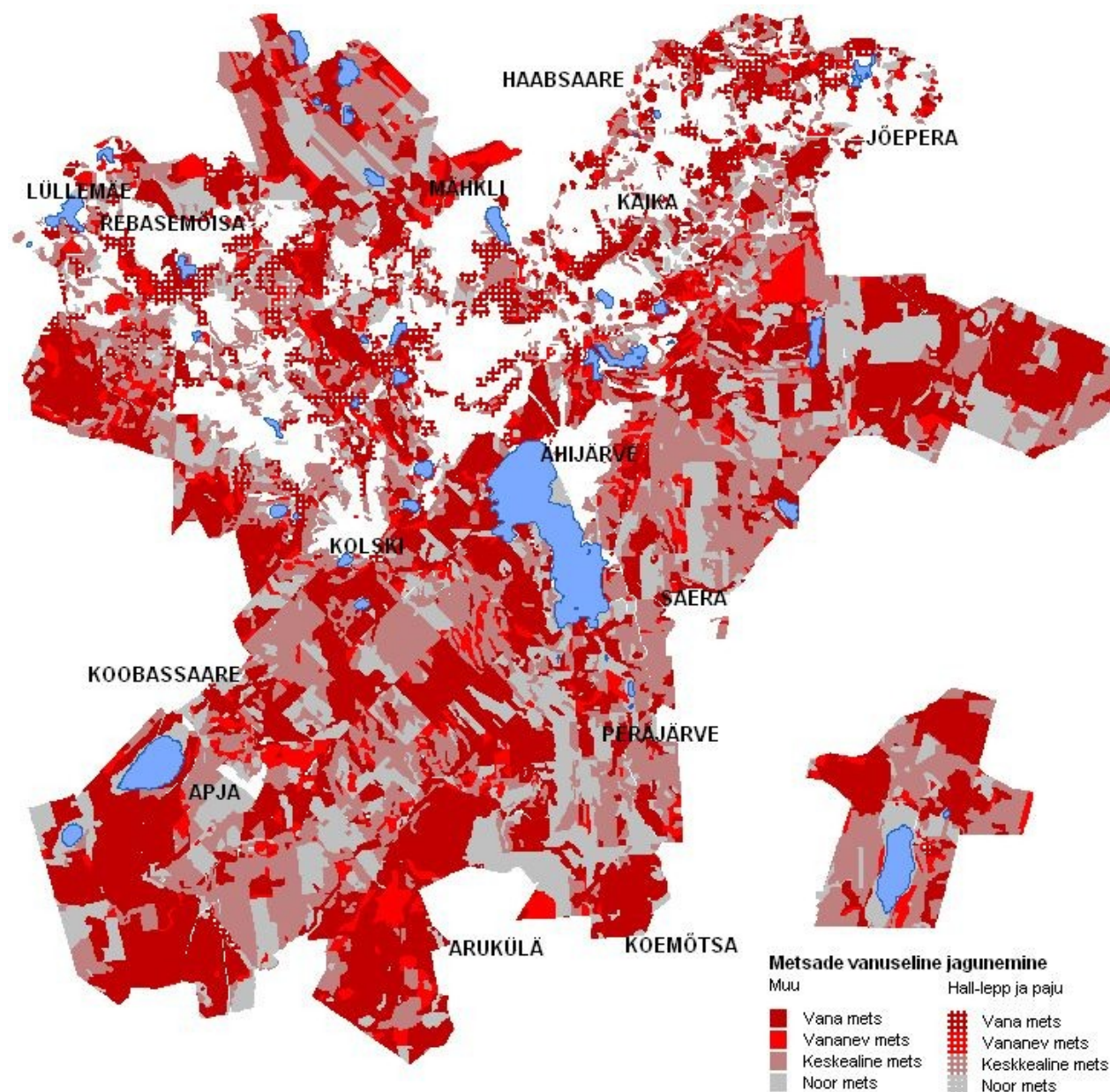
Joonis 18. Karula rahvusparki metsade jagunemine metsa peapuuliigi järgi.

Joonis 19. Metsade jagunemine arenguklassidesse erinevates vööndites 2006. aasta seisuga.

Karula rahvusparki metsamaast² 1,7% kuulub loodusreservaati, 32% sihtkaitsevööndisse, kus kaitse-eesmärgiks on koosluste struktuuri säilitamine, 32% sihtkaitsevööndisse, kus kaitse-eesmärgiks on loodusliku arengu tagamine ja 33% piiranguvööndisse. Metsade jaotumist vanusrühmadesse erinevate tzoneeringu üksuste kaupa näitab joonis 19.

² Eesti põhikaardi (2000/2001 a.) järgi

Puuliik	Noor mets	Keskealine mets	Vananev mets	Vana mets
Paju, remmelgas, hall-lepp	... – 15	15 – 20	20 – 30	30 – ...
Haab, pappel	... – 25	25 – 40	40 – 50	50 – ...
Sanglepp, kask	... – 35	35 – 60	60 – 70	70 – ...
Kuusk	... – 40	40 – 70	70 – 80	80 – ...
Mänd, lehis	... – 45	45 – 80	80 – 90	90 – ...
Tamm	... – 55	55 – 100	100 – 110	110 – ...

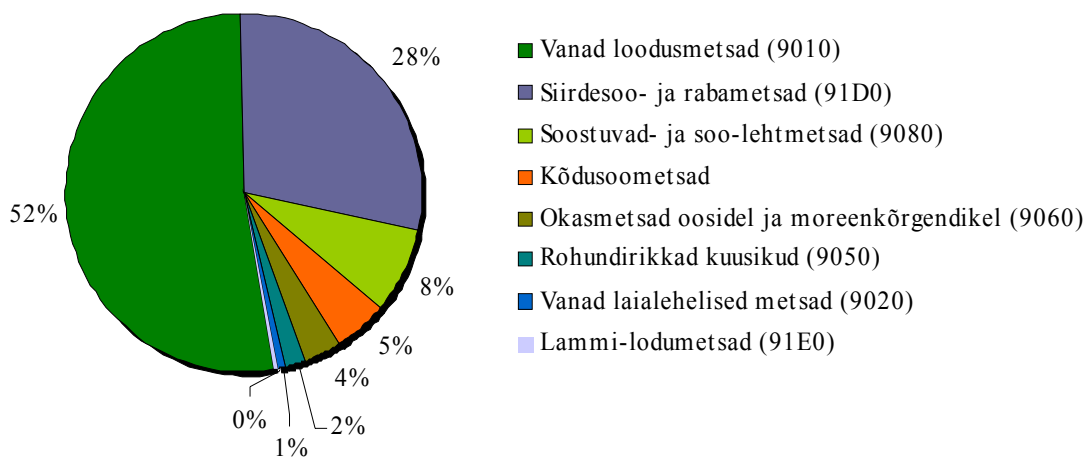
Joonis 20. Karula rahvusparki metsade vanuseline jagunemine 2007. aasta seisuga.

Väärtuse kirjeldus

Üle 60% Karula rahvusparki metsadest on sihtkaitsevööndites, mis teeb Karulast ühe Eesti suurima metsakaitseala. Selline suur ühtne metsamassiiv on suur rahvuslik rikkus ning on varjekohaks ja elupaigaks palju enamatele liikidele kui pargilaadne hooldatud mets. Harvendatud mets, kust surnud ja surevad puud on süstemaatiliselt välja viidud, on elustiku poolest vaesem kui looduslik mets. Metsakuival leiavad endale kodu peale kõigile tuntud üraskite ka paljud muud putukad, seened, samblikud, samblad, vetikad ja mikroorganismid. Pole midagi elavamalt kui surnud puu. Iga metsast välja viidud puuga kaob kellegi elupaik ja kasvukoht ning vaesustatakse metsa aineriinget.

Üks põhjus, miks peab olema piisavalt rangelt kaitstavat metsa, on seal elavate liikide ja nende säilimiseks vajaliku piisava hulga elupaikade kaitse. Teatud perioodi on kõik liigid võimelised säilima ka väga halbades kasvu- ja elutingimustes, kuid nad ei tooda sel ajal piisavalt järglasi ja populatsioon hääbub tasapisi sellise piirini, kust see pole ka elupaikade ja kasvukohtade taastumisel või paranemisel võimeline enam taastuma. Liik hävib, kui liigi elupaikade pindala langeb mingil põhjusel alla 20% nende elupaikade looduslikust levilast. Selle protsendi peavad Eestis tagama kaitsealadele jäävad metsad.

Rahvusparki metsadest on väärtuslikuks metsakoosluseks inventeeritud kokku 28% (2 507 ha). Sellest 1 561 ha on looduskaitsealalt soodsas seisus (üldise looduskaitse seisundi hinnangud „A“ ja „B“), 946 ha on hinnanguga „C“. Ülevaate erinevate metsaväärtuste jaotumusest annab joonis 21. Reservaadi metsadest on väärtuslikeks inventeeritud 67%, looduslikule arengule jäetavatest sihtkaitsevööndi metsadest 56%, hooldatavate sihtkaitsevööndi metsadest 18% ning piiranguvööndi metsadest alla 1%.

Joonis 21. Natura elupaigatüüpide esinemine Karula rahvusparkis.

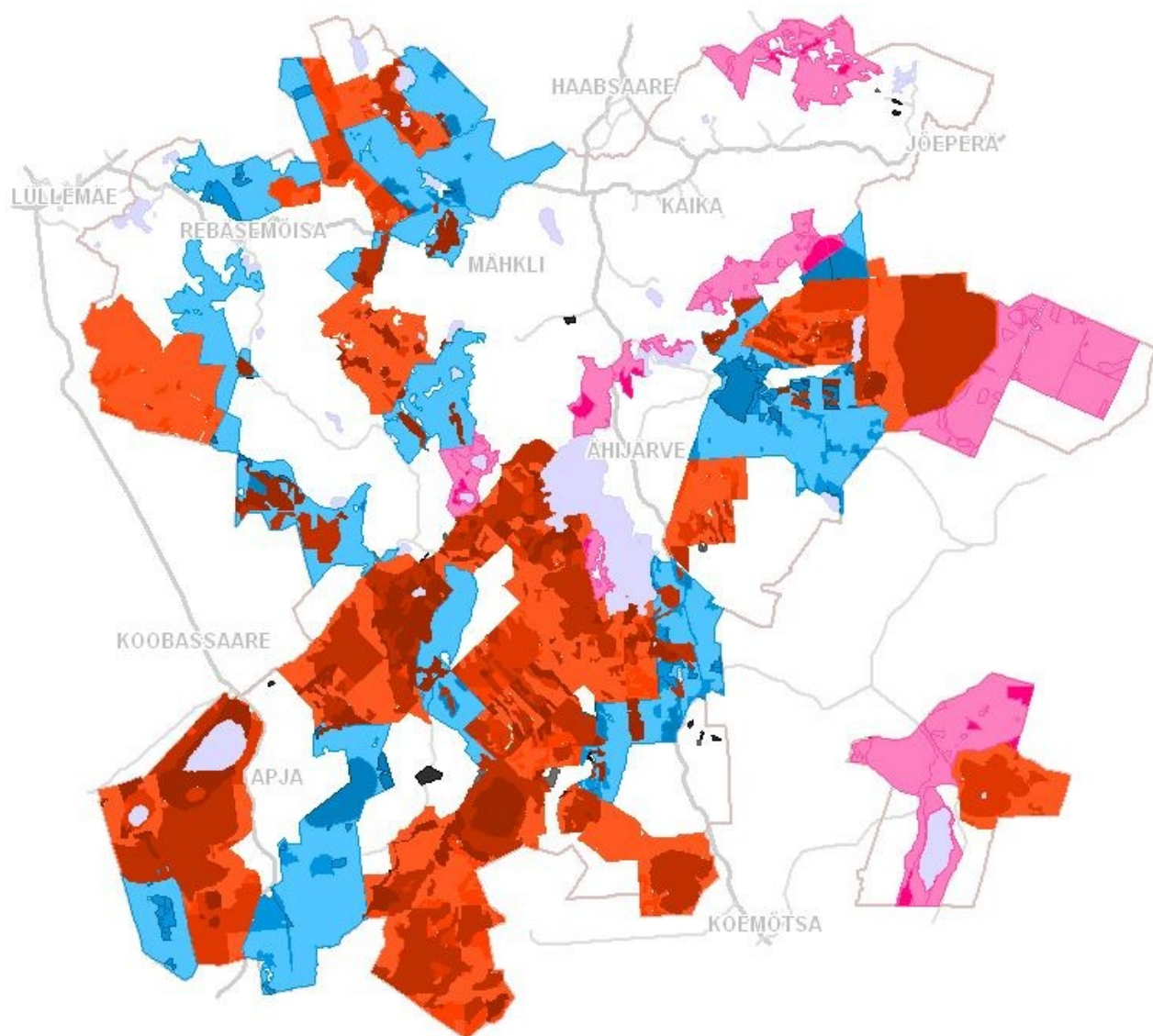
6.6.1 Kõrge väärtusega taastuva- ja loodusmetsamassiivid (9010, 9020, 9050, 9060, 9080, 91D0)

6.6.1.1 Loodusliku sihtkaitsevööndi metsad ja hooldatava sihtkaitsevööndi soodsas looduskaitse seisundis olevad metsad. Sellesse väärtusesse kuuluvad metsad, mida ei majandata (joonis 22), rahvusparki pindalast moodustavad sellised metsad 3564 ha ehk 29% rahvusparki territooriumist. Osaliselt on need metsad juba kõrge looduslikkusega, osaliselt aga kõrge potentsiaaliga, kuna majandamine on kaitseala tsoneeringuga välistatud. Hooldatava sihtkaitsevööndi metsades (Õdri, Oikunna, Kuigli, Mädajärve, Vanapalu, Pikässaarõ, Apjasoo, Konnumäe, Rebäse, Peräjärve, Plaagi, Tiidu, Saarjärve, Kannussaarõ, ja Ubajärve sihtkaitsevööndites) olevates selle väärtusega metsaosades majandamist ei toimu.

Kaitseala kaitsekord tagab nende metsade säilimise, mõningast negatiivset mõju omavad kunagi kaevatud metsakuivenduskraavid ning reguleerimata külastamine (Kallõtõ ja Kaadsi järvede kandis). Potentsiaalselt võib ohustada neid metsi ka ebaseaduslikud raided ja metsapõlengud. Viimasel võib olenevalt olukorrast olla ka positiivne mõju.

6.6.1.2 Hooldatava sihtkaitsevööndi looduslikkusele lähedases seisundis metsad. Selle väärtuse alla kuuluvad hooldatava sihtkaitsevööndi metsad (joonis 22). Olles siiski suhteliselt looduslähedased (vanad ja inimtegevusest vähe mõjutatud) toimivad sellised metsad paljudes olulistest funktsioonides praegugi loodusmetsadena, aidates seeläbi püsida loodusmetsa kooslustel. Kaitsetsooneeringuga on selle väärtusega metsad jagatud kahte gruppi, mida eristab seatud kaitse-eesmärk:

6.6.1.2.1 Tulevikus looduslikule arengule jäetavad metsad (Õdri, Oikunna, Kuigli, Mädajärve, Vanapalu, Pikässaarõ, Apjasoo, Konnumäe, Rebäse ja Peräjärve sihtkaitsevööndid). Selliste metsade peamiseks väärtuseks on potentsiaal kujuneda looduslikeks metsadeks, suurendades seeläbi loodusmetsade massiivi ulatust. Üldiselt selliseid metsi ei majandata, kuid on võimalik sooritada raieid, mis viivad metsade looduslikkuse suurenemisele s.o kiirendavad metsade jõudmist loodusmetsadeks. Kokku on selliseid metsi kokku 2244 ha (joonis 22). 15% neist metsadest on ekspertide poolt tunnustatud Natura elupaikade vääriliseks, kuid nende seisund ei ole veel "soodne".

Loodusliku sihtkaitsevööndi metsad ja hooldatava sihtkaitsevööndi soodsas looduskaitselikes seisundis olevad metsad

- Väga väärtuslik Natura 2000 mets sihtkaitsevööndis
- Väärtuslik Natura 2000 mets sihtkaitsevööndis
- Potentsiaalne Natura 2000 mets looduslikus sihtkaitsevööndis
- Metsakorralduse andmetel vanad metsad looduslikus sihtkaitsevööndis
- Ülejäänud loodusliku sihtkaitsevööndi metsad

Hooldatava sihtkaitsevööndi looduslikkusele lähedases seisundis metsad

Tulevikus looduslikule arengule jäetavad metsad

- Potentsiaalne Natura 2000 väärtusega mets rangemas hooldatavas sihtkaitsevööndis
- Metsakorralduse andmetel vana mets rangemas hooldatavas sihtkaitsevööndis
- Ülejäänud mets rangemas hooldatavas sihtkaitsevööndis

Metsad, kus peab säilima või suurenema koosluste vanuseline ja liigiline mitmekesisus

- Potentsiaalse Natura 2000 väärtusega mets leebemas hooldatavas sihtkaitsevööndis
- Ülejäänud mets leebemas hooldatavas sihtkaitsevööndis

Piirangu vööndi soodsas seisundis Natura metsad

- Väga väärtuslik Natura 2000 mets piiranguvööndis
- Väärtuslik Natura 2000 mets piiranguvööndis

Joonis 22. Kõrge väärtusega taastuva- ja loodusemetsamassiivid.

Väärtuslikema metsaosade vahele jääb ka mõningaid looduskaugeid metsatükke (kunagised majandatud metsad ja kultuurid), samuti mõjutavad negatiivselt kunagi kaevatud kuivenduskraavid. Olenevalt olukorrast omavad potentsiaalselt negatiivset või positiivset mõju metsapõlengud ja raie. Viimased võivad järskudel mäenõlvadel teostatuna põhjustada erosiooni.

6.6.1.2.2 Metsad, kus peab säilima koosluste vanuseline ja liigiline mitmekesisus (Plaagi, Tiidu, Saarjärve, Kannusäär, ja Ubajärve sihtkaitsevööndid). Nende metsade peamiseks väärtuseks on olla mitmetele loodusmetsakoosluste asupaigaks. Hoolimata toimuvast vähesest majandustegevusest on neis metsades suures koguses loodusmetsale iseloomulikke elupaiku. Neid metsi võib piiratud mahu majandada, kuid majandamise käigus ei tohi väheneda antud metsatüübile iseloomulik liigiline ja vanuseline struktuur. Kokku on selliseid metsasid 923 ha (joonis 22). 6% neist metsadest on inventeeritud Natura elupaikadeks, kuid ei ole veel looduskaitseks „soodsa“ seisus.

Ka nendesse metsadesse jääb vanu kuivenduskraave, mis ajapikku kaotavad oma mõju. Olenevalt olukorrast mõjuvad nendele metsadele potentsiaalselt negatiivselt või positiivselt metsapõlengud ja raied.

6.6.2 Esteetilise, maastikulise ja puhkemajandusliku väärtusega metsad

6.6.2.1 Pärandkultuurmaastiku vaatelisel väärtuslikud metsad. Pärandkultuurmaastiku mitmekesisuse tingib lisaks asustusele ja reljeefile ka liigendatud metsa-alade esinemine. Metsade paiknemine pärandmaastikus ei ole juhuslik, vaid paikneb aladel, mida ei ole saanud põlluharimiseks kasutada. See tõttu moodustub metsade „muster“, kus metsatukad on esindatud liigendatud ribade ja laikudena hajusalt üle kogu pärandmaastiku ala. See metsaväärtus on iseloomustatud peamiselt metsade välise viisuaalse/esteetilise pildiga (mis on metsatukas sees ei oma suurt tähtsust kui see ei kahjusta välist pilti – metsaservasid ja latvade joont). Üleminek põllumaa ja metsavahel on järsk, kohati esinevad võsaribad ei ole tüüpilised ega väärtuslikud ning on tekkinud puudulikkusest majandamisest. Samas ei ole pärandmaastike metsad olnud ajas püsivalt samasugused – põllumajanduse tipp intensiivsuse aegadel on siin sed pärandmaastikud olnud oluliselt lagedamad. Väärtusena on defineeritud kaasaegsed (2000. aasta põhikaardi järgsed) pärandkultuurmaastike metsaalad (joonis 23). Ligikaudu on selliseid metsasid kokku 1790 ha. Kuna pärandmaastike metsad ei ole veel välja kujunenud (esineb palju selliseid võsasid, mis on tekkinud pärast nõukogude perioodi majanduse lõppu, koprapoolt üleujutatud alasid, võsastunud metsaservasid), on selle väärtuse esinemisala veel kujundatav, kuid sellega ei tohi kaasneda metsade pindala oluline vähenemine, säilima peab metsade „kirju muster“ ning suurenema peab nende metsade esteetiline „kvaliteet“. Kõige rohkem kahjustab seda väärtust vaadete võsastumine, kuid ka metsaveerte ja teede võssa kasvatamine.

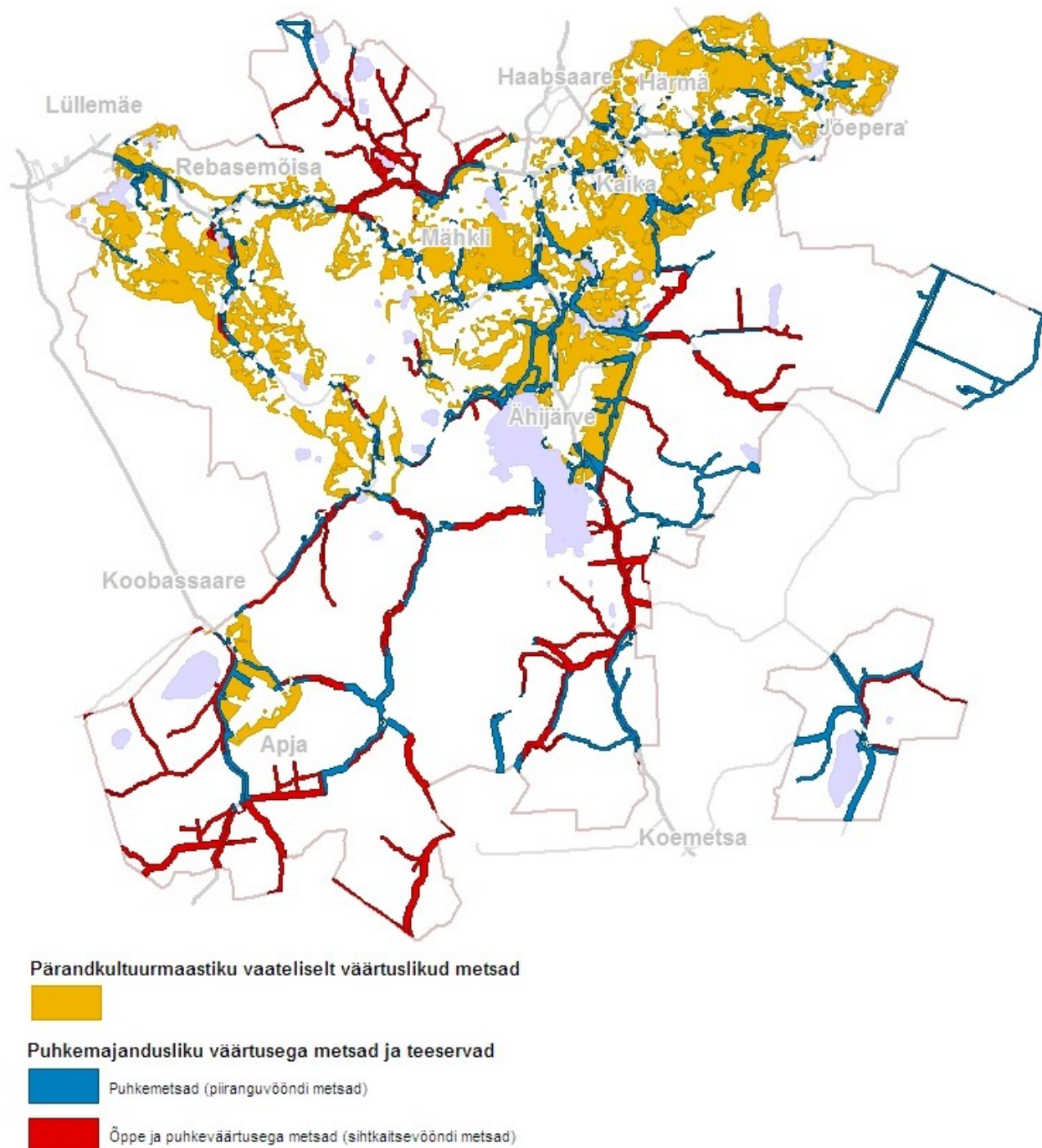
6.6.2.2 Puhkemajandusliku väärtusega metsad ja teeservad. Metsad, mis on teede ja laagriplatside vahetus läheduses omavad väärtust kui õppe- ja puhkekeskkond (ligikaudu 50 m). Valdava osa vahetat metsas olemise kogemust/teadmist metsas saavad inimesed (kohalikud ja külastajad), liigeldes teedel ja matkaradadel ning peatudes puhkeplatsidel. Seda arvestades tuleb tõdeda, et valdav osa metsa puhke- ja loodushariduslikust väärtusest on koondunud teeservadesse kiire metsaskäiguala ja vaateulatusse. Teeäärsetel ja turismipaikade lähedastel metsa-aladel on sellest tulenevalt ka väärtuse kasutamiseks ja eksponeerimiseks mitmeid eritingimusi. Vastavalt kaitseala tsoneeringule (lubatud tegevustele metsa hooldamisel) on selle väärtuse metsad jagatud kaheks:

6.6.2.2.1 Õppe- ja puhkeväärtusega metsad (sihtkaitsevööndi metsad). Siia väärtusklassi kuuluvad looduslikud metsad ja metsad, mis peavad saama looduslikeks metsadeks (joon 23). Seetõttu on nende metsade väärtus looduslähedaste metsade tutvustamine ja nendega tutvumine. Metsas on kõik looduslikule metsale iseloomulikud elemendid (või on need elemendid alles välja kujunemas). Väärtuse eksponeerimiseks võib teha teeserva avamiseks töid vahetult teemaal, kui metsas tehakse raiet tuleks selle väärtuse tsoonis oksad lisaks laotamisele ka peenestada (lõigata suuremad oksad/ladvad väiksemateks juppideks), vahetult teeservas olevad oksad tuleb koristada. Pindalaliselt on selliseid metsi kokku 470 ha (joonis 23).

Põhiliselt kahjustab seda väärtust prahi loopimine ja ladustamine, puude langemine üle matkaradade. Samuti pole teada külastuskoormuse suurus ja mõju nendele metsadele. Olenevalt olukorrast võib positiivset või negatiivset mõju omada metsapõlengud ja metsaraie.

6.6.2.2.2 Puhkemetsad (piiranguvööndi metsad). Metsad, mis peaksid olema „klassikaliselt ilusad“ st. risust puhtad ja hoolitsetud – mõõduja silmale kenad vaadata. Majandatava vööndi metsade mainekujundajad. Majandamisel tuleb pöörata erilist tähelepanu tööde kvaliteedile ja raiejäätmete koristamisele. Võib (kohati aga ka peab) teha eraldi töid metsaaluse risust ja murrupuudest koristamiseks, samas võib (tuleb) jätta mõned dekoratiivsemad murdunud ja kuivanud puud metsa-alust ilmestama. Selliseid metsasid on kokku 525 ha (joonis 23).

Kõige rohkem ohustavad selliseid metsi metsapõlengud, metsaservade võsastumine, prahi loopimine ja ladustamine. Samuti pole päris selge, kui suur on nendel aladel külastuskoormus ja mis mõju see piirkonna metsadele omab.

Joonis 23. Esteetilise, maastikulise ja puhkemajandusliku väärtusega metsad

6.6.3 Erilise väärtusega metsatükid

6.6.3.1 Põlendikud. Selliseid metsasid, kus mets on jäetud peale tulekahju põlenud puidust koristamata on rahvusparkis teada 90 ha (joonis 24). Uuringuid nendel aladel seni teostatud pole. Vastavalt Natura klassifikatsioonile kuuluvad põlendikud läänetaiga alla (Paal, 2004). Tuli on olnud läbi aegade üheks loodusmetsi kujundavaks teguriks ning põlendikega on seotud mitmed loodusmetsa elukooslused. Metsapõleng loob väga spetsiifilisi elupaiku (põlenud puit), mineraliseerib pinnast ning kujundab metsastruktuuri (pinnatuli hävitab palumännikutest noore kuuse ja võimaldab sedasi avatud männipuhtpuistu tekkimist). Kaasaja tulekahjud ei ole enamasti väga ulatuslikud metsamassiivi suure liigendatuse tõttu (metsateed ja lagedad), samuti piirab tule levikut tõhus tulevalve ja -tõrje. Kuigi looduslikul (välgust põhjustatud) põlengul ja inimtekkelisel tulekahjul on mitmeid erinevusi (üks tuleb koos äikesvihmaga, mis selle ulatust piirab ja peagi ka kustutab, teine tekib enamasti kuival ajal), loob ka inimtekkeline tulekahju mitmeid elupaiku ning põlengualad väärivad seetõttu kaitset ja uurimist.

6.6.3.2 Looduslikkuse taastamise projekti katseala. Aastatel 2001-2002 viidi Karula rahvuspargis läbi metsade looduslikkuse taastamise projekt, mille käigus tehti mitmeid erineva suuruse ja sisuga (puit kas jäeti maha, koristati osaliselt või põletati) häile uurimaks nende mõju männikultuuri looduslikkuse (struktuuri mitmekesisustumine, erinevate elupaikade teke) suurenemisele. Kuna projekti käigus koostati uuringualade kirjeldused sobivad need alad edasise arengu monitooringu aladeks. Tagamaks tehtud töö optimaalset kasutust tuleb need alad jätta edasise majandamisest kõrvale ja teostada edaspidist seiret protsesside kirjeldamiseks. Katseala jääb Väikese Pehmejärve ja Saera vahele (joonis 24). Kõik häilud jäävad ligikaudu 8 ha suurusele metsa-alale. Kuna tegemist on unikaalse katsealaga Eestis, tuleb läbi viia järjepidevat seiret, et jälgida, millised protsessid vahepealse aja jooksul katselapil on toimunud.

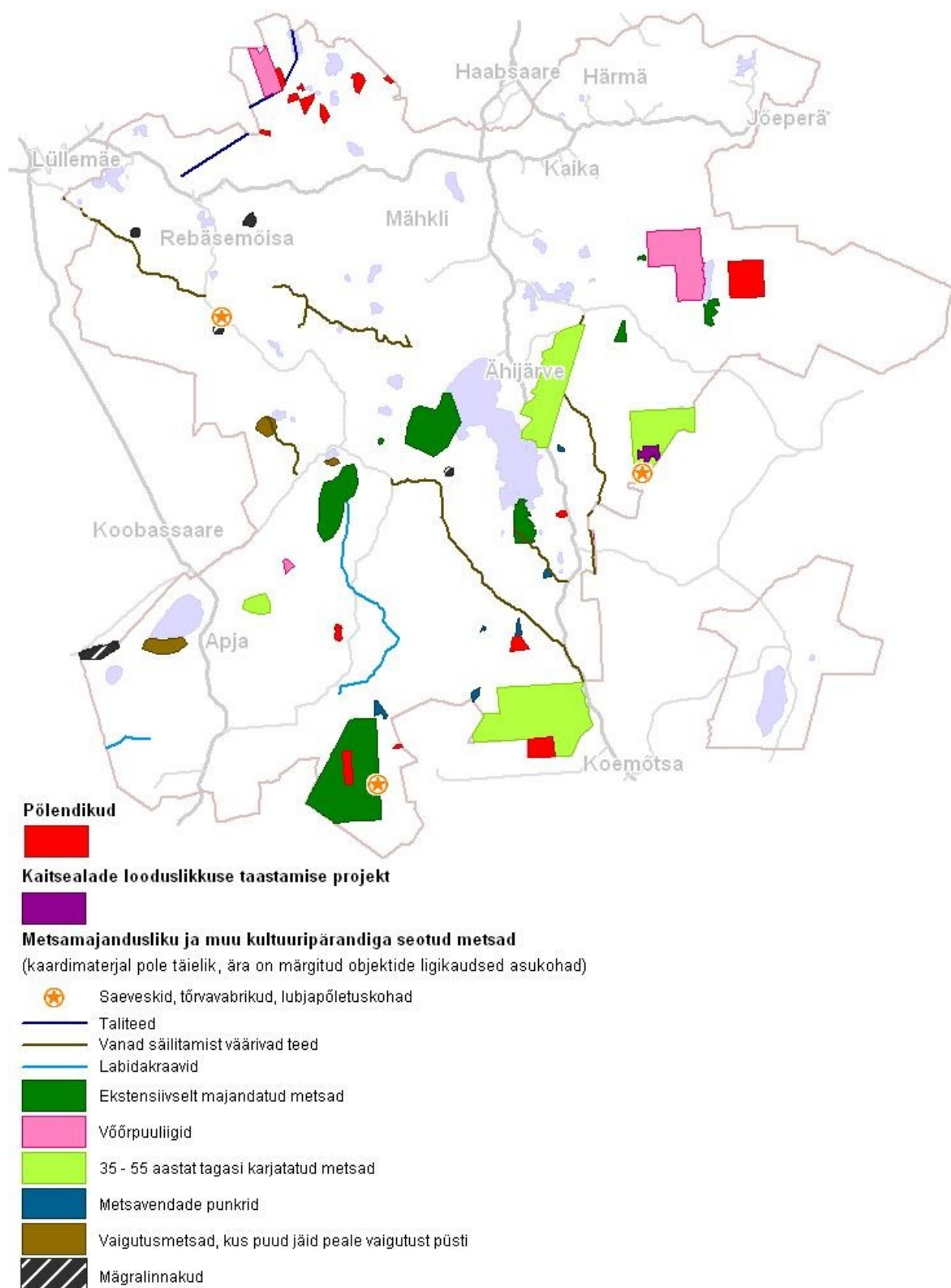
6.6.3.3 Karjatatavad metsad ja metsad millest võiks kujundada karjatatavad metsad. Enne 19. saj ilmselt laialt levinud tava, karjatada loomi ka metsas, vaibus põllumajanduse intensiivistumisel. On senini uurimata, kui palju selline loomade metsas pidamine Karula koosluste kujunemist on mõjutanud ning milline roll on neil Karula metsade mitmekesisusele, siiski on mitmed autorid arvanud, et sürjametsade kujunemisel on loomade karjatamine metsas mänginud olulist rolli.

Seoses karjakasvatuse „taastekkega“ on mõningates piirkondades taas loomadel võimalus käia ka metsa all. Peamiseks põhjuseks, miks loomi metsa lastakse, on keerukas maastik, kus karjaaja optimaalse pikkuse nimel on arukas karjaaeda jätta ka metsaga kaetud alasid ning „metsasaari“. Kuna nähtus on suhteliselt hiljuti taastekkinud, ei ole kindlad metsad, kus loomi karjatatakse, veel selgelt välja kujunenud – see-ga ei ole veel võimalik eristada karjatatavaid metsasid kaardina. On teada, et Karula rahvuspargi alal on 45 – 55 aastat tagasi kajutatud kolhoosikarjasid metsades ligikaudu 375 ha alal (joonis 24), samas pole nende metsade puhul tegemist karjatatavate metsadega 19. sajandi mõistes, kuna tol ajal mõisametsa loomi ajada ei lubatud ning loomi aeti peamiselt soistele metsaaladele, kus maal muu kasutus puudus.

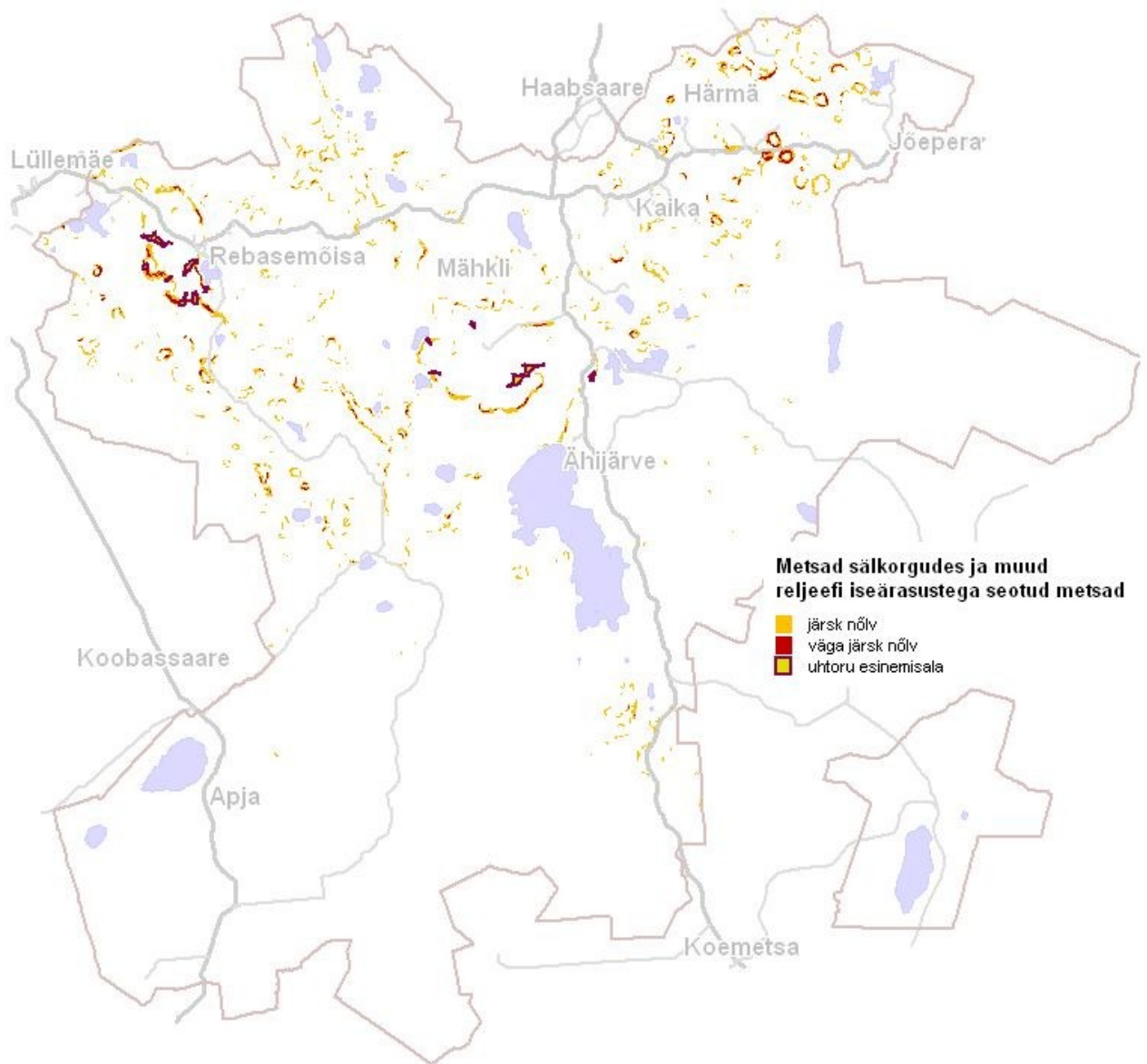
Karjatatavate metsade peamiseks väärtuseks on ilmselt omapärane pärandkooslus, paraku on see kooslus senini põhjalikumalt uurimata ja kirjeldamata. Samas on karjatatavad metsad olulised ka esteetilisest maastikupildis – metsade alus on „puhas“, kohati (lehtpuu valdamisel põõsarindes) võivad metsad karjatamise tagajärjel muutuda ka pargilaadseteks, alt avatud puistuteks. Väljakujunenud ja väärtuslike karjametsade puhul võib olla ohuks see, et mingil ajal karjatamine nendes metsades lõpetatakse. Samas pole teada, kas selliseid karjametsi Karula rahvuspargi alale jääb.

6.6.3.4 Metsamajandusliku ja muu kultuuripärandiga seotud metsad. Karula on olnud pikka aega metsamajandusest mõjutatud ala, kohati on säilinud mitmesuguseid jälgi varasematest metsamajandusviisidest. Karulas on esindatud mõisa metsatööliste (roomakeste) hooned, esineb vanu kultuurpuistuid, erinevate metsamajandus perioodide raielanke (oma ajale iseloomuliku kuju ja paigutusega), vanad metsakuivendused, metsateed, vaigutuslangid, metsasihid jne. Kõik see moodustab omalaadse läbilõike varasemate perioodide metsamajandusest ning on ka mõjutanud siinsete metsade struktuuri. Senini ei ole pööratud tähelepanu selle metsaväärtuse uurimisele ja kirjeldamisele, seetõttu ei saa esitada ka väärtuse paiknemise täpset kaardimaterjali. Joonisel 24 on ära toodud mõnede väärtuste umbkaudsed asukohad, kindlasti ei saa võtta seda kaarti täieliku ülevaatenäiteks käsitletavast väärtusest). Samas väärib antud pärand kindlasti täpsemat uurimist ja väärtustamist. Kuna pole päris täpselt selge, et kus antud väärtused paiknevad, siis on oht, et neid juhuslikult kahjustatakse raiete või muu (sh looduskaitse) tegevuse käigus.

6.6.3.5 Piiranguvööndi soodsas seisundis Natura metsad. Need metsad on loodusmetsale lähedases seisundis ja inventeeritud Natura 2000 elupaikadena. Selliseid metsaosi ei majandata ja välditakse igati neis toimuvate looduslike protsesside häirimist. Kaitseala valitseja koostöös maaomanikuga tegelevad kompromissi otsimisega, mis tagaks majandusliku kahju minimeerimise. Ka antud väärtusega metsaosa ümbritsevatel metsades toimub majandamine arvestades kõrge väärtusega metsa esinemist. Kokku on selliseid metsi 18,7 ha (neist 11,1 ha väga väärtuslikud) (joonis 22), millest eramaadele jääb 4,7 ha (neist 3 ha väga väärtuslikud). Lisaks raietele mõjutavad neid metsi negatiivselt ka metsakuivendus ja olenevalt olukorrast metsapõlengud. Vaata ka väärtust „Loodusliku sihtkaitsevööndi metsad ja hooldatava sihtkaitsevööndi soodsas looduskaitse seisundis olevad metsad“.

Joonis 24. Erilise väärtusega metsatükid

Joonis 25. Metsad salkorgudes ja muud reljeefi iseärasustega seotud metsad.

6.6.3.6 Metsad salkorgudes ja muud reljeefi iseärasustega seotud metsad. Uhtorgudes on tänu valitsevale mikrokliimale ja majandamise puudumisele (reljeef ei ole võimaldanud metsamajandust) kujunenud eripärased metsad, kus esineb tavapärasest enam laialehelisi puid, lamapuitu jne. Kuna lisaks metsaväärtusele loob elupaiku ka oru põhjas voolav oja, on sellised metsad tihti väga loodusmetsa ilmelised ning erilised elupaigad. Suhteliselt sarnased elupaigad võivad tekkida ka järskudel nõlvadel – sealgi esineb erisusi mikrokliimas ja metsamajandus on osutunud võimalikuks.

Senini on sellised metsad detailsemalt kaardistamata, mis teeb selle metsaväärtuse kaitsmise keeruliseks. Esitatud väärtuse kaardimaterjali tuleb käsitleda kui väärtuse esinemise tõenäosusala, iga konkreetse tegevuse puhul tuleb väärtuse esinemine tuvastada (vaatlus looduses). Kaardimaterjali põhjal võib oletada, et selliseid metsi on kokku 201 ha: sealhulgas 162 ha järskudel nõlvadel, 29 ha väga järskudel nõlvadel ja 10 ha uhtorgudes (joonis 25). Antud metsaväärtust ohustavad peamiselt erosioon ja iseloomulike puude väljajäre.

6.6.4 Traditsioonilist talu toetavad majandatavad metsad

Karula metsad on läbi aegade andnud elatusvahendeid kohalikele elanikele ja maakasutajatele. Metsast saab ehitusmaterjali, kütet ning on vajadusel sissetuleku allikas. Iga maaüksus on selle ressursipooldest erinev – on majapidamisi, mis saavad kogu vajamineva materjali oma metsast, mõnel maatüksusel on võimalik metsast saada oma majapidamise jaoks vajalik kütte ja osadel maatüksustel pole üldse metsa. Rahvusparigi metsamaast ~20 % kuulub eraomanikele, sellest suur osa kohalikele elanikele. Antud väärtus pole ruumis ega ajas püsiv – praegu hästi ja mõistlikult majandatav mets võib tulevikus jääda hooletusse, mistõttu

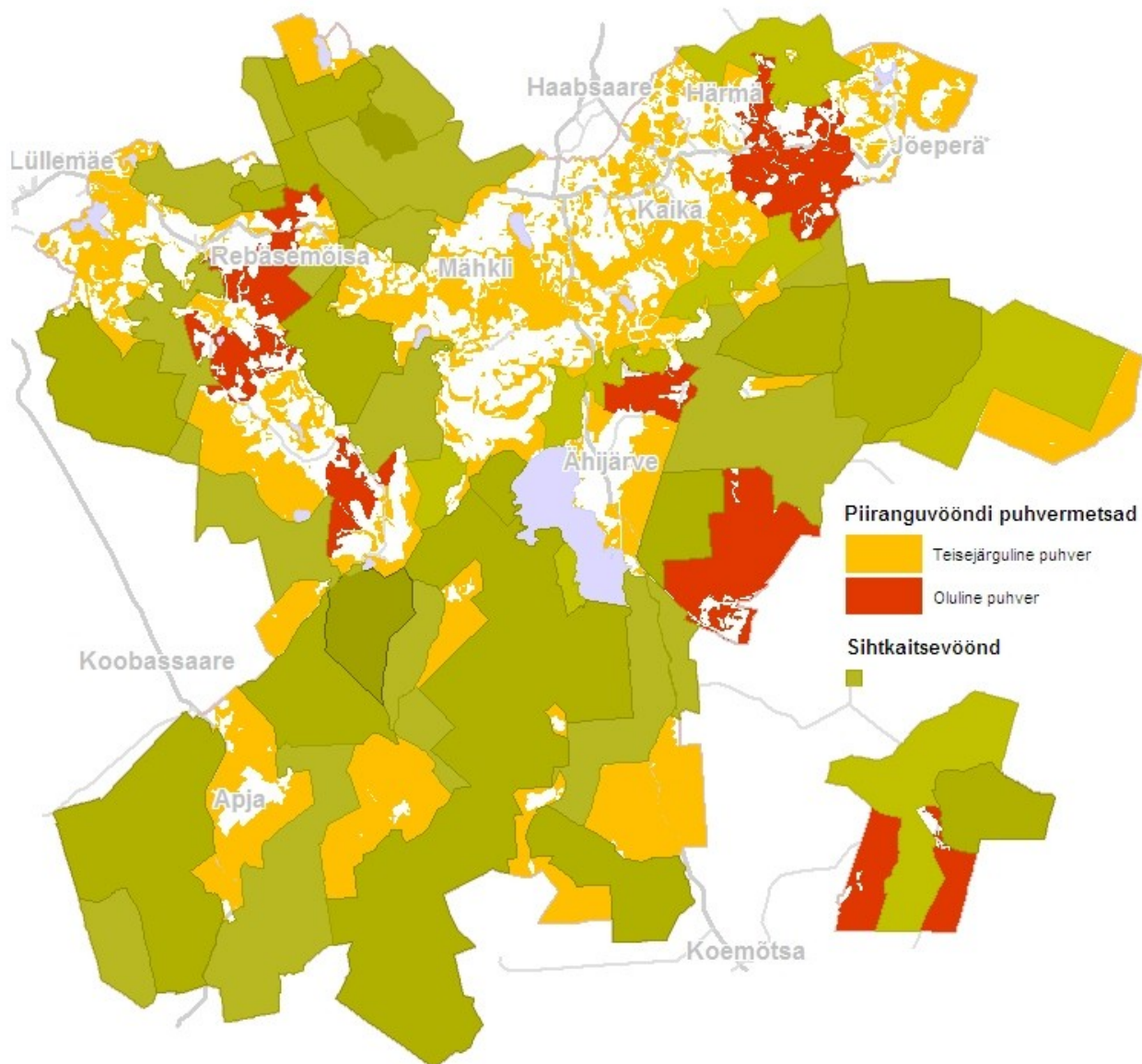
ei ole ka esitatud väärtuse kaarti. Väärtus „Traditsioonilist taluelu toetavad majandatavad metsad“ on piiriväärtus – osaliselt metsaväärtus („pärandkultuurmets“), samas osa kohalikust elulaadist ja kultuuripärandist. Väärtuseks on nii metsamajandamise kultuur kui selle tulemusel tekkinud mõistlikult majandatud mets.

Antud väärtust ohustavad nii metsa majandamata jätmine kui liiga intensiivne majandamine (ka röövmajandamine), samuti põlvkonnalt põlvkonnale edasiantava metsa(majandus)teadmise ja tunnetuse kadumine. Suur negatiivne mõju on selle väärtuse alla kuuluvatele metsadele koprakahjustustel, negatiivset mõju omab ka pinnase kahjustamine raietöödel ning metsapõlengud

6.6.5 Piiranguvööndi puhvermetsad

Karula rahvuspargis kuuluvad suured metsamassiivid sihtkaitsevöönditesse ja reservaatidesse, kus metsakoosluse eesmärgiks on metsakoosluste areng minimaalse häirituse tingimustes. Samas ei tohi olla sellised kooslused üksteisest isoleeritud ning erinevate metsamassiivide vahele peavad jääma ühenduskoridorid. Seda funktsiooni täidavad mitmed piiranguvööndi metsasemad osad, kuid ka vähem metsastel osadel on oma väärtuslikemaid metsamassiive puhverdav omadus. Sellest tulenevalt on puhverväärtus kogu piiranguvööndi metsadel. Mõnedel suurema metsasusega ühenduskoridoridel kultuurmaastikus on see väärtus kõrgem. Selle väärtuse alla ei kuulu ülekasvanud võsajupid, kopra üleujutused jne. Kokku on selliseid metsasid kokku 3247 ha, neist olulisemad ühenduskoridorid moodustavad 855 ha (joonis 26).

Väärtuse püsimiseks tuleb kõikides piiranguvööndi metsades säilitada teatavas koguses loodusmetsale iseloomulike elemente (surnud ja lamapuit, metsatüübile iseloomulik struktuur jne). Oluliste „koridoride“ puhul tuleb jälgida, et metsa fragmenteeritus ei suureneks määral, mis võiks kahjustada ühenduse funktsioneerimist.

Joonis 26. Piiranguvööndi puhvermetsad.

7. LIIGID

7.1 Seened

Üldiseloostus

Karula rahvuspargist on leitud 408 liiki seeni (lisa 4). Enamus registreeritud liikidest leiti 2003. aastal toimunud Eesti Loodusuurijate Seltsi mükoloogia ühingu kevad- ja sügislaagri ning samal aastal toimunud praktikumi käigus (ELUS et al, 2003). Kaitsealalt on leitud kährikseent (*Sparassis crispa*), mis on Eesti Punases Raamatus eriti ohustatud liikide kategoorias ning kuulub koos EPR haruldaste liikide kategooria lepa-kärbseseenega (*Amanita friabilis*) kaitsealuste seente II kategooriasse. EPR haruldaste seente hulka kuulub ka must narmik (*Phellodon niger*), ühtlasi kuulub ta kaitsealuste seente III kategooriasse. Lisaks loetletud liikidele on rahvuspargi alalt leitud veel terve rida haruldasi seeni kärbseseente, riisikate, pilvikute, tindikute, vesinuttide jt seas (Veldre, 1998).

Väärtuse kirjeldus

Seenestiku kohapealt tuleks oluliseks pidada Kallõttöäärset poole hektari suurust segametsa lappi ning Kaadsi järve kallast, kuna neilt aladelt on leitud mitmeid huvitavaid seeneliike. Kaitsealustest seentest väärivad Karula rahvuspargis tähelepanu järgmised liigid:

- **Kährikseen** (*Sparassis crispa*) on Eestis II kategooria kaitsealune seen ning kuulub Eesti Punase Raamatu eriti ohustatud liikide hulka. Seni on kährikut leitud Eestis lisaks Karulale kuuest kohast (2005. aasta seirearuanne). Seene esinemine kaitsealal selgus mükoloogia ühingu poolt esitatud aruandest (ELUS et al, 2003), samas ei selgunud sealt seene täpne leiukoht.
Kährikseeni ohustavad peamiselt metsahooldustööd ning korjamine, kogumine (kollektioneerimine) ja ümberistutamine. Kuna liigi täpset asukohta pole teada, on tema kaitset raske tagada.
- **Lepa-kärbseseen** (*Amanita friabilis*) on Eestis II kategooria kaitsealune seen ning kuulub Eesti Punase Raamatu haruldaste liikide hulka. Tema leiukohta Karulas peeti 1998. aastal püsivaks, hilisemad andmed puuduvad. Leiukoht asub Tätä karjakopli hall-lepikus (Veldre, 1998). Lepa-kärbseseent ohustab puuliikide osakaalu muutumine metsades.

7.2 Samblikud

Üldiseloostus

Karula rahvuspargi samblikke on vähe uuritud, seni on registreeritud rahvuspargi territooriumil 98 (lisa 4). Enamus registreeritud liikidest leiti 2003. aastal toimunud Tartu Ülikooli botaanika praktikumi käigus. Ühtegi kaitsealust ega punasesse raamatusse kantud liiki leitud ei ole.

Väärtuse kirjeldus

Kuna Karula rahvuspargi samblike pole uuritud, siis andmed nende väärtuslikkuse kohta puuduvad. Vähem esinevatest samblikest on leitud **sinakat härmasamblikku** (*Physconia detersa*), mille leiukohti on Eestis kuni viis, ja **Rei porosamblikku** (*Cladonia rei*), mille leiukohti on Eestis kuni kümme.

7.3 Samblad

Üldiseloostus

Karula rahvuspargist on leitud 159 samblaliiki (lisa 4). Eesti Punase Raamatu liike on registreeritud kaheksa, neist neli haruldased (3) ning neli tähelepanu vajavad (4). Karula rahvuspargi sammalde hulgas on üsna palju liike, mis on tundlikud inimõjust tingitud koosluste muutuste suhtes, selliseid samblaid on leitud kaitsealalt 24 (Paal, 1999). Kaitsealuseid samblaid, mis kõik kuuluvad III kategooriasse, on kolm. EL Loodusdirektiivi kuuluvatest liikidest on esindatud V lisasse kuuluvad turbasamblad (*Sphagnum sp.*), mida on kaitsealalt kokku leitud 24 liiki, ja direktiivi II lisasse kuuluv läikiv kurdsirbik (*Drepanocladus vernicosus*). (Paal, 2005, Paal, 1999, Pajula, 2001).

Väärtuse kirjeldus

Karula rahvuspargist leitud sammaldest on kaitsealused: **Läikiv kurdsirbik** (*Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus*) kuulub EL Loodusdirektiivi II lisasse, on arvatud eesti kaitstavate samblaliikide III kategooriasse ning on Eesti Punase Raamatu järgi tähelepanu vajav liik (4). Potentsiaalselt on ohustavateks teguriteks soode kuivendamine ja turbavõtmine (EPR, 1998). Ainus leiupaik on Ähijärve läänepoolne madal-soo (Paal, 1999). **Turbasamblaid** (*Sphagnum* sp.), mis kõik kuuluvad EL Loodusdirektiivi V lisasse, on Karula rahvuspargist leitud 24 liiki (Eestis kokku 37 liiki), neist Wulfi turbasammal (*Sphagnum wulfianum*) kuulub ka Eestis kaitstavate taimede III kategooriasse (kaitsealal on teada üks leiukoht) (Paal, 1999).

7.4 Soontaimed

Üldiseloostus

Karula rahvuspargist on leitud kokku 563 liiki soontaimi (lisa 4). Puu- ja põõsarinde liike on leitud kokku 40. Nendest on kaitstavad liigid hanepaju (*Salix repens*) ja künnapuu (*Ulmus laevis*). Puhma-rohurinde liike on leitud kokku 523. Eestis kaitsealuseid liike ja Eesti Punase Raamatu liike kokku on registreeritud 47, neist 26 Punase Raamatu ja 42 kaitsealused liigid (lisa 4). EL Loodusdirektiivi lisadesse kuulub kaitseala taimedest kuus. Neist palu-karukell (*Pulsatilla patens*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*) ja kaunis-kuldking (*Cypripedium calceolus*) II ja IV lisasse ning katte (*Lycopodium annotinum*) ja karukold (*Lycopodium clavatum*) V lisasse.

Väärtuse kirjeldus

7.4.1 Võtmeheinad. Karulast on leitud kolme liiki võtmeheinasid (Eestist kokku leitud kuus liiki): kuu-võtmeheina (*Botrychium lunaria*), mis on levinud teistest mõnevõrra laiemalt, harulist võtmeheina (*Botrychium matricariifolium*) ja kummeli-võtmeheina (*Botrychium multifidum*). Kaks viimati nimetatud on mõlemad Berni konventsiooni liigid ja Eesti Punase raamatu järgi eriti ohustatud liigid (1).

•**Haruline võtmehein** on Eestis I kategooria kaitsealune taim ja ta taasleiti Eestist 1996. aastal Karula rahvuspargist. Nüüdseks on teada mitu leiukohta ka mujalt Eestist, samuti on Karula rahvuspargi alalt leitud juurde viimastel aastatel lisaks kaks kasvukohta. Kuna võtmeheinad paljunevad väga vaevalt – et eosest areneks taim, kulub vähemalt kümnekond aastat, siis on nad väga tundlikud keskkonna muutuste ja häirimise suhtes. Kasvab ta kuivadel niitudel, liivikutel, kinkudel ja nõmmedel valgusrikkas või poolvarjulises kohas. Ohuteguriteks on kasvualade võsastumine, metsastumine ja valgustingimuste halvenemine (EPR, 1998).

•**Kummeli-võtmehein** on Eestis II kategooria kaitsealune taim. Teda leiti rahvuspargi alalt esmakordselt 2004. aastal. Eestis on kummeli-võtmeheinal alla 10 leiukohta. Kasvamiseks eelistab ta luitaid, liivikuid, valgusrikkaid okasmetsi, teeservi, metsasihte ning raiesmikke. Ohuteguriks on valgustingimuste halvenemine ning metsamajanduslik tegevus (EPR, 1998).

7.4.2 Muda-lahnarohti (*Isoetes echinospora*) on I kategooria kaitsealune taim ning Eesti Punase Raamatu kohaselt eriti ohustatud liik (1). Karula rahvuspargist Ubajärvest leiti muda-lahnarohtu 70ndate aastate alguses (Mäemets, 1977), samast järvest leiti lahnarohtu ka 2004. aastal, kuid leitud eksemplariid jäid liigini määramata (Eestis on lisaks muda-lahnarohule olemas ka järv-lahnarohti, mis on samuti haruldane). Liigi praegune esinemine ja seisund pole teada (2007. aastal ei õnnestunud lahnarohtu järvest leida). Liigi kasvukohtadeks on vähetoiteliste veekogude kaldavöönd. Muda-lahnarohu kindel esinemine Eestis on teada Põhja-Kõrvemaal. Suurim oht sellele liigile on oligotroofsete veekogude eutrofeerumine. Ka mootorsõidukite tekitatud lainetus võib taimed lahti rebida.

7.4.3 Palu-karukell (*Pulsatilla patens*) kuulub Euroopa Liidu Loodusdirektiivi II ja IV lisasse, on II kategooria kaitsealune ning Eesti Punase Raamatu järgi tähelepanu vajav (4) liik. Karula rahvuspargist on teada üks kasvukoht, kus populatsiooni seisund on hea. Taim eelistab kasvukohtadena palu- ja nõmmemetsasid, männikuservi ning nõlvasid ja valgusrikkamaid kohti liivasel pinnasel. Eestis on teada kokku mõnikümme leiukohta, sagedasem on ida- ja kaguosas. Ohuteguriteks on metsaraied ja rasketehnikaga metsahooldustööd, väljakaevamine ja õite noppimine. Kasvukohti ohustavad ka alusmetsa tihenemine ning pinnase tugev kamardumine ja sammaldumine (EPR, 1998).

7.4.4 II kategooria kaitsealused orhideed. Karula rahvuspargi alalt on läbi aegade leitud 19 liiki käpalisi e orhideelisi. Neist seitse kuuluvad II kaitsekategooriasse:

•**Soohiilakas** (*Liparis loeselii*) kuulub Euroopa Liidu Loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on Eesti Punase Raamatu järgi haruldane (3) liik. Kaitsealal asub üks selle liigi leiupaik, kust on leitud mõned üksikud isendid (Pajula, 2001). Soohiilaka kasvukohtadeks on lubjarikkad madalsood, soostunud järvekaldad ja allikaservad, lodud ning rannaniidud. Eestis kaunis haruldane ja rohkem levinud lääneosas ja läänesaartel. Põhiliseks ohuteguriks on kuivendus, kuid ka kasvukohtade võsastumine (Taimeveeb, 2007).

•**Kaunis kuldking** (*Cypripedium calceolus*) kuulub Euroopa Liidu Loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on Eesti Punase Raamatu järgi tähelepanu vajav (4) liik. Kaitsealale jääb üks leiukoht, kust on leitud mõned üksikud isendid. Teda võib leida nii lubjarikastes kuivemates ja parasniisketes kasvukohtades kui ka lubjavaestes niisketes soostunud ja lodustunud metsades ja võsastikes. Eestis on kaunis kuldking kogu territooriumil hajusalt ja paiguti isegi ohtralt levinud. Levik on hõredam Lõuna- ja Kagu-Eestis (Taimeveeb, 2007). Ohuteguriteks on rahvuspargis on võsastumine.

•**Täpiline sõrmkäpp** (*Dactylorhiza cruenta*) kuulub Eesti Punase Raamatu järgi haruldaste (3) liikide hulka. Kaitsealale jääb üks leiukkoht (Paal, 1999). Tegemist on valguse- ja niiskuselembese taimega, keda võib leida peamiselt lubjarikastest madalsoodest, soostunud niitudelt ning niisketelt looja rannaniitudelt. Eestis on rohkem leide Lääne-Eestist ja saartelt. Peamisteks ohuteguriteks on kuivendus ja metssead (Taimeveeb, 2007).

•**Soovalk e ainulehine sookäpp** (*Malaxis monophyllos*) kuulub Eesti Punase Raamatu järgi haruldaste (3) liikide hulka. Karula rahvuspargist on soovalku leitud ligikaudu kümnest kohast, suuremad ja elujõulisemad populatsioonid jäävad siiski peamiselt Ähijärve läänekalda piirkonda. Selle liigi kasvukohtadeks on peamiselt niisked soostunud ja lodustunud metsad ning sood. Eestis on taim kaunis haruldane ja kõikjal vähese arvuliste populatsioonidena. Ohuteguriteks on metsaraie ja kuivendus (Taimeveeb, 2007).

•**Kõdukoralljuur** (*Corallorhiza trifida*) kuulub Eesti Punase Raamatu järgi haruldaste (3) liikide hulka. Karula rahvuspargist on teada üks leid 1996. aastast, seisund pole teada. Kõdukoralljuure kasvukohtadeks on madalsood, soostunud niidud, võsastikud ja metsad, kus on küllaldaselt niiskust. Kasvab ka ojade ja järvede kallastel. Eestis on ta hajusalt levinud. Erinevalt teistest käpalistest õitseb juba mais. Ohuteguriteks on kuivendus (Taimeveeb, 2007).

•**Russowi sõrmkäpp** (*Dactylorhiza russowii*) kuulub Eesti Punase Raamatu järgi tähelepanu vajavate (4) liikide hulka. Karula rahvuspargis leiti teda esmakordselt 2004. aastal. Kasvab lubjarikastes madal- ja allikasoodes ning soistel niitudel. Eestis levib liik hajusalt kogu territooriumil. Ohuteguriteks on kasvukohtade kuivendamine ja metssead, mõningal määral ohustab ka noppimine ja välja-kaevamine (Taimeveeb, 2007).

•**Väike käopõll** (*Listera cordata*) kuulub Eesti Punase Raamatu järgi tähelepanu vajavate (4) liikide hulka. Karula rahvuspargist on teda leitud kahest kohast, mõlemast kohast leiti mitmeid isendeid. Kasvukohtadeks on varjukad samblased okasmetsad, soostunud metsajärvede kaldad, sagedamini niisked ja rabastuvad paigad, kuid ka kuivemad liivase pinnasega männikud. Eestis hajusalt levinud, sagedam lääne- ja põhjaosas, Lõuna-Eestis aga haruldasem. Ohuteguriteks on metsaraie ja kuivendus (Taimeveeb, 2007).

7.4.5 Roomav akakapsas (*Ajuga reptans*) on II kategooria kaitsealune taim, ühtlasi kuulub ta Eesti Punase Raamatu eriti ohustatud liikide (1) hulka. Lisaks Karula rahvuspargis asuvale leiukohale (Paal, 1999) on teda veel leitud üksnes Saaremaalt. Tegemist on salumetsades kasvava liigiga. Peamiseks ohuteguriks on elupaiga hävimine metsatööde või muu kahjustava tegevuse käigus (Taimeveeb, 2007). Pole teada, mis seisundis on tema seisund Karula leiukohas, kuna tee, mille kõrval on tema kasvukoht, on hiljuti kasutusse võetud.

7.4.6 Hanepaju (*Salix repens*) on Eesti II kategooria kaitsealune liik ning kuulub Punase Raamatu ohualdiste liikide hulka (2). Karula rahvuspargi ainus teadaolev leiukoht jääb õõtsik-siirdesohu (Paal, 1999). Mõnedel andmetel on selle liigi kasvukohtadeks madalsood ning soised ja soostunud rannikuniidud (Taimeveeb, 2007, sama allikas väidab, et Eestis piirdub hanepaju levik Saare- ja Hiiu- maaga). Eesti Punase Raamatu (1998) andmetel on hanepaju kasvukohaks luitud ja liivikud.

7.4.7 Harilik sookold (*Lycopodiella inundata*) on II kategooria kaitsealune taim ning kuulub Eesti Punase Raamatu ohualdiste (2) liikide hulka. Leitud on teda Apja ja Ähijärve lähistelt (Leibak, 1996). Harilik sookold kasvab niisketel liiv- ja turvasmuldadel soodes, soonitudel, märgadel karjääripõhjadel, soiste kraavide servadel ja rabastuvatel nõmmedel. Tegemist on kaunis nõrga konkurentsivõimega liigiga ja ta tõrjutakse rohukamara tihenemisel välja. Eestis on vähesed hajusad leiukohad mereäärsetes piirkondades, Alutagusel ja Kagu-Eestis. Ohuteguriteks on karjääride ja kraaviservade karmumise ja kinnikasvamise, samuti kasvukohtade hävimine kuivenduse läbi (Taimeveeb, 2007).

7.4.8 Väike konnarohi (*Alisma gramineum*) on II kategooria kaitsealune taim ning kuulub Eesti Punase Raamatu ohualdiste (2) liikide hulka. Seda liiki leiti viimati 1961. aastal Õdri järvest (Ott, 2001),

peale seda on järve uuritud kaks korda, kuid rohkem pole teda sealt leitud. Väike konnarohi kasvab järvede, jõgede ja väiksemate veekogude kallastel ning sageli üleujutatavatel aladel. Eestis on taim haruldane ja levinud peamiselt ida- ja edelaosas, Peipsi, Emajõe ja Narva jõe ääres ning Pärnu ümbruses. Taim on tundlik tallamise ja veekogude veetaseme olulise muutmise suhtes (Taimeveeb, 2007).

7.4.9 Jõgitakjad. Lamedalehine (*Sparganium angustifolium*) ja **ujuv jõgitakjas** (*S. gramineum*) on mõlemad II kategooria kaitsealused taimed ning kuuluvad Eesti Punase Raamatu kohaselt haruldaste (3) liikide hulka, viimaste hulka kuulub ka kolmas jõgitakjaliik **kera jõgitakjas** (*S. glomeratum*). Lamedalehelist jõgitakjat on leitud Suur-Apja ja Ubajärvest, ujuvat jõgitakjat üksnes Ubajärvest. Viimased andmed pärinevad 1983. aastast (EMÜ Limnoloogiakeskuse andmebaas), pärastine seisukord pole teada. Elupaikadeks on lamedalehisel jõgitakjal vähetoitelised järve, ujuval jõgitakjal düstroofsed järved ning kera jõgitakjal jõed, järvede ja jõgede kaldad ning madal soo. Ohuteguriks on veekogude muutmine (õgvendamine, süvendamine, veetaseme muutmisel) (Taimeveeb, 2007).

7.4.10 Karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*) on Euroopa Liidu Loodusdirektiivi II ja IV lisasse kuuluv liik, ühtlasi on ta Eestis kaitseall (III kategooria). Eesti tingimustes on tegemist suhteliselt tavalise liigiga. Karula rahvuspargis on registreeritud leiukohti 19 (Leht, 2002). Kasvab ta kuivades metsades ja nõlvadel, tihti väikeste metsateede ääres.

7.4.11 Väike vesikupp (*Nuphar pumila*) on III kategooria kaitsealune taim, ühtlasi kuulub Eesti Punase Raamatu ohualtide liikide hulka (2). Väikest vesikuppu on rahvuspargist leitud Rebäse ja Ähijärvest (üks vanem leid ka Ödri järvest) (Ott, 2000). Teda oli siin ja seal 2000. aastal, hilisemad andmed puuduvad. Potentsiaalsed ohutegurid on järvede kinnikasvamine, samuti hübriidiseerumine kollase vesikupuga. Hübriid tõrjub väikese vesikupu välja (EPR, 1998).

7.5 Putukad

Üldiseloostus

Karula rahvuspargis on registreeritud 518 liiki putukaid (lisa 4). Kõige rohkem liike on registreeritud liblikaliste ja mardikaliste seltsidest (tabel 5).

Eesti Punasesse raamatusse kantud ja kaitsealuseid putukaliike kokku on 34, neist 26 on III kategooria kaitsealused putukad, 10 on kirjas Punases Raamatus kui tähelepanu vajavad liigid, 8 on Punasesse Raamatus haruldastena arvele võetud ning üks, suur kuldtiib (*Lycaena dispar*), on arvatud ohualtide liikide sekka. Viimatimainitu kuulub ühtlasi ka EL loodusdirektiivi II ja IV lisasse, kuhu kuuluvad veel ka kaitsealalt leitud tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*), laiujur (*Dytiscus latissimus*) ja suur rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*). Üksnes IV lisasse kuuluvatest liikidest on leitud sõõrsilmikut (*Lopinga achine*) ja hännak-rabakiili (*Leucorrhinia caudalis*). Kõige arvukamalt on kaitsealuste liikidega esindatud kiletiiivaliste (Hymenoptera) selts: 16 kaitsealuse kimalase (*Bombus sp*) ja viie kuklase (*Formica sp*) liigiga (lisa 4). Rahvuspargi palukuklaste (*Formica. polyctena*) kolooniakompleks on tähelepanuväärne eelkõige oma suure elujõulisuse ja eriliselt mahuka maa-aluse osa poolest (Martin, 2000). Selgrootuid on Karula rahvuspargis keskmiselt uuritud. Arvestades liigirühma suurust ei ole uuringud piisavad. Seni on uuritud selgrootuid rühmade kaupa (kimalased, kiilid, kuklased, vähid) ning elupaiga viisi (järved) ning Tartu Ülikooli selgrootute praktikumide raames ning LIFE projekti käigus.

Tabel 5. Karula rahvuspargis registreeritud putukaliikide jagunemine seltsidesse.

Selts	Eesti keeles	Liikide arv
O. Lepidoptera	liblikalised	287
O. Coleoptera	mardikalised	101
O. Hymenoptera	kiletiiivalised	49
O. Odonata	kiililised	29
O. Heteroptera	lutikalised	17
O. Trichoptera	ehmestiivalised	9
O. Orthoptera	sihktiivalised	6
O. Homoptera	sarnastiivalised	6
O. Diptera	kahetiivalised	6
O. Ephemeroptera	ühapäevikulised	6
O. Blattodea	prussakalised	1
O. Mecoptera	koonulised	1

Karula rahvuspargist leitud putukatest kuulub Loodusdirektiivi lisadesse 6, ühtlasi on nad kõik ka III kategooria kaitsealused liigid:

- 7.8.1 **Tõmmuujur** (*Graphoderus bilineatus*) kuulub Loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on ühtlasi ka Eesti Punase Raamatu järgi haruldane (3). Karula rahvuspargist on teda leitud Künimõtsa ja Ähijärve Kogjärvest (Martin, 2002; Ott, 2001). Elupaigaks on talle düstroofsed järved. Ohuteguriteks on keskkonnamürgid, õhusaaste, hapestumine ning veekogude eutrofeerumine (EPR, 1998).
- Laiujur** (*Dytiscus latissimus*) kuulub samuti Loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on Eesti Punase Raamatu järgi tähelepanu vajav liik (4). Karula rahvuspargis on neid leitud Ähijärvest (Martin, 2002; Hurt, 2004). Ohuteguriteks on keskkonnamürgid, õhusaaste, hapestumine ning muud põhjused (kliimamuutused, introductseerimine, ristumine, muutused väljaspool Eestit jne) (EPR, 1998).
- Suur rabakiil** (*Leucorrhinia pectoralis*) kuulub Loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on ühtlasi Berni konventsiooniga kaitstud liik. Leitud on teda Ahnõ-, Perä- ja Kõstrejärvest (Ott, 2001; Martin, 2002).
- Hännak rabakiil** (*Leucorrhinia caudalis*) kuulub Loodusdirektiivi IV lisasse. Leitud on teda Künimõtsa järvest (Ott, 2001; Martin, 2002).
- 7.8.2 **Suur-kuldtiib** (*Lycaena dispar*) kuulub Loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on Eesti Punase Raamatu järgi ohualdis liik (2). Elupaigaks on talle madalsood ja lammid. Karulas on teda leitud 2003. aastal Külustuskeskuse lähistel (Martin, 2003). Põhiliseks ohuks on elupaikade kahjustamine: soode kuivendamine ja turbavõtmine (EPR, 1998).
- 7.8.3 **Sõõrsilmik** (*Lopinga achine*) kuulub Loodusdirektiivi IV lisasse ning on Eesti Punase raamatu kohaselt haruldane (3). Karula rahvuspargist leiti liiki 2004. aasta juunis Ähijärve idakaldalt Tartu Ülikooli selgrootute praktikumi käigus. Leida võib teda vanadest lehtmetsadest. Ohustab teda metsade vanuse muutumine: vanade metsade ja suurte puude kadumine (EPR, 1998).

7.6 Teised selgrootud

Üldiseloostus

Kaitsealalt on leitud seitse liiki **väheharjasusse** (Oligochaeta) ja kaheksa liiki **kaane** (Hirudinea) (lisa 4).

Karula veekogudes elab 11 liiki **karpe** (Bivalvia) ja 26 liiki **tigusid** (Gastropoda) (lisa 4). Karpidest kõige laiemal levikuga on harilik keraskarp (*Sphaerium corneum*), keda esineb enamikus uuritud järvedes. Veetigudest on levinud enamikes järvedes järve ematigu (*Viviparus contectus*), mudakukk (*Lymnaea stagnalis*) ja harilik keeristigu (*Bithynia tentaculata*). Jõeliikidest on arvukamaks ja levinumaks liigiks piklik jõekarp (*Unio pictorum*), keda esineb suhteliselt rahuliku vooluga jõelõikudel ja liivaka põhjaga järvedes. Mageveetigude arvukus on märkimisväärselt kõrgem taimestikurikastes järvedes.

Kaitsealalt leitud karpidest on Eesti Punasesse Raamatu haruldaste liikide kategooriasse kantud õhuke järvekarp (*Pseudanodonta complanata*) ja määratlemata liikide kategooriasse hari-järvekarp (*Anodonta piscinalis*). Karula rahvuspargist leitud tigudest vajavad vastavalt Eesti Punasele Raamatule tähelepanu kaks liiki ning ohustatud liikide hulka kuulub üks liik (lisa 4).

Vähke (Crustacea) on leitud Karula rahvuspargis kolme liiki (lisa 4). Neist suurim ja tuntum on jõevähk (*Astacus astacus*), kes kuulub EL Loodusdirektiivi V lisasse.

Väärtuse kirjeldus

•**Apteegikaan** (*Hirudo medicinalis*) on II kaitsekategooria kaitsealune liik, Eesti Punase Raamatu järgi ohualdis liik (2) ning EL Loodusdirektiivi V lisa liik. Karula rahvuspargis asustab ta teadaolevalt üksnes Kaika Kogjärve. Ta eelistab elupaigana eutroofseid järvi. Ohuteguriteks on veerežiimi muutmine (õgvendamine, süvendamine, veetaseme muutmised) ning püüdmine.

•**Õhuke järvekarp** (*Pseudanodonta complanata*) on Eesti Punase Raamatu järgi haruldane (3) ja eelistab elamiseks eutroofseid järvi ning jõgesid. Ohuteguriteks on veekogude muutmine (õgvendamine, süvendamine, veetaseme muutmised) ning muud põhjused (kliimamuutused, introductseerimine, ristumine, muutused väljaspool Eestit jne) (EPR, 1998).

•**Keeris-lametigu** (*Anisus vorticulus*) on Eesti Punase Raamatu järgi haruldane (3). Teda leidub Karula rahvuspargis Pormeistri, Kündre, Muda-, Papi-, Künimõtsa, Raudjärves ja Kõstrejärvest. Elupaigaks on väga vedel, sageli haisev mudane järvepõhi ning õõtsik. Ohuteguriteks on veekogude muutmine (süvendamine ja veetaseme muutmised) ning keskkonnamürgid, õhusaaste ja hapestumine (EPR, 1998).

7.7 Kalad

Üldiseloostus

Karula kalastikus domineerivad Eesti siseveekogudele omased liigid. Kokku on siit leitud 22 liiki kalu. Levinumateks on ahven (*Perca fluviatilis*), särg (*Rutilus rutilus*), haug (*Esox lucius*), koger (*Carassius carassius*), linask (*Tinca tinca*), vähem levinud on kiisk (*Acerina cernua*), latikas (*Abramis brama*), viidikas (*Alburnus alburnus*), koha (*Lucioperca lucioperca*), roosärg (*Scardinius erythrophthalmus*), hõbekoger (*Carassius auratus gibelio*), trulling (*Nemachilus barbatulus*) ja angerjas (*Anguilla anguilla*) (lisa 4). Kalastiku kujunemisel on määravateks Väikese Emajõe kalastik ja Koiva jõgikonda kuuluva Mustjõe kalastik. Nimetatud vesikondadesse suubuvad siinse veelahkmeala järvede väljavoolud. Kalastiku kaitse ja kalavarude kasutamise seisukohalt on olulised Ähijärv, Kaugjärv, Köstrijärv, Mikile järv, Lajasaare järv, Linnajärv, Kallete järv, Savijärv, Rebäsejärv ning Saar- ja Apja järved.

EL loodusdirektiivi II lisa ja Eesti kaitstavate liikide III kaitsekategooriasse kuuluvatest kaladest on elukoha endale Karula rahvuspargist leidnud hink (*Cobitis taenia*), vingerjas (*Misgurnus fossilis*) ja võldas (*Cottus cobio*). Kaks esimest on ühtlasi Eesti Punase Raamatus ära toodud määratlemata staatusega ja viimane tähelepanu vajavate liikide hulgas.

Kalamajanduslikust seisukohast on Karula rahvuspargi veekogudest tähtsad ainult Ähijärv ja Ubajärv, populaarsed on veel Mikile ja Rebäsejärv. Teised suuremad Karulale tüüpiliste kalaliikidega järved on Suur-Apja järv, Köstrijärv, Kaugjärv, Savijärv, Kallõtõ järv, Sibulajärv, Suur- ja Väikene Saarjärv. Ülejäänud järved on kalamajanduslikust seisukohast vähetähtsad, sealne kalastik on järvede perioodilistest ummuksile jäämisest tingituna liikidevaesem: valitsevateks kalaliikideks on koger, särg, ahven ja haug.

Väärtuse kirjeldus

Karula rahvuspargi alalt on leitud kolm liiki kalu, kes on arvatud Loodusdirektiivi II lisasse ning on ühtlasi ka III kategooria kaitsealused liigid:

- Harilik hink** (*Cobitis taenia*) on Punase Raamatu liik, kuid tema ohustatuse aste on määramata (5). Karula Rahvuspargist on teda leitud Ähijärve sissevoolu piirkonnas Vilimiku oja suudmes, tõenäoliselt esineb ta arvukamalt Ähijärves (Laanetu, 1999). Ohuteguriks on tema elupaigaks olevate veekogude seisundi üldine halvenemine (EPR, 1998).

- Harilik võldas** (*Cottus cobio*) kuulub Punase Raamatu tähelepanu vajavate liikide hulka (4). Karulas on teda leitud Mustjões, kivise ja liivase põhjaga piirkondades (Laanetu, 1999). Peamiselt ohustab teda veekogude muutumine: eutrofeerumine, õgvendamine, süvendamine, veetaseme muutmised (EPR, 1998).

- Vingerjas** (*Misgurnus fossilis*) on arvatud Punase Raamatu liikide hulka, kelle staatus on määramata (5). Varemalt on teada tema esinemine Ähijärves, kuid ka Uba- ning Pehmejärvedes (Laanetu, 1998). Praegune esinemine on teadmata. Pole teada, mis on vingerjat ohustavad tegurid, kuid on arvatud, et need võivad olla üldisemat laadi: kliimamuutused, introductseerimine, ristumine ning muutused väljaspool Eestit (EPR, 1998).

Olulist mõju kalastikule omavad koprad, seda just väikestele jõgedese-ojades, kus kopra poolt ehitatud tammid muudavad oluliselt elutingimusi. Vee kvaliteet on kalastikule probleemiks Mustjõe ülemjooksul, tegemist on peaaegjalikult looduslike teguritega, kuid kaudselt võimendavad neid inimõjud (Tuvikene et al, 2004).

7.8 Kahepaiksed ja roomajad

Üldiseloostus

Kahepaikseid on leitud rahvuspargist seitset liiki ja roomajaid on teada viit liiki (lisa 4). Roomajatest arvukaim on arusisalik (*Lacerta vivipara*) (Laanetu, 1999).

Kõik kahepaiksed ja roomajad on Eestis kaitse all. Kaitstavate loomade II kaitsekategooriasse, LD loodusdirektiivi IV lisasse ja Punase Raamatusse kuuluvad kaitsealal elavad kivisisalik (*Lacerta agilis*) ja mudakonn (*Pelobates fuscus*), ülejäänud 10 liiki on III kategooria kaitsealused liigid, kelledest tiigi- (*Rana lessonae*) ja rabakonn (*Rana arvalis*) kuuluvad ühtlasi ka EL Loodusdirektiivi IV lisasse ja rohukonn (*Rana temporaria*) V lisasse.

Väärtuse kirjeldus

Kahepaiksetest ja roomajatest on Karula rahvuspargis esindatud kaks II kaitsekategooria ning Loodusdirektiivi IV lisa liiki:

7.8.1 **Kivisisalik** (*Lacerta agilis*) on ühtlasi ka Punase Raamatu haruldane liik (3). Karula rahvuspargist on teda leitud peamiselt Peräjärve piirkonnast, kus on tal väga head elutingimused, kuna elukohana eelistab ta liivikuid, okasmetsi, põlendikke, karjääre ning teeveeri (EPR, 1998). Arvukus tundub olema stabiilne. Ohuteguritena on Punases Raamatus ära toodud kaevandamine (sh liiva ja savi kaevandamine), metsamajanduslik tegevus, ehitustegevus (sh teede rajamine), häirimine ja liiklus.

- 7.8.2 **Mudakonn** (*Pelobates fuscus*) on Eesti Punase raamatu liik (staatus määramata – 5). Mudakonn on levinud Eesti lõuna ja kaguosas. Äärmiselt varjatud eluviisi tõttu on selle liigi staatus Eestis olnud ebaselge. Tüüpilisteks mudakonna sigimisveekogudeks Karulas on väikese kuni keskmise suurusega vähe või keskmiselt eutrofeerunud tiigid, mis on suhteliselt sügavad (vähemalt 1m), päikesele avatud, ilma kaladeta. Mudakonna võib Karulas pidada kohati arvukaks liigiks (Rannap, 2003). Ohustavateks teguriteks on põllumajanduslik tegevus (väetamine), veekogude seisundi halvenemine, keskkonnamürgid, õhusaaste, hapestumine, häirimine ja liiklus ning muud põhjused (kliimamuutused, introductseerimine, ristumine, muutused väljaspool Eestit jne) (EPR, 1998).

7.9 Linnud

Üldiseloostus

Karula rahvuspargis on registreeritud 157 linnuliiki (lisa 4) (Leibak, 2000). Olulise osa moodustavad metsaelupaikade liigid (sh must-toonekurg), esindatud on ka liigid, mis sõltuvad avamaastikest (sh väike-konnakotkas ja rukkirääk). Veelindude osakaal on väike, tugeva populatsiooni moodustab küll kalakotkas, kuid tema eelistab pigem Karula metsasid ja toitu käib otsimas kaugemalt.

Üle poole rahvuspargis registreeritud linnuliikidest ehk 87 kuulub kas Eestis kaitstavate lindude hulka, Eesti Punasesse Raamatusse või EL Linnudirektiivi mõnda lisasse. Neis 52 on Eestis kaitse all.

I kategooria kaitsealuseid linde pesitseb Karulas 3, II kategooria lindudest peavad Karulat sobivaks pesitsuspaigaks 5 liigi ja III kategooria lindudest 30 liigi esindajad. EL Linnudirektiivi I lisa liikidest pesitseb Karulas 25 liiki (lisa 4).

Aastatel 2000 – 2006 on Karulas I kategooria haruldastest kaitsealustest liikidest registreeritud kindla pesitsejana kalakotkas (*Pandion haliaetus*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*) ja väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) (Evastus, 2000; Kotkaklubi, 2001; Kotkaklubi, 2003; Kotkaklubi, 2004).

Eesti Punase Raamatu liikidest on Karulas läbi aegade registreeritud kaks Eesti Punase raamatu kohaselt tõenäoliselt hävinud liiki (0) – siniraag (*Coracias garrulus*) ja järvekaur (*Gavia arctica*). Eriti ohustatud liikidest (1) pesitseb kaitseala territooriumil must-toonekurg ning võimalik, et ka põldvutt (*Coturnix coturnix*). Haruldastest (3) ja tähelepanu vajavatest (4) liikidest on Karulas endale kodu leidnud kummastki klassist 5 liiki linde ja määratlemata staatusega (5) lindudest on kohatud kahte liiki.

Väärtuse kirjeldus

- 7.9.1 **Kanakull** (*Accipiter gentilis*) on II kategooria kaitsealune liik. Tegemist on liigiga, kelle arvukus viimastel aastatel on oluliselt langenud. Karula rahvuspargis hinnati tema pesitsevate paaride arvukust 3 – 5 (Leibak, 2000), hilisemad arvukuse hinnangud puuduvad, 2004. aastast on andmeid pesitsemise kohta (EOÜ, 2007) ning ka hiljem on teda kohatud. Eluks eelistab ta suuremaid metsi ning Karula on talle Eesti mastaabis oluline elupaik. Ohuteguriteks on toidubaasi (kanalised) kadumine, elupaikade muutus raiete läbi ning metsnugise rüüsted.
- 7.9.2 **Karvasjalgkakk** (*Aegolius funereus*) on II kategooria kaitsealune liik, kuulub Linnudirektiivi I lisasse ning Eesti Punase Raamatu tähelepanu vajavate liikide hulka (4). Eestis on nende arvukus viimastel aastakümnetel oluliselt langenud. Karula on sellele liigile oluline elupaik. Nende arvukuseks hinnati 2004. aastal 1-2 paari (Evastus, 2004). Peamiseks arvukust mõjutavaks teguriks on toidubaasi vähenemine (muutused metsa- ja põllumajanduslikus tegevuses), õõnsate puude kadumine ning konkurents händkakuga.
- 7.9.3 **Väike konnakotkas** (*Aquila pomarina*) on I kategooria kaitsealune liik, kuulub Linnudirektiivi I lisasse ning Punase Raamatu haruldaste (3) liikide hulka. Karula rahvuspargis asub Eesti 143-st pesapaigast kaks: Mähklis ja Tornimäel. Konnakotkad eelistavad elutseda kultuurmaastikus, kus leidub piisavalt põllumajanduslikke kõlvikuid – haritavat maad ja looduslikku rohumaad. Sellist sobilikku maastikku leidub lisaks eelpool mainitud kohtadele veel rahvuspargi kirdeosas Jõepera-Kaika külas, mistõttu edukatel aastatel võib seal pesitsema asuda 3 paar konnakotkaid (Kotkaklubi, 2004). Pesitsusedukus Karula konnakotkapaaridel on Eesti keskmisest madalam. Karulas on kõige olulisem väike-konnakotkaid ohustav tegur saagialade kvaliteedi langus (seal hulgas purustamine niidu hooldusena), vähesel määral ohustab ka pesitsusaegne häirimine ning pesapaikade kadumine.

- 7.9.4 Must-toonekurg** (*Ciconia nigra*) on I kategooria kaitsealune liik ning Linnudirektiivi I lisa liik, ühtlasi kuulub Eesti Punase Raamatu ohualdiste (2) liikide hulka. Eestis on hinnatud arvukuseks 100 – 115 paari. Arvukus Karula piirkonnas on stabiilselt 4–5 paari, neist pesitseb 3 Karula rahvuspargi territooriumil, mis tähendab, et Karula on selle liigi jaoks oluline elupaik (Kotkaklubi, 2004). Pesitsemine on viimastel aastatel ebaõnnestunud kõigil paaridel (Kotkaklubi, 2004). Eluks vajab must-toonekurg suurt pesapuud häirimatus metsas ja varjulist madalat toitumiskohta. Tugevalt ohustab must-toonekurgi toidubaasi vähenemine seal hulgas ka väljaspool kaitseala (kuivenduskraavide ja ojakallaste võsastumine ning vooluvee ebaühtlane hulk) ning metsnugise rüüsted. Potentsiaalselt võib halvasti mõjuda ka pesitsusaegne häirimine (raie, marjulised, turistid) ning raietegevuse tagajärjel halvenenud elutingimused. Pole teada, millist mõju omab must-toonekure populatsioonile kuivendamine (ka väljaspool kaitseala), ühest küljest loob kuivendamine kraavide näol uue toidubaasi, teisest küljest kui kraavidest vesi suve peale ära kuivab, on kurg kevadel toidubaasi hindamisel eksiteele viidud ning pesakond võib toidupuudusel hukkuda. Pole päris selge, kuidas mõjuvad must-toonekure arvukusele kopra poolt tekitatud üleujutused, ühest küljest tekiavad võsavabad väikeveekogud, sageli varjulistes kohtades, kus palju konni ja seega toonekurele hea toidubaas, samas kui veetase alla lastakse need toitumisvõimalused kaovad (Evestuse suulised andmed).
- 7.9.5 Siniraag** (*Coracias garrulus*) on I kaitsekategooria kaitsealune liik, kuulub Linnudirektiivi I lissasse ning Eesti Punase raamatu eriti ohustatud liikide (1) hulka. Eestis on teada kindlalt ainult ühe paari pesitsemine. Karulas pole neid kohatud viimased kümmekond aastat. Siiski on Eesti Ornitoloogia Ühing hinnanud siinsed alad (Koobassarõs) potentsiaalseks elupaigaks, kuhu nad võiksid elutingimuste parandedes naasta. Peamisteks ohuteguriteks peetakse põllumaa kasutamise muutumist: hobuste ja teiste loomade pidamise vähenemist ning õõnsate puude kadumist.
- 7.9.6 Valgeselg-kirjurähn** (*Dendrocopos leucotos*) on II kategooria kaitsealune liik, kuulub Linnudirektiivi I lissasse ning on Eesti Punase Raamatu kohaselt haruldane (3) liik. Valgeselg-kirjurähn on loodusmassiivides elutsev rähn, kelle meelis elupaikadeks on kaasikud ja haavikud (toitub kuivannud puudel). Valgeselg-kirjurähn on rahvuspargis väikesearvuline pesitseja. Kuigi tänu kopra poolt tekitatud laialdastele üleujutustele on tekkinud juurde sobivaid toitumisalasid, kohati 2004.a. vaid ühte paari Rebäse talu juures. Üheks põhjuseks madalale arvukusele on kindlasti asjaolu, et suur osa Karula RP-i lehtmetsadest on veel keskealised. Arvukust hinnati 2004. aastal 1 – 3 paarile (Evestus, 2004). Peamisteks ohustavateks teguriteks on surnud puude raie ja lehtpuistute väike pindala (salumetsad ja lodu-sanglepikud).
- 7.9.7 Kalakotkas** (*Pandion haliaetus*) on I kategooria kaitsealune liik, Linnudirektiivi I lisa liik ning Punase raamatu kohaselt haruldane liik (3). Karula kalakotka asurkond on üks Eesti elujõulisemaid: piirkonnas on teada 7 pesapaika, millest 4 asub Karula rahvuspargis. Viimastel aastatel on pesitsus olnud edukas kahes kolmes pesas (Kotkaklubi, 2004). Karula rahvuspark on kalakotkale oluliselt teine ala Eestis. Tugevaks negatiivseks mõjuteguriks on külastusintensiivsuse tõus toitumiskohtades ning oht, et Karula kalakotkastele põhiliseks toidubaasiks olevad Järvere kalakasvatused sulgetakse (Evestuse suulised andmed), kuid negatiivselt mõjub ka pesitsusaegne häirimine, raie ja hukkumine kalavõrkudes (EPR, 1998).
- 7.9.8 Laanerähn** (*Picoides tridactylus*) II kategooria kaitsealune liik, Linnudirektiivi I lisa ja Eesti Punase Raamatu järgi haruldane liik (3). Laanerähn on tihedalt vanade metsadega seotud liik: Eestis on teda vaadeldud vaid metsades ning eelkõige on teda peetud kuusespetsialistiks. 2004. aastal hinnati arvukust kuni 10 paarini. Selle arvukusega kuulub Karula rahvuspark kümne olulisema laanerähni pesitsusala hulka Eestis (Evestus, 2004). Peamiseks negatiivseks teguriks on surnud ning pesapuude raie. Üleüldist halba mõju omab metsade liigilise ja vanuselise (vanad, suured puud) struktuuri muutumine.
- 7.9.9 Metsis** (*Tetrao urogallus*) on II kategooria kaitsealune liik ning kuulub Linnudirektiivi I, II ja III lissasse, ühtlasi on Eesti Punase Raamatu kohaselt tähelepanu vajav liik (4). 2000. aastal on arvukust hinnatud 20 – 35 mängivale kukele (Leibak, 2000), hilisemad arvukuse hinnangud puuduvad, võrreldes teiste maakondadega on Valga ja Võru maakonnas metsiste arvukus väike. Elupaigaks vajab ta vanasid okasmetsi. Peamisteks ohustavateks teguriteks on röövlloomad (kährik, metssiga), metsaaluste kinni kasvamise mängu- ja elupaikades, häirimine, metsade vanuse muutumine.
- 7.9.10 Ülejäänud Linnudirektiivi I lisa liigid:** valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*), sookurg (*Grus grus*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), võõt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), täpikhuik (*Porzana porzana*), teder (*Tetrao tetrix*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), hallpearähn (*Picus canus*), händkakk (*Strix uralensis*).

7.10 Imetajad

Üldiseloostus

Karula rahvuspargis on registreeritud 42 liiki imetajaid (lisa 4), neist 7 on suurimetajad, 12 väikeimetajad, 20 pisiimetajad ja 3 poolveelised imetajad (Laanetu 1999).

Tüüpilisemad suurimetajad rahvuspargis on põder (*Alces alces*), metskits (*Capreolus capreolus*), metssiga (*Sus scrofa*) ja ilves (*Felis lynx*). Väikeimetajatest on tavalisemad rebane (*Vulpes vulpes*), kährik (*Nyctereutes procyonoides*), tuhkur (*Mustela putorius*), saarmas (*Lutra lutra*), mink (*Mustela vison*), mäger (*Meles meles*), metsnugis (*Martes martes*), halljänes (*Lepus europaeus*), valge jänes (*Lepus timidus*) ja orav (*Sciurus vulgaris*). Karula on sobiv elupaik koprale (*Castor fiber*), kes ongi siin üks arvukamaid imetajaid.

Tabel 6. Ulukite hinnanguline arvukus Karula rahvuspargis 2006. aasta loendusandmetel.

Liik	Arv
Põder	29
Punahirv	9
Metssiga	47
Metskits	245
Hunt	2
Ilves	5
Kobras	86

Karula rahvuspargis reguleeritakse ulukite arvukust kohalike jahimeeste poolt KKTga sõlmitud lepingu alusel kaitse-eeskirjaga (lisa 1) lubatud kohtades. Suurimetajatest reguleeritakse Karula rahvuspargis põdra, punahirve, metskitse ja metssea arvukust ning väikeimetajatest peaaesjalikult rebane, metsnugise, kivinugise, kähriku, kopra ja mingi arvukust (Tabel 5).

Kaitsealalt on leitud 6 II kategooria kaitsealust nahkhiirt, lisaks elavad Karula rahvuspargis III kategooria kaitsealune kasetriibik (*Sicista betulina*) ja saarmas (*Lutra lutra*). Viimane kuulub koos tiigilendlasega (*Myotis dasycneme*) ühtlasi ka EL

Loodusdirektiivi II ja IV lisasse. Lisaks eelpool mainituile kuuluvad IV lisasse veel karu (*Ursus arctos*) ja ilves (*Felis lynx*). V lisas üles loetletud loomadest võib Karula rahvuspargis kohata hunti (*Canis lupus*), kobrast (*Castor fiber*), tuhkrut (*Mustela putorius*), valgejäne (*Lepus timidus*) ja metsnugist (*Martes martes*).

Väärtuse kirjeldus

7.10.1 **Saarmas** (*Lutra lutra*) on III kategooria kaitsealune liik, kuulub Loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning Eesti Punase Raamatu tähelepanu vajavate (4) liikide hulka. 2000. aastal hinnati Karula rahvuspargis tema arvukuseks 30 isendit, hilisemad andmed puuduvad. Elupaigaks on neil järvede ja jõgede kaldad ning allikad. Ohuteguriteks on metsaojad ja kraavid kinnikasvamine ja ülespaisutamine ning kaaspüük kopraga.

7.10.2 **Käsitiiivalised** (kuuluvad kaitsealuste liikide II kategooriasse):

- **Tiigilendlane** (*Myotis dasycneme*) on Eesti punase raamatu järgi haruldane (3) ning kuulub Loodusdirektiivi II ja IV lisasse. Elupaigaks sobivad talle veekogude kaldad. Tema vähearvukat esinemist rahvuspargis märkis oma 1999. tehtud uuringus Laanetu. Hilisemad andmed tiigilendlaste esinemise kohta puuduvad. Ohustavateks teguriteks on lagunevate ja õõnsate ning kuivade puude hulga vähenemine, ehitustegevus, kaevandamine ja häirimine.
- **Veelendlane** (*Myotis daubentonii*) on II kategooria kaitsealune liik. Eelistab elamiseks veekogude lähedust. 2003. aastal kohati teda Saarijärve ja Õdri lähistel, arvukuse hinnangud puuduvad.
- **Põhjanahkhiir** (*Eptesicus nilsonii*) on II kategooria Kaitsealune liik. Tema esinemine on registreeritud Laanetu 1999. aasta töös. Arvukuse hinnangud puuduvad.
- **Suurvidevlane** (*Nyctalus noctula*) on II kategooria kaitsealune liik ning kuulub ühtlasi Eesti Punase Raamatu haruldaste liikide (3) hulka. Elupaigaks on talle veekogude kaldad, niidud, pargid ja õued ning metsad. Viimati registreeriti tema esinemine 2003. aastal TÜ selgroogsete praktikumi käigus. Arvukuse hinnangud puuduvad. Ohuteguriteks on häirimine, metsamajanduslik tegevus ning maa-ainese kaevandamine.
- **Pargi-nahkhiir** (*Pipistrellus nathusii*) on II kategooria kaitsealune liik. Viimati registreeriti tema olemasolu 2003. aastal, mil teda kohati Ähijärve ääres.
- **Suurkõrv** (*Plecotus auritus*) on II kategooria kaitsealune liik, ühtlasi kuulub ta Eesti Punase Raamatu tähelepanu vajavate liikide hulka (4). Elupaigana eelistab veekogude kaldaid. Tema esinemise registreeris oma 1999. aastal tehtud inventuuril Laanetu. Arvukuse hinnangud puuduvad. Ohuteguriteks on peamiselt veekogudega toimuvad muutused: eutrofeerumine, kinni kasvamise, kaldajoone muutmine.

Peamiseks ohuteguriks kõigi käsitiiivaliste puhul on nende vähenemine uuritus. Puudub ülevaade nende arvukusest, levikust ning pesitsuspaikadest.

7.10.3 **Loodusdirektiivi IV lisasse kuuluvad imetajad:** Ilves (*Felis lynx*), Karu (*Ursus arctos*), Kasetriibik (*Sicista betulina*). Karu on eksikülatine, ilves on stabiilselt mõne isendiga esindatud, kuid

teda ohustab kütmine väljaspool kaitseala, kasetriibik registreeriti 1999.aastal (Laanetu 1999), hilisemad andmed puuduvad.

8. KULTUURIPÄRAND

Karula rahvuspark kuulub enamjaolt Karula kihelkonda, hõlmates suurema osa ajaloolise kihelkonna idaosast. Äestamise soo idaserv jääb Rõuge kihelkonda ning Ubajärv ja selle ümbrus kuulub 1694. aastal Karula kihelkonna lõunaosast moodustatud Hargla kirikukihelkonda (Merila-Lattik, 2002). Karula kihelkond on ajalooliselt jagunenud kahte ossa: idapoolne osa kuulus Urvaste kihelkonda jäävale Vana-Antsla mõisale (vahepealsel ajal ka Vana-Antsla kõrval- või karjamõisatele Jaugale ning Boosele) ning läänepoolne osa Sangaste ja hiljem Karula mõisale.

Rahvuspargi põhjapiir jääb Urvaste kihelkonna piiri lähedale, Jauga vald liideti hiljem Urvaste kihelkonda jääva Vana-Antsla vallaga. Seotus Urvaste kihelkonnaga kajastub ka kultuuripärandis.

Karula kihelkonnas on tänapäeval erinevate maakondade alad ning inimesed on orienteeritud eri keskustele. Rahvuspargi läänepoolne ala seotub eelkõige Lüllemäe kui kohaliku keskusega ja Valgaga; idapoolne osa kohaliku keskuse Antslaga ja maakonnalinnaga Võruga. Selline poolitumine ei ole lõplikult suutnud lõhkuda vanu kihelkonnasiseseid sidemeid. Kihelkondlikku ühtekuuluvust kannavad kiriklikud traditsioonid, perekondlikud sidemed ning rahvuspark.

8.1 Asustusstruktuur

Üldiseloostus

Karula rahvuspargi asutuse kujunemine on jälgitav mesoliitikumist (rohkem kui 4900 a eKr) (lisa 5 – tabel asutuse kujunemise kohta talude kaupa). Vanimad järjepideva asutuse keskused Karula rahvuspargi alal on **Mähkli**, kus on peaaegu pidev asustus jälgitav alates pronksiajast (1800 – 500 eKr) ning **Lüllemäe**, **Ähijärve** ja **Karkküla**, kus on peaaegu pidev asustus jälgitav alates rooma rauaajast (50 – 450 pKr). Hilisrauaajast (1050 – 1250 pKr) algab püsiv asutus **Alakonnu** piirkonnas. Samasta ajast pärinevad ka leiud **Mändikult**, millest kujunes praeguse **Kaika küla** eelkäia. Keskajal (1250 – 1560 pKr) kujunevad asutuspiirkondadeks ka **Jõeperä** ja **Hauka** ning tõenäoliselt ka **Koobassaarõ**. Poola revisjonide andmetel lisanduvad asustuspilti **Rebäsemõisa** piirkond, **Apja**, **Aruküla** ja **Patuperä** külad (Rammo, 2003) ning **Sibula** talu. Tänapäevani säilinud põlistalude võrgustik kujunes välja tõenäoliselt 17. sajandi lõpuks. Hilisem talude moodustumine toimus peamiselt talude jagunemise teel ning 19. sajandi lõpul uute talude rajamisega rahvuspargi idaosas ning 1920ndate aastate maareformiga Rebäsemõisas. Karula rahvuspargi ala on olnud ajalooliselt üksiktaludest ja kindla tuumikuga sumbküla tüüpi väikeküladest (Suurõ-Apja, Ähijärve, Mähkli, Aruküla) koosneva hajaasustusega piirkond. Karula kontekstis tuleks *küla* vaadelda eelkõige sotsiaalse ja administratiivse ühendusena, mille tuumikuks on küla kogukond.

Lisaks põllumajandustaludele on Karulas iseloomulikud ka mõisa metsatöölistega (roomakeste) ja metsavahtidega seotud talukohad (**Pikässaarõ**, **Lauksilla**, **Kivi** jt), mis paiknesid väheste põllumaaga üksikmajapidamistena keset metsa. Pärast 1940. aastat mõjutas asustust oluliselt küüditamine. Karula valla taludest küüditati enamik peresid, Antsla vallast üksikud. Küüditamisega kaasnes tühjaksviidud talude asustamine sisserännanud inimestega, kes jäid siia lühikeseks ajaks ning hiljem lahkusid. Hilisem talude tühjenemine on toimunud aegamisi, kolhoosielu viletsuse ja hiljem üldise linnastumise mõjul. Nõukogude perioodil on rajatud 21 uut asustukohta, hulgaliselt ehitati elamuid Kaika külla, kus on moodustunud ahekküla tüüpi asum.

Karula rahvusparki jääb ligi 40 km kruusakattega riigiteid. Antsla vald on planeerinud korras hoida 37 km ja Karula vald 15 km kaitsealale jäävaid teid. Lisaks moodustavad suhteliselt suure osa metskondadele kuuluvad teed ning erateed, mis on valdavalt pinnasekattega.

Rahvuspargis on ligi 32 km keskpingeliine, 55 km madalpingeliine ning 19 alajaama.

Väärtuse kirjeldus

Karulale on tüüpiline hajaasustus, talud paiknevad kas üksikuna või paarikaupa. Talude omavaheline kaugus selgemini piiritletavates külates (Ähijärve, Mähkli) on kuni 1 km. Iseloomulikud on ka üksikuna asetsevad põlistalud (Sora, Viitka, Rebäse). Tuumikkülad kujunesid vaid tasasematel ja laugenõlvalistel aladel (Ähijärve, Mähkli, Suurõ-Apja) ning kadusid maade kruntimisel 19. sajandi teisel poolel, tuumikosa on säilinud vaid Apjas (Konsa, 2004).

Tüüpilised on 17. saj lõpuks välja kujunenud põlistalud (Tätä, Taitse, Alakonnu jne) ning nende jagunemisel tekkinud talude paarid (Püssäd, Mändikud, Peetsid jne). Kokku on põlistalusid olnud 54. Uus asutuse laine Karulas tekkis 1870-ndatel aastatel Vana-Antsla mõisa maade talumeestele müümisega Karula idaosas (Saarjärve, Künimõtsa, Haanja, Värtemäe, Mõisamäe ja Soe talud) ning mõisa metsavahikohtade rajamisega (Pikässaarõ, Piiri, Lauksilla, Pirruusaarõ, Kivi, Silla). Märkimist väärib, et Ähijärve ääres oli ka järvevahi talukoht (Vahi). 20. sajandi algul oli Karula rahvuspargi alal 104 majapidamist, neist 10 olid kas kindlad või oletatavad popsikohad.

Rebäsemõisa küla praegusel kujul on tekkinud 1920ndate aastate maareformiga Rebäsemõisa karja-mõisa maade jagamisel, kui rajati 9 asunikutalu. Tulenevalt sellest on Rebäsemõisa suhteliselt plaanipärase planeeringuga tüüpiline asunikuküla, lahtine on Moonamäe talu tekkeajast. Nõukogude perioodil tekkis juurde 21 majapidamist s.o 17% praegustest majapidamistest. Uusmaasaajaid oli Karulas vähe. Kaika küla algupärase asustusstruktuuri on oluliselt muutnud peale II Maailmasõda Venemaalt tagasi pöördunud eestlaste poolt ehitatud elamud (Kaaramäe, Karjakingu, Nõlvaku, Sandisaarõ, Kaara, Ridasilla, Kaika Teeristi, Ruudi). Rebäsemõisa südamesse rajati sigala ning selle töötajatele ehitati elamispiind. Samas algas nõukogude perioodil massiline talukohtade kadumine. Kokku hävis sel perioodil 46 kohta, s.o 35% I Eesti Vabariigi ajal olemas olnud talukohtadest. Täielikult on hävinud kolmest talust koosnenud Palu küla, selle asemele rajati kruusakarjäär. Rohkem on kadunud talusid ja popsikohti Karula vallast (Vana- ja Vahtsõ-Mendu, Karkküla, Kuikli, Kolski, Mäekonnu jt), kus 1941. aasta küüditamine oli massiline. Paremini on säilinud asutus suuremate teede lähedal. Karula teedevõrgu kujunemist on vähe uuritud. Teadaolevalt on õgvendatud 1970/80ndatel aastatel oluliselt Rebäsemõisa-Kolski teed (1970-ndate algul õkvendati teed Rebäsemõisast Karkküla järgse kurvini, 1980-ndatel ehitati sealt edasi kuni Kolskini, viimast osa õkvendati üksnes lõigul Rõõmult Kolski poole). Mitmed vanad ühendusteel on hävinud (Karkküla – Tsilimiku, Karkküla – Peräkonnu; Tātä – Mägist, Liivakingu – Mõisamäe jt). Osaliselt on vana teedevõrk kasutusel matkaradadena.

8.2 Arhitektuur

Üldiseloostus

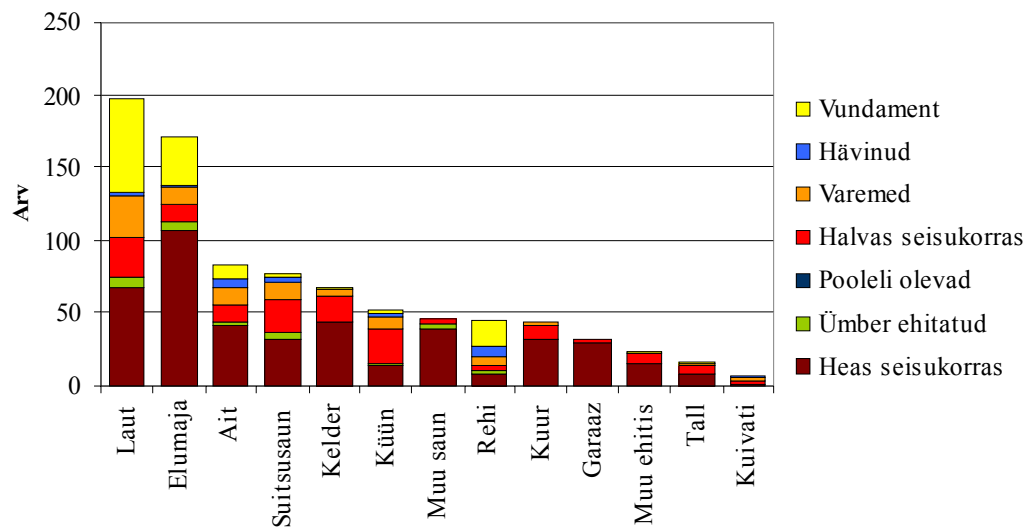
Karula rahvuspargi tänapäevases säilinud hoonestuses on esindatud erinevate ajalooperioodide esindajad – esindatud on mõisaaeg, Eesti Vabariigi aeg, nõukogude aeg ja taasiseseisvumisaeg, kõik koos suhteliselt piiratud maa-alal.

Karula rahvuspargi hoonestus koosneb suuremas osas 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi taluehitistest. Erandlikuks on Kõstrejärve koolimaja, Madsa kool, ortodoksi puukirik Kaikal ja Kaika kihelkonnakooli hoone ning Rebäsemõisa hoonetekompleks, mille väärtuslikemad hooned on maakivist peahoone ja maakivist kõrvalhoone (pole päris selge, kas tegemist oli aida, lauda või talliga). Kokku on kaitsealal rahvuspargi hooneregistri andmetel 964 ehitist sealhulgas vundamendid. Registreeritud hoonetest on elumajad 171, saunad 123, laudad 196, aidad 81, küünid 52 ja rehed 45 tükki. Ülejäänud on muud abihooned ja ehitised – keldrid, kuurid, tallid, külakiiged. Ehitistest on säilinud 71% (joonis 27).

Hoonetest kõige paremini on säilinud keldrid 63%, elumajad 62%, aidad 49%, laudad 34 %, küünid 29 % ja rehed 20 %. Kõige levinuim katusetüüp on viilkatus (40 – 45°) – 82 %, lamekatuseid on 9% (enamasti keldrid 29 ja kuurid 33 tükki) ja poolkelpkatust 7%. Katusekattematerjalidest on kasutuses kõige rohkem eterniit – 57% ja laast 24%, muud 14 % (enamasti keldrite muldkatused). Levinuim seinahitustüüp on ristpalk – 36%, sõrestik 16 %, silikaat 7% ja maakivi 5%.

Traditsiooniliselt on vanemad elamud suures osas ilma voodrita või laudvoodriga ühekorruselised viilkatusega 4 – 6 ruumiga ristpalkhooned (92 tk). Osa elumaju on ümber ehitatud ja kaetud silikaatvoodriga. Kokku on loendatud 172 elamut nendest on katus veel peal 120. Üle poolte säilinud elamutest on ehitatud enne 1940. aastat.

Taluehitistest vanimad on Sibula talu rehielamu (vanimad ehitusjärgud kuuluvad 19. sajandi keskpaika või esimesse poolde) ja Püssä rehi. Uurimist võimaldaval kujul on säilinud küllaltki palju hooned, kuid sageli on nende seisukord väga halb.

Joonis 27. Karula rahvuspargis olevate hoonete seisund hoonetüübiti.

Väärtuse kirjeldus

8.2.1 Väärtuslikud hooned ja talukompleksid

Rahvuspargis olevatest väärtuslike hoonete nimekiri ja väärtus on ära toodud **lisas 9**.

Traditsioonilistest hoonetüüpidest on enim hästi säilinud ja kasutusel **saun** ning samuti ka **suitsusaun**. Vanim saunatüüp Karulas on olnud üsna suuremõõtmeline, suhteliselt madal ühe ruumiga saun. Suulisi andmeid on Konnumäe ning Ahero talu koobassaunadest, mis on kõrvuti muudega esinenud hilise ajani. Praegu on Karula suitsusauna põhitüüp peenemast palgist saetava nn otsenurgaga, kitsa esikuga ning laastukatusena ehitatud. Nüüdisajal ehitatavad suitsusaunad on enamasti suuremad kõrgemate ustega ning kõrge põrandaga. Kokku on kaitsealal olnud 77 suitsusauna, neist on säilinud 55 tükki. Suitsusaunadest väärtuslikumad on Künimetsa ja Saarjärve.

Teiseks enim säilinud traditsiooniliseks hoonetüübiks on **ait**. Kokku on kaitseala territooriumil registri andmetel olnud 83 aita, nendest praeguseks veel säilinud 56. Karula ait on olnud võrdlemisi avar, puitpõrandaga, maapinna ligidal, eenduva katuse, kitsa mademe ning kahe uksega palkehitis. Sageli on aidal poolkelpkatus. Täiesti erandlik ja vanapärane on Rõõmu (Mähkli) ait.

Kolmas tüüpiline hooneterühm on **lahusrehed**, mida on kokku ehitatud ka kuivatitega. Neid on olnud kokku 45 tükki, kuid säilinud on nendest vaid 14. Väärtuslikemana võiks siinjuures esile tõsta Karkkylä ja Mundi. Rahvuspargi maa-alal on osalt või enam-vähem tervikuna kirjeldatavad kuus **rehielamut** ja üks oletatav rehielamu. 19. sajandil oli Karula kihelkond kahe traditsiooni piirivööndis: vanaaegne nn lõuna-eesti rehielamu oli taanduja rollis ja peale tungis nn lääne-eesti tüüp. Säilinus domineerib lõuna-eesti traditsioon. Vaid Juudinurme rehielamu on tugevate lääne-eesti joontega.

Rehielamute ehitus asendus 1870. aastatel uuemat tüüpi **elamute** ehitamisega. Osad 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguskümnel ehitatud hoonetest kuuluvad nn **häärberite** sekka (Tätä, Mäekylä, Alakönnu, Mäekönnu, Vana-Hauka, Värtemäe (vana maja), Sora, Andsi, Mäe-Mähkli, Mäe-Mändiku, Ala-Mändiku, Tatriku). Need olid jõukamate talude moodsad elumajad. Üheks häärberi tunnuseks loetakse 2 korstna olemasolu ühepereelamul. Häärberid on Karula rahvuspargi piirkonnas märgatavalt tihedamalt kui ümbritsevatel aladel (Heiki Pärsti suulised andmed). 1920. aastate ehituspilti mõjutas suuresti **asunikutalude** ehitamine (nt Vallimäe, Karjakingu, sama ehituslaadi esindab ka Vahtsõ-Apja). Sageli koosnes asuniku elumaja 2 – 3 toast, köögist, sahvrist ja esikust, hoone suurus sõltus krundi suurusest. Üldjuhul oli neil laastudega kaetud täisviilkatus. Jõukamad asunikud lisasid elamule klaasveranda.

Laudad on ajajooksul kõige rohkem muutunud hoonetüüp. Traditsiooniliselt on laudad olnud ristpalk-, savi- või maakiviseintega hooned. Maakivilautadele on omased tellistest ukse- ja aknakaared. Sageli on seina ülemine osa puidust, laudapealsele on ehitatud sissesõit ja laut on ühendatud küniga. Vaesemale majapidamisele on tüüpiline kõrge vundamendiga laut, mille fassaadi keskel on kahe poolega värav ning selle kõrval kaks kõrget akent. Sageli on laudaga seotud Võrumaale omane "tsiapaht". Levinud on olnud ka savilaudad, millest tänaseks on säilinud mõni üksik (3 tk.). Kõige hilisemad on silikaattellis-, tuhaplokk- ja puitsõrestiklaudad (8 tk.). Kokku on kaitsealal loendatud 197 lautat või nende aset, nendest säilinud on 95. Enamasti on lautadel viilkatused. Esile võiks tuua nt. Ala-Mändiku ja Paabo-Mähkli palklaudad, Koemetsa ja Suuresõoru Hinni savilaudad.

Künid on enamasti taluõuedel paiknevad püstlaudehitused. Traditsioonilistest palkkünidest taluõuedel ja kunagi üliarvukatest hajali heinamaadel asunud künidest on kogu rahvuspargi maa-alal säilinud vaid vähesed (Peräkönnu, Sora, Tatriku).

Keldrid on enamasti rajatud sajandivahetuse paiku. Traditsiooniline on "pealikuga" – mõne palgikihi kõrguse laastukatusena pealisehitisega – kelder. Keldrid on väga sageli elumajade all, aida all, mõnikord isegi lauda all. Näiteid sellistest hoonetest võib leida Tarupedaja, Tätä, Mäe-Mändiku, Mäekönnu taludest.

Muud ehitised on vähem levinud. **Kuivateid** on olnud mitu – hetkel veel säilinud Sibula ja Tuhka. Nende konstruktsioonid on väga mitmekesised. **Tuulikuist** on püsti puittuulik Püssa talu põllul. Teateid on puittuulikust Kolski talu maadel ning vesiveskist Saeras Muduri ojal.

8.2.2 Traditsiooniline külamiljö

Talukompleksid paiknevad kas üksikult või paarikaupa, mõnevõrra erandlik on Kaika küla, kuhu on pärast II Maailmasõda ehitatud elamuid piki maanteed. Taluõued paiknevad enamasti nõlvadel, kus hooned on orienteeritud piki nõlva. Tasasema hoonestusala puhul koonduvad hooned ümber õue. Teistest hoonetest kaugemal asuvad lahusrehed ja suitsusaunad, viimased paiknevad enamasti reljeefi madalamas osas. Iseloomulik on arvukate varjualuste ehitamine suuremate hoonete külge. Taluõue ja hoonete paigutus on varasematel aegadel olnud ilmselt tihedam. Väärtuslikud talukompleksid on Tuhka, Peräkönnu, Mäekylä, Künimetsa, Pikassaare, Pormeistri, Vahi, Kündre, Sibula, Ala-Mändiku, Mundi, Saarjärve, Tarupedaja, Tätä.

Väiksemad teed läbivad tihti taluõuesid, suuremad teed on nõukogude ajal taluõuedest mööda ehitatud. Eriti hästi on miljö säilinud Kaika teeristist ida poole jäävas rahvuspargi osas kuni Jõeperä küalani, Ahero–Sora–Mäekönnu–Mähkli piirkonnas, Ähijärvel, Apjas ja Karkkyläs.

Miljööväärtus on oluliselt kahjustatud Rebäsemõisas, kus vanas karjamõisa südames on kolhoosi-aegsed tootmis- ja eluhooned.

8.3 Rahvapärimus

Üldiseloostus

Karula kandi folkloori on mõjutanud paiknemine Eesti äärealadel, Läti naabruses. Samuti eristab säilinud rahvapärimust võrukeelsus, mis annab võimaluse säilitada ja luua omanäolist kultuuri. Nii on originaalsed just siit kogutud kohanimed: Patuperä, Jõeperä, Tarupedäjä jne. Mikrotoponüümika ja kohapärimuse säilimine on seotud liigendatud maastikuga.

Folkloori on mõjutanud ka siia kanti talusid päriseks ostnud mulgid, kellega on seotud hulk naljandeid. Palju on laialt tuntud mõisa ja kiriku lähedusega seotud pärimust. Oluline koht pärimuses on Karula mõisal, sellega seotud ülekohtul ja mässukatsetel, eriti 1905. aasta revolutsioonil. Palju jutte on mõisnike, eriti viimaste mõisnike von Brüggendite ja Grote'de kohta. Rahvaloomingut mõjutanud veel kohalikud pilli-, nalja- ja jõumehed, hiljem aga juba ka edukamad talupojad.

Karula maastik jagunemine kultuurmaastikuks ja ürgseteks metsaaladeks väljendub ka siinse kandi rahvapärimuses. Ühelt poolt on levinud jutud vanadest asula-, matuse-, talukohtadest, pillimeestest ja kõrtsinaljadest. Teisalt on pajatusi metsloomadest, uskumused järvedes elavatest vaimudest. Pärimus on tihedalt seotud müstikaga: tondi- ja vaimunägemise kohad, ravitoimega ojad-allikad, jutud inimeste või loomade ärakaetamisest. Originaalsed legendid rahvuspargi territooriumilt on jutud Ähijärve teljest, Soolamäest ja Jälleköivumäest (Tsilimiku kandis, täpne koht teadmata). Esile tuleb väga tugev rahvaarsti- ja nõiapärimus.

Väärtuse kirjeldus

Karula pärimust tuleb Eesti kontekstis pidada suhteliselt hästi säilinuks. Inimesed tunnevad kohalikkude pärimust ja annavad seda ka meeleldi edasi. Koos võru keele Karula murraku kõnelejadega vähenemisega väheneb ka võrukeelse pärimuse edasiandmine; mitmeid lugusid küll kõneldakse, kuid kirjakeelseina.

Folkloristid (Metsvahi, 2002) on ainulaadsena esile tõstnud ajalooliste isikutega seotud pärimust, eriti Saaron Piitre kohta käivat rahvajuttude tsüklit. Rikkalikult on käibel rahvajutte rahvaarstide ja rahvameditsiini kohta; Kaika Lainega seotud lugusid tunneb praktiliselt iga Karula elanik. Vanemad inimesed oskavad rääkida ka Laine eelkäijast Haava Kadist, väga populaarsed on lood ka Koikkülas elanud vanemast ja nooremast Surist. Paljud inimesed harrastavad ise rahvameditsiini pärit praktikaid. Ravimtaimed on piirkonnas väga hinnas ning paljud tunnevad ja kasutavad neid ka praegu, erinevalt muudest piirkondadest tunnevad taimedega ravimist Karulas lisaks naistele ka mehed.

Ka nõiduse ja maagiaga seotud uskumused on Karulas rohkem levinud kui mujal Võrumaal (Metsvahi, 2002). Usutakse kurja silma ja loomade kaetamist, mis on iseloomulik just põliselanikkonnaga paiksele külaühiskonnale. Ka on piirkonnas mitmeid uskumusega seotud kombeid, näiteks keeld pärast südaööd sauna minna.

Kohapärimus on Karulas paremini säilinud kui mujal Eestis, mis on ühelt poolt seotud põliselanikkonna olemasoluga ja teiselt poolt liigendatud maastikuga (Metsvahi, 2002). Kohapärimuses tõusevad eraldi grupina esile kohanimed. Rohkem on säilinud kohanimedid põllumajanduslikul maal, metsamassiivis on kohanimedid vähem. Kohanimedest on Karulale iseloomulikud laialt levinud maastiku iseloomust tulenevad *-saare* ja *-konnu* liitelised kohanimed. Rikkalikult on lokaalse iseloomuga ühe talu piires kasutatavaid toponüüme, mis võivad korduda mitmetes taludes (Sannamägi, Uibumägi, Nurmmägi Suurmägi jt). Kõige originaalsemad on lood Ähijärve teljest, tasase veega triibust Ähijärve keskel, mis tähistavat Karula ja Vana-Antsla mõisa piiri, teise versioonina ka taliteed. Ilmselt elab Ähijärves ka mingit sorti vetevaim. Paljud on Mändiku kohanimega, Vilimiku oja ümbruse ja Kaika kirikuga seotud lugusid. Karulas peetakse traditsioonidest lugu (Metsvahi, 2002).

8.4 Traditsiooniline elulaad, töötraditsioonid ja käsitöökused

Üldiseloostus

Traditsiooniliselt on Karula rahvuspargi alal tegeldud **põllumajandusega**. Karula elanike kõige tähtsamateks tegevusaladeks on olnud vilja- ja loomakasvatus, samuti metsandus, aiatöö, mesindus, jahindus ja kalandus. Põllumaa paiknes peamiselt rahvuspargi põhjaosas. Tänu künklikule reljeefile püsis kaua elujõulisena aleviljelus. Möödunud sajandi alguses oli Karulas põllumajandusliku maakasutuse ulatuse maksimum – põllumajanduslikus kasutuses oli 40% alast. Sagedamini kasvatati põldheina ja teravilja, samuti kartulit, ning harvem kaunvilju, tatart ja söödajuurvilju. Loomakasvatuses oli peamine veisekasvatus, kuid kasvatati ka sigu, lambaid ja kanu. Tegeldi ka **mesindusega**. Karulas on säilinud viimased teadaolevad tarupedajad Eestis, mis pärinevad kunagisest laialt levinud metsmesindusest.

Kala püüti suurematest järvedest ning peamiselt talvel oma tarbeks. Olulisel kohal elatusallikana on olnud ka **metsa ülestöötamine ja vedu**.

Nõukogude perioodil toimunud muutused elulaadis olid Karulas suhteliselt väikesed, puudutades rohkem vaid Rebäsemõisa ja Haabsaare küla. Säilisid hajatalud ning kolhoositöö kõrval peeti loomi ka oma majapidamises.

Traditsioonilistest tööoskustest on säilinud käsitsi heinateo oskused (käsitsi niitmine, rõugutamine jne), piima töötlemisega seotud oskused (kohupiima, sõira jm valmistamine), villa töötlemisega seotud oskused, traditsioonilised ehitusoskused (levinud töövormiks on olnud ning on üsna sageli ka tänapäeval talgud – 38% peredes). Traditsiooniliselt on Karula ala olnud ka **nõiakultuuri** kandjaks. Vanemad inimesed on abi saanud Kagu-Eesti suurimast nõiasuguvõsast pärit Surilt. Praegu on Kaika külas tuntud Kaika Laine – teadaolevalt ainuke eelmise külanõia poolt ametisse nimetatud ravitseja Eestis.

Väärtuse kirjeldus

8.4.1 Elulaad ja töötraditsioonid

Põllumajanduslik eluviis on tänaseni olulisel kohal või isegi veidi laienenud, talupidamisega tegeleb 22% peredest (Lamp, Reimann, 2005), 1998. aasta küsitluse põhjal 12% (Leetmaa, 1999). Muutunud on tootmise iseloom. Piimatootmine on koondunud peamiselt keskmise suurusega taludesse, üksikud pered peavad lehma ka omatarbeks. Viimastel aastatel on laienenud oluliselt lihavedu ja lambakasvatuse, mistõttu on laialdaselt põllumajanduslikku maad uuesti kasutusse võetud. Enamus rahvuspargis elavatest peredest kasvatab ise aedvilja, samuti saadakse kartulid enamasti oma majapidamisest.

Traditsioonilisi tööoskusi (vikatiga niitmine, rõugu tegemine jms) veel on, kuid oskuste kasutamine on vähenemas ja seega võib prognoosida oskuste hääbumist. Hobuste kasutamine põllumajandus- ja metsatöökaks on peaaegu lõppenud. Rahvuspargis on üks hobune, keda pidevalt kasutatakse heinateol ja mitmes peres kartuliharimiseks. Hobuste arv on viimastel aastatel küll oluliselt suurenenud, kuid need on kasutusel lemmikloomana või ratsutamiseks ning maatöökaks välja õpetamata. Rõugus heinakuivatamine ja kämmude tegemine on viimasel ajal üha vähem levinud, kasutusel vaid peredes, kus loomi peetakse omatarbeks, enamasti on kasutajad vanemad inimesed.

Vanemate iseloomulike põllukultuuride (tatra, tubaka, lina ja kanepi) kasvatamine on kadunud. Kalapüük (kuuritsa püük, ahing, und, nooda vedamine) ja vähipüük on küllaltki laialdaselt levinud, kuid mõnevõrra takistatud kalapüügiseaduse ja kalapüügieeskirjadega püügivahenditele sätestatud piirangute tõttu.

Jahipidamine on valdavalt koondunud organisatsioonidesse. Piirkonnas on harrastatud ka linnujahti, mis kaitsealal kehtivate piirangute tõttu on nüüd suunatud rahvuspargist väljapoole. Traditsioonilise metsakasutuse olukorda ei ole eraldi uuritud. Uuringud näitavad metsamüügi osatähtsuse langust perede sissetulekus (Lamp, Reimann, 2005).

Mesindus on küllalt laialt levinud tegevusala, mille järjepidevuses ja elujõulisuses pole põhjust kahelda. Küllalt hästi on kaetud ka traditsioonilise mesinduse tutvustamine Metsamoori mesilas Värtemäe talus. Metsasaaduste korjamine ei ole sissetulekuallikana oluline. Valdavalt korjatakse omatarbeks, seeni ka mõnevõrra müügis.

Saunakultuur on elujõuline, saunakombestik veidike kaasajastumas. Traditsiooniliselt tehti sauna laupäeva õhtuti, nüüd on see kohati asendunud pühapäevaga, harvem on saunapäevaks mõni muu nädalapäev vastavalt vajadusele. Juurde on ehitatud suitsusaunasid, üldiselt saunas ka viheldakse. Saunakombeid pole viimasel ajal uuritud.

Tähistatakse jõule, aastavahetust, lihavõtteid, jaanipäeva, suvistepüha. Vastlapäeva, mardipäeva ja kadripäeva tähistatakse rohkem lastega peredes. Kombestik vastab enamasti Eestis üldlevinule, tihedamini kui mujal käiakse pühade ajal saunas. Kõige paremini on säilinud matusekombestik (suupistete pakkumine surnu kodust lahkumisel ja surnuaial pärast haua kinniajamist).

8.4.2 Tänapäevani säilinud ja Karula piirkonnale omased käsitööoskused

Käsitööoskuste levikut Karulas põhjalikumalt uuritud ei ole. Vähesel määral puudutas teemat 1998. aastal läbi viidud uuring, kuid selles ei selgitatud töövõtete omapära. Piimatöötlemine (sõirategu, või, kohupiim jne) on suhteliselt laialt levinud oskus, mis võib kaduma hakata seoses piimatootmise kontsentreerumisega tootmistaludesse. Eriti iseloomulikuks võib Võrumaale pidada sõirategu.

Leivategu ei ole laialt levinud, küpsetatakse Metsamoori perepargi pagarikojas, kuid inimesi, kes on leiba küpsetanud, veel leidub. Andmed Karula leiva eripära kohta puuduvad.

Villatöötlemine on samuti laialt levinud, kuid vähe kasutatav oskus. Viimasel ajal on mitmed noored inimesed õppinud neid oskusi omandanud, seega võib seda töötraditsiooni pidada elujõuliseks, kui sellel turgu leiduks. Omane on Karulas olnud nahaparkimisel pruunpark ehk pajupark, kuid praegu nahku ei pargita ja temaatikast puudub ülevaade.

Sepatöö kohta on rohkesti pärimuslikke andmeid. Praegu tehakse sepatööd Mõisamäe talus, kus on korraldatud sepatähti.

Savikeraamika kohta on pärimuslikke andmeid, praegu ei tegelda, andmed oskajate kohta puuduvad, ei ole ka teada, kas kasutati piirkonnale ainuomaseid võtteid. Savitelliste valmistamise kohta on pärimuslikke andmeid (Klassmanni telliseahi, Rebäse telliseahi), säilinud on arvatav Rebäse talu savikarjäär.

Koore ja okste kasutamine luudade ja vihtade tegemisel on laialt levinud. Luuategu on välja tõrjumas poest ostetud käepärased plastikluud. Vihateol on oskused okste valiku ja vihateo aja suhtes kadumas, seetõttu kannatab vihtade kvaliteet, kuid kvantiteeti võib tänu ehitatavatele uutele saunadele pidada pigem tõusuteel olevaks. Vaigutamine on olnud varasemal ajal laialt levinud ja vaigutuse jälgi on metsades palju, kuid seoses kasutuse lõppemisega on tegevus ise hääbunud, üksikuid oskajaid ilmselt veel leidub, kuid andmed nende kohta puuduvad ja ei ole ka teada, kas kasutati piirkonnale ainuomaseid võtteid.

Traditsiooniliste põllutööriistade kasutamine on tänu mehhaniseerimisele jäänud väga tahaplaanile. Karulale omast kõverat vikatilütt leidub vähestes taludes, andmeid tegijate kohta puuduvad. Samuti on praktiliselt kadunud puust heinarehad, andmed kasutajate ja meistrite kohta puuduvad.

Liha suitsetamine saunas varem laialt levinud, selle oskajaid on veel palju, kuid tegevus ise on vähenev. Tänu sügavkülmikute kättesaadavusele on kadunud vajadus liha suures koguses ja pikaks säilivusajaks suitsetada, seetõttu on kohati saunas suitsutamine asendunud suitsuahjudega. Samas on neid, kes hindavad saunaliha paremaks ja jätkavad saunas suitsetamist.

Puskariajamine on viimastel aastatel oluliselt vähenenud tegevus. Traditsiooniliseks võib pidada rukkিপuskarit. Täpsed andmed oskajate kohta puuduvad.

Õlleteol kasutatakse kaasaegseid materjale (maltoosa, suhkur), linnastest õlletegemine ei ole tavaline. Andmed oskajate kohta puuduvad.

Kangastelgedel kudumine on vähelevinud, oskajad on enamasti naisseltsi liikmed ning kootakse enamasti kaltsuvaipu. Viimastel aastatel on mitmed noored naised õppinud kangast üles panema ja kuduma. Ei ole teada, kas varemalt kasutati piirkonnale ainuomaseid võtteid.

Laastukorvide tegemine on olnud piirkonnale omane, oskus on vahepeal kadunud, kuid nüüd on see oskus piirkonnas taas olemas. Ei ole ka teada, kas varemalt kasutati siinkandis piirkonnale ainuomaseid võtteid.

Traditsioonilised ehitusoskused on küllaltki laialt levinud ja kasutusel, enamasti kasutatakse kaasaegseid tööriistu ja töövõtteid (palkehitus, laastukutuse panek saviehitus). On ilmselt meeste hulgas veel küllalt levinud kuid vähe kasutatav oskus. Täpsed andmed oskajate kohta puuduvad.

Õmblemine on naiste hulgas levinud oskus, kuid domineerib kaasaegne ja moelehtedest mõjustatud stiil; algupäraseid, põlvest põlve pärandatud võtteid ja mustreid ei kasutata. Kui palju algupäraseid mustreid reprodutseeritaval kujul säilinud on, selle kohta ei ole ülevaadet koostatud.

Rahvameditsiiniga ravimine kui Karula traditsiooniline tegevusala on hävimisohus seoses oskajate vananemisega. Väiksemat sorti maagia valdamist ilmselt veel on, kuid andmed oskajate kohta puuduvad. Kaasaegse rahvameditsiini kasutamise suunda esineb Metsamoori perepargi taludes (biovälja määramine, saunamee valmistamine). Rahvameditsiini puhul võib prognoosida traditsiooniliste võtete asendumist kaasaegse alternatiivmeditsiiniga.

Ravimtaimede kasutamine on laialt levinud, kadumist ei ole karta, kuid kindlasti on oluliselt vähenenud kasutatavate taimeliikide arv, piirkonnale omased võtted on asendumas õpikutest loetu ja koolitustel omandatud nn ametliku teadmise. Ei ole ka teada, milliseid piirkonnale ainuomaseid ravivõtteid on kasutatud.

8.5 Võru keele Karula murrak

Üldiseloostus

Karula kihelkond koos Urvaste kihelkonnaga kuulub võru keele läänerühma, millel on ühisjooni nii tartu kui mulgi keelega. Koos Sangaste ja Helme murrakutega moodustab ta kesklõunaeeesti murdeliidu (Võru Instituut). Karulast Kaika külast on saanud alguse võru keele ja kultuuri üritus, mis kannab Kaika suveülikooli nime.

Väärtuse kirjeldus

Võru keelt kõneleb praegu rahvuspargi elanikest 74%, aktiivselt kasutab seda igapäevases elus 24% rahvuspargi elanikest, keeleoskajate osatähtsus on 7 aasta jooksul märgatavalt vähenenud. Keeleoskajate arv on vähenenud nii vanade, põhiliselt võrukeelsete inimeste surma, noorte kohalike inimeste kaugemale õppima asumise kui kaugemalt pärit inimeste sisserände tõttu.

Võru keelt kasutatakse enam koduse ja suhtluskeelena, vähem asjaajamisel. Valga maakonda jäävas Karula kihelkonna osas kasutavad võru keelt vaid vanemad inimesed. Valga linna lähedus ja elanikkonna vahetumine nõukogude ajal on vähendanud Karula murraku kõneleajate hulka kihelkonna lääneosas. Seega võib kihelkonna idaosas, mis põhiosas kattub rahvuspargiga, pidada murraku säilimise seisukohast vastutusosalaks.

8.6 Ajaloo- ja arheoloogiamälestised

Üldiseloostus

Rauaaja alguse (u 500 eKr) **asulakohad** on Lüllemäel ja Mähkli. Karkküla Ahõrvarõmõmäel, Mähkli ja Alakonnul on rooma rauaaja (I aastatuhande I poole) kivist kalmed. **Rebäse** linnamägi kuulub eelviikingi- ja viikingiaega (u. 700 – 1050 pKr). Hauka külas Mäekonnu ja Vana-Hauka talu vahel on viikingiaegse asulakoha keraamikaleidudega kultuurkiht.

Kesk- ja rootsiaegseid leide on Rebäsemõisa, Karkküla, Taitse, Ahero, Alakonnu, Ala-Mähkli, Kaika, Koobassarõ, Mikilä, Taropedäjä, Tatriku ja Vana-Hauka taludest. Ähijärve Öppekeskuse hoonete ümber ja all paikneb suurim, ligi 1 ha suurune keskaegne asulakoht. Siimani talu maale jääv kalmistu oli tolleaegsete Ähijärve külaelanike matusepaik. Umbes samasuguse keskaegse asula-kalmistu kompleksi moodustavad ka Tatriku talu maal paiknev asulakoht ning Latika Kalmõtumäel olev külakalmistu.

Kihelkonnakeskuses Lüllemäel asuv **Karula kirik** ehitati 1318. aastal, kirik jäi varemetesse 1944. aastal. Lüllemäel on neli ajaloolist surnuaeda 1997. aastal valmis vanade kirikumüüride kõrvale kirikumõisa aita ehitatud uus kirik.

Märgid Vene – Rootsi – Poola sõjast aastatel 1656 – 1658 ja Põhjasõjast on säilinud rahvasuus liikuvate lugudena. Põhjasõja ajal peeti suured lahingud Karula kiriku lähedal rootslaste ja venelaste vahel.

Karula on tihedalt seotud ka **kooliajaloo**ga. 1687. aastal asutati Karula kihelkonnas, arvatavasti Kõstrejärvel, Forseliuse kool. Maja pole säilinud. 1827. aastal ehitati Kõstrejärvele vana kihelkonnakooli maja; uus, tänini säilinud hoone on püstitatud 1892. aastal. 1767. aastast töötas Madsa kool, mis suleti 1964. aastal ja mille hoone hävis tules 1992. aastal. 1900. aastal ehitatud Kaika vene õigeusu kiriku juures tegutses 1897. aastast vene kihelkonnakool. Kirik on lagunemise lõppfaasis, kiriku juures paiknev surnuaed on korrastatud ja kasutusel. Kaika kool töötas 1982. aastani, siis suleti ning avati uuesti 1988. aastal. Kool suleti Kaikal taas 1999. aastal, praegu on koolihoone kasutusel külaelu keskusena.

Mõisakultuuriga seotud ajaloolistest objektidest on tähtsaimad Karula mõisa **Rebäse karjamõisa puust moonamaja** on ehitatud 20. sajandi algul, kompleksi kuuluvad veel klassitsistlikus laadis maakividest peahoone ja kõrvalhoone). Mõisa rehe tagaseina on müüritud must pingikujuline peksukivi, kus talupoegi karistati. Peräjarve Lossimäel asus Vana-Antsla mõisa jahiloss. Hoone põles 1924. aastal; säilinud on jahilossi kelder ja osalisel haljastus. Mõisakultuuri näiteks on ka **Lauksilla roomakeste elamu** ja **Pikässaarõ metsavahimaja**.

Karulaga seotud **ajaloolistest isikutest** on tuntuim vallavanem ja riigikogu saadik Peeter Koemets. Peeter Koemetsa sünnikodu ja elukoht oli Kaika talus. Vabadussõja sündmustega on seotud Saera lahingupaik. 1936. aastal püstitati Lüllemäele Vabadussõja mälestusmärk, mis taastati 1992. aastal. Karulast Mähkli talust on pärit riigikogu saadik, põllutööminister ja teedeminister August Kerem. Karulaga on tihedalt seotud ka kirjanik, poliitik ja usutegelane Jaan Lattik, kes on sündinud rahvuspargi lähedal Mägistes ja kelle vanemad kolisid hiljem Vana-Mendo tallu.

II maailmasõja järgsel perioodil oli Karula tihedalt seotud **metsavendlusega**. Praeguse rahvuspargi territooriumilt on teada 11 punkrikohta ning üks punker on taastatud. Lühemat või pikemat aega varjasid ennast Karula metsades mitmed ümbruskonnast pärit inimesed, kellest tuntuimad on vennad Mõtused ja Alfred Käärman.

Väärtuse kirjeldus

Ajaloolistest objektidest tuleb olulisemateks pidada muinsuskaitsealuseid asulakohti (I aastatuhande keskel e.m.a.): Mähkli, Karkküla ja Alakonnu rauaageid kivist kalmed ning **Rebäse** linnamägi (u 8. saj – 11. saj I pool). Ilmekaks ja piirkonnale iseloomulikuks on kesk- ja rootsiaegsed asulakohad koos külakalmistuga: Ähijärve asulakoht, Sarik-Siimani ja Latika Kalmõtumäe külakalmistud. Simmukerikumäe muistised on hästi säilinud, kuid praktiliselt uurimata.

Mõisakultuuriga seotud ajaloolistest objektidest on tähtsaimad Karula mõisa Rebäse karjamõisa hooned, mis on väga halvas seisukorras ja hävimisohus.

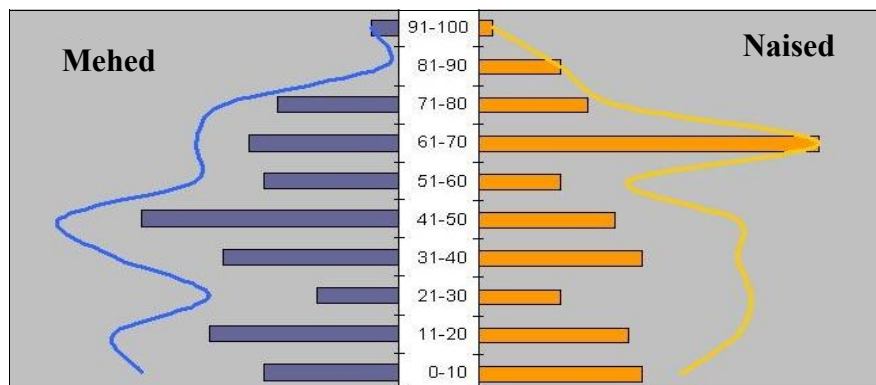
Karulaga seotud **ajaloolistest isikutest** on tuntuim kunagine vallavanem ja riigikogu saadik Peeter Koemets, kelle sünnikodu Kaikal on hooldamata ja kõrvalhooned on hävimas, objekt on ka märgistamata. Keremi talu Mähkli on halvas seisukorras, elumaja on veel püsti, kuid enamik suurejoonelisi kõrvalhooneid lagunenu. Jaan Lattiku kodutalu juures Mägistes on paigaldatud mälestuskivi.

Metsavendadega seotud kohad on täpsemalt kaardistamata ja tähistamata (joonis 24), tihti on teada vaid vanemate inimeste poolt.

8.7 Püasiasustus

Üldiseloormustus

Karula rahvuspargi alale jäävad 1940. aasta seisuga 127 asustatud kohta. Tänapäevaks on olemasolevate majapidamiste arv saja ringis. Rahvuspargis elab 2006. aasta seisuga 193 elanikku (tabel 7), lisaks püsielanikele, on Karula rahvuspargi ala teiseks koduks ligemale sajale inimesele (joonis 5 – tulpadega on tähistatud püsielanikud ja joontega kogu elanikkond). Püsielanike ja nende elanike vahele, kellele Karula on teiseks koduks, piiri tõmbamine on suhteliselt raske, sest nende kahe grupi vahel toimub pidev liikumine. Mõni sage külaline otsustab püsivalt siia elama tulla, samas lahkuvad noored õpinguteks kodust, olles siiski koduga küllaltki tihedalt seotud.

Joonis 28. Karula rahvuspargi demograafiline püramiid 2007. aasta seisuga.

Rahvuspargi elanikkonnast on kuni 19 aastasi lapsi 25%, tööelisi 50% (neist 7% jõudmas lähematel aastatel pensioniikka) ja pensionäre 25%. Alaealisi lapsi on ligi kolmandikus püsivalt asustatud elamistes ja suvitajatega koos on alaealiste lastega perede osakaal 36%.

Rahvuspargis elab püsivalt 78 leibkonda, lisaks on hooajati asustatud veel 18 majapidamist. Rahvuspargi piires jääb kõige rohkem kasutuses olevaid talusid Kaika külla, suuremad külad on veel Rebäsemõisa, Ähijärve, Mähkli ja Jõepära küla (tabel 7). Mähkli ja Ähijärve külas moodustavad kolmandiku taludest talud, mida kasutatakse üksnes hooajati (suvilad). Kõigist taludest 10 on selliste suvitajate päralt, kellel pole siin esivanemate kodu. Selliseid talusid jääb nii Mähkli kui Ähijärve külla 4. Viimase viie aasta jooksul on siia elama asunud kolm pere, kellel puuduvad siinkandis juured.

Rahvastiku keskmine tihedus rahvuspargis on 1,6 (suvel 2,4) inimest km², mis on kuni 20 korda madalam kui Eesti keskmine (33 in/km²) ja mitmeid kordi madalam ka Eesti keskmisest maarahvastiku tihedusest. Ümbruskonna suuremad külad Lüllemäe ja Haabsaare jäävad suuremas osas rahvuspargi piiridest välja.

Tabel 7. Rahvusparki jäävad talud ja suvilad külade kaupa 2007. aasta seisuga.

Küla	Leibkondi/ talusid	Neist suvilaid
Kaika	24	2
Rebäsemõisa	23	4
Ähijärve	21	7
Mähkli	12	4
Jõepera	10	0
Koobassarõ	3	1
Apja	2	0
Haabsaare	1	0
Kokku	96	18

Karula piirkond on mitmes mõttes ääremaa: Eesti ja Läti piiri-ala; Valga ja Võrumaa piiriala ja Antsla ja Karula valla piiriala. Kaugusest ja ääremaa staatusest tuleneb side- ja transpordikulutuste suurenemine, hariduse raskem kättesaadavus ja võimaluste vähe-sus. Samuti on väga vähe vaba tööjõudu ning elanikkond vananeb. Paljud tootmisharud pole siin reaalselt teostatavad. Kehvad on tingimused ka põllumunduse edendamiseks. Turud on kaugel ja loodusli-kud tingimused (maade liigestatus ja vahelduv reljeef) raskendavad põllutöid.

Põllumajanduslik tootmine on Karula rahvuspargi aladel ajalooliselt oluline tegevusala. 20. sajandil on põllumajandusliku maa kasutuses toimunud muutused nii maakasutuse määra kui tehnoloogilises osas. Eesti taasiseseisvumise järel toimunud maade tagastamise ja ümberjagamiste tulemusel, millele lisanduvad kardinaalsed muutused põllumajandusliku tootmise finantseerimises ja majanduslikus keskkonnas, toimus põllumajanduse langus. Antud hetkeks on põllumajandus kriisist väljas ning toimub tootmise laiendamine. Kasutamata maade osakaal maastikus on viimase viie aasta jooksul hüppeliselt vähenenud ning ilmselt jäävad paari lähima aasta jooksul söötideks vaid pisikesed metsamassiivis olevad niidulapid, mille kasutamine ei ole põllumajanduslikult tasuv või kaitsekorralduslikult mõttekas. Samas on põllumajandusega tegelevate talude osakaal viimase kaheksa aasta jooksul langenud 77 protsendilt 44 protsendile.

Põllumaade vähesuse ja maastiku liigendatuse tõttu Karulale ajalooliselt iseloomulik väiketalupidamine on senini säilinud, kuid paraku taandub see üha enam nn hobitaludeks või hoiavad seda elus vanema põlvkonna inimesed. Põllumajandusega tegeleb ja loomi peetakse 44% leibkondadest (34 talu), 23% leibkondadest (18 talu) saavad põllupidamisest lisaissetulekut (ülejäänud tegelevad põllumajandusega ja kasvatavad loomi oma tarbeks). 2006. aastalõpu seisuga on rahvuspargis kolm suuremat põllumajanduslikku tootjat (põllu- ja rohumaid üle 100 ha), kes kokku kasutavad ~50% kogu põllumajanduslikust maast, neist ühel on 165 pealine lihaveise kari, ühel 65 pealine lihaveise ja lüpsilehma kari ning ühel 168 pealine lambakari. Veiseid kasvatatakse 21 talus (2000. aastal oli see arv 41 – Drenkhan, 2001), neist 8 talus lüpsilehmi, 5 talus lihaveiseid ning 8 talus mõlemaid. Enam kui 10 pealised lüpsikarjad on 5 talus ning enam kui 10 pealised lihaveise karjad 4 talus (üks talu on esindatud mõlemas rühmas). 12 talus on 5 ja rohkem veist (see arv ei ole võrreldes 2000. aastaga muutunud). Karulas on kokku 353 veist, seega on ühe püsielaniku kohta keskmiselt 1,8 veist, mis on üle kahe korra rohkem kui kaheksa aastat tagasi. Lisaks peetakse rahvusparki jäävates taludes lambaid, hobuseid, sigu, kitsi, kodulinde ja jäneseid (tabel 8).

Tabel 8. Karula rahvuspargis peetavate loomade hulk ning talude arv, kus neid peetakse 2007. aasta jaanuari seisuga. Koduloomade arv on pidevas muutumises. Lisaks sellele, et ühed võtavad loomi juurde ning teised müüvad need ära, kõigub loomade arv ka aastaajati märkimisväärselt. Kuna tabelis ära toodud loomade arv on talvise seisuga, siis võib oletada, et see vastab enam-vähem põhikarjana peetavate loomade arvule (veiste ja lammaste osas).

Loomad	Arv	Talude arv
Veised	353	21
Lüpsilehmad	94	16
Lihaveised	259	13
Hobused	21	7
Lambad	342	9
Sead	26	11
Kitsed	2	2
Kodulinnud	171	14
Kokku	915	34

Enamustes loomi pidavates taludes (2/3 taludest) on rohkem kui ühte liiki loomi. Eespool toodud andmetest võib järeldada, et viimase kuue aasta jooksul on loobunud ühe-kahe lehma pidamisest 20 talu, samas rohkemate loomadega talude arv on püsinud muutumatuna. Samuti on viimastel aastatel hakatud lüpsilehmade asemel rohkem lihaveiseid kasvatama, ka hobuste arv on mitu korda tõusnud.

Piirkonna elanikest suur osa on kas vanadus või invaliidsuspensionil, peamiseks elualadeks on töötamine mõnes asutuses palgatööl, talupidamine või tegelemine muu ettevõtlusega sh turismindusega. Lisaks põllumajandusest ja muust ettevõtlusest saadavatele tuludele, pakub kohalikele suvel mõningat lisaissetulekut metsasaaduste müük.

Karula rahvuspargis ei ole suuri tööstusettevõtteid. Enamik tööealisi inimesi käib tööl ümbruskonna suuremates tömbekeskustes (Antslas, Võrus ja Valgas). Suurimate tööandjatena tuleb arvestada LKK Põlva-Valga-Võru regiooni, RMK Antsla ja Taheva metaskondasid ja Tiksi MOÜd.

Väärtuse kirjeldus

Rahvuspargi territooriumil elab pidevalt 78 peret, kokku 193 inimest (2006. aasta andmed). Suvilakohti on 18 so 23% asustatud taludest. 120 säilinud talukohast on asustatud 80%. Üheliikmelisi leibkondi on 22%, sellest pooled on pensionärid. Leibkonna keskmine suurus on 2,7 inimest.

85% elanikkonnast ei kavatse oma elukohta vahetada (Lamp, 2005), seega võib elanikkonda pidada suhteliselt püsivaks. Pensionärid moodustavad elanikkonnast umbes 25 %. Rahvuspargi Võrumaa osas on kohalikku päritolu inimesi (siin sündinud) 59% elanikkonnast, 49% on mujalt sisse tulnud.

9. LOODUSHARIDUS

Üldiseloostus

Karula rahvusparki hõre asustus on eeliseks puhkemajanduse arendamisel. Külastuskeskuses registreeritud külastajate arv on aastate lõikes jäänud suurusjärku 2500-4000 inimest. Välismaalased moodustavad külastajaist keskmiselt 10%, nende osakaal näitab aeglast suurenemise tendentsi.

Ekskursioonigrupid (üldiselt võrdselt täiskasvanud ja lapsed) moodustavad ligikaudu kolmandiku registreeritud külastajatest. Võõrkeelseid ekskursioone on kuni 20% ekskursioonide hulgast.

Iseseisvalt parki külastavaid inimesi pole kokku loetud, kuid oletatavasti on see grupp suurim: siia kuuluvad suplejad, suvitajad, matkajad, autoturistid, marjulised-seenelised, kalamehed, läbisõitjad, turismitalude külastad ning linnast maale tulnud sugulased.

Karula rahvusparki külastamise peamised põhjused on Karula rahvusparki turismiuuringu alusel (Lamp 2005) seotud loodusega. Tähtsamateks põhjusteks suplemas käimine (64 % vastajaist), matkamine (52%), õppe- ja matkaradade külastamine (49%) ning pikniku pidamine (38%). Olulisel kohal on Metsamoori pereparki talude ja teiste turismitalude külastamine (43%), tutvumine kultuuripärandiga (41% küsitletutest) ning suhtlemine kohalike elanikega (25%).

Karula rahvusparkis asuvate turismitalude külastatavus varieerub väga, ulatudes mõnest üksikust kuni 8000 külastajani aastas (Lamp 2005). Eraldi tegutsevatest turismitaludest rohkem on külastajaid kümnest talust koosneval Metsamoori Pereparkil – keskmiselt 10 000 inimest aastas. Turismitalude põhilisteks sihtgruppideks on pered ning õpilasrühmad. Metsamoori Pereparkil ka täiskasvanute seltskonnad. Turismiettevõtjate ühiseks jooneks on väikesemahulise turismi pooldamine, külastajate arvu tulevikus oluliselt suurendada ei soovita. Väikesemahuline loodusturism on tulevikuperspektiiviks ka piirkonna turismi võtmeisikute poolt välja töötatud Karula piirkonna turismistrateegias.

Väärtuse kirjeldus

Lisaks eelpool juba mitu korda kirjeldatud omapärasele maastikule koos metsade, järvede, soode, niitude ja seal vahel paiknevate talukompleksidega, mis ongi üks Karula rahvusparki suurimaid vaatamisväärsusi, on tähelepanuväärsemad vahetult rahvusparki piiri taha jääv Kõstrejärve suur sanglepp ja Ala-Mändiku tarupedajad. Ajaloo- ja arheoloogiamälestistest on märgistatud Karkküla kivist kalme ja muinasasula koht, Mähkli muinaseluse ja muinaskalme, Rebäse Liinamägi ja Karula mõisa Rebäse karjamõisa peksukivi. Ülejäänud ehituspärandist eristuvad Kõstrejärve leeri- ja koolimaja (jääb vahetult rahvusparki piiri taha), endine koolimaja Kaikamäel ning lähiümbrusesse jääb Karula kirik ja vana kiriku varemed koos kalmistuga.

Karula rahvusparki **Ähijärve Õppe- ja külastuskeskus** paikneb Ähijärve külas. Keskuse tuuma moodustavad kaks hoonet – kontori- ja majutushoone. Kontorihoonet teisel korrusel on oma kohale leidnud LKK Põlva-Valga-Võru regiooni Karula kontor. Sama hoone esimesel korrusel asuvad seminariruum 50 inimesele, nõupidamisruum ja infopunkt. Seminariruumis on avatud Karula loodust, ajalugu ja kultuuri tutvustav püsinäitus, vaadata saab multimeedia- ja slaidiprogrammi ning videofilmi (uue kaitse-eeskirja vastuvõtmise tõttu aegunud). Infopunktist saavad Karula rahvusparki külastajad teavet Karula rahvusparki loodusest, kaitsekorrast, piirkonna vaatamisväärsustest, matkaradadest ja telkimiskohtadest. Samas on saadaval Karula rahvusparki tutvustavad trükised, antakse tasuta konsultatsioone ja soovitusi marsruudi valikuks ning teavet majutus- ja toitlustusvõimaluste ning teenuste kohta.

Majutushoone on mõeldud eelkõige loodushariduslikel eesmärkidel kasutamiseks. Alumisele korrusele jääb 40-kohaline söögisaal, avar fuajee, 5 2-kohalist tuba, ülemisele korrusel on 20 voodikohta 4-8-kohalistes tubades, komplekteerimist ootav õppeklass ja selle abiruumid, mis on kavandatud sisustada süsteemse loodusõppe, temaatiliste programmide põhise õppe ning pärandkultuurialaste ja praktilisele loodusõppele tuge pakkuvate tegevuste läbiviimiseks. Keldrikorrusele jääb saun koos kaminaruumiga. Loodushariduskeskuse eesmärk (vastavalt väljatöötatud kontseptsioonile) on tegutsemine regiooni tugikeskusena (kontseptsiooni täisversiooni võid lugeda lisa 6).

Lisaks kuuluvad kompleksi renoveeritud ait, traditsioonilise ehituse väliekspositsioon, suitsusaun, tantsulava, kaks amortiseerunud paadisilda, välipesulad, laagriplats ja suur külakiik. Kogu kompleks on baasiks planeeritava Karula rahvusparki Ähijärve loodushariduskeskuse käivitamisel.

Karula rahvusparkis ja selle lähiümbruses on 2006. aasta 1.oktoobri seisuga kokku 5 majutusteenuse pakkujat, kus on suvehooajal kokku 103 voodikohta (tabel 8, joonis 29). Lisaks on rahvusparkis kümnest talust/ettevõtjast koosnev looduslähedast eluviisi tutvustav ning elamusturismi viljelev koostööühendus Metsamoori Perepark.

Tabel 8. Majutusettevõtted Karula rahvuspargis ja selle lähiumbruses.

Majutusettevõtte	Asukoht	Sihtgrupp	Kohtade arv
Karula-Lüllemäe Tervise- ja Spordikeskus	Lüllemäe	Peamiselt spordilaagrid	45
Ähijärve külalistemaja	Ähijärve küla	Loodus- ja pärandkultuuri üritused	31
Küüdre turismitalu	Kaika külas Küüdre järve ääres		12
Tuhka turismitalu	Kaika külas Kaika mäe kõrval	Suvitajad	11
Järvenukka turismitalu	Ähijärve põhjakaldal	Kalapüügihuvilised	4

Karula Rahvuspargi Administratsiooni poolt on rajatud neli infopostide ja viitadega tähistatud **õpperada** (joonis 29) ning kaks viitadega tähistatud **matkamarsruuti**. Rajad on suunatud piirkonnaga iseseisvatelt tutvuvatele külastajatele ja matkahuvilistele.

- Peräjärve metsarada (4 km) tutvustab erinevaid metsakooslusi, loodus- ja majandusmetsa erinevusi ning metsa kasutust erinevatel eesmärkidel läbi aja.
- Rebäse matkarada (7 km) tutvustab Karulale iseloomulikku maastikku ja aitab mõista maastikku mõjutavaid tegureid ning maastiku muutumise põhjuseid.
- Ähijärve teerada (4 km) tutvustab kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit. Kolmandik rajast kulgeb mööda Ähijärve kallast.
- Laste loodusrada (200 m) on puidust atraktsioonidega koolieelikele ja kooli 1. astmele suunatud rada. Raja läbimiseks on välja töötatud õppematerjalide kaustad.
- Jalgrattamatkarajad (44 km) – haakuvad RMK Haanja-Karula puhkeala jalgrattaradade võrgustikuga.
- Jalgsimatkarada (36 km, teiste radadega ei kattu 19 km)
- Suusamatkarada (15 km)

Metsamoori Pereparki kuuluvate turismiettevõtjate poolt on turismitalude lähedusse rajatud (pole iseseisvalt kasutamiseks mõeldud):

- Värtemäe mesindusrada koos väikse mesindusmuuseumiga Eesti mesinduse ja selle ajaloo kohta.
- Ränna metsarada,
- Suur-Saarjärve terviserada,
- Veetka armastuse- ja ravimtaimerada ning pisipõnnidele mõeldud looduse uurimise rada.

Külastajatele on rajatud 14 **laagri- ja lõkkeplatsi** (tabel 9, joonis 29). Eratelkimiskohad ja lõkkekohad asuvad Tuhka, Küüdre, Viitka, Nakatu ja Marinurme turismitalude maadel (viimased kaks asuvad rahvuspargi lähiumbruses). Lõkke- ja telkimiskohtadest on populaarsemad Ähijärve ja Õdri järve äärsed kohad.

Välja reklaamitud **ujumiskohti** on seitse. Kõva ja liivase kaldaga järvi on vähe, enamik Karula järvedest on õetsikkaldaga. Populaarsemaks ujumiskohadeks on Ähijärv oma nelja ning Õdri järv kahe supluskohaga. Kõigis eelmainitud ujumiskohtades asuvad ka ettevalmistatud laagriplatsid.

Turismitaludest pakuvad suplemisvõimalusi Järvenukka (Ähijärv), Veetka (Viitka järv), Küüdre (Küüdre järv) ja Tuhka (tiik).

Kõigi rahvuspargi suuremate sissesõiduteede läheduses ning looduskaunites kohtades asuvad infotahvlid, kust külastaja leiab Karula rahvuspargi kaardi, üld- ning kohatutvustuse, õpperadade ja turismitalude info ning soovituslikud käitumisjuhised. Kokku on infotahvleid paigaldatud 12, lisaks neile 5 matkaradasid, 3 Lüllemäe küla, 1 Ähijärve õppekeskuse ümbrust ja 1 Karula mägesid tutvustav infotahvel.

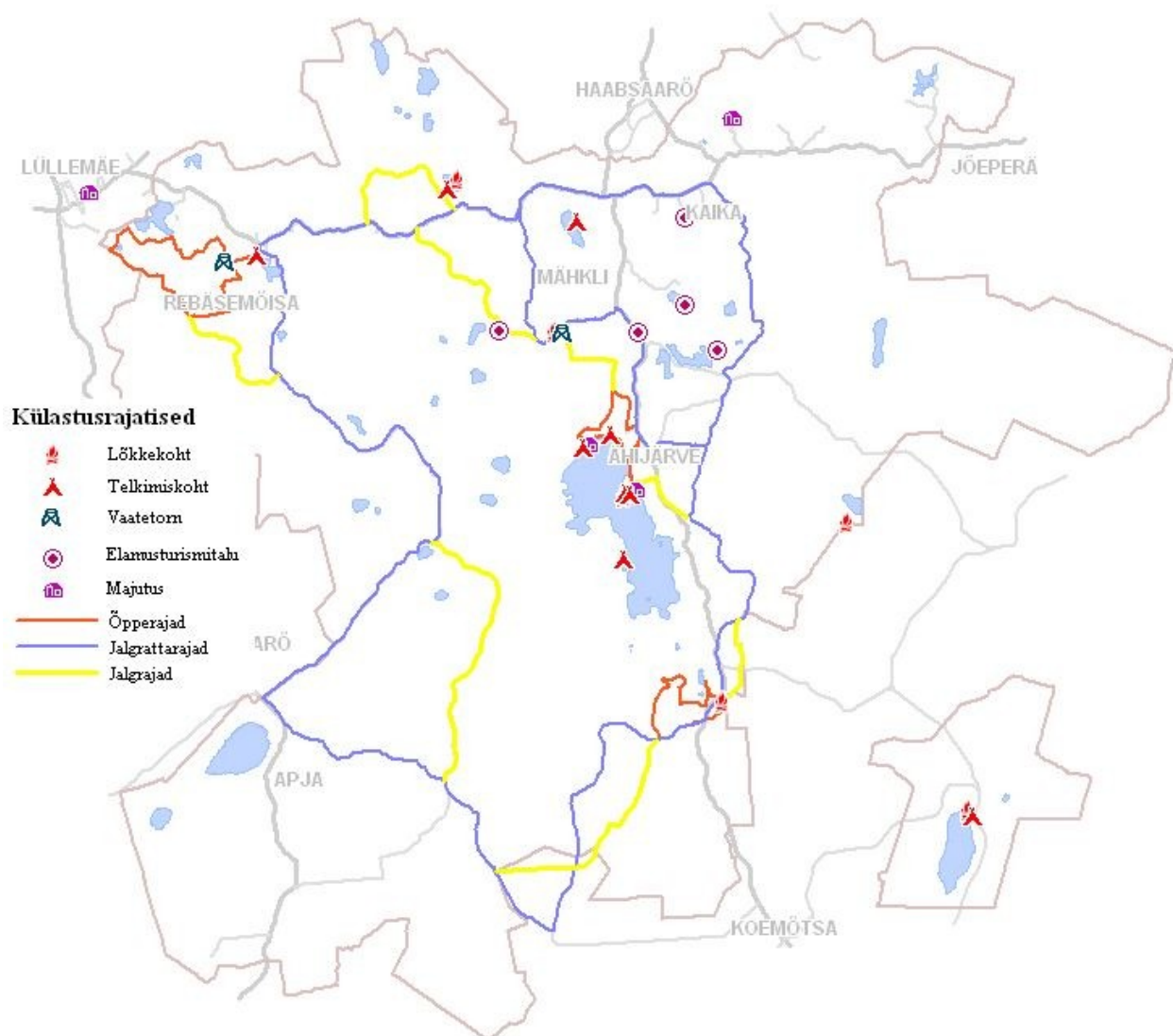
Tabel 9. Karula rahvuspargi laagriplatside ja lõkkekohtade varustatus

Koht	Matkaonn	Välikäimla	Prügikast	Pingid	Lõkkekonstruktsioon
Alakõnnu laagriplats	+	2 kohaline	+	+	+
Ähijärve veski laagriplats	-	+	+	+	+
Suuremäe laagriplats	-	2 kohaline	+	+	+
Suuremäe laagriplats	-	2 kohaline	+	+	+
Mikile laagriplats	-	+	+	+	+
Tornimäe laagriplats	-	2 kohaline	+	+	+
Õdri laagriplats	+	+	+	+	+
Plaagi laagriplats	-	+	+	+	+
Ubajärve laagriplats	+	+	+	-	+
Pehmejärve laagriplats*	+	-	-	-	-
Rebäsejärve lõkkekoht**	-	+	+	+	+
Ubajärve lõkkekoht	-	-	+	+	+
Suuremäe lõkkekoht	-	-	+	+	+
Õdri lõkkekoht	-	+	+	+	+

Peräjärve lõkkekoht	-	+	+	+	+
---------------------	---	---	---	---	---

* mõeldud kalastajatele, ** mõeldud külaelanikele

Rahvuspargis on kaks puidust vaatetorni: 2005. aastal rajati Rebäsemõisa Tornimäe torn ja 2006. Mäekonnu Tornimäe torn. Vaatetornide lähedal asuvad külastajatele mõeldud parklad, samuti on parklad olemas Ähijärve ja Peräjärve õpperadade algpunktides ning Ähijärve Õppe- ja külastuskeskuse juures.

Joonis 29. Karula rahvuspargi territooriumil paiknevad külastusrajatised ning taluturismiettevõtted.

10. HUVIGRUPID

Avalik sektor

- Valga Maavalitsus
- Võru Maavalitsus
- Antsla Vallavalitsus
- Karula Vallavalitsus
- Mõniste Vallavalitsus
- Varstu Vallavalitsus
- Keskkonnaministeerium
 - Looduskaitseosakond
 - Maa-amet
 - Võru Keskkonnateenistus
 - Valga Keskkonnateenistus
 - Riigimetsa Majandamise keskus
 - Taheva Metskond
 - Antsla Metskond
 - Keskkonnainspeksioon
- Põllumajandusministeerium
 - Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet (PRIA)
- Kultuuriministeerium
- Eesti Rahvamuuseum
- Võru Instituut
- Metsakaitse- ja uuenduskeskus
- Metsahoiu Sihtasutus

Õppe- ja teadusasutused

- Tartu Ülikool
 - Bioloogia-geograafia teaduskond (ornitoloogia, entomoloogia),
 - Filosoofiateaduskond
 - Ajaloo osakond
 - Eesti ja võrdleva rahvaluue õppetool
- Eesti Maaülikool
 - Põllumajandus- ja Keskkonnainstituut
 - Võrtsjärve Limnoloogiakeskus
- Räpina Aianduskool

- Antsla Gümnaasium
- Lüllemäe Põhikool

Valitsusvälised organisatsioonid

- Jahindusorganisatsioonid
- MTÜ Kotkas
- Kaika Maanaiste Selts
- Karula Maanaiste Selts
- MTÜ Kaikamäe
- Piiriülese Koostöö Agentuur
- Lüllemäe rahvaõpistu
- Karula Muinsuskaitse Selts
- Karula-Lüllemäe tervise- ja spordikeskus
- Karula Hoiu Ühing
- Eestima Looduse Fond
- Tudengite looduskaitse ringid
- Pärandkoosluste Kaitse Ühing
- Eesti Ornitoloogia ühing

Erasektor

- Turismitalud
- Firmadest maaomanikud
- Põllumajandustootjad
- Kohalikud elanikud
- Talunikud
- Suvitajad
- Maaomanikud, kes ei ela kohapeal
- Jne

11. ÜLDISED PÕHIMÕTTED

Käesolevad peatükis ära toodud põhimõtted on aluseks kaitseala valitsejale kaalutusotsuse tegemisel. Need põhimõtted, mis käivad tegevuste kohta, mis ei vaja kaitseala valitsejaga kooskõlastamist, on soovituslikud ning nende järgimine aitab kaasa kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamisele.

11.1 Turismi arendamise põhimõtted

Turismi arendamise põhimõtted Karula piirkonnas lähtuvalt looduse ja kohalike elanike taluvusest. Karula piirkonnas arendatakse loodussäästlikku, pärandit arvestavat ja tutvustavat turismi. Turism ei kahjusta siinseid loodusväärtusi ja kultuuripärandit.

Selleks toimitakse järgmisi põhimõtteid arvestades:

- orienteerutakse kvaliteetturismile – väiksemamahulisele kultuuri- ja loodusturismile. Ei arendata piirkonda sobimatuid turismiteenuseid ega rajata keskkonda mittesobivaid rajatisi;
- suuremahulised, massidele suunatud turismiprojektid käivitatakse olemasolevates tõmbekeskustes (Kaika, Lüllemäe, Karula), kasutades ära olemasolevaid asulaid ja väljaarendatud infrastruktuuri;
- külastajate arv hoitakse tasakaalus looduse koormustaluvusega, ei planeerita külastajate hulga suurendamist suvehooajal. Konsulteeritakse spetsialistidega ilmse koormustaluvuse ületamisel;
- hajutatakse külastuskoormust suvehooajalt – arendatakse välja ja pakutakse madalhooaja turismitooteid;
- turismimarsruutide koostamisel arvestatakse kaitsealuste liikide ja koosluste taluvusega – ei planeerita külastusi loodusõrnadesse paikadesse, vaid suunatakse külastajaid selleks ettenähtud kohtadesse.

Selleks, et turism häiriks kohaliku kogukonna privaatsust võimalikult vähe:

- kooskõlastatakse eramaadel viibimine, rahvaüritused, turismimarsruudid jms vastavate maaomanikega, välditakse lärmakate rahvaürituste korraldamist jne;
- kaasatakse kohalikku elanikkonda:
 - rahvusparki jäävate turismirajatiste planeerimisel;
 - hooldamistööde teostamisel kasutatakse kohalikest elanikest ettevõtjate teenuseid;
 - loodusgiidid ja retkejuhid on kohalikud elanikud;
 - erinevate turismiteenuste pakkujatena (toitlustamine rahvaüritustel jne) eelistatakse kohalikke ettevõtjaid;
- jätkatakse koolituste korraldamist kohalikule elanikkonnale;
- teavitatakse kohalikku elanikkonda turismialastest planeeringutest ja arvestatakse avaliku arvamusega;
- korraldatakse külastustegevusega kaasneva prügi koristamine.

Selleks, et leevendada turismi negatiivseid mõjusid kohalikule elanikkonnale:

- tehakse ettepanekud kruusateede hooldamiseks sagedamini külastatavates kohtades (tolmuwabad lõigud küla läbivatel teedel, hõõveldamine);
- toetatakse ettevõtluse elavdamist senistes tõmbekeskustes (Haabsaare, Kaika, Ähijärve, Karula, Lüllemäe) – luues töökohti ja säilitades keskkonda;
- ei planeerita ega kooskõlastata rahvusparki alale keskkonda koormava teenindussektori arendamist. Lõbustusteenindusasutuste (golfväljakud, Tivoli jmt), mis toovad rahvusparki alale lisarahvast, arendamist ei toetata ega kooskõlastata. Soositakse väikeste, ümbruskonda sobivate soovitatavalt eesti rahvustoitu pakkuvate toitlustuskohtade jmt teeninduspunktide arendamist rahvusparki alale;
- korraldatakse allikad kui joogivee võtmise kohad, tagamaks kohaliku elanikkonna privaatsust (Rebäsemõisas);
- külastajad suunatakse turismiobjektidele;
- ei korraldata lõbusõite ATVde ja mootorsaanidega kohalikel teedel (väljapool teid on see keelatud kaitse-eeskirjaga).

11.2 Kaitseala külastuspiirkonnad

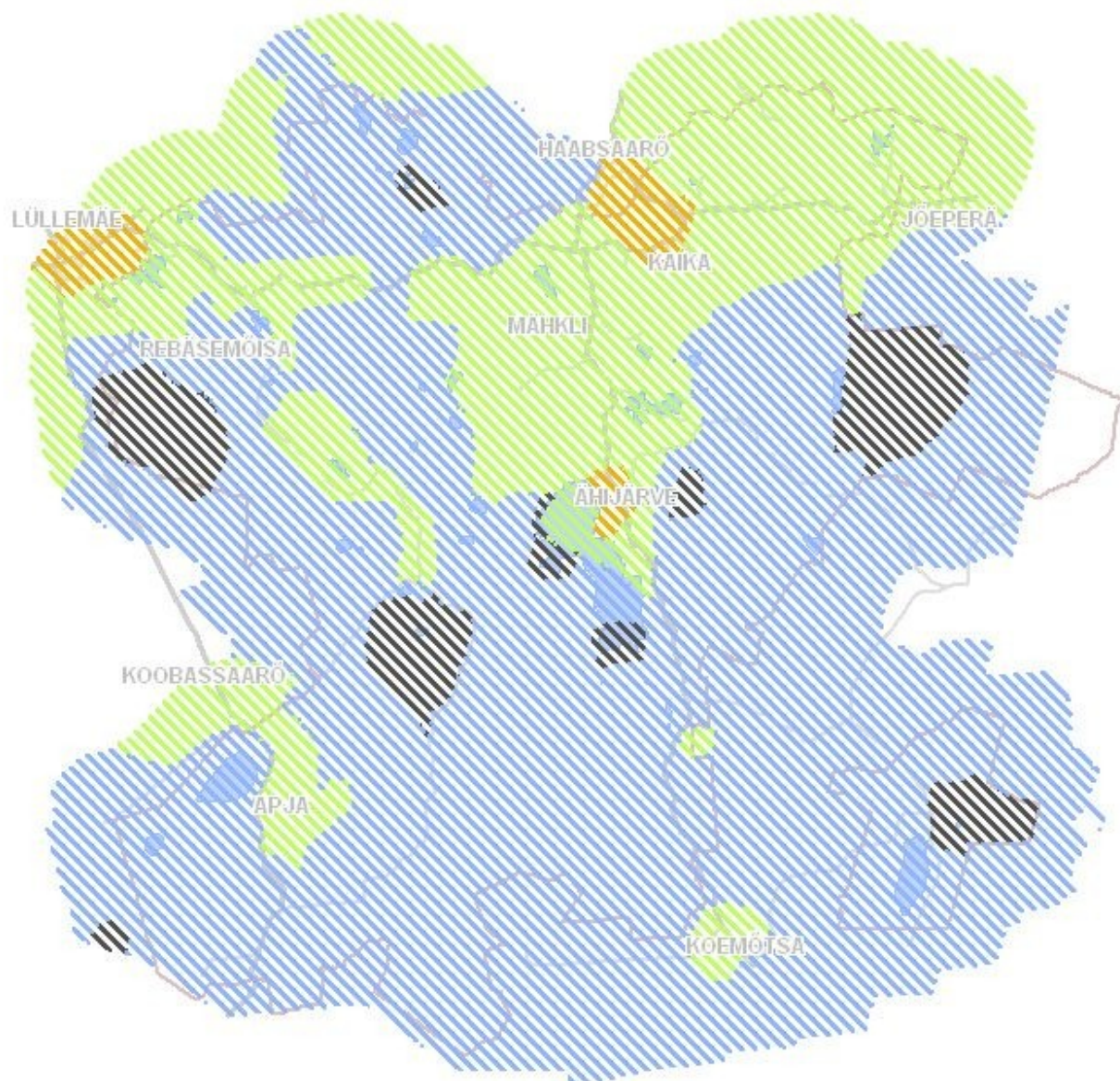
Karula rahvusparki väärtuste tutvustamiseks, külastustegevuse koordineerimiseks ning turismi arendamiseks on Karula rahvuspark jaotatud neljaks erineva intensiivsusega külastuspiirkonnaks. Lähtuvalt Karula rahvusparki kaitse-eeskirjast ning aegade jooksul kujunenud kultuur- ja loodusmaastikest on võõndid järgmised: tundlik piirkond, loodusmatkade piirkond, taluturismi- ja puhkepiirkond ning intensiivse külastamise piirkond (joonis 30). Külastuspiirkondi looduses ei tähistata.

Tundlikud piirkonnad. Eesmärk on tundlike piirkondade säilitamine puutumatuna. Sinna kuuluvad Pautsjärve ja Kaadsijärve loodusreservaadid, ajalise piiranguga liikumiskeelualad (Oikunna, Palu-Labassaarõ, Vanapalu, Äestamise soo ja Põrgujärve sihtkaitsevööndites). Lisaks käivad siia alla haruldaste koosluste kasvukohad ja haruldaste ning inimpelglike liikide elupaigad. Organiseeritud külastustegevust ei toimu, ekskursioone ei korraldata, õpperadasid ei planeerita ja rajatise ei paigutata. Piirkond on liiklusvahenditele suletud.

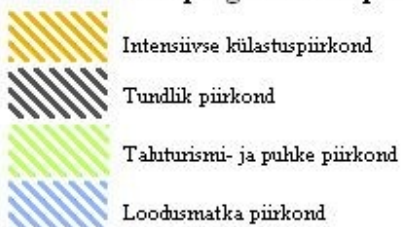
Loodusmatkade piirkond. Külastuspiirkondadest suurim, põhiliselt metsaga kaetud ala hõlmab rahvusparki lõunaosa, ida- ja lääneservasid. Piirkonna eesmärgiks on kindlaks kujunenud looduslike koosluste ning haruldaste liikide säilimine ja kaitse, külastustegevus ei tohi mõjutada loodust. Inimeste elamine selles vööndis pole välistatud. Külastamine toimub mööda ettevalmistatud matkaradu või teid, soovitatavalt giidi juhtimisel, loodus- ja ökoturismi ning hariduslikel eesmärkidel. Piirkonda ei planeerita suuri külastusrajatise, küll aga matkaradu. Piirkonda võivad jääda avalikud laagriplatsid, kuid neil peab olema vastutaja, kes vastutab korra eest (ka avaliku korra eest).

Taluturismi- ja puhkepiirkond on pärandkultuurmaastike ala, millel paiknevad turismi-infrastruktuurid, -ehitised ja -rajatised mahuvad ära olemasoleva talukompleksi piiridesse. Piirkonna peamiseks eesmärgiks on säilitada ja arendada Lõuna-Eestile iseloomulikku kultuuri ning pärandkultuurmaastikke. Turismimajandust arendatakse, järgides traditsioonilist ehituslaadi ning säilitades pärandmaastikke. Soovitatav turismitalude suurus on üldjuhul kuni 20 (kui talukompleksi suurus võimaldab, siis erandjuhul 50) ööbimiskohta. Piirkonda võib rajada kaitseala valitsejaga kooskõlastades matkamarsruute, telkimiskohti ja laagriplatse ja nendega seotud väikerajatise. Õuealal ja kohtades, mis on ürituste korraldamiseks ettevalmistatud (kooskõlas kaitseala valitsejaga), ei ole ürituste korraldamisel rahvaarv piiratud. Piiranguvööndis välja pool õueala ja ettevalmistatud kohti on vaja kooskõlastada üritused, millest võtab osa rohkem kui 40 inimest. Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 40 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohatades (matkarajad, telkimis- ja laagriplatsid). Rohkem kui 40 osalejaga üritused ettevalmistatud kohtades ja ettevalmistamata kohtades toimuvad rahvaüritused tuleb sihtkaitsevööndis kooskõlastada Riikliku Looduskaitsekeskuse Põlva-Valga-Võru regiooniga.

Intensiivse külastuspiirkonna eesmärk on kontsentreerida loodust enam mõjutavad tegevused konkreetsetesse piirkondadesse, kus on võimalik välja ehitada vastavad infrastruktuurid. Intensiivne külastuspiirkond on Ähijärve õppe- ja külastuskeskuse ümbrus ja Kaikamägi. Neis kohtades on võimalik arendada turismile vajalikku infrastruktuuri (majutus kuni 50 ööbimiskohta, pood, kohvik, spordiväljak, autoparkla, vaba aja veetmise kohad), korraldada avalikke rahvaüritusi ning rajada nende ürituste korraldamiseks vajalikke erirajatise. Suuremaid üritusi (üle 150 inimese või võimendusega muusika) korraldatakse mitte rohkem kui viis korda aasta jooksul (neist suvekuudel mitte üle kolme). Vältida tuleb üritusi, mis ületavad 300 inimest.

Karula rahvusparki külastuspiirkonnad

Joonis 30. Karula rahvusparki jaotumine erineva eesmärgiga külastuspiirkondadeks.

11.3 Ehitustegevuse üldised põhimõtted

Põhilised õigusaktid, millega tuleb arvestada ehitustööde kavandamisel, on asjaõigus-, looduskaitse-, maareformi-, metsa-, planeerimis-, vee-, ehitus- ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonna juhtimissüsteemi seadus ning Karula rahvusparki kaitse-eeskiri. Lisaks peab arvestama kohalike omavalitsuste poolt kehtestatud ehitusmääruste ning valdade üldplaneeringutega.

Ehitustegevuse (hooned, teed, veekogud) kavandamise korral on vaja esitada vastav taotlus järgnevalt:

1. Ehitus mille aluspind jääb alla 20 m² on vaja vastav taotlus esitada maakonna keskkonnateenistusse või Riikliku Looduskaitsekeskuse Põlva-Valga-Võru regiooni Karula kontorisse (v.a tegevus mis ei kuulu kooskõlastamisele tulenevalt Karula rahvusparki kaitse-eeskirjast).
2. Ehitus mille aluspind on üle 20 m² tuleb vastav taotlus esitada kohalikku omavalitsusse. 20m² – 60 m² aluspinnaga objekti korral tuleb taotleda kirjalikku nõusolekut (v.a. ehitusseadusest tulenevad erisused). Üle 60 m² objektide korral tuleb taotleda projekteerimistingimusi ja ehitusluba.

Kohalik omavalitsus korraldab kooskõlastamise keskkonnateenistusega (KKT). KKT küsib enne kohalikule omavalitsusele või omanikule kooskõlastuse väljastamist Riikliku Looduskaitse Keskuse Põlva-Valga-Võru regiooni (LKK) seisukohta. Enamus kooskõlastusi eeldavad kaalutlusotsust, see tähendab, et KKT ja LKK otsustavad igal üksikul juhul eraldi, kas tegevus kooskõlastada ja mis tingimustel (looduskaitse ja kaitse-eeskirjaga ettenähtud piirides). LKK ja KKT lähtuvad seisukoha kujundamisel Karula rahvusparkis käesolevas kaitsekorralduskavas alljärgnevalt kirjas olevatest üldistest põhimõtetest (pt 11.3.1 ja 11.3.2).

Käesoleva kaitsekorralduskava mõistes tuleb käsitleda traditsioonilise ehitisena hoonet, mille ehitusviis põhineb järjepidevatel talukultuuri osaks olevatel ehitustavadel ning paikkondlikul ehitusmaterjalil. Karula rahvusparkis on selleks peamiselt palkehitised ning maakivist ja savist kõrvalhooned. Hoone proportsioonid on lähedased piirkonna sama tüüpi hoonetele omastele proportsioonidele (aluseks on Karula rahvusparki ehitiste andmebaas).

11.3.1 Ehituspärandi kaitse üldised põhimõtted Karula rahvusparkis

- Alal on väärtustatud kogu hoonestus kui selle piirkonna kultuuri ja ajaloo esindaja – esindatud on mõisaaeg, Eesti Vabariigi aeg, nõukogude aeg ja taasiseseisvumisaeg. **Iga ajastu tüüpilisi esindajad püütakse säilitada nende algupärasel või sellele lähedasel kujul.** Väärtuslikuna käsitletakse kogu nõukogude aja eelset hoonestust. Selle, kas ja millised hooned sobivad esindama hilisemaid ajaperioode, selgitab välja ekspertiis.
- Üheks eesmärgiks on kaitsta hoonete ja maastiku tervikut – miljööd. **Külamiljöö kaitsel on prioriteediks ehituslaad, mida esindavad hooned on lähipiirkonnas enamikus**, neid tuleb säilitada võimalikult palju algupärasel või sellele lähedasel kujul. See ei tähenda, et ülejäänud (hilisemad) hooned oleks vaja lammutada või vanapärasemaks ümber ehitada (vt eelmist punkti).
- Väärtuslikuna tõstetakse esile ning **püütakse säilitada industrialiseerimiseelset aega (talude päriseks ostmise eelne periood, umbes enne aastat 1875. aastat) esindavad hooned** - seega rehielamuid ja vanemat tüüpi ristpalk-kõrvalhooneid. Sealjuures tuleb ka arvestada, et praegu veel suhteliselt tavalised hooned muutuvad üsna varsti vanapärasteks ning väärivad säilitamist, sest korrastamata nad ei säili.
- **Uusehitus peab jälgima asustusstruktuuri ja miljööväärtust** (hoonete sobitamine olemasolevate hoonetega ja maastikku) ning edasi arendama Karula ehitustraditsioone oma järjepidevuses (tegemist on maapiirkonda ehitatavate hoonetega ning kasutatakse traditsioonilisi hoonete proportsioone, materjale ja töövõtteid kaasaegses võtmes). Uue hoone projekteerimiseks kooskõlastab valla poolt väljastatavad projekteerimistingimused rahvusparki valitseja. Juhul kui projekteerimistingimuste osas omaniku ja rahvusparki valitseja vahel kokkulepet ei leita, siis kutsutakse kokku ekspertrühm, mis koosneb kohaliku kogukonna, kohalike MTÜde, eriala ekspertide, rahvusparki ja teiste huvigruppide esindajatest, kes teevad ettepaneku kaitseala valitsejale, kuidas edasi tegutseda. LKK teavitab KHÜD vajadusest ekspertrühm kokku kutsuda ning teeb KHÜle ettepaneku moodustada ekspertrühm.
- **Hoonestus peab olema kasutatav ja kasutuses ning vastama kohaliku kogukonna vajadustele ning võimalustele.** Rahvusparkide kaitse-eesmärk on kultuuripärandi sh: *ehituspärandi säilitamine, kaitse, taastamine, uurimine ja tutvustamine*, kuid seda oma algupärasel keskkonnas ja toimimises.

Rahvuspark ei ole muuseum, kus säilikud on oma loomulikust keskkonnast välja rebitud ja tehiskeskkonnas tutvustamiseks välja pandud ning uurimiseks säilitatud.

- **Säilitada võimalikult palju olemasolevaid miljööväärtuslikke ja väärtuslikke hooned.**
- Kui hoonestus, peale selle, et on omaniku jaoks tähtis, on ka ühiskonna jaoks tähtis väärtus ning sellest tuleneb hoone omaniku jaoks ehitustööde maksumuse tõus, peaks töötama selles suunas, et õiguspärased ja tõestatavad lisakulutused saaksid omanikule hüvitatud. Tulenevalt ehituspärandi säilitamise ja taastamise eesmärgist tuleb töötada selles suunas, et leida võimalused hoonete renoveerimisel tekkivate lisakulutuste kompenseerimiseks. Hoonete projekteerimise/kavandamise puhul tuleb lisakulutuste tekkimist vältida niipalju, kui vähegi võimalik.

11.3.2 Põhimõtted, millest kaitseala valitseja lähtub uute hoonete ehitamiseks tingimuste andmisel:

- hoonekompleksides, kus domineerivad traditsioonilised hooned, nii projekteerimisel kui ehitiste kavandamisel järgida Karulas traditsioonilist hoonete proportsioone, materjale ja paiknemist ning õueplaneeringut ja talukompleksis olemasolevaid hooned (Eller, 1999, Priit-Kalev Parts, 2002, Karula rahvusparki ehitiste andmebaas);
- hoonekompleksides, kus ei domineeri traditsioonilised hooned, tuleb hoonestuse kavandamisel ja projekteerimisel lähtuda olemasolevate hoonete ehitusaja stiilist ja materjalidest;
- hoonekomplekside taastamisel kohtades, kus vana hoonestus ei ole säilinud, lähtuda võimalikult palju vanast õueplaneeringust ning kasutada võimalikult palju traditsioonilisi materjale;
- uue hoone ehitamisel olemasolevasse talukompleksi lähtuda ehitise asukoha valikul võimalikult palju algupärastest õueplaneeringu printsiipidest (Eller, 1999). Kui võimalik, rajada hooned vanadele vundamendikohtadele. Eelistatavalt rajada uus hoone samatüüpi hoone endisele kohale;
- hoonete projekteerimisel tuleb jälgida Karulale traditsioonilisi hoonete proportsioone, materjale ja paiknemist;
- uute eluhoonete ehitamisel mitte projekteerida hoone kõrguseks üle 1,5 maapealse korruse;
- katusematerjalina kasutada üldjuhul Karulas traditsioonilisi katusematerjale (värvimata) või siis võimalikult vähe silmatorkavaid materjale;
- uute hoonete (va puukuurid, välikäimlad jmt) projekteerimisel on soovitatav 45-kraadi lähedase katuse-kaldenurga kasutamine;
- hoone välisseinapind peaks olema üldjuhul kas naturaalne (ilma töötlemata), tõrvatud, töödeldud looduslähedast tooni puidukaitsevahendiga;
- katusealuse korruse aknad ehitada traditsioonilise kujuga eelistatavalt otsaviilu;
- potentsiaalse ohu korral Natura elupaikadele ja liikidele tuleb kaaluda keskkonnamõju hindamise läbiviimist.

11.3.3 Põhimõtted, millest tuleks lähtuda vanade hoonete remontimisel:

- traditsiooniliste hoonete remontimisel kasutada algupäraseid ehitusmaterjale (palk, laast, maakivi, telliskivi, savi jne), mittealgupäraseid materjale kasutada ainult varjatud konstruktsioonides;
- traditsiooniliste hoonete säilitamisel ja taastamisel tuleks suuremad, kui 1 m² suurused aknaklaasipinnad ruutudeks liigendada. Katuseaknad paigutada võimalikult vähe silmatorkavatesse kohtadesse;
- hoone välisseinapind peaks olema üldjuhul kas naturaalne (ilma töötlemata), tõrvatud, töödeldud looduslähedast tooni puidukaitsevahendiga;
- katusematerjalina kasutada üldjuhul Karulas traditsioonilisi katusematerjale (värvimata) või siis võimalikult vähe silmatorkavaid materjale;
- vanade hoonete ümberehitamisel tuleks eeskujuks võtta seda, mismoodi hoone on varem aegadel välja näinud ning lisaks arvestada ümbritsevat hoonetekompleksi;
- katusealuse korruse aknad ehitada traditsioonilise kujuga eelistatavalt otsaviilu;

11.4 Looduskasutuse tingimused maastikku mõjutavatel töödel

Põhilised õigusaktid, millega tuleb arvestada antud peatükis ära toodud tööde kavandamisel on asjaõigus-, looduskaitse-, maareformi-, metsa-, planeerimis-, vee-, ehitus- ja keskkonnamõjudehindamise seadus ning Karula rahvusparki kaitse-eeskiri.

Juhul kui planeeritav tegevus käib ehitusseaduse järgi ehitustegevuse alla ning ta pindala ületab 20 m² (nt teed või veekogud) tuleb toimida nagu eespool kirjeldatud (pt 11.3 Ehitustegevuse üldised põhimõtted). Veekogude puhastamise korral (tiigid, kraavid, ojad, järved) jm tegevuste korral on vajalik vastav taotlus esitada vastava maakonna keskkonnateenistusse või LKK Karula kontoris.

11.4.1 Maa-ainese kaevandamise põhimõtted

Kooskõlastuse andmisel lähtutakse looduskaitseadusest ning Karula rahvusparki kaitse-eeskirjast.

Suuremad avatud karjäärid jäävad väljapoole rahvusparki territooriumit, seega on suuremates kogustes (riigi-, valla-, metaskonnateede korrastamiseks) võimalik maa-ainest saada väljastpoolt rahvusparki. Maaomanikud saavad kaevandada maa-ainest oma tarbeks omalt maalt järgmiste põhimõtete alusel:

- maa-ainese kaevandamine tuleb igal üksikjuhul kooskõlastada Karula rahvusparki valitsejaga;
- Pikassaare kruusaaugu Antsla metaskonna kvartalis 112 eraldisel 1 võib kasutada selle ammendumise ja tasandamiseni;
- võimalusel tuleb maa-ainest kaevandada varjatud kohtadest;
- erosiooni vältimiseks tuleb kaevandada ainult laugetelt pinnavormidelt;
- erosiooni vältimiseks ja vaate säilitamiseks võib kaevandada järve kaldast kaugemalt kui 50 m;
- enne maa-ainese kaevandamist tuleb eemaldada huumuskiht ning pärast tööd tasandada kaevejäljed ja seejärel katta pind eemaldatud huumusega.

Kaevandamise nõusolekute andmisel tuleb arvestada muu hulgas (mets, niidud, haruldaste loomade ja taimede elupaigad jne) ka kultuuriloo- ja arheoloogilise taustaga (Konsa, 2004 jt).

11.4.2 Teede rajamise ja hooldamise põhimõtted

Kooskõlastuse andmisel lähtutakse looduskaitseadusest, Karula rahvusparki kaitse-eeskirjast, ehitus- ja planeerimisadustest ning järgmistest põhimõtetest:

- teepervede kujundamisel tuleb arvestada ümbritseva reljeefiga;
- teepervede kalded teha sujuvaks nii, et ei tekiks järske üleminekuid teeperve ja ümbritseva maastiku vahel;
- kõik trüüpide paigaldused tuleb kooskõlastada Karula rahvusparki valitsejaga;
- teede rekonstrueerimisel ei õgwendata teid ega tasandata pinnavorme (mägesid ei lükata tasasemaks, orgusid ei täideta ära ning teid ei tehta sirgemaks);
- teeäärtes (väljaspool teehoolduspiirkonda) säilitatakse vanu puid ja puuderühmi, eriti laialehiseid puid;
- puuderühmad tuleb jätta ebauhtlaste vahedega.
- Teepervi puhastada selliselt, et see ei risustaks hooldatud rohu- ja põllumaid.

Lisaks lähtutakse sihtkaitsevööndis teehooldamisel järgmistest põhimõtetest:

- sihtkaitsevööndis asuvate (juba kasutusel olevate) teede hooldusel piirduda teepeenra hooldusega – silumine, kruusaga suuremate aukude täitmine ning liiklusohutlike puude likvideerimine;
- kruusaga pindamist ja teemaa profiili kujundamist lubatakse järgmistel sihtkaitsevööndi teedel: Õdri-Kogrõjärve, Kolski-Silla-Koobassaarõ, Kolski-Alakonnun-Värtemäe, Õdri-Sora, Silla-Aruküla, Aruküla-Peräjärve, Peräjärve-Lauksilla-Piiri, Pirrupuusaarõ-Kautsi, Saarjärve-Liivakingu, Mundi-Tiidu ja Silla-Apja teelõikudel;
- eelvoolu kraavidest, mis mõjutavad pärandkultuurmaastike olulisi kooslusi, lubatakse sette eemaldamist;
- ka vanad sihtkaitsevöönditesse jäävad taluteed on teed, mida maaomanikel on võimalik metsateedele murdunud puude läbilõikamise ja võsalõikuse teel lahti hoida nii, et olemasolevad vanad metsateed oleksid säilinud ning läbitavad (jalgsi/rattaga/hobusega) kui kultuuripärand ja metsa ilmetav ja mitmekesistav nähtus;
- must-toonekure ja kalakotka pesast vähemalt 250 m raadiuses on olemasolevate teede hooldamist teostatakse vaid ajavahemikus 1.septembrist 14. märtsini.

11.4.3 Kommunikatsioonide hooldamisel ja rajamise põhimõtted

Kooskõlastuse andmisel lähtutakse looduskaitseadusest, Karula rahvusparki kaitse-eeskirjast, ehitus- ja planeerimisseadustest ning järgmistest põhimõtetest:

- uute liinide paigaldamine teostada piki teid ja vältida metsi läbivate liinide rajamist, eriti kuppelmaastiku piirkonnas;
- kommunikatsioonide hooldamisel tuleb raiutud võsa põletada ja jäägid likvideerida;
- pinnast ei tohi kahjustada;
- kommunikatsioonide hooldamisel ei ole lindude pesitsemise tõttu raie lubatud 1. aprillist 31. juulini;
- must-toonekure ja kalakotka pesast vähemalt 250 m raadiuses on olemasolevate teede hooldamine lubatud vaid ajavahemikus 1.septembrist 14. märtsini.

11.4.4 Tiikide rajamise ja hooldamise põhimõtted

Kõikide veekogude rajamine ja hooldamine (va võsalõikus, niitmine tiigi kallastel kallastel) tuleb igakordselt kooskõlastada rahvusparki valitsejaga.

Uue tiigi kaevamisel üle 60 m² tuleb taotleda kohalikust omavalitsusest ehitusluba. Kaevemahtudest olenevalt võib minna vaja ka keskkonnamõjude hindamist ja vee-erikasutusluba.

Kooskõlastuse andmisel lähtutakse ehitusseadusest, planeerimisseadusest, looduskaitseadusest, veeseadusest, Karula rahvusparki kaitse-eeskirjast ning järgmistest põhimõtetest:

Uue tiigi kaevamisel:

- tuleb arvestada tiigi asukoha sobivust maastikusse ning talukompleksi toimiva osana;
- reostusohu vältimiseks peab tiik asuma eluhoonete (talude) lähikonnas, mitte tootmishoonete juures;
- tiik tuleb rajada selliselt, et oleks välistatud reostuse sattumine sellesse;
- tiik tuleks üldjuhul kaevata mineraalkihini välja;
- peale kaevamist tuleb kaevevallid tasandada nii, et see ei kahjustaks kõrvalolevaid niidukooslusi;
- reeglina kuulub ühe talukompleksi juurde üks tiik;
- maastikus paiknevate (s.o. hoonetest kaugemal asuvate) looduslikus seisundis soode ja märgalade tiikideks ja järvedeks kujundamist ei kooskõlastata.
- soovitatav on jätta vähemalt üks tiigi servadest laugem, et vältida tiigi kinnivajumist ja võimaldada elupaiku veeselgrootutele ning kahepaiksetele;
- maastikus paiknevate (st hoonetest kaugemal asuvate) looduslikus seisundis soode ja märgalade tiikideks ja järvedeks kujundamist ei kooskõlastata, kuna need on elupaikadeks kaitsealustele liikidele ning ajalooliselt on tiigid paiknenud talude lähiümbruses (sauna lähedal). Eranditeks on vastavalt kaitse-eeskirjale loomade jootmiskohad ning kahepaiksete kudemisveekogud:
 - üldjuhul on parem kui pole kraavidega seotud (vältimaks kahepaiksetele mitte sobivate kaladega asustamist);
 - üldjuhul rajatakse endiste lompide kohale;
 - loomade jootmise koht peab olema seotud karjatatavate aladega;
 - kuni 10 m² kohas, kus veevarustus on stabiilne;
 - ei tohi ohustada olemasolevat niidukooslust.

Tiigi hooldamisel:

- tiikide kinnikasvamise vältimiseks on soovitatav tiike aegajalt puhastada. Puhastamise käigus eemaldatav põhjamuda ladustatakse nii, et see ei vajuks tagasi tiiki. Pärast sette tahenemist ja lagunemist tuleb väljatõstetud materjal hajutada või kasutada väetiseks.
- tiikide mudast puhastamine toimub ajavahemikus 1. septembrist kuni lumesulamiseni juhul, kui on tegemist mudakonna elupaigaga. Iga tiigi hooldamise korral kontrollitakse eksperdi esitatud elupaigakaarti ja täpsustatakse tiigi hooldamise aeg.

11.4.5 Järvede puhastamise põhimõtted

- Järvede puhastamine toimub vastavalt pädevate ekspertide poolt läbi viidud uuringutes ja ekspertiisides esitatud nõuetele ja tingimustele. Kui vastavad uuringud puuduvad, siis teostatakse tööd alles peale vastavate uuringute tellimist.
- Järvekaldaid puhastades tuleb silmas pidada järgmist:
 - ei tohi muuta veekogu veepiiri;
 - ei tohi kahjustada loodusväärtusi;
 - tuleb säilitada maksimaalselt järveäärseid õõtsiksoid;
 - muuta ei tohi järve vee taset;

- o truupide paigaldamise ja muude maaparanduslike tööde korral ei tohi samuti muuta järve veetaset.

11.4.6 Vooluveekogude puhastamise põhimõtted

Kooskõlastuse andmisel lähtutakse veeseadusest, maaparandusseadusest, ehitusseadusest, planeerimiseadusest, looduskaitseadusest, Karula rahvuspargi kaitse-eeskirjast ning alljärgnevatest põhimõtetest:

- hooldustöö on kraavide ja ojade voolusängide puhastamine risust ja settest, koprapaisude likvideerimine ja voolusängi kallastel ning kõrval paisutusest tingitud kuivanud puude mahavõtmine koos äravedamisega ning truupide uuendamine. Looduskaitsealalt on nimetatud töid soovitav teha hilissügisel või eeltalvel, et vältida pinnase kahjustamist;
- vooluveekogu tuleb puhastada nii, et säiliks looduslik vooluveesäng ehk looked;
- kraavide puhastamisel tuleb väljatõstetav pinnas paigaldada kraavi kaldale juhul, kui seal on tarvis parandada pinnasteed, vastasel juhul hajutada materjal ümbritsevale alale, et vältida pinnavee valgumist tõkestava valli tekkimist kraavikaldale;
- hooldustöid tuleb teha võimaluse korral käsitsi;
- sette-eemaldamise käigus, ei tohi kraave kaevata sügavamaks kui nad esialgu on olnud.
- vooluveekogude hooldamisel tuleb silmas pidada, et säiliks madalloometsad, lodumetsad, madalsood, õõtsiksood, allikasoo, rabad, lonsikud, niidud ning järvede looduslik veetase;
- olemasolevate eesvoolude hooldustöid tuleb teha kasutades tehnoloogiat, millega ei kaasneks setete kandumine looduslikesse veekogudesse.

11.5 Maade riigi omandisse jätmise ja ostmise üldised põhimõtted

Maade riigi omandisse jätmine toimub vastavalt looduskaitseadusele ja maareformi seadusele. Kaitsekorralduskavaga määratakse eramaade riigi omandisse ostu prioriteetid. Kinnistute reaalne ostmine toimub vastavalt kaitsekorralduskava perioodil tekkivate ostu-müügi tehingutele ja keskkonnaministeeriumi rahalistele võimalustele.

Ostueesõiguse rakendamise prioriteetid on järgmised:

- haruldaste taime- ja loomaliikide elupaigad ja väärtuslikud kooslused;
- sihtkaitsevööndi maad;
- järvedeäärseid maad;
- talukohata maad.

Maade riigile jätmise ettepaneku vormistamine:

Talu	Ligikaudne pindala (ha)
Võidu (reservaadi osas)	11
Lepiku	7
Kooli Madsa (sihtkaitsevööndi osas)	~14
Haanja (sihtkaitsevööndi osas).	~89

Potentsiaalsed kinnistud, kus maade ostmise või eelisostuõiguse kasutamine võiks kõnealla tulla:

Maaüksus	Mü nr	Pind (ha)
Perakonna (skv osas)	14303:001:1010	8,6
Perakonna	28902:003:0500	23,1
Tornimäe (skv osas)	28902:003:0321	6,0
Karula Ahero (skv osas)	28902:004:0250	38,0
Karula-Ahero	28902:004:0431	12,7
Lohu A-136	14303:001:0220	9,1
Suur-Karkküla	28902:003:0094	47,2
Kuigli (skv osas)	28902:003:0730	28,4
Veetka (skv osas)	14303:001:0880	16,3
Linnajärve (skv osas)	14303:001:1000	11,8
Vana-Hauka (skv osas)	14303:001:1022	16,0
Rebase 2 (skv osas)	28902:003:0690	21,3
Rõõmu (skv osas)	28902:003:0641	29,0
Tätta (skv osas)	-	33,4
Mikumäe (skv osas)	28902:003:0540	30,5
Kokku		331,4

11.6 Ulukite arvukuse reguleerimise üldised põhimõtted

Jaht Karula rahvuspargis toimub vastavalt keskkonnaministri määrusele, jahiseadusele, looduskaitseadusele, Karula rahvuspargi kaitse-eeskirjale ning alljärgnevatele põhimõtetele ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil:

- ulukite arvukuse reguleerimine toimub ainult kaitse-eeskirjaga ettenähtud vööndites (va erandkorras liigikaitselistel eesmärkidel vööndites, kus liigikaitsetööd lubatud on);
- Karula rahvuspargi territooriumil toimub järgmiste ulukite arvukuse reguleerimine: põder, metssiga, metskits, punahirv, kobras, rebane, kährik, mink, metsnugis, kivinugis, tuhkur;
- Arvukuse reguleerimine toimub Karula rahvuspargiga külgnevate jahindusorganisatsioonidega sõlmitud lepingute alusel. Igal aastal uuendatava lepinguga määratakse aasta laskeliimid, jahipidamistingimused ja osapoolte kohustused;
- Laskeliimide määramine rahvuspargi valitseja poolt tugineb liigiekspertide soovitusel, jooksva aasta loendusandmetele ja jahimaade korralduse andmetele;
- Arvukuse reguleerimisel lubatakse jahipidamisviisidena peibutus-, varitsus-, ja hiilimisjahti, samuti vastavalt jahi-eeskirjale ajujahti kopralt ja kährikule;
- Lastud uluki väljavedamine laskekohast teedele ei tohi oluliselt kahjustada taimkatet, suurulukite puhul tuleb külmumata pinnasel kasutada selleks otstarbeks valmistatud väljaveokekke;
- Jahti tohivad pidada suurte kogemustega jahimehed, kes on tutvunud rahvuspargi kaitse-eeskirjaga, looduskaitseadusega ning KKT ja kohalike jahindusorganisatsioonide vahel sõlmitud lepingu ja selle lisadega;
- Rahvuspargi territooriumil ei ole lubatud jahiteenuse müümine;
- Kohalikud jahimehed kaasatakse ulukite loendusse ja seiresse.
- Võõrliikide arvukuse reguleerimine (kährik ja mink):
 - püütakse arvukus kütamise teel viia võimalikult madalale tasemele;
 - kähriku arvukust reguleeritakse peaaesjalikult metsise ja mingi arvukust saarma kaitseks, samuti tuhku ja euroopa naaritsa jaoks;
 - mingi püüki teostatakse spetsiaalsete eluspüügilõksudega püügi hooajal.
 - kähriku püüki teostatakse kõigi lubatud püügivahenditega;
 - teostavad vastavalt arvukuse reguleerimise lepingutele kohalikud jahiühistud ja jahiseltsid.

11.7 Põllu-, rohumaa ja niidukoosluste hooldamise üldised põhimõtted

Põllumaa on igasugune lage maa, mis on põllumajanduslikus kasutuses (küntud, niidetud, karjatatud). Põllumaast rohumaa moodustavad alad, millel kasvab rohi, seda võib olla pealt parandatud ja väetatud, tegemist võib olla söödiga. Niidud on need rohumaad, millel on pikaajalisest niitmise ja karjatamisest tekkinud iseloomulik taimestik ning puuduvad taimed, mis viitavad sellele, et seda ala oleks kunagi küntud või väetatud. Niidukooslusi ohustab hoolduse puudumine ja intensiivne või ebatraditsiooniline põllumajandus. Väärtuste säilimiseks on vajalik nende pidev hooldamine ning osadel aladel taastamine. Hooldamine on võimalik niitmise ja karjatamise teel, taastamine võsalõikuse, purustamisega või randaalimisega, mätastunud pinnase tasandamine toimub külmunud pinnasega.

Niitmine

Niita tuleb kõlvikupiirini, jätmata kasvama tee ja rohumaa vahelisi ribasid (va intensiivselt majandatavate terviklike alade massiivides, kus tuleb jätta niitmata lõike nn rääguribasid) ja metsa ja rohumaa vahelisi ribasid jne. Tee ja kraavi kaldad tuleb niita võimalikult objekti servani. Niitmise aja valikul arvestada konkreetse koha taimkatte, linnustiku ja loomastikuga (nt. räägu pesitsemine, enne umbrohtude seemne külvi, enne kitseherne viljumist jne). Nõlvadel, mida ei ole võimalik niita tuleb kasutada karjatamist. Niidetud hein tuleb koristada.

Niitmisel järgida järgmisi põhimõtteid:

- puisniidu hooldamisel tuleb niitmist alustada pärast 1. juulit, hein riisuda ja ära vedada, hoida puistu ja põõsastik hõredana (liituvusega 0,2–0,5), niitmisejärgsel karjatamisel mitte ületada karjatamiskoormust 0,5 lü/ha;
- lamminiidu (luha), soostunud niidu ja sooniidu hooldamisel tuleb niitmist alustada pärast 1. juulit, niita keskelt-lahku või servast-serva meetodil, hein riisuda ja ära vedada;
- aruniidu hooldamisel tuleb niita keskelt-lahku või servast-serva meetodil, hein riisuda ja ära vedada; rukkiräägu (*Crex crex*) elupaikades tuleb niitmist alustada niidetava ala keskosast;
- kraavikaldad tuleb hooldada, et vältida võsastumist ja seeläbi ennetada kobraste poolt tekitatavaid üleujutusi;
- niidu parandamine pealekülvamise või väetamise teel ei ole lubatud niiduhooldusvõte;
- metssea poolt tekitatu kahjustused likvideeritakse nii, et säilib niidukooslus.

Karjatamine

Karjaaiad tuleb rajada kõlvikupiirini, tee ääres kuni teehooldusalani, metsa ääres metsa servani. Karjatamisel tuleb valida sobilik karjatamiskoormus vältimaks pinnase ja taimestiku kahjustusi ülekarjatamisest, samas ei ole kasu ka liiga väikesest karjatamiskoormusest. Karjaaiad võiksid järgida maastiku struktuuri (kõlviku piire, reljeefi, olemasolevaid teid jne.), vältida tuleks olemasolevat maastiku või kõlvikut „lõikavaid“ sirgeid tarasid.

Karjatamisel järgida järgmisi põhimõtteid:

- puisniidu niitmisejärgsel karjatamisel mitte ületada karjatamiskoormust 0,5 lü/ha, puisniitu võib karjatada alles peale puisniidu eelnevat hooldamist.
- lamminiidul karjatamise korral peab karjatamiskoormus jääma vahemikku 0,2–1,0 lü/ha;
- aruniidu hooldamisel karjatamisega peab karjatamiskoormus jääma vahemikku 0,2–1,2 lü/ha;
- puiskarjamaa hooldamisel tuleb tagada puistu liituvus vähemalt 0,2, karjatada koormusega 0,3–1,0 lü/ha, vajadusel hõrendada puistut ja põõsastikku.
- Karjatamise tulemusel peab vähemalt 75 % taimkattest olema loomade poolt oluliselt mõjustatud.
- Võimalusel paigaldada maastikus silmatorkavatesse kohtadesse traatelektrikarjused (mitte lintkarjused).

Niitude taastamine

- Niite taastatakse võsalõikuse või ülepinnalise purustamise teel.
- Võsa lõigatakse niitude ülepinnalise taastamise puhul, samuti lõigatakse lahti alad, mis kipuvad keeruka hoolduse tõttu võsastuma (kraavi- ja metsaservad, madalamad niisked lohud jne). Võsaraiumine tuleb planeerida ajavahemikule augustist - oktoobrini, kui puud ei ole veel toitainete varumist lõpetanud, mistõttu tekib järgneval aastal vähem juurevõsusi. Võsa raiuda võimalikult maapinna lähedalt, et oleks hiljem kergem niita või siis uuesti järgnevatel aastatel võsa raiuda. Võsa raiumisel arvestada objekti iseloomuga vältida koridoride ning sirgete servade tekitamist - arvestada reljeefi ja muude maastikuelementidega, vältida kitsaste võsaribade jätmist tee ja piirneva koosluse vahele ning metsaservadesse. Võsa tuleb kindlasti koondada koheselt

peale raiumist, ning siis põletada või purustada. Taastamisele peab järgnema hooldus niitmise või karjatamisena.

- Niitude taastamisel purustamisega purustada ala mitte varem kui juuli lõpus/augustis-septembris vältimaks linnu- ja loomapoegade hukkumist. Purustamine peab olema ühekordne (äärmisel juhul kahekordne) tegevus niidu taastamisel – sellele peab järgnema hooldus niitmise või karjatamisena. **Purustamine ei ole niiduhoidusvõte. Poollooduslike koosluste üles kündmine ei ole lubatud. Katastriplaanile kantud rohumaade üleskündmisel on tegemist kõlvikupiiride muutmisega, mis tuleb eelnevalt keskkonnteenistusega kooskõlastada.**

Põllumaade hooldamine

- Kuni 20 aastase võsaga põllumaadel lubatakse võsa raadamist põllumajandusliku maakasutuse taastamise eesmärgil.
- Raadatakse vanema metsa piirini.
- Võsa koristatakse ning põletatakse või veetakse ära.

11.8 Metsade majandamise põhimõtted

11.8.1 Metsade majandamise üldised põhimõtted

Kooskõlastuste andmisel lähtutakse metsa-, looduskaitseadusest, Karula rahvusparki kaitse-eeskirjast ning järgnevatest põhimõtetest:

- raietöid ei tehta kevadel ja varasuvel ajavahemikus 1.aprillist kuni 31. juulini, mil on peamine pesitsus- ja poegimisperiood;
- niisketes ja märgades kasvukohatüüpides tehakse nagu sihtkaitsevööndis ka piiranguvööndis kõik raietööd ainult külmunud pinnasel, vältimaks muldade kahjustamist;
- uuendusraieid rahvusparki territooriumil ei tehta (va. turberaie hall-lepikutes ja kopra poolt üleujutatud aladel Rebäsemõisa-Kolski, Mähkli, Kaika ja Jõeperä piiranguvööndis);
- raiete käigus rajatavaid algveoteid (kokkuveoteid) ei rajata sirgete ja korrapärastena;
- kokku- ja väljaveoteede rajamisel kasutatakse võimaluse korral ära looduslikud häilud ja puistute hõredamad kohad ning arvestatakse reljeefiga;
- harvaesinevad ja ohustatud metsatüübid (laialehised metsad, salumetsad, lodumetsad jne.) säilitatakse puutumatusena või majandatakse neid viisil, mis tagab koosluste samaväärse säilimise/seisundi paranemise;
- erilisi võtmelemente, nagu vooluveekogud, märgalad, kivikülvid ja järsakud, kaitstakse ning säilitatakse. Kui need on saanud mingil moel majandustegevusest kannatada, taastatakse nende endine seisund;
- igasugune metsamajanduslik tegevus viiakse läbi nii, et säilib sobival hulgal kõrge loodusväärtusega puid. Kõrge loodusväärtusega puud on:
 - ülejäänutest erinevad puud, eelkõige suured ja vanad (eelmise metsapõlvkonna) puud;
 - puud, mis on väljapaistvalt jämedad, suurte okstega või laia võraga;
 - surnud ja surevad seisvad puud ning mahalangenud puud (eelkõige jämedad) (võiks alles jääda 10tm/ha);
 - suurte linnuliikide pesapuud ja potentsiaalsed pesapuud;
 - suured, varem üksikuna kasvanud puud, mille peamiseks tunnuseks on madalalt algavad jämedad oksad;
 - suured lehtpuud ja laialehised puud puistutes, kus neid on vähe (okaspuupuistutes);
 - künnapuu kui kaitsealune liik;
 - suured kadakad, remmelgad, pihlakad, vahtrad, pärnad, toomingad ja sarapuud;
 - puud, millel on põlemisjäljed;
 - õõnsad puud ja suluspesitsejate pesadega puud;
 - ajaloolis-kultuurilise tähtsusega puud;
- vääriselupaiga kriteeriumitele vastavates metsades ja soodsas seisundis Natura 2000 metsaelupaikades raieid ei tehta (Natura 2000 inventuuri andmebaasis hinnang A või B). Inventuuri hinnanguga C metsaelupaikades võib teha raieid, mis viivad loodusväärtuse suurenemisele;
- välditakse alusmetsa kahjustamist ja metsaaluse täielikku puhastamist – viimse kui puutüki eemaldamist s.h. käbid, kõdunenud kannud jmt;
- kuklasepesade ümbruses
 - tagatakse metsade arengu järjepidevus;
 - tagatakse pesade territooriumil alusmetsa mõõdukalt harvendades pesade päikesele avatus;
 - säilitatakse või kujundatakse mitmerindeline, erivanuseline, mõõduka järelkasvuga segamets;
 - metsa liitus hoitakse 0,7–0,8 (Pärnsalu, Õunapuu, 1993; Aasa, Karukäpp, 2000), tihedama metsa puhul tuleb hoida lahti kvartalisihid ja mõned häilud pesade läheduses (Maavara, Martin, 1983);
 - palumetsades soodustatakse kuuse ja kase osakaalu suurenemist koosseisus (soovitav 20–30% Ku, 50–60% Mä, 10–20% Ks) tagamaks sipelgatele parema toiduressursi olemasolu (Maavara, Martin, 1983);
- mägri urgude lähiümbruses jäetakse metsamajanduslikest töödest puutumata I rinne ja alusmets.
- kalakotka ja väike-konnakotka pesade ümbruses võib igat üksikjuhtu eraldi hinnates lubada raieid ka lähemal kui 250 m ajavahemikus 1. septembrist 31. märtsini;
- kanakulli elupaikades välditakse metsastruktuuri olulisi muutusi;
- karvasjalg-kaku ning kanakulli potentsiaalsetes elupaikades raiutakse metsa sisse häile;
- valgeselg-kirjurähni ja laanerähni elupaikades jäetakse alles piisaval hulgal surnuid puid. Ei teostata raieid pesitsusajal. Ei vähendata lehtpuistute (salumetsade ja lodu-sanglepikute) pindala;
- metsise elupaikades ja potentsiaalsetes elupaikades arvestatakse metsisele vajalike tingimustega;
- puhke- ja õppemetsades tuleks raietega avada vaateid, lõigata võsa ja koristada tekkinud oksad. Jändrikud puud võiks jätta kasvama;
- juhul kui ala on soine (pinnas on õrn ja kergesti kahjustatav), tuleb sellega metsatöodel arvestada.

11.8.1 Raiepiirangud metsaväärtuste kaupa (järgnev nummerdus vastavab peatükis 6.6 väärtuste kirjelduste all kasutatud numeratsioonile)

6.6.1 Kõrge väärtusega taastuva- ja loodusemetsamassiivid (9010, 9020, 9050, 9060, 9080, 91D0)

6.6.1.1 Loodusliku sihtkaitsevööndi metsad ja hooldatava sihtkaitsevööndi soodsas looduskaitsealises seisundis olevad metsad. Selle väärtusega metsaosades majandamist ei toimu.

6.6.1.2 Hooldatava sihtkaitsevööndi looduslikkusele lähedases seisundis metsad

6.6.1.2.1 Tulevikus looduslikule arengule jäetavad metsad (Õdri, Oikunna, Kuigli, Mädajärve, Vanapalu, Pikässaarõ, Apjasoo, Konnumäe, Rebäse ja Peräjärve sihtkaitsevööndid).

Üldiselt selliseid metsi ei majandata, kuid on võimalik teha raieid, mis viivad metsade looduslikkuse suurenemisele s.o kiirendavad metsade jõudmist loodusemetsadeks. Raiete eesmärgiks on loodusemetsadele iseloomulik vanuselise ja liigilise mitmekesisuse suurenemine:

- loodusemetsadeks kujundatavatel aladel soodustatakse koostisliikide grupilist paigutust, kui see on iseloomulik vastavale metsatübile;
- raiete käigus säilitatakse surnud jalalseisvaid puud ja erinevas lagunemisastmes lamapuitu;
- kahjustatud metsaosad (tormikahjustused, põlengud, putuka- ja koprakahjustused) säilitatakse üldjuhul puutumatuna, tagamaks looduslikku suhtesiooni (va juhul kui on põhjendatud oht naabermetsadele ning seda on vaja teha naabermetsade kaitseks);
- teele langenud puud võib täies pikkuses koristada;
- vähemalt 20 suurt vana puud (sh. kõrge loodusväärtusega puud) hektaril jäetakse looduslikult vananema ja surema, et puistu vanuseline struktuur sarnaneks looduslikuga ning tekiks jämedat surnud puitu;
- Natura 2000 metaelupaikade olemasolul lähtutakse peatüki lõpus ära toodud erinõuetest Natura 2000 elupaigatüüpide kujundamisele.

6.6.1.2.2 Metsad, kus peab säilima koosluste vanuseline ja liigiline mitmekesisus (Plaagi, Tiidu, Saarjärve, Kannussaarõ ja Ubajärve sihtkaitsevööndid)

Neid metsi võib piiratud mahu raietega kujundada, kuid raiete käigus ei tohi väheneda antud metsatübile iseloomulik liigiline ja vanuseline struktuur. Puu- ja põõsarinde kujundamise käigus:

- säilitatakse piirkonnale iseloomulike elupaikade esindatus, nii et metsade liigilise struktuuri stabiilsus püsiks ja suureneks;
- raitete tegemiseks kasutatakse valik- ja hooldusraieid;
- raiete tegemisel jälgitakse, et antud metsatüüpidele iseloomulik vanuseline ja liigiline mitmekesisus ei väheneks;
- vähemalt 20 suurt vana puud (sh. kõrge loodusväärtusega puud) hektaril jäetakse looduslikult vananema ja surema, et puistu vanuseline struktuur sarnaneks looduslikuga ning tekiks jämedat surnud puitu.
- raiete käigus üldjuhul säilitatakse lamavad puud. Tormimurru korral võib koristada suuremad pikali kukkunud puude kogumid ja teede pealt hästi ligipääsetavad lamavad puud. Säilitada tuleb üksikud suured vanad surnud jalalseisvaid puud;
- puistutesse peavad pärast raiet jääma kõik seal enne raiet olnud bioloogilised elemendid (erinevad liigid ja vanusegrupid, jne.);
- erilise väärtusega elupaigad, nagu sood, märgalad, kivikülvid jmt. koos vajaliku puhversooniga (20–40m), säilitatakse puutumatuna või äärmisel vajadusel majandatakse neid viisil, mis tagab koosluste samaväärse säilimise;
- Natura 2000 metaelupaikade olemasolul lähtutakse peatüki lõpus ära toodud erinõuetest Natura 2000 elupaigatüüpide kujundamisele.

6.6.2 Esteetilise, maastikulise ja puhkemajandusliku väärtusega metsad

6.6.2.1 Pärandkultuurmaastiku vaateliselt väärtuslikud metsad:

- metsi majandatakse püsimeetsana (va. turberaie hall-lepikutes ja kopra poolt üleujutatud aladel Rebäsemõisa-Kolski, Mähkli, Kaika ja Jõepera piiranguvööndis);
- raiete käigus peab säilima nende metsade välisilme ning sellega ei tohi kaasneda metsade pindala oluline vähenemine, säilima peab metsade „kirju maastikuline muster“;
- pärandkultuurmaastike metsaservi tuleb käsitleda eriti oluliste servabiotoopidena ja nende terviklikku struktuuri säilitatakse. Väärtusliku metsaservana käsitatakse metsa moodustavatest puudest ja põõsastest kujunenud suhteliselt kinnist serva, väärtuslik ei ole noor kase-, haava- ega lepavõsa endise metsaserva ees. Pärandkultuurmaastiku hooldamisel tuleb servavõsa eemaldada ja metsakoosluse kaitseks säilitada vana metsaserv puutumatult ka siis, kui ülejäänud metsas teostatakse lubatud raiet;
- maastiku hooldamise eesmärgil võib rahvusparkiga kooskõlastatult raadata latialisi ja nooremaid lehtpuupuistuid endistel põllu- ja rohumaadel, kusjuures raadatakse kogu kinnikasvanud terviklik ala korraga. Vältitakse vaadete risustamist järskude langiservadega ja kõrvuti asetsevate erivanuseliste looduslike uuendustega;
- raietööde tegemisel säilitatakse maastikule omased metsastruktuurid, milleks pärandkultuurmaastikus

on karjatatavad metsad, üksikpuud ja -salud, puuderibad ning üleseisnud ja küpsed metsad.

6.6.2.2 Puhkemajandusliku väärtusega metsad ja teeservad.

6.6.2.2.1 Öppe- ja puhkeväärtusega metsad (sihtkaitsevööndi metsad).

Väärtuse eksponeerimiseks võib teha teeserva avamiseks töid vahetult teemaal, kui metsas tehakse raiet tuleks selle väärtuse tsoonis oksad lisaks laotamisele ka peenestada (lõigata suuremad oksad/ladvad väiksemateks juppideks), vahetult teeservas olevad oksad tuleb koristada.

6.6.2.2.2 Puhkemetsad (piiranguvööndi metsad).

Majandamisel tuleb pöörata erilist tähelepanu tööde kvaliteedile ja raiejäätmete koristamisele. Võib (kohati aga ka peab) teha eraldi töid metsaaluse risust ja murrupuudest koristamiseks, samas võib (tuleb) jätta mõned dekoratiivsemad murdunud ja kuivanud puud metsa-alust ilmetama. Metsades võib metsakoosluse hooldamise eesmärgil eemaldada kuivanud ja jalalseisvat puitu rohkem kui loodusmetsades, säilitades surnud ja surevaid puid vähemalt 5 tm/ha.

6.6.3 Erilise väärtusega metsatükid

6.6.3.1 Põlendikud.

- põlengualad sihtkaitsevööndites säilitatakse üldjuhul puutumatuna, tagamaks looduslikku suktessiooni. Kui kahjustatud on enam kui 10% majandamisüksuse (metskond, kinnistu) rahvuspargi vastavas vööndis paiknevate metsade pindalast, võib hukkunud või kahjustatud puud koristada arvestusega, et kahjustatud mets säiliks vastavalt 10%-l majandamisüksuse kaitsealal olevate metsade pindalast;
- piiranguvööndis asuvates põlendikes koristatakse põlengud täielikult, ja juhul kui on tegemist puhvertsooniga, sel juhul säilitatakse osa põlengu kahjustustest.

6.6.3.2 Looduslikkuse taastamise projekti katseala. Nendel kvartalitel raieid ei teostata.

6.6.3.3 Karjatatavad metsad ja metsad millest võiks kujundada karjatatavad metsad.

Kuna pole teada nende paiknemine ja olulisus, siis ei saa enne selle väärtuse paiknemise ja kaitsevajaduse kindlaks tegemist eritingimusi raietele sätestada.

6.6.3.4 Metsamajandusliku ja muu kultuuripärandiga seotud metsad. Kui on teada selliste väärtuste olemasolu (vt väärtuse kirjeldust), siis tuleks võimalusel neid väärtusi mitte kahjustada.

6.6.3.5 Piirangu vööndi soodsas seisundis Natura metsad

Selliseid metsaosi ei majandata ja välditakse igati neis toimuvate looduslike protsesside häirimist. Kaitseala valitseja koostöös maaomanikuga tegelevad kompromissi otsimisega, mis tagaks majandusliku kahju minimeerimise (vääriselupaigana arvele võtmine). Ka antud väärtusega metsaosa ümbritsevates metsades toimub majandamine arvestades kõrge väärtusega metsa esinemist.

6.6.3.6 Metsad säilkorgudes ja muud reljeefi iseärasustega seotud metsad.

Raiete käigus säilitatakse antud väärtusele iseloomulik puistu ning arvestatakse erosiooni ohuga.

6.6.4 Traditsioonilist taluelu toetavad majandatavad metsad.

6.6.5 Piiranguvööndi puhvermetsad

Metsi majandatakse püsimeetsana (va. turberaie hall-lepikutes ja kopra poolt üleujutatud aladel Rebäsemõisa-Kolski, Mähkli, Kaika ja Jõepera piiranguvööndis). Väärtuse püsimiseks tuleb kõikides piiranguvööndi metsades säilitada teatavas koguses loodusmetsale iseloomulike elemente (surnud ja lamapuit, metsatüübile iseloomulik struktuur jne). Oluliste „koridoride“ puhul tuleb jälgida, et metsa fragmenteeritus ei suureneks määral, mis võiks kahjustada ühenduse funktsioneerimist.

Erinõuded Natura 2000 metssaelupaikadele (Natura 2000 klassifikatsioon vt lisa 3):

- **9010** – juhul, kui on tegemist soodsas Natura 2000 seisundis metsadega (inventuuri hinnang A ja B), siis raieid ei teostata. Muudel juhtudel (inventuuri hinnang C):
 - **palumetsad:** kõdunevat puitu ei eemaldata, luuakse väikeseid häile kuni 20 m läbimõõduga;
 - **laanemetsad:** luuakse väikeseid häile, soovitatavalt olemasolevate lehtpuude ümber; lehtpuukoosluste all taastuvates kuusikutes võib raiuda hailuti välja halli leppa ja kaske, soodustamaks kuuse järelkasvu; haava ja laialeheliste puude grupid tuleks säilitada;
 - **rabastunud metsad** (Sn, Kr, Kms): raietest kasutatakse valik, raided üle pinna, võib rajada väikeseid häile (imateerida põlenguid);
- **9020:** raie käigus kõdunevat puitu ei eemaldata; raiutakse välja nooremast kuuske ja kuuse järelkasvu;
- **9050:** viljakates kasvukohtades, kus on rohkesti elujõulist laialehelist järelkasvu, raiutakse välja kuuske; kui laialehelist järelkasvu ei ole, esineb aga kaske, leppa ja haaba, raiutakse välja neid;
- **9060:** raietest kasutatakse valik, raided üle pinna (kuni 30% eralduse tagavarast), võib rajada väikeseid häile (läbimõõt kuni 15 m); raiutakse aladel, kus domineerib üks ühevanuseline puuliik;
- **9080:** raiutakse väikeste gruppidega (10-20 tüve), mitte rohkem kui 20% eralduse tagavarast; raided suurendatakse puistu vanuselist ja liigilist ebahütlust;
- **91D0:** raieid ei toimu;
- **91E0:** raieid ei toimu.

12. KAITSEALA UURITUS

Võrreldes naaberkaitsealadega on Karula rahvuspark võrdlemisi hästi uuritud. Põhiosa uuringutest on tehtud viimase kuue aasta jooksul (teostatud uuringute loetelu lisa 8). Ajaloo ja kultuuripärandiga seotud tööde tellimisel on tehtud koostööd Karula Hoiu Ühingu.

Karula rahvuspargi alale jäävad mitmed Riikliku seire punktid, rõhuv enamus asub neist Ähijärve külas. Riiklikku seireid teostatakse riikliku seireprogrammi alusel vastavalt keskkonnaseireseaduse §3-le (RT I 1999, 10, 154) (tabel 10).

Alates 1998. aastast kasutatakse metsakorralduse andmebaasi, kuhu on koondatud info rahvuspargi metsaressursist. Samuti täiendatakse pidevalt Karula andmetega Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS). Lisaks loodi 2004. aastal EELISE baasil Karula rahvuspargis asuvate ehitiste andmebaas koos fotodega.

Tabel 10. 2006. aasta seisuga käigus olevad Riikliku Keskkonnaseire allprogrammid, mille seirejaamad jäävad Karula rahvuspargi alale.

Allprogramm	Vastutav täitja (asutus)	Läbiviija (asutus) – kui ei kattu vastutava täitjaga	Vastutav täitja (isik)
Aruniitude kooslused, pärisaruniidud	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut	TA Zooloogia ja Botaanika Instituut	Toomas Kukk
Põllumajandusmaastikud	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut		Kalev Sepp
Mullaelustiku seire	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut		Mari Ivask
Kotkad ja must-toonekurg	MTÜ Kotkaklubi		Urmas Sellis
Ohustatud putukad: Metsakuklased	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut		Ants-Johannes Martin
Tolmeldajate kooslused	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituudi Taimekaitse osakond		Marika Mänd
Põhjavee tugivõrgu seire	OÜ Tartu Keskkonnauuringud		
Maastike kaugseire	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut	Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus	Kiira Aaviksoo
Sademetes keemia	OÜ Tartu Keskkonnauuringud		
Ohustatud soontaimede ja samblaliigid	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut		Tiiu Kull
Ohustatud taimekoosluste (natura 2000 kooslused) seire: metsad	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut		Anneli Palo
Saarmas ja kobras	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut	Loodushoiu Ühing Lutra	Nikolai Laanetu
Metsa ja metsamuldade seire	Metsakaitse- ja uuenduskeskus		Tõnu Terasmaa
Haned, luiged, sookurg	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut		Aivar Leito
EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituut	EMÜ Põllumajandus- ja Keskkonnansituudi Limnoloogiakeskus		Ingmar Ott

13. VÄÄRTUSED, EESMÄRGID, MÕJUTEGURID JA TEGEVUSED

Käesoleva kaitsekorralduskava koostamist alustati kaitsealal paiknevate väärtuste määratlemisest (aluseks võeti Karula rahvusparki kaitse-eeskirjas ära toodud väärtuste loetelu, aastate jooksul läbi viidud inventuurid ja uuringud ning muu teadaolev informatsioon), kaugemate ja lähemate eesmärkide püstitamisest ning väärtusti mõjutavate tegurite määratlemisest, misjärel töötati välja meetmed negatiivsete mõjutegurite mõju vähendamiseks ja positiivsete mõjude soodustamiseks. Et neid välja selgitada, peeti seitse koosolekut, millel osalesid mitmete huvigruppide esindajad (vaata sissejuhatust). Nende koosolekute tulemusena valmis alljärgnev tabel 11. Koosolekute protokolle saad lugeda Karula rahvusparki kodulehelt www.karularahvuspark.ee. **Antud tabel on olnud aluseks kogu kaitsekorralduskava koostamisel:** väärtuste kirjeldused (peatükid 5 kuni 9), tegevuskava (peatükk 15) ja tulemuslikkuse hindamine (peatükk 14).

Tabel 11: Karula rahvuspargi väärtused, eesmärgid, mõjutegurid ja tegevused.

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
5	Maastik						
5.1	Karulale iseloomulikud pinnavormid	Looduslike pinnavormide säilimine	Looduslike pinnavormide säilimine, häirivate objektide kõrvaldamine	infrastruktuuride rajamine	-	A, B, C	A. Valitsemine
				ehitustegevus ja pinnase planeerimine	-	A, B, C	B. Järelevalve
				kaevandamine	-	A, B, C, D	C. Teavitustöö
				erosioon	-	A, B, C	D. Maaainese ja maavarade võtmise põhimõtete järgimine ja metsade majandamise nõuete järgimine.
				väärtustatus	++	C	E. Karjäärade tasandamine
				kaitsekord	++		F. Pinnavormide täpsem uurimine ja kaardistamine
				andmete puudumine	-	F	
				karjäärid (tasandamata)	-	E	
5.2	Loodus- maastik	Säilimine 8450 ha	Pindala ei vähene, Looduslikkus suureneb	raie	-/+	A, B, C	A. Valitsemine
				koordineerimata turism	-	A, B, C, E, F, G	B. Järelevalve
				metsapõleng	-/+	A, B, C	C. Teavitustöö
				karjäärid (tasandamata)	-	D	D. Tehisobjektide korrastamine
				erosioon	-	A, B, C	E. Külastusmõju uuring
				infrastruktuuride rajamine	-	A, B, C	F. Koduvalve kohalike elanike poolt
				tehisobjektid	-	A, B, C, D	G. Vältida reklaami massiturismile
				kaitsekord	++		

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
5.3	Pärand- kultuurmaastik	Säilimine 3800 ha	Säilimine ligikaudu praegusel alal., seisundi paranemine, uusi alasid lisaks ei võsastu	hooldamise puudumine	-- (-)	A, C, D, E, J, L, R, H	A. Valitsemine B. Järelevalve
				hooldajate olemasolu	++	C	C. Teavitustöö
				raie	-/+	A, B, C	D. PRIA nõustamine, teavitamine ja koolitamine
				kuivenduskraavid (maaparandus)	-/+	A, B, C, D	E. Ettepanek määruste parandamiseks
				ehitised (traditsioonilised)	++	C	F. Kraavide kaldalt võsa lõikamine ja kraavide puhastamine
				infrastruktuuride rajamine	--/++	A, B, C	G. projekt või õhutamine metsaservade ja vaadete lahtilõikamiseks
				ehitised, mis on ebasobivad või ebasobivalt paigutatud	--	A, B, C, N	H. võsa Mikile ristist ja teistest kohtadest ära (projekt, teavitustöö)
				koordineerimata turism	-	B, C	I. silopallidele tumeroheline pallikile
				kaevandamine	-	A, B, C, M	J. seni kasutusele võtmata alade ettevalmistustööde tegemine.
				väärtustamatus	-	C, H, L	K. eesti omade tõugude propageerimine
				silopallid, okastraataiad, lintelektrikarjused, võrkaiad	-	I, C, S, T	L. loodushoiutoetuste rakendamine
				võõrtõud	-	C, K	M. tehisobjektide likvideerimine
				ebatraditsiooniline põllumajandus (istandused)	-	C, L, K	N. Karula rp telefonijaama post (kas annab midagi teha), Ähijärve alajaam (korrastada), Tätä laudaümbrus (korrastada), Rebäsemõisa lauda ja alajaama ümbrus (koristamine ja vajadusel heki istutamine)
				mittetraditsiooniline hooldamine (niidusiilude ja teeservade hooldamata jätmine)	-	C, L, F	O. vaadete avamine (Rebäsemõisa teeäärne ala)
				maastiku mustri muutmine ja mittesobivad põllumajandusmeetmed (väiksemate niidusiilude suuremateks massiivideks liitmine, aedade rajamine ja metsastamine)	--	A, B, C, D, F	P. kopra poolt üleujutatud metsade mõistlik majandamine (et kopra mõju vähendada)
				kobrase tegevus	-	F, P, Q	Q. ulukite arvukuse reguleerimine
				kaitsekord	+		R. maakasutajate nõustamine
				loodushoiu ja PRIA toetused	++	C	S. niidu hooldamise üldpõhimõtete järgimine
				võsastumine (metsaservade ja vaadete kinnikasvamine)	-	G, O	T. okastraat aedade koristamine
				”hõrekaasikute” rajamine	-	C	
				tehisobjektid	-	A, B, C, M	

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6	Elupaigad						
6.1	Järved						
6.1.1	Looduslikult olulised, mitmekesise elustiku ja eripärase tüpoloogiaga järved	Looduslik areng	Looduslik areng ja andmete täiendamine	koordineerimata turism ehitamine (randade täisehitamine) veetaseme muutmine reostus kalapüük (seaduslik kalapüük Ähijärvel) rõõvpüük andmete puudumine koordineerimata kalade asustamine kaitsekord	- - - - ? - - - ++	A, B, C, D, E, K, L A, B, C A, B, C B, C, F, J A B, C, D, E F, G, H, I A, B, C	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. Teede sulgemine: a) olemasolevate tõkkepuude hooldus E. Viidastamine: kalapüügi-, telkimis- ja liikumiskeelu märgid F. Vajadusel Papijärve reostuskoormuse uuring G. Järvede limnoloogiline ja hüdroloogiline täiendav uurimine – uurida veekogusid, mida veel uuritud pole H. Seirata neid veekogusid, mille puhul võib olla toimunud veekogu seisundi halvenemine (Mähkli ja teised järved mille valgalal on potentsiaalseid reostusallikaid) I. Kalaressursi uuringud (noodapüügi mõju, kraavide kinni kasvamise mõju hindamine)– Ähijärv, Ubajärv, Kaugjärv, Kallete, Mikile, Suur-Apja, Suur-Saarjärv, Küünimetsa järv, Savijärv, Lajassaare. J. Teha koostööd vallaga, et vältida Kõstrejärve edasist küllastumist toitainetega K. Teha koostööd rahvuspargist väljaspool olevate ümberkaudsete järveäärsete omanikega ja õhutada neid laagripaikade rajamisele. L. Teede sulgemine – Pikakolga (koostöös omanikuga), Plaagi (vastavalt kohalikega läbirääkimistele) ja olemasolevate tõkkepuude hooldus.

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.1.2	Vaateliselt ja puhke-majanduslikult olulised järved	Sotsiaal-majanduslike väärtuste säilitamine ja kasutamine ilma looduslike väärtusi kahjustamata	Puhkemajandus-likult ja vaateliselt oluliste järvede laagripaikade kaldad pole kobra- tegevus kahjustatud, olulised vaated on puhtad, laagripaigad püsivalt ja heakvaliteediliselt hooldatud ning Kõstrejärve edasine reostumine on peatunud.	koordineerimata turism ehitamine (randade täisehitamine) veetaseme muutmine inimeste poolt kobra- tegevus reostus (põllumajandusest) võsastumine (vaated) reostus (Lüllemäe)	- - ? -- - -- --	A, B, C, D, F, J, K A, B, C B, C, G C, G, H A, B, C E, I E, J	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö: külastajate ja maaomanike keskkonnateadlikkuse tõstmine, elanike teavitamine järvede vee taseme muutmise ja põllumajandusreostuse ohtudest, kopra tegevuse reguleerimisest, põllumajandusreostusest. D. Järveäärsete puhkekohtade pidev hooldus E. Koostöö turismiettevõtjatega (Ähijärve ääres Nuka Harri, pood, KHÜ, mujal turismiettevõtjad) F. Teede sulgemine – Pikakolga (koostöös omanikuga), Plaagi (vastavalt kohalikega läbirääkimistele) ja olemasolevate tõkkepuude hooldus. G. Muduri kanali ja regulaatori ekspertiis ja tegevus vastavalt sellele, Pehmejärve kanali ekspertiis ja tegevus vastavalt sellele (vältimaks veetaseme kõikumist Ähijärves), Mikilä järve veerežiimi kõikumise mõju uuring. H. Kobra- tegevuse reguleerimine ja tammide lõhkumine I. Vaadete puhastamine J. Kõstrejärve ekspertiisist tulenevate tegevustele kaasa aitamine. K. Teha koostööd rahvuspargist väljaspool olevate ümberkaudsete järveäärsete omanikega ja õhutada neid laagripaikade rajamisele.
6.2	Väike veekogud						
		Soodsas seisundis säilimine ja looduslik areng (sulglohud ja metsas olevad veekogud).	Avamaastike väikeveekogude säilimine ja taastamine ning metsamaa veekogude looduslik areng. Parema uuritus	veetaseme muutmine reostus (põllumajandusest) süvendamine (reguleerimata) kobra- tegevus andmete puudumine kinni kasvamine veekogude täis ajamine	- - - ? -- -- -	A, B, C A, B, C A, B, C A, B, C, E, F E D A, B, C	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D)Puhastamine ja hooldus E)Täiendav inventuur. F)Kobra- tegevuse mõju ja kobra- tegevuse reguleerimise ja tammide lõhkumise mõju uuring (Kolski, Mikumäe).

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.3	Vooluveekogud ja allikad						
6.3.1	Vooluvee- kogud looduslikes ja taastuvates sängides	Ojade loodusliku arengu tagamine.	Ojad on looduslikes sängides.	süvendamine	-	A, B, C	A. Valitsemine
				paisutamine	-	A, B, C	B. Järelevalve
				kuivenduskraavid (maaparandus)	-	A, B, C	C. Teavitustöö
				reostus	-	A, B, C	
				kaitsekord	++		
6.3.2	Allikad ja lätted	Allikate stabiilse seisundi tagamine.	Planeeritud allikad on puhastatud ja andmed on täiendatud	kuivenduskraavid (maaparandus)	-	A, B, C	A. Valitsemine
				tallamine	-	F	B. Järelevalve
				andmete puudumine	--	E	C. Teavitustöö
				reostus	-	A, B, C	D)Puhastamine ja salvede uuendamine
				risustamine	-	F, D	E)Allikate inventuur
				kaitsekord	++		F)Külastusrajatiste rajamine ja hooldus (Anneläte, Rebäsemõisas, Paruni allikas, Saarljärve allikas)
6.4	Sood ja rabad						
		Looduslik areng	Olemasoleva seisundi säilimine ja vajadusel looduslikkuse taastamine vastavalt ekspertiisis ettenähtule	järvekalda õõtsikust puhastamine	-	A, B, C	A. Valitsemine
				kobraste tegevus	?	F	B. Järelevalve
				kuivenduskraavid	-	A, B, C	C. Teavitustöö
				andmete puudumine	--	E	D)Rebäsemõisa väetise hunniku likvideerimisele
				ära rikutud (turvast kaevandatud)	?	I	kaasa aitamine
				reostus	-	A, B, C, D	E)Täiendav inventuur: tuleks inventeerida veel
				Koobassarõ kuivenduskraavist põhjustatud erosioon	--	H	inventeerimata sood F)Uuring – Mil määral on kobraste poolt tekitatud üleujutused antud kooslustele kahjulikud. H)Koobassarõ erosioonitõkke remont I)Turbaaukude ekspertiis: kas on mõtet püüda vanu turbaauke sooks taastada ja kui, siis mis moodi seda teha.

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.5	Niidud						
6.5.1	Puisniidud ja puiskarjamaad	On olemas 8 ha puisniite ja kasutuses on väärtuslikumad puiskarjamaad	Hooldatud 8 ha puisniite ja olemas ülevaade selle kohta, kui palju on puiskarjamaid olnud ning palju neist säilinud on.	hooldamise puudumine	-	A, C, D, E	A. Valitsemine
				koordineerimata turism (Ähijärve puisniit)	-	B, C	B. Järelevalve
				uute puisniitude ja -karjamaade tekkimine	+	C, F	C. Teavitustöö
				raie	-/+	A, B, C	D. Loodushoiu ja PRIA toetus
				andmete puudumine (puiskarjamaad)	--	G, I	E. Ähijärve puisniidu hooldamine
				väärtustamatus	-	C, H	F. Jälgida, et mis neist uutest kaasikutest saab (hõredad kaasikud)
				puiskarjamaade kadumine	--	C, H, I	G. Puiskarjamaade inventuur ja registri täiendamine
							H. PRIA nõustamine ja koolitamine
							I. Töötatakse välja majandamisjuhised puiskarjamaade jaoks
6.5.2	Kuivad niidud	On olemas 352 ha	Säilitamine ja taastamine 352 ha	hooldamise puudumine	-	C, D, F, H, I, L	A. Valitsemine
				hooldusvõtted valed (üleskündmine, randaalimine, purustamine)	--	B, C, E, F	B. Järelevalve
				väetamine	-	B, C	C. Teavitustöö
				intensiivne põllumajandus (näiteks ülekajatamine)	-	C	D. Loodushooldustoetused, PRIA toetused
				metsastamine	--	A, B, C, E, F	E. PRIA nõunike teavitamine ja koolitamine
				väärtustamatus	-	C, E	F. Ettepanekute tegemine määruste täiendamine (PRIA, loodushoiutoetus)
				kraavide kinnikasvamine	-	K	G. seire jätkamine
				andmete puudumine	--	G, J	H. tehnika soetamine ja kasutusse andmine
				hooldajate olemasolu	++	C	I. riigimaade kasutusse andmine
				metssea kahjustused	--	M, N, O, P	J. inventuuri täpsustamine ja inventeerimine
				karjamaade taastamise ja hooldamise võtted (äke, põletamine, pealtparandamine)	-	C	(Ubajärve, Mendo, Härma, Taitse, ülepinna jupikesi)
				koordineerimata turism	-	B, C	K. kraavide ekspertiis
							L. hooldus tagada projektidega (Ubajärve)
							M. metssea arvukuse reguleerimine
							N. toetusprojektide kirjutamine, et saaks songermaade tasandamist talupidajatele kompenseerida
							O. seakahjustuste kompenseerimise süsteemi välja töötamine
							P. lisaõõtmise kontrolli all hoidmine

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.5.3	Niisked niidud	On olemas 110 ha	Säilitamine ja taastumine 110 ha	hooldamise puudumine teede halb olukord kraavide kinnikasvamine kraavide liiga sügavalt lahti kaevamine, tiikide kaevamine ja mulla niidu peale laiali lükkamine väärtustamatus maakasutuse muutused sobiva tehnika puudumine veerežiimi muutumine (kopra tegevus) metssea kahjustused andmete puudumine	-- - - - -- - -- - -- --	C, D, E, F, G, H H I A, B, C, I C A, B, C, D, F C, F L, M, I N, O, P J, K, I	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. Loodushoiu ja PRIA toetus E. Ettepanekud määruste täiendamine (PRIA, loodushoiu) F. sobiva tehnika ja loomade hankimine G. esindusalade säilitamine : hooldamine tagada projektidega H. infrastruktuuride rajamine (Saera, Haabsaare, Matsil olemas) I. tellime ekspertiisi (kuidas mõjutab kraavide kinnikasvamine niidukooslusi ja uuringule vastav tegevus (kraavi lahti kaevamine) pilootaladel J. inventuur ja seire K. Uuring soo ja soostunud niitude kohta: kui olulised, millised hooldamisvõtted ja mis neist üldse arvata. L. Jahimeeste ja KKT-ga koostöö koprateggevuse ohjamiseks M. kobraste arvukuse reguleerimine ja tammide lõhkumine N. toetusprojektide kirjutamine, et saaks songermaade tasandamist talupidajatele kompenseerida O. seakahjustuste kompenseerimise süsteemi välja töötamine P. lisaõõtmise kontrolli all hoidmine

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.5.4	Liigniisked niidud	Niidutüübid on olemas	Näidisalade säilimine	hooldamise puudumine teede halb olukord kraavide kinnikasvamine kraavide liiga sügavalt lahti kaevamine, tiikide kaevamine ja mulla niidu peale laiali lükkamine väärtustamatus maakasutuse muutused sobiva tehnika puudumine veerežiimi muutumine (kopra tegevus) andmete puudumine huvi puudumine taastamise vastu	-- - - - -- - -- - -- --	C, D, E, F, G, H H I A, B, C, I C A, B, C, D, F C, F L, I J, K, I C, E, F, G, M	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. Loodushoiu ja PRIA toetus E. Ettepanekud määruste täiendamine (PRIA, loodushoiu) F. sobiva tehnika ja loomade hankimine G. esindusalade säilitamine : hooldamine tagada projektidega H. infrastruktuuride rajamine (Saera, Haabsaare) I. Ekspertiisi (kuidas mõjutab kraavide kinnikasvamine niidukooslusi ja uuringule vastav tegevus (kraavi lahti kaevamine) pilootaladel J. inventuur, välja selgitamiseks väärtuslikud niidud, kus oleks võimalik ja oluline korraldada hooldamine, millised märgadest aladest olid omal ajal õõtsikud, millised hooldatavad niidud. K. Uuring soo ja soostunud niitude kohta: kui olulised, millised hooldamisvõtted ja mis neist üldse arvata. L. Jahimeeste ja KKT-ga koostöö koprateggevuse ohjamiseks, kobraсте arvukuse reguleerimine ja tammide lõhkumine M. Vastavalt inventuur tulemustele taastada esindusalad, ning projektidega tagada nende iga-aastane hooldamine.

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.6	Metsad						
6.6.1	Kõrge väärtusega taastuvad ja loodusmetsamassiivid						
6.6.1.1	Loodusliku sihtkaitsevööndi ja reservaadi metsad ja hooldatava sihtkaitsevööndi soodsas looduskaitsealises seisundis olevad metsad						
		Looduslik areng	Loodusliku arengu tagamine	raie (ebaseaduslik)	-	A, B, C, G	A. Valitsemine
				metsapõleng	-/+	A, B, C, F	B. Järelevalve
				koordineerimata külastamine (Kaatsi, Kallõttö)	-	A, B, C, D	C. Teavitustöö
				kuivenduskraavid	-	A, B, C, E, G	D. teetõkete ja keelumärkide hooldamine (keelumärkidele tuleb lisada valdaja kontaktid) E. kraavide puhastamise mõjude uuring vajadusel (kui osutub vajalikuks eelvoolude puhastamine) F. tulevalve G. ostueesõiguse rakendamine ja riigiomandisse ostmine
6.6.1.2	Hooldatava sihtkaitsevööndi mitte päris soodsas looduskaitsealises seisundis metsad						
6.6.1.2.1	Tulevikus looduslikule arengule jäetavad metsad.	Looduslik areng	Loodusliku arengu tagamine või sellele kaasa aitamine	raie	-/+	A, B, C, D, E, F	A. Valitsemine
				metsapõleng	-/+	A, B, C, I	B. Järelevalve
				erosioon	-	A, B, C, D	C. Teavitustöö
				metsa looduskaugus osades metsatükkides	-	G, H	D. raie tingimuste andmine vastavalt vööndi kaitse-eesmärgile ja üldiste põhimõtete järgimine (vt metsa juhendid)
				kuivenduskraavid	-	A, B, C, E	E. ostueesõiguse rakendamine ja riigiomandisse ostmine
				andmete puudumine	-	G	F. töötamine selles suunas, et rakenduksid metsakompensatsioonisüsteemid G. inventuur H. uurimistöö teemal riigimetsade looduslikkuse taastamisvajadused ja selleks vajalikud võtted I. tulevalve

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.6.1.2.2	Metsad, kus peab suurenema koosluste vanuseline ja liigiline koosseis	Koosluse loodusliku ja maastikulise mitmekesisuse säilimine	Koosluste säilimise tagamine	raie metsapõleng erosioon kuivenduskraavid andmete puudumine	-/+ -/+ - - -	A, B, C, D, E, F A, B, C, G A, B, C, D A, B, C, E H	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. raie tingimuste andmine vastavalt võõndi kaitse-eesmärgile ja üldiste põhimõtete järgimine (vt metsa juhendid) E. ostueesõiguse rakendamine ja riigiomandisse ostmise F. töötamine selles suunas, et rakenduks metsakompensatsioonüsteemid G. tulevalve H. inventuur
6.6.2	Esteetilise, maastikulise ja puhkemajandusliku väärtusega metsad						
6.6.2.1	Pärandkultuurmaastiku vaateliselt väärtuslikud metsad						
		Vastavate väärtuste säilitamine	Vastavate väärtuste säilitamine ja suurendamine	võsastumine (metsaservad) võsastumine (vaated) teede kinni kasvamine raie	- -- - -/+	A, B, C, D, E, F A, B, C, D, E, F H A, B, C, G	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. loodushoiutoetused, E. maastikuhooldus projekt, F. koostöö PRIAga, G. üldised põhimõtted raie tingimustele (vt metsa juhendid) H. vanade taluteede ja metsa läbivate teede lahti hoidmine
6.6.2.2	Puhkemajandusliku väärtusega metsad ja teeservad						
6.6.2.2.1	Õppe ja puhkeväärtusega metsad (sihtkaitsevõõndi metsad)	Õppe ja puhke korraldamine nii, et loodusväärtused ei saaks kahjustatud	Õppe ja puhke korraldamine nii, et loodusväärtused ei saaks kahjustatud	turism olenevalt intensiivsusest raie prahi loopimine ja ladustamine andmete aegumine puude langemine üle matkaraja metsapõleng	-/+ -/+ -- -- -- -/+	A, B, C A, B, C A, B, C, D E F, G A, B, C, H	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. koristustalgud, E. seire (et oleks teada milline on külastuskoormus) F. metsaomanikega lepingud matkaradadel puude läbi lõikamise lubamiseks G. vajadusel planeerida tööd matkaradade lahti hoidmiseks H. tulevalve

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.6.2.2.2	Puhkemetsad (piiranguvööndi metsad)	Vastavate väärtuste säilitamine	Vastavate väärtuste säilitamine ja suurendamine	turism olenevalt intensiivsusest raie prahi loopimine ja ladustamine risustumine (raiejäätmed ja tormikahju) võsastumine (metsaservad) andmete aegumine metsapõleng	-/+ -/+ -- - -- -- --	A, B, C A, B, C A, B, C, D A, B, C, E, F, G A, B, C, E H A, B, C, I	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö (et koristataks risu) D. koristustalgud, E. raie tingimuseks okste koristamine, vaadete avamine, võsalõikus ja jändrike puude alles jätmine F. vajadusel planeerida koristustööd G. metsaomanikega lepingud koristustööde lubamiseks H. seire (et oleks teada milline on külastuskoormus) I. tulevalve
6.6.3	Erilise väärtusega metsatükid						
6.6.3.1	Põlendikud	Säilimine	Säilimine	andmete puudumine raie	- -/+	E A, B, C, D	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. üldised raie põhimõtted (vt metsa juhendid) E. inventuur ja seire
6.6.3.2	Looduslikkuse taastamise projekti katseala	Uuringu jätkamine	Uuringu jätkamine	andmete puudumine	--	A	A. seire jätkamine ja uurimine
6.6.3.3	Karjatavad metsad ja metsad millest võiks kujundada karjatavad metsad	Säilimine	Säilimine ja taastamine	hooldamise puudumine andmete puudumine metsas karjatamine ilma, et oleks teada selle mõju looduslikele kooslustele	- -- --	A, B, C, E, F D G, C	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö, et karja igal pool metsa ei aetaks. Seni kuni pole selgunud uurimustulemused, hoida karjatamine kontrolli all. D. inventeerimine ja uurimine, kas ja kus neid olnud on, milline on nende väärtus, millised haruldased liigid kaasnevad ja kas peaks mõnda kohta edaspidi karjatama hakkama. E. PRIAle surve avaldamine, et makstaks toetust ka aladele, kus kasvavad puud F. loodushoiutoetuste maksmine
6.6.3.4	Metsamajandu sliku ja muu kultuuri-pärandiga soetud metsad.	Säilimine	Säilimine	raie andmete puudumine	-/+ -	A, B, C D	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. inventuur

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
6.6.3.5	Piirangu- vööndi soodsas seisundis Natura metsad	Säilimine	Säilimine	raie	-	A, B, C	A. Valitsemine
				metsapõleng	-/+	A, B, C, D	B. Järelevalve
				kuivenduskraavid	-	A, B, C, E	C. Teavitustöö D. tulevalve E. ostueesõiguse rakendamine ja riigiomandisse ostmine
6.6.3.6	Metsad säilkorgudes ja muud reljeefi iseärasustega seotud metsad.	Säilimine	Säilimine	raie	-	A, B, C	A. Valitsemine
				turism	-/+	A, B, C	B. Järelevalve
				andmete puudumine	-	D	C. Teavitustöö D. inventuur
6.6.4	Traditsioonilist taluelu toetavad majandatavad metsad						
		Säilimine	Säilimine	traditsioonilise talumehe mõtlemine	+	A, B, C, D, E, F, I	A. Valitsemine B. Järelevalve
				raie	-/+	A, B, C, G	C. Teavitustöö
				kobrase tegevus	--	A, B, C, E, F, H	D. töötajate harimine,
				raie käigus pinnase kahjustamine	--	A, B, C, F, G	E. looduskaitsetöötajate ja maaomanike koostöö kaitsetegevuste planeerimisel ja teineteise mõistmine F. koolitus, G. sobiva metsatehnika soetamine, H. ulukite arvukuse reguleerimine, I. koostöö keskkonnateenistustega
6.6.5	Piiranguvööndi puhvermetsad						
		Bioloogilise mitmekesisuse kaitse	Väärtuse säilimine	raie	-/+	A, B, C	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
7	Liigid						
7.1	Seened						
	Kährlik- ja lepa-kärbseseen	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	metsa muutused (puuliikide osakaalu muutumine) ja metsahooldustööd andmete puudumine	- -	A, B, C D	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. seire
7.2	Samblikud						
		Liigilise mitmekesisuse säilimine	Olemas ülevaade kaitseala haruldastest ning kaitsealustest samblikest	andmete puudumine	--	A	A. inventuur
7.3	Samblad						
	Läikiv kurdsirbik	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	kuivendamine (sood) andmete puudumine	- -	A, B, C D	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. seire
7.4	Taimed						
7.4.1	Võtme-heinad: haruline ja kummeli võtmehein	Populatsiooni säilimine	Tagada vähemalt seniste suurustega populatsioonide säilimine	koordineerimata turism kasvukohal puisturinde tihenemine tee hooldamisel kahjustamine teadmatus andmete puudumine ja aegumine	-- -- -- - -	A, B, C, E A, B, F A, B, C A, B, C D	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. Seire ja inventuur potentsiaalsetes kasvukohtades E. liikumist piiravate aedade rajamine (Peräjärve laagriplatsi juurde) F. puurinde harvendamine (Peräjärve)
7.4.2	Muda-lahnarohi	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine tallamine veekogudega toimuvad muutused: eutrofeerumine (Ubajärve)	-- -- -	D B, C A, B, C, E	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. seire E. Ubajärve seisundi hindamine
7.4.3	Palu-karukell	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine metsa muutused (alusmetsa tihenemine ning pinnase tugev kamardumine ja sammaldumine) noppimine	- - -	A B C	A. seire B. vajaminevate tööde välja selgitamine C. Teavitustöö

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
7.4.4	II kategooria kaitsealused orhideelised (soohiilakas, kaunis kuldking, Russowi ja täpiline sõrmkäpp, soovalk, kõdukorall-juur, väike käopõll)	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	A	A. Valitsemine
				kuivenduskraavid	-	A, B, C	B. Järelevalve
				võsastumine	-	D, C, F	C. Teavitustöö
				metssead	-	A, B, C, G	D. olemasolevate andmete üle kontrollimine, liigikaitseliste tööde vajaduse välja selgitamine ja
				raie	-	A, B, C	potentsiaalsete kasvukohtade inventuur
				noppimine	-	B, C	E. seire
							F. inventuuri käigus välja selgitatud vajalike tööde teostamine
							G. Koostöö jahimeestega metssigade arvukuse kontrollimisel
7.4.5	Roomav akakapsas	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	A	A. seire
				tee hooldamisel kahjustamine	-	C	C. Teavitustöö
7.4.6	Hanepaju	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	A	A. seire
7.4.7	Harilik sookold	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	D	A. Valitsemine
				kuivenduskraavid	-	A, B, C	B. Järelevalve
							C. Teavitustöö
							D. seire, elupaikade seisukorra välja selgitamine
7.4.8	Väike konnarohi	Populatsiooni olemasolu korral selle säilimine	Populatsiooni olemasolu korral selle säilimine	andmete puudumine	-	A	A. Õdri järves olemasolu kindlaks tegemine
7.4.9	Jõgitakjad: lamedaleheline, ujuv ja kera jõgitakjas	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	D	A. Valitsemine
				veekogudega toimuvad muutused	-	A, B, C	B. Järelevalve
							C. Teavitustöö
							D. seire, elupaikade seisukorra välja selgitamine
7.4.10	Karvane maarjalepp	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	A	A. seire
7.4.11	Väike vesikupp	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	A	A. seire
7.4.12	Harilik kikkapuu	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	veerežiimi muutumine	-	A, B, C	A. Valitsemine
				andmete puudumine	-	D	B. Järelevalve
							C. Teavitustöö
							D. Seire
7.4.13	Tui-tähtpea	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	andmete puudumine	-	A	A. seire

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
7.5	Putukad						
7.5.1	Suur ja hännak rabakiil, tõmmu- ja laiujur	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	veekogudega toimuvad muutused: eutrofeerumine	-	A, B, C	A. Valitsemine
				andmete puudumine	-	D	B. Järelevalve
							C. Teavitustöö
							D. seire
7.5.2	Suur-kuldtiib	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	kuivendamine (sood)	-	A, B, C	A. Valitsemine
				andmete puudumine	-	D	B. Järelevalve
				hooldajate olemasolu (rohumaade)	++	C	C. Teavitustöö
							D. seire
7.5.3	Sõõrsilmik	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine	metsa muutused (vanade metsade ja suurte puude kadumine)	-	A, B, C	A. Valitsemine
				andmete puudumine	-	D	B. Järelevalve
							C. Teavitustöö
							D. seire
7.6	Teised selgrootud						
	Apteegikaan, õhuke järvekarp ja keeris-lametigu	Elujõulise populatsiooni suurenemine	Olemasoleva arvukuse säilimine	veerežiimi muutumine	-	A, B, C	A. Valitsemine
				reostus	-	A, B, C	B. Järelevalve
				andmete puudumine	-	D	C. Teavitustöö
							D. seire
7.7	Kalad						
	Harilik hink, harilik võldas, vingerjas	Elujõuliste populatsioonide suurenemine	Olemasoleva arvukuse säilimine	veerežiimi muutumine	-	A, B, C	A. Valitsemine
				veekogudega toimuvad muutused: eutrofeerumine	-	A, B, C	B. Järelevalve
				andmete puudumine	-	D	C. Teavitustöö
							D. seire

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
7.8	Kahepaiksed						
7.8.1	Mudakonn	Arvukuse suurenemine	Olemaoleva arvukuse säilimine	väärtustamatus	-	C	A. Valitsemine
				reostumine (tiigid)	-	A, B, C	B. Järelevalve
				kalade asustamine (tiikidesse)	--	A, B, C	C. Teavitustöö
				süvendamine (tiikide ja veekogude puhastamine mitesobival ajal)	-	A, B, C	D. Kudemisveekogusid kaevama, olemasolevaid puhastama ja hooldama
				sobivate kudemisveekogude vähesus	--	D, F	E. seire
				veerežiimi muutumine	-	A, B, C	F. olemasolevad kudemisveekogud omavahel ühendada
				andmete aegumine	-	E	G. valge toonekure kaitseks tegevuste mitte läbi viimine
				valge toonekurg	--	G	H. loomade tasuta kasutusse andmine
				karjatamise vähesus (asurkonnalähedastel aladel)	--	H, J	I. tehnika soetamine
				traditsioonilise põllumajanduse hääbumine	--	C, I	J. loodushoiu toetused, PRIA
				hooldajate olemasolu	++	C	
7.8.2	Kivisalik	Elujõuliste populatsioonide suurenemine	Olemaoleva arvukuse säilimine	raie	-	A, B, C	A. Valitsemine
				kaevandamine	-	A, B, C	B. Järelevalve
				andmete puudumine	-	D	C. Teavitustöö
							D. seire
7.9	Linnustik						
7.9.1	Kanakull	Optimaalse arvukuse taastumine ja säilimine	Arvukuse taastamine: suurenemine ühelt kuni nelja paarini.	toidubaasi (kanalised) kadumine	--	D	A. Valitsemine
				raied, mis muudavad elupaiku	-	A, B, C, E, F, G, H	B. Järelevalve
				metsnugise rüüsted	-	D	C. Teavitustöö
				andmete aegumine	-	H	D. ulukite arvukuse reguleerimine,
				kaitsekord	++		E. koolitused,
							F. metsade looduslikkuse taastamise käigus häilude rajamine
							G. üldiste raieingimuste seadmine
							H. Seire
7.9.2	Karvasjalg-kakk	Liigi taasasumine vanadesse elupaikadesse	Populatsiooni taastumine	toidubaasi vähenemine (muutused metsa- ja põllumajanduslikus tegevuses)	--	A, B, C, E, F	A. Valitsemine
				metsa muutused: õõnsate puude kadumine	--	A, B, C, D	B. Järelevalve
				andmete aegumine	-	G	C. Teavitustöö
				kaitsekord	++		D. pesakastide panemine (Soomes on see edukaks osutunud)
				konkurents händkakuga	--		E. Metsade looduslikkusele kaasa aitamine (häilude rajamine),
				hooldajate olemasolu	++	C	F. teraviljapõldude rajamine, et kasvaks näriliste arvukus
							G. seire

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
7.9.3	Väike-konnakotkas	Säilitada konnakotkaste elupaikade (vanad metsad pesitsuspaigana ja rohumaad toitumisalana) soodne seisnud	Olemasoleva arvukuse säilimine	toitumisalade kvaliteedi langus (niitude ja kultuurrohumaade kinnikasvamine)	--	D, E, F, G, H, I	A. Valitsemine
				pesapaikade hävimine	-	A, B, C	B. Järelevalve
				häirimine pesitsusajal	-	A, B, C	C. Teavitustöö
				andmete aegumine	-	J	D. kraavikallaste puhastamine
				kaitsekord	++		E. soostunud niitude taastamine
				hooldusvõtted valed (purustamine niidu hooldusena)	-	C	F. võsa võtmine (samal tuleks püsti jätta üksikud puud ja kuivanud tüükad)
				hooldajate olemasolu	++	C	G. Saagialade hooldamine: karjatamine ja niitmine
							H. näriliste inventuur kolmel järjestikusel aastal (erinevates biotoopides, selgitamaks niitmise mõju näriliste arvukusele)
							I. elupaikades välja valitud niite niita kaks korda suve jooksul (inventuuri järgi üle kontrollida, kas mõistlik)
							J. seire
7.9.4	Must-toonekurg	Säilitada kure elupaikade (vanad metsad pesitsuspaigana ja ojad ning jõed toitumisalana) soodne seisnud	Olemasoleva arvukuse säilimine	häirimine pesitsusajal (raie, marjulised, turistid)	-	A, B, C, D	A. Valitsemine
				toidubaasi vähenemine ka väljaspool kaitseala (kuivenduskraavide ja ojakallaste võsastumine ning vooluvee ebahühtlane hulk)	--	E	B. Järelevalve
				raie	-	A, B, C, F	C. Teavitustöö
				metsnugise rüüsted	--	G	D. liikumiskeelualade tähistamine ja hooldus,
				kuivendamine ka väljaspool kaitseala	?	A, B, C	E. metsamaastikus asuvate vooluveekogude äärest
				kaitsekord	++		võsa lõikamine ja madalate tiikide rajamine, kraavide looduslikkuse taastamine
				kobaste tegevus	+/-	H	F. maade ost riigile (Rebäse),
				saarma kõrge arvukus	-		G. metsnugise arvukuse reguleerimine
				andmete aegumine	-	I	H. uuring kopraveekogude mõjust must-toonekure toidubaasile
							I. Seire
7.9.5	Siniraag	Liigi taasasumine vanadesse elupaikadesse	Olemasolevate elupaikade säilimine ja taastamine	põllumaa kasutamise muutumine: hobuste ja teiste loomade pidamise vähenemine	--	A, B	A. loodushoiutoetuste rakendamine Koobassarõs ja Apjamõisas,
				hooldajate olemasolu	++		B. Koobassarõ lageda hooldamine
				kaitsekord	++		
7.9.6	Valgeselg-kirjurähn asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel (kui optimaalne arvukus on saavutatud)	Arvukuse tõus	raie (surnud puude)	--	A, B, C, E	A. Valitsemine
				pesapuude likvideerimine	-	A, B, C, E, G	B. Järelevalve
				lehtpuistute väike pindala (salumetsad ja lodu-sanglepikud)	--	A, B, C, E, F	C. Teavitustöö
				andmete aegumine	-	D	D. seire (pesitsusareaalid),
				kaitsekord	++		E. üldiste raieingimuste andmine elupaikades ja potentsiaalsetes elupaikades
				metsa muutused (surnud lehtpuude osakaalu tõus)	++		F. Looduslikkuse taastamise raames häilude rajamine.
							G. kevad-suviste raiete keelamine

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
7.9.7	Kalakotka asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	Olemasoleva arvukuse säilimine	koordineerimata turism (toitumiskohtades)	--	A, B, C, D, E,	A. Valitsemine (vajadusel kalastamise reguleerimine) B. Järelevalve, C. Teavitustöö D. külastustegevuse suunamine, E. liikumiskeelualade tähistamine ja hooldus, F. seire G. ulukite (mink) arvukuse reguleerimine, H. selgitada välja toitumisjärved ja kui suur oht on eutrofeerumine ning kalastiku produktiivsuse probleemid.
				Järvere kalakasvatuste sulgemine	--	C??	
				hukkumine kalavõrkudes	-	A, B, C	
				toidubaasi vähenemine	?	G, H	
				raie	-	A, B, C	
				häirimine pesitsusajal	-	A, B, C	
				veekogudega toimuvad muutused: eutrofeerumine	?	A, B, C	
				andmete aegumine	-	F	
7.9.8	Laanerähni asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel (kui optimaalne arvukus on saavutatud)	Arvukuse tõus	kaitsekord	++		A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. seire (pesitsusareaalid), E. üldiste raieetingimuste andmine elupaikades ja potentsiaalsetes elupaikades F. kevad-suviste raiete keelamine
				raie (surnud puude)	--	A, B, C, E	
				pesapuude likvideerimine	-	A, B, C, E, F	
				metsa muutused (surnud kuuse osakaalu tõus)	++	C	
				andmete aegumine	-	D	
				kaitsekord	++		
7.9.9	Metsise asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	Olemasolevate elu- ja mängupaikade püsimise tagamine.	metsa muutused (kuuse osakaalu tõus)	+	C	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitustöö D. Seire E. ulukite arvukuse reguleerimine, F. koolitused, G. elupaikade inventuur ja analüüs, kas on vaja teha (kuuse) harvendust ning vastavad tegevused (Viirapalu skv ja Muruniidu hoiuala) H. üldiste raieetingimuste seadmine I. Koostöö Metsakaitse ja uuenduskeskusega kaitsjala spetsiifilise jahimaade korralduse kava koostamisel, et kaasataks liigispetsialistidega, et oleks kava millest abi laskeliimitide määramisel ulukite arvu ohjamiseks J. Ettepanekut jahimäärusesse, et toitumiskohtade määramine oleks reglementeeritud (ka väljapool kaitseala).
				raie	-/+	A, B, C, H, F	
				häirimine (mänguajal)	-	A, B, C	
				röövlomad (kährikkoer jt)	--	E, I	
				metsaaluste kinni kasvamine mängu- ja elupaikades	--	G	
				andmete aegumine	-	D	
				metssea lisaõõtmisalad (metssea kõrge arvukus)	-	C, E, J	
7.9.10	Teised EL Linnudirektiivi I lisa linnud	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	Olemasolevate elupaikade säilimine.	andmete puudumine ja aegumine	-	A	A. seire
				kaitsekord	++		

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
7.10	Imetajad						
7.10.1	Saarmas			kraavide kinnikasvamine (ja metsaojade)	-	A, B, C, E	A. Valitsemine
				kraavide ja metsaojade ülespaisutamine	+		B. Järelevalve
				kaaspüük kopraga	-	A, B, C	C. Teavitustöö
				andmete puudumine	-	D	D. seire
							E. kraavide lahti kaevamine, juhul kui arvukus madalam kui optimaalne vastavalt sellekohasele inventuurile
7.10.2	Käsiitiivalised	Elujõulise populatsiooni säilimine	Olemasoleva populatsiooni arvukuse tagamine	andmete puudumine	--	A	A. inventuur ja seire, ohutegurite mõju ja ulatuse
				ehitustegevus	-	A, C	määramine ning liigikaitseks vajalike tegevust
				kuivade, õõnsate puude kadumine	-	A, C	tegevuskava välja töötamine (aeg, koht, eelarve)
				kaevandamine	-	A, C	B. Uksed keldritele
				häirimine	-	A, C	C. Teavitustöö
				kaasaegsed kärbsepüünised	--	A, C	
				sobivate talvituskohtade puudumine		A, B, C	
				raie	-	A, C	
				veekogudega toimuvad muutused: eutrofeerumine, veerežiimi muutused, kaldajoone muutmine	-	A, C	
7.10.3	Loodusdirektiivi IV lisasse kuuluvad imetajad: karu, ilves, kasetriibik	Elujõuliste ja stabiilsete populatsioonide säilimine	Optimaalse arvukuse säilimine	küttimine väljaspool kaitseala (ilves)	-	A, B, C,	A. Valitsemine
				talvitusagne häirimine	-	A	B. Järelevalve
				andmete aegumine	-	D	C. Teavitustöö
							D. seire

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
8	Kultuuripärand						
8.1	Asustusstruktuur (hajaasustus, vanad metsavahikohad, järvevahi koht)						
		Karulale tüüpilise asustusstruktuuri säilimine	Konkreetsete objektide ja tüüpilise hajaasustuse säilimine	hoone omanike vananemine, kes ei jõua oma talupidamisi korras hoida	--	J, K	A. Valitsemine
				maade vahetamise käigus riigile minevad kohad	--	D	B. Järelevalve
				väärtustamatus ja teadmatus	--	A, B, C, F	C. Teavitamine
				rüüstamine, kommunikatsioonide rajamine on kallid	-	E, H, I	D. Riigimaadel asuvate talukohtade müügi korra välja töötamine
				oskuste puudumine	-	C, F	E. Asustamata metsavahikohtade maastike hooldamine (Silla, Piiri, Lauksilla, Kivi)
				omaniku huvi puudumine	-	C, F	F. Koolitus
				ehitised, mis on ebasobivad või ebasobivalt paigutatud	-	C	G. Parima ehitise konkursi korraldamine
				olemas veel mõned kohalikud meistrid	++	G	H. Lauksilla riigile ost
				väärtustatus	++	G	I. metsavahikohtadele uue kasutusotstarbe leidmine
							J. Hoonete korrastamine koostöös omanikega
							K. Hoonete korrastamine või konserveerimine RP poolt
8.2	Traditsiooniline taluarhitektuur						
8.2.1	Väärtuslikud hooned ja talukompleksid (vt lisa 9 väärtuslike hoonete nimekirja)	Traditsiooniliste ehitiste ja ehitustraditsioonide säilimine	Objektide säilimine ja ehitustraditsioonide jätkumine	hoone omanike vananemine, kes ei jõua oma talupidamisi korras hoida	--	E	A. Valitsemine
				väärtustamatus ja teadmatus	--	A, B, C, F, H, D, E	B. Järelevalve
				inimeste halb majanduslik olukord	--	D, E	C. Teavitamine
				sobiv materjal pole kättesaadav või on kõrge hinnaga	--	D, E	D. Hoonete korrastamine koostöös omanikega
				massikultuuri mõju	--/+	C, F, G	E. Hoonete korrastamine või konserveerimine RP poolt
				oskuste puudumine	-	C, F, J	F. Koolitus
				vale planeering	-	C, F, I	G. Nõustamine
				omaniku huvi puudumine	--	C, F, I	H. Ehitiste andmebaasi täiendamine ja sidumine kaardi ja fotodega
				olemas veel mõned kohalikud meistrid ja muud oskajad-teadajad inimesed	++	I	I. Parima ehitise konkursi korraldamine
				väärtustatus	++	I	J. Ehitajate andmebaasi loomine
				on olemas elanikud, kes hoolitsevad hoonete eest	++	I	

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
8.2.2	Traditsiooni-line külamiljöö	Külamiljöö säilimine ja traditsioonidel põhinev areng	Külamiljöö säilimine ja korrastamine, traditsioonidel põhinev areng	hoone omanike vananemine, kes ei jõua oma talupidamisi korras hoida väärtustamatus ja teadmatus inimeste halb majanduslik olukord sobiv materjal pole kättesaadav või on kõrge hinnaga massikultuuri mõju oskuste puudumine omaniku huvi puudumine ehitised, mis on ebasobivad või ebasobivalt paigutatud olemas veel mõned kohalikud meistrid väärtustatus	-- -- -- -- -/+ - -- -- ++ ++	D, E A, B, C, F D, E D, E C, F C, F C, F G H H	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitamine D. Hoonete korrastamine koostöös omanikega E. Hoonete korrastamine RP poolt F. Koolitus G. Objektide korrastamine H. Parima ehitise konkursi korraldamine
8.3	Rahvapärimus (võru keele Karula murrakus, loodusega seotud)						
		Elava rahva-pärimuse säilimine ja talletamine	Rahvapärimuse säilimine ja väärtustamine	pärimuse teisenemine vähene pärimuse kogumine kommerts autorimuinasjuttude levitamine rahvapärimuse pähe pärimusega seotud objektide kahjustamine kogutud materjalide raske kättesaadavus mõned vana pärimust säilitavad inimesed on olemas vanema pärimuse kadumine suur põliselanikkonna osakaal ja tihedad sugulussidemed.	+/- - - - -- ++ - ++	 D C, E, F, G, H, I A, B, C E, G, H, D C, D, E, I, 	A. Valitsemine B. Järelevalve C. Teavitamine D. Hurda arhiivi läbitöötamine (võib olla saavad juba internetti üles, täpsustada)???? E. Pärimusmaterjalid kodulehele paigutamise; F. Vanema pärimuse propageerimine: G. Pärimusõhtute korraldamine H. Koolitus I. Pärimuse kogumine

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
8.4	Traditsiooniline elulaad, töötraditsioonid ja käsitöösused						
8.4.1	Elulaad ja töötraditsioonid	Elujõulisena säilimine	Olemasoleva olukorra säilimine ja traditsioonilise elulaadi sidustamine kaasaegse elulaadiga	majanduse intensiivistumine (suurtehnika levik) väike-lehmapidajate kadumine veel traditsioone hoidva elanikkonna vananemine elujõuliste talude vähesus uurimatusest tulenev väärtustamatus ja teadmatus mujalt tulnud ja väljamõeldud kommete esitamine kohalikena uuringute kättesaadamatus on olemas traditsioone hoidev vanem elanikkond kaitsekord kohalike töövõtete taandumine mujalt pärit võtete ees	-- -- -- -- - - - ++ ++/-- -	F, G A, G, M B, E, N A, G, M C, D, H, I; J, K C, D, H, I, J L C E, F, G, M C	A. Ettepanek PRIA lisatoetuse rakendamiseks väike-lehmapidajatele ja erametsaomanikele B. Tarupidajate valmistamine Värtemäe talus. C. Teavitamine D. talgud E. Ettepanekud seaduste muutmiseks, et oleks võimalik traditsiooniliste kalapüügivahendite lubamine ja linnujaht F. Väikemetsatehnika soetamine ja kasutusse andmine G. Hobuseriistade ostmise ja kasutusse andmine H. Koolitused I. Voldik Karula kombed, Karula inimesed J. Koostöö turismiettevõtjatega K. nõustamine L. Teostatud uuringute kodulehele paigutamine; M. Produktide turustusuuringud ja turustamisele kaasa aitamine N. Arutelude korraldamine teemadel: kohalike, suvitajate ja sissekolinnute suhted, hoiakud ja ootused.
8.4.2	Tänaeni säilinud ja Karula piirkonnale omased käsitööoskused	Käsitöö oskuste säilimine, taastamine ja kasutamine	Käsitööoskuste hääbumise peatamine ja käsitööoskuste väärtustamine	huviliste puudumine vähene oskuste edasiandmine kohalike töövõtete taandumine mujalt pärit võtete ees töövahendite puudumine või vananemine mõned oskajad inimesed on olemas puudub praktiline vajadus ja odavate alternatiivide olemasolu oskuste puudumine (osade puhul)	-- -- - - ++ -- -	D, E, F, G, H, K, M, N D, E, F, G, H, K, C, I, L D, E, F, G, H, K, C, I, L, A, J, M, N B	A. Uuring, mis on kohalik ja ehe – kõigi teemade puhul. B. Töövahendite ost ja tasuta kasutusse andmine C. Videofilmid D. Koolitused E. Tööde kirjelduste koostamine F. Töötubade korraldamine G. Etnograafiline ekspositsioon H. Kodulehele ja õppeklassi koolituste materjalid I. Koostöö KHÜ ja seltsidega J. Meene väljaarendamine K. teavitamine L. meistrite andmebaasi loomine M. Laad N. Koostöö Viljandi Kultuuriakadeemiaga O. Leida vanadele asjadele uusi rakendusi

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
8.5	Võru keele Karula murrak						
		Võrukeelse elanikkonna säilimine Karulas	Praeguse keelekasutuse säilimine ja keelekasutuse maine tõus	võru keelt rääkiva elanikkonna vähenemine	--	L, A	A. Võru keele kursused
				lastega kirjakeele rääkimine	--	C	B. Võrukeelsed trükised jõululingiks
				võru keele väärtustamatus	--	B, C, D, E, F, G, H, I, J	C. Teavitamine
				kirjakeelsete inimeste sissekolimine	--	A, I, J, L	D. Võrukeelne koduleht
				võru keele karula murde õpetuse puudumine koolides	--	E, C, H, K	E. Koostöö Võru Instituudiga
				võru instituudi propaganda	++	C	F. Võrukeelsete trükiste müük
				osad LKK Karula kontori töötajad ei oska Võru keeles rääkida	--	A, I, J	G. Võru keele kasutamine infolehes
				tugev enamus elanikkonnast kõneleb võru keelt	++	C	H. Võru keele ABC infolehes
							I. Kõigi olemasolevate kaartide ja muude materjalide ülevaatamine kohanimede osas.
							J. Kohanimede andmebaasi koostamine ja täiendada Võru Insituudiga koostöös.
							K. Võru keele Karula murraku uurimine ja välja selgitamine milline see karula murrak täpselt on
							L. Arutelude korraldamine teemadel: kohalike, suvitajate ja sissekolinute suhted, hoiakud ja ootused.
8.6	Ajaloo- ja arheoloogiamälestised						
		Olemas-olevate väärtuste säilimine	Väärtuste kindlaks tegemine ja säilimine	teadmatus	-	F	A. Valitsemine
				väärtustamatus	-	C	B. Järelevalve
				hooldamise puudumine	-	E	C. Teavitamine
				tähistamatus	-	D	D. Arheoloogiliste objektide varustamine
				hoonete ja arheoloogia väärtuste kahjustamine	--	A, B, C	infotahvlitega ja viitadega – Karkküla (infotahvel),
				peremehe puudumine	--	E	Mähkli (infotahvel – pärast uurimist), Rebäse, Lõo kirikuase).
				kaitsekord	++		E. koostöö muinsuskaitsega ja arheoloogide ning asjaomaste institutsioonidega
							F. Palünoloogiline ja arheoloogilised uuringud (Mähkli, Karkküla)

Nr	Väärtus	Kaugem eesmärk	Lähem eesmärk	Mõjutegurid	Mõju tugevus	Tegevused	Tegevused
8.7	Püsiasiustus	Olemasolevates talukohtades püsielanikkonna säilimine ja jätkusuutlikus	Olemasolevate inimeste arvu säilimine ja mõningane kasv	kohalike inimeste arvu vähenemine suvitajate osakaalu suurenemine sotsiaalse tasakaalu kadumine olemasolevate talukohtade vahetamise käigus riigi omandisse minemine või ostu-müügi käigus kinnisvara ärimeelestele minemine ja seisma jäämine infrastruktuur kehv (teed ja internet) noortel puudub motivatsioon pärast kooli kodukohta tagasi tulla.	-- -- -- -- -- --	A, B, C, E, F, G, J, I D, I A, B, C, E, F, G, J, I I J, I	A. Töö noortega B. Karula kui elupaiga väärtustamine ja propageerimine C. Riigimaadel asuvate talukohtade müügi korra välja töötamine, et oleks võimalik need anda kasutusse või müüa püsielanikele mitte suvitajatele. Maad võimalusel mõõta välja talu funktsiooni täitva üksusena, muidu soodustab suvilate tekkimist. D. Suvitajate kaasamine kohalikku ellu E. Ettepanekute tegemine infrastruktuuride arenguks F. Osalemine planeeringute ja arengukavade koostamisel G. Koostöö MTÜdega H. suvitajate "kodustamine ja siia elama meelitamine I. projektid infrastruktuuride rajamiseks maha jäetud talu kohtadesse J. Arutelude korraldamine teemadel: kohalike, suvitajate ja sissekolinute suhted, hoiakud ja ootused.
9	Loodusharidus	Heatasemelise loodusõppe ja looduses viibimise võimaluse pakkumine	Olemasolevad rajatised on hooldatud ja varustatud aktuaalse ning kvaliteetse infoga. Loodushariduskeskuse käima lükkamine.	külastusrajatiste amortiseerumine materjalide aegumine puudub kohapealne kompetents loodushariduse korraldamiseks puudub ülevaade külastuskoormusest olemas hooldajad olemas matkarajad olemas loodusharidus keskus loodushariduskeskus eesmärgi päraselt välja ehitamata puuduvad võõrkeelsed giidid häid giide on vähe	-- -- -- -- ++ ++ ++ -- -- --	A A B D A A, C E C C	A. Hooldus ja uuendamine B. Valitsmine (vastava spetsialisti tööle võtmine) C. Teavitustöö D. Külastusuuring E. Loodushariduskeskuse ümberehitamine, arvestades hoone eesmärki.

14. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Selleks, et hinnata, kas eelnevas peatükis ära toodud väärtused (peatükk 13) on kaitsekorraldusperioodi jooksul säilinud soovitud seisus, on alljärgnevalt ära toodud iga väärtuse kohta indikaatorid, mille põhjal tuleb kaitsekorraldusperioodi lõppedes hinnata kaitseväärtuste kaitsmise tulemuslikkust (tabel 12) ning juhul, kui väärtuste säilitamine pole olnud tulemuslik, võtta tarvitusele meetmed kaitse tõhustamiseks. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamist viiakse läbi väärtuste kaupa, analüüsides ka kaitsekorra (vööndi) sobivust väärtuse kaitseks.

Tulemuslikkuse hindamise indikaatorite määratlemisel on lähtutud maksimaalselt järgmistest põhimõtetest:

- lihtsalt mõõdetavad ja odavad;
- iseloomustavad tervet kaitseala/vööndit piisavalt;
- iseloomustavad nii kvaliteeti kui kvantiteeti;
- on võimalikult stabiilsed;
- hindavad muutusi kaitsekorraldusperioodil;
- vastavada kaitsealla võtmise kriteeriumitele;
- on statistiliselt töödeldavad;
- on kasutatavad ka mujal peale kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise (riiklik aruandlus, Natura aruandlus jne);
- on kasutatavad üle Eesti;
- on võimalik kasutada riikliku seire käigus kogutud andmeid.

Tabel 12: Tulemuslikkuse hindamise indikaatorid

Nr	Väärtus	Indikaator	Algne seisund	Kriteerium
5	Maastik			
5.1	Karulale iseloomulikud pinnavormid	Ebaseaduslik kaevandamine	Kooskõlastamata värsked kaeveid ei ole	Kaeveid ei ole
		Valla ja riigi teede uuendamisel ja hooldamisel ei muudeta tee kuju (looklemine üles-alla ja vasakule-paremale) (va parkimistaskud).	Algseis kaitsekorraldusperioodi (KKK perioodi) algseis	Ei ole muudetud
		Infrastruktuuride hooldamiseks ja rajamiseks kooskõlastuste andmisel esitatakse tingimusi vastavalt üldistele põhimõtetele	Algseisuks on KKK perioodi algus	Kooskõlastused vastavad üldistele põhimõtetele
		Kooskõlastuste tingimusi täidetakse vastavalt järelevalve aruandele	Algseisuks on KKK perioodi algus	Tingimused täidetud
5.2	Loodusmaastik	Ebaseaduslikud raided	Puuduvad	Puuduvad
		Uuring	Puudub	Läbi viidud
		Metsade pindala (põhikaardi alusel)	7144 ha	Ei vähene
		Loodusmaastikke läbivate infrastruktuuride arv.	Algseisuks on KKK perioodi algus	Arv ei suurene
5.3	Pärand-kultuurmaastik	Lageda ala pindala	1525 ha	Ei vähene
		Metsa pindala	21%	Ei suurene
		Üle 60 aasta vanuste metsade pindala	737 ha	Ei vähene
		Elanike Karulas elamise üheks siin elamise põhjuseks siinne ilus loodus	70%	80%
		Külastajate hinnang maastike väljanägemisele järgides 2005. aasta küsitluse meetodikat	3,9	4,5
		Räägupaaride arv	Hinnanguliselt 45 -55 paari	Ei vähene
6	Elupaigad			
6.1	Järved			
6.1.1	Looduslikult olulised, mitmekesise elustiku ja eripärase tüpoloogiaga järved	Järelevalve päeviku järgsed rikkumised, mis rikuvad järve looduslikke väärtusi	Algseisuks on KKK perioodi algus	Järelevalve päeviku järgi lahendamata rikkumisi ei ole
		Seire näitajad (potentsiaalse reostusohuga)	Viimaste uuringute tulemus (2000, 2001)	Seisund pole halvenenud
		Inventeerimata järvedes uuringu teostamine	Uurimata	Uuritud
		Ähijärve riiklik seire	Vastavalt seire aruandele	Seisund ei halvene
6.1.2	Vaateliselt ja puhkemajanduslikult olulised järved	Laagripaikade järelevalve aruande hinnang	Määratlemata	Keskmine hinne 4,5
		Ähijärve õpperaja järelevalve aruande hinnang	Määratlemata	Keskmine hinne 4,5
		Järelevalve päeviku järgsed rikkumised, mis rikuvad järve puhkemajanduslikku ja vaatelist väärtust	Algseisuks on KKK perioodi algus	Järelevalve päeviku järgi lahendamata rikkumisi ei ole
		On vaadeldav suvel mööduvalt teelt	Kõik järved ei ole vaadeldavad	Kõik järved
6.2	Väike veekogud	Kõstrejärve reostusnäitajad	Vastavalt reostusnäitajate aruandele.	Vastavad normidele
		Uuring	Puudub	Uuring läbi viidud
6.3	Vooluveekogud ja allikad	Järelevalve aruannete järgi rikkumisi ei esine	Algseisuks on KKK perioodi algus	Ei esine

Nr	Väärtus	Indikaator	Algne seisund	Kriteerium
6.3.1	Vooluveekogud looduslikes ja taastuvates sängides	Järelevalve päeviku järgsed rikkumised, mis rikuvad vooluveekogusid	Algseisuks on KKK perioodi algus	Järelevalve päeviku järgi lahendamata rikkumisi ei ole
		Kooskõlastuste vastavus veekogude rajamise ja hooldamise üldtingimustele	Algseisuks on KKK perioodi algus	Kooskõlastused vastavad tingimustele
6.3.2	Allikad ja lätted	Järelevalve päeviku järgsed rikkumised, mis rikuvad allikaid	Algseisuks on KKK perioodi algus	Järelevalve päeviku järgi lahendamata rikkumisi ei ole
		Kooskõlastuste vastavus veekogude rajamise ja hooldamise üldtingimustele	Algseisuks on KKK perioodi algus	Kooskõlastused vastavad tingimustele
		Allikate inventuur	Puudub	Inventuur teostatud
6.4	Sood ja rabad	Väärtust kahjustavad tegevuste arv kooskõlastuste ja järelevalve tulemuste järgi (inventeeritud sood).	Kahjustused puuduvad	Puuduvad
		Uuringu teostamine	Osade sood kohta puudub	Inventuur ja koprauring teostatud
6.5	Niidud			
6.5.1	Puisniidud ja puiskarjamaad	Pindala	8 ha	Ei vähene
		Üldine liikide arv ja käpaliste liikide arv	55 rohurinde liiki, sh 5 liiki käpalisi, 8 liiki samblaid.	Arv ei vähene
		Uuring puiskarjamaade kohta	Puudub	Olemas
6.5.2	Kuivad niidud	Pindala inventuuri andmetel	10 ha niite Natura hinnangute järgi väga heas seisus ja 98 ha heas seisundis	Ei vähene (jooksvalt täiendatud andmete põhjal)
		Soodsas seisus niitude iga-aastane hooldamine	Algseisuks on KKK perioodi algus	70% hooldatud
		Inventuuri täiendamine	Osaline inventuur olemas	Täielik inventuur olemas
6.5.3	Niisked niidud	Pindala	Natura kriteeriumite järgi väga heas seisundis on 10 ha, heas seisundis 27 ha ja üldse kokku on 110 ha sooniite.	Ei vähene
		Seire alade liikide arv	Saera niiske niidu seireala ruutmeetril keskmiselt 32 liiki soontaimi.	Ei vähene
		Soodsas seisus niitude iga-aastane hooldamine	Algseisuks on KKK perioodi algus	70% hooldatud
		Inventuuri täiendamine	Osaline inventuur olemas	Täielik inventuur olemas
6.5.4	Liigniisked niidud	Seire alade liikide arv	Saera sooniidu seireala ruutmeetril keskmiselt 18 liiki soontaimi.	Ei vähene
		Soodsas seisus niitude iga-aastane hooldamine	Algseisuks on KKK perioodi algus	70% hooldatud
		Inventuuri täiendamine	Osaline inventuur olemas	Täielik inventuur olemas
6.6	Metsad			
6.6.1	Kõrge väärtusega taastuvad ja loodusmetsamassiivid			

Nr	Väärtus	Indikaator	Algne seisund	Kriteerium
6.6.1.1	Loodusliku sihtkaitsevööndi ja reservaadi metsad ja hooldatava sihtkaitsevööndi soodsas looduskaitse seisundis olevad metsad	Metsade vanus	Eraldiste keskmine vanus 78 aastat (va raba ja soo eraldused)	Metsade peapuuliigi keskmine vanus tõusnud ligilähedale (va tulekahju ja tuulemurd) 10 aastat (tuleneb metsakorralduskavade koostamise perioodist)
		Raiete arv looduslikus sihtkaitsevööndis vastavalt järelevalve aruandele	Raied puuduvad (va teemaa)	Raied puuduvad
		Rähnide hinnangulised arvukused liikide kaupa	Musträhn (12-20), hallpea-rähn (6-10), suur-kirjurähn (100-250), valgeselg-kirjurähn (1-3), väike-kirjurähn (5-10), laanerähn (4-12), roherähn (0-1).	Ei vähene
6.6.1.2	Hooldatava sihtkaitsevööndi	mitte päris soodsas looduskaitse seisundis metsad		
6.6.1.2.1	Tulevikus looduslikule arengule jäetavad metsad.	Metsade ülarinde keskmine vanus	Er keskm vanus 66 a (va raba ja soo er)	Vanus tõusnud
		Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
6.6.1.2.2	Metsad, kus peab suurenema koosluste vanuseline ja liigiline koosseis	Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
		Puistu keskmine liikide arv ülarindes	Määratlemata	Ei vähene
		Metsade vanus	Metsade keskmine vanus 71 a (va raba ja soo kooslused)	Metsade keskmine vanus ei vähene
6.6.2	Esteetilise, maastikulise ja puhkemajandusliku väärtusega metsad			
6.6.2.1	Pärandkultuurmaastiku vaateliselt väärtuslikud metsad	Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
6.6.2.2	Puhkemajandusliku väärtusega metsad ja teeservad			
6.6.2.2.1	Õppe ja puhkeväärtusega metsad (sihtkaitsevööndi metsad)	Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
		Laagri paikade ja matkaradade hind	Algseisuks on KKK perioodi algus	Keskmine hinne mitte väiksem 4,5
		Järelevalve päeviku järgsete rikkumiste olemasolu	Algseisuks on KKK perioodi algus	Rikkumised lahendatud
6.6.2.2.2	Puhkemetsad (piiranguvööndi metsad)	Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
		Järelevalve päeviku järgsete rikkumiste olemasolu	Algseisuks on KKK perioodi algus	Rikkumised lahendatud
		Kooskõlastustega antud tingimuste täitmine	Algseisuks on KKK perioodi algus	Tingimused täidetud
6.6.3	Erilise väärtusega metsatükid			
6.6.3.1	Põlendikud	Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
		Uuring läbi viimine	Puudub	Uuring läbi viidud
6.6.3.2	Looduslikkuse taastamise projekti katseala	Uuringu jätkamine	Uuringu andmed puuduvad rahvuspargil	Uuring teostatud vastavalt meetodikale
6.6.3.3	Karjatatavad metsad	Uuringu läbi viimine	Puudub	Uuring läbi viidud
		Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
6.6.3.4	Metsamajandusliku ja muu kultuuripärandiga soetatud metsad.	Uuringu läbi viimine	Puudub	Uuring läbi viidud
		Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad

Nr	Väärtus	Indikaator	Algne seisund	Kriteerium
6.6.3.5	Piirangu võõndi soodsas seisundis Natura metsad	Metsade vanus Raiete olemasolu	Eraldiste keskmine vanus 71 aastat Puuduvad	Metsade vanus tõusnud 7 aastat Puuduvad
6.6.3.6	Metsad sälkorgudes ja muud reljeefi iseärasustega seotud metsad.	Raiete olemasolu Metsade vanus	Puuduvad Eraldiste keskmine vanus 62 aastat	Puuduvad Metsade vanus tõusnud 10 aastat (vt eest poolt)
6.6.4	Traditsioonilist taluelu toetavad majandatavad metsad	Ebaseaduslike raiete olemasolu Elanike rahulolu metsapiirangutega Koprakahjustuste pindala	Puuduvad 21% kohalikest elanikest ei ole rahul metsapiirangutega Algseisuks on KKK perioodi algus	Puuduvad Rahulolematuid on mitte rohkem kui 10% Koprakahjustuste pindala ei tõuse
6.6.5	Piiranguvõõndi puhvermetsad	Ebaseaduslike raiete olemasolu	Puuduvad	Puuduvad
7	Liigid			
7.1	Seened: kährik ja lepa-kärbseseen	Olemasolu	Olemas	Olemas
7.2	Samblikud	Olemas teave haruldaste ja kaitsealuste samblike kohta	Ülevaade puudub	Ülevaade olemas
7.3	Samblad: läikiv kurdsirbik	Olemasolu	Olemas	Olemas
7.4	Taimed			
7.4.1	Võtmeheinad: haruline ja kummeli võtmehein	Isendite arv	Harulist võtmeheina ~100 eksemplari 3 leiukohas, kummelivõtmeheina 2 eksemplari	Harulist võtmeheina kokku ~100 eks 3 leiukohas (heal aastal), kummelivõtmehein on olemas
7.4.2	Muda-lahnarohi	Teabe olemasolu	Teadmatus	On selge, kas on olemas või ei ole
7.4.3	Palu-karukell	Olemasolu	olemas	olemas
7.4.4	II kategooria kaitsealused orhideelised (soohiilakas, kaunis kuldking, Russowi ja täpiline sõrmkäpp, soovalk, kõdukoralljuur, väike käopõll)	Olemasolu	olemas	olemas
7.4.5	Roomav akakapsas	Olemasolu	olemas	olemas
7.4.7	Harilik sookold	Olemasolu	olemas	olemas
7.4.8	Väike konnarohi	Andmed	Teadmatus	olemas teave olemasolu või puudumise kohta
7.4.9	Jõgitakjad: lamedaleheline, ujuv ja kera jõgitakjas	Olemasolu	olemas	olemas
7.4.10	Karvane maarjalepp	Olemasolu 5 kasvukohas	olemas	olemas
7.4.11	Väike vesikupp	Olemasolu	olemas	olemas
7.4.12	Harilik kikkapuu	Olemasolu	olemas	olemas
7.4.13	Tui-tähtpea	Olemasolu	olemas	olemas

Nr	Väärtus	Indikaator	Algne seisund	Kriteerium
7.5	Putukad			
7.5.1	Suur ja hännak rabakiil, tõmmu- ja laiujur	Olemasolu teadaolevates veekogudes	Olemas	Olemas
7.5.2	Suur-kuldtiib	Olemasolu teadaolevates veekogudes	Olemas	Olemas
7.5.3	Sõõrsilmik	Olemasolu teadaolevates veekogudes	Olemas	Olemas
7.6	Teised selgrootud: Aptegikaan, õhuke järvekarp ja keeris-lametigu	Olemasolu teadaolevates veekogudes	Olemas	Olemas
7.7	Kalad: Harilik hink, harilik võldas, vingerjas	Olemasolu teadaolevates veekogudes	Olemas	Olemas
7.8	Kahepaiksed			
7.8.1	Mudakonn	Kudemisveekogude arv	12	Arv ei vähene
7.8.2	Kivisisalik	Olemasolu teadaolevates elupaikades	Olemas	Olemas
7.9	Linnustik			
7.9.1	Kanakull	Regulaarselt asustatud pesade arv	1 paari	3 paari
7.9.2	Karvasjalg-kakk	Hinnanguline arvukus	1-2 paari	Arv ei vähene
7.9.3	Väike-konnakotkas	Regulaarselt asustatud pesade arv	2 paari	2 paari
7.9.4	Must-toonekurg	Regulaarselt asustatud pesade arv	2 paari	2 paari
7.9.5	Siniraag	sobivate elupaikade pindala	Ülevaade puudub	10 ha
7.9.6	Valgeselg-kirjurähni asurkond	Hinnanguline arvukus	4-5 paari	Arvukus ei vähene
7.9.7	Kalakotka asurkond	Regulaarselt asustatud pesade arv	3 paari	3 paari
7.9.8	Laanerähni asurkond	Hinnanguline arvukus	4-12 paari	Arvukus ei vähene
7.9.9	Metsise asurkond	Mängivate kukkede arvukus	Algseisuks on KKK perioodi algus	Arvukus ei vähene
7.9.10	Teised EL Linnudirektiivi I lisa linnud	Linnudirektiivi I lisa liikide arvukus.	Enamus arvukushinnanguid olemas 2000. aasta seisuga.	Arvukus on stabiilne või tõusnud.
7.10	Imetajad			
7.10.1	Saarmas	Saarmaste arv	1999. aasta andmetel 15-20 saarmast	Arvukus ei vähene
7.10.2	Käsiitiivalised	Liikide optimaalne arvukus	Teadmata	Olemas
7.10.3	Loodusdirektiivi IV lisasse kuuluvad imetajad: karu, ilves, kasetriibik	Karude, ilveste ja kasetriibikute seisund	Teadmata	Seisund hea
8	Kultuuripärand			

Nr	Väärtus	Indikaator	Algne seisund	Kriteerium
8.1	Asustusstruktuur (hajaasustus, vanad metsavahikohad, järvevahi koht)	Tühjade elamiskõlblike talude arv	15	Ei suurene
		Elamiskõlblimatutetalukohtade arv	38	Ei suurene
		Uued hoonestusalad	Ei ole	Uusi ei teki (järelevalve põhjal)
8.2	Traditsiooniline taluarhitektuur			
8.2.1	Väärtuslikud hooned ja talukompleksid (nimekiri ära toodud lisas 9)	Hoone seisukord ehitiste andmekogu andmetel	Ehitusregistri andmete seis 2005. aasta lõpus	Üksi väärtuslike hoonete nimekirjas olev hoone pole hävinud või hävimisohus
		Väliskonstruktsioonide muutmised kooskõlastuste ja järelevalve andmete alusel	Puuduvad	Puuduvad
8.2.2	Traditsiooniline külamiljöo	Külastajate hinnang lagununud hoonete häirivuse kohta (skaalal 0-häirib väga 5-ei häiri üldse)	4,1	4,5
		Kohalike elanike suhtumine ehituspiirangutesse	12%	Rahulolematus ei suurene
		Ehitatud hoonete valitseja poolt antud kooskõlastuste tingimustele vastavus ja rikkumiste esinemine	Kooskõlastustele ei vasta x hoonet	Uued hooned vastavad tingimustele ja rikkumisi ei esine
		Ehitatavatele hoonetele tingimuste andmine miljööväärtuslikkuse säilitamiseks	Miljööväärtuslikkust arvestavad tingimused antud	Miljööväärtuslikkust arvestavad tingimused antud (vastavalt KKK ehituse üldpõhimõtetele)
8.3	Rahvapärismus (võru keele Karula murrakus, loodusega seotud)	Andmete kättesaadavus	Halvasti kättesaadavad	Olemas kodulehel ja kajastatud infolehes
		Pärimusega seotud objektide kahjustamisega seotud rikkumised järelevalvepäeviku põhjal	Algseis KKK perioodi algus	Puuduvad
8.4	Traditsiooniline elulaad, töötraditsioonid ja käsitööoskused			
8.4.1	Elulaad ja töötraditsioonid (vt tabel)	Talude arv, kus peetakse loomi (lehmad, lambad, kitsed, hobused)	34	Ei vähene
		Lehmapidajate arv	16	Ei vähene
		Põllumajandusloomade arv	Lüpsilehm (94), lihaveis (259), hobused (21), lambad (342), vähemalt viies talus peetakse hobuseid või sigu.	Loomühikuteks teisendatuna ei vähene üle 10%.
		Kasutuses oleva põllumajandusmaa protsent Pria järgi	Algseisuks on KKK perioodi algus	Ei vähene, kuid ei ületa lageda ala pindala.
8.4.2	Tänapäevani säilinud ja Karula piirkonnale omased käsitööoskused (vt tabel)	Käsitöö oskajate arv osades valdkondades	Pole teada	Oskajate arv ei ole vähenenud
		Koolitatud Karula elanike hulk		
8.5	Võru keele Karula murrak	Emakeelena rääkijate protsent	41	Ei vähene
		Oskajate protsent	74	Ei vähene
		Pidevalt rääkijate protsent	24	Ei vähene
8.6	Ajaloo- ja arheoloogiamälestised	Vastavalt järelevalve andmetele objekte pole kahjustatud		Puudub

Nr	Väärtus	Indikaator	Algne seisund	Kriteerium
8.7	Püeiasustus	Elanike arv	178	Ei vähene
		Suvitajate osakaal	25%	Osakaal ei suurene
		Kuni 30- aastaste osakaal	12%	Osakaal suureneb 15%-ni
		Väljarände valmidus	15%	Ei suurene
9	Loodusharidus	Külastajate hinnang LKK poolt pakutavatele teenustele	4 - 4,6	Ei halvene
		Loodushariduskeskuses käinud klasside juhendajate poolt täidetavate tagasiside lehtede kohaselt hinnang pakutavale teenusele.	Algseisuks on KKK perioodi algus	Hinnang hea või parem.

15. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED, EELARVE JA AJAKAVA

Kõik kaitsekorralduskavaga planeeritud tegevused peavad tulenema väärtustele mõjuvatest teguritest ning iga negatiivse mõjuteguri vähendamiseks peavad olema planeeritud tegevused (vt peatükk 13).

Järgnevalt ongi ära toodud väärtuste tabelist (peatükk 13) tulenev tegevuskava koos prioriteetide ning eelarvega. Prioriteetide määramisel lähtuti lisas 12 ära toodud eelisjärjestamise üldistest põhimõtetest. Iga tegevuse järel on ära toodud ka väärtuste loend (tulp "väärtus", numbrid kattuvad peatükkides 5-9 ära toodutega ning ka väärtuste tabeli numeratsiooniga (peatükk 13), mille jaoks seda tegevust vaja on. Selle viite järgi on võimalik peatükist 13 järele vaadata, mis väärtusega tegu on ning millise mõjuteguri negatiivse mõju vähendamiseks või positiivse mõju soodustamiseks antud tegevus planeeritud on. See info on aluseks kaitsekorraldusperioodi lõppedes tulemuslikkuse hindamisel, kus lisaks tulemuslikkuse hindamise indikaatoritele (peatükk 14) vaadatakse ka seda, kas iga läbi viidud tegevus on kaasa aidanud väärtuse säilimise seisukohast olulise mõjuteguri mõju vähendamisele või suurendamisele, mille jaoks ta planeeritud oli. Sel viisil saadakse teada, kas kaitsekorralduslikud tegevused on täitnud soovitud eesmärgi.

15.1 Eelarve koond

Teema	Planeeritavad summad aastate ja tähtsusklasside kaupa (tuh kr)																		
	2008			2009			2010			2011			2012			Kokku			Kokku
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
Koostöö	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koosluste ja maastike hooldus	200	80	100	1144	208	0	108	130	0	112	398	0	116	23	0	1680	838	100	2618
Niitude taastamine ja hooldus	200	50		1144	104		108	22		112	112		116	23		1680	311	0	1991
Maastike hooldus			100		104						112					0	216	100	316
Muu tegevus		30						108			174					0	312	0	312
Objektide korrastamine	10	20	35		104			11		11		151			75	21	135	262	418
Tehnika ja soetused								130						81		0	211	0	211
Liigikaitse	50				5	62	5	5					58		70	113	11	132	256
Andmebaasid	80				73			76			34					80	182	0	262
Teadustöö ja seire	225	280	200	42	104	364	11	356			734	106	139	180	215	417	1654	885	2955
Ekspertiisid				31								28				31	0	28	59
Seire		110														0	110	0	110
Inventuurid	140	20	90	10			11				146	56		180	70	161	345	216	722
Uuringud	65	150	110		104	364		356			588	22	139		145	204	1198	641	2044
Seireplaan	20															20	0	0	20
Külastuskorraldus	47	448		89	425	16	55	344		72	499	6	52	403		315	2120	21	2456
Külastusobjektide hooldus	33	215		34	215		36	224		37	232		38	240		178	1126	0	1304
Külastusobjektide rajamine ja uuendamine	4	198		45	205	16	9	71		17	265	6	2	115		76	855	21	952
Külastuskeskuse rajatiste ja väliekspositsiooni uuendamine		35			5			50		7	2			48		7	139	0	146
Tähised	10			10			11			11			12			54	0	0	54
Loodusharidus ja teavitustöö	576	407	78	551	1848	84	518	224	65	278	99	312	313	1175	104	2237	3753	644	6633
Trükised	140			104			54	43		76		175	104	21		479	64	175	717
Koduleht	6	32	3		23	21		2			4	3		2		6	64	27	97
Koolitused ja üritused	180	75	40	187	58	43	194	36	43	202	45	84	209	71	81	972	284	291	1547
Konkursid					10			43						12		0	65	0	65
Loodushariduskeskus		300			1756			100			50			25		0	2231	0	2231
Siseekspositsiooni uuendamine	250		35	260		21	270		22			50		1044	23	780	1044	151	1975
Kokku	1188	1235	413	1826	2767	526	698	1276	65	473	1763	576	679	1862	464	4863	8902	2044	15809
Kokku (tähtsus I-III)	2836			5119			2038			2811			3004			15809			

Aastatel 2001 – 2004 Karula Rahvusparki Administratsiooni poolt kaitseala tegevustele kulutatud summad, ülevaade koostatud aastaaruannete põhjal (2005. aasta aruannet ei koostatud, alates 2006. aastast käivitus LKK, mistõttu andmed kaitsealade kaupa pole enam kättesaadavad)	2001. a		2002. a			2003. a					2004. a				
	RE	KIK	RE	KIK	Välisabi	RE	KIK	OV	Välisabi	Muu	RE	KIK	OV	Välisabi	Muu
1. Riigieelarve realt:															
1.1. personalikulud	509		3			661					742				
1.2. majandamiskulud	245					335					477				
1.3. subsiidiumid loodushoiutöödeks ja toetusteks	240		180			152					360				
1.4. materiaalse ja immat. varade soet. ja ren.	84					15									
1.5. kulutused kaitsealade kaitse korraldamiseks:				97											
- looduskaitsepiirangutest tulenevate tööde korraldamine	60		23												
- kinnistute vahetamise ja riigimaade vormistamisega seotud kulutused															
- Natura 2000 võrgustiku moodustamise kulud	145		38			40									
- tellitavad looduskaitsetööd	140														
2. Projektid															
· Trükised		30		35		20					60				
· Maastike hooldamine ja korrastamine		50				237					73				
· Traditsiooniliste hoonete säilitamine						102					231				
· Üritused ja koolitused		50		46		88					72				
· Liigikaitse				16		47					31				
· Õpperadade ja puhkekohtade hooldamine		61		35		59									
· Kodulehekülg											39				
· Puhastusseadme avariiremont											29				
· Seired ja inventuurid		10		80		144					67				
· Viidad ja infotahvlid		25		50		38									
· Ähijärve õppe ja külastuskeskus				59		20									
· Kaitse-eeskiri ja kaitsekorralduskava				30											
LIFE 8559 sildfinantseerimine											901				
LIFE 8559 projekt					841			842					566		
3. Muu															
Antsla vallavalitsus							15				15				
Eesti Kultuurkapital										3					5
Põllumajandusministeerium										10					50
Eestimaa Looduse Fond															20
Kokku rahastusallika kaupa:	1423	226	341	350	841	1203	754	15	842	13	1578	1502	15	566	75
Aastas kokku		1649			1532					2826					3736

15.2 Koostöö

Kaitse-eesmärkide efektiivseks täitmiseks ja looduskaitse korraldamiseks ning kaitseprobleemide ja -vajaduste mõistmiseks tuleb teha pidevat koostööd mitmesuguste rahvusparkiga seotud huvigruppidega.

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
	Võsa eemaldamine Mikile ristist ja teistest vaateliselt olulistest kohtadest.	Teavitustöö, toetamine vajalike vahenditega (tehnika, raha).	Teavitada maahooldajaid Karula maastike ilust ning selle säilitamise ja taastamise võimalustest.	Võsalõikust ei pea teostama projekti raames – maahooldajad hoolitsevad räämas metsaservade eest ise.	Loodushoiu	5.3
	Silopallide kasutamisel vähesilmatorkava pallikile propageerimine.	teavitamine, kontaktide loomine materjalide (silo-pallikile) turustajatega, vajadusel või võimalusel rahaline toetus (projekt).	Leida kompromiss maahooldajatega, et minimeerida elektritarade ja silopallide silmatorkamist maastikus.	Hoolimata kasutatavatest moodsatest tehnoloogiatest ja materjalidest paistab maastik siiski traditsiooniline.	Loodushoiu	5.3
	Eesti omade tõugude propageerimine.	Teavitamine, kontaktide loomine loomade turustajatega vajadusel ja võimalusel rahaline toetus (projekt). Kaubamärgi loomisele õhutamine.	Tunnustada ja soosida Karulale omaste põllumajandusloomade ja kultuuride kasvatamist. Aidatakse talunikel leida turustuskanaleid (projekt) ning nõustatakse projektide kirjutamisel.	Kohalikud Karulale omased põllumajandusloomad ja kultuurid on populaarsed ja tulusad kasvatada.	Loodushoiu	5.3
	Kopra poolt üleujutatud metsade mõistlik majandamine.	Nõustamine.	Tagada maakasutajate teadlikkus metsamajandusvõtetest, mis vähendavad koprahajustusi.	Pärandkultuurmaastikus esineb minimaalselt kopralagamuid (surnud metsatukkasid).	Metsa	5.3
	Maakasutajate innustamine ja nõustamine PRIAlt toetuste taotlemisel.	Nõustamine	Maaomanike nõustamine PRIA taotluste koostamisel. Selgitustöö, milliseid toetusi on võimalik saada, millised nõudmised peavad täidetud olema ning kui suurt asjaajamist toetuse saamine eeldab.	Maaomanikud, saades isiklikku julgustust, omades ettekujutust toetuse taotlemisega seotud asjaajamisest ning saades abi selles, taotlevad PRIA toetusi.	Loodushoiu	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4;
	Maakasutajate probleemide vahendamine PRIAle ning KKMile ja KKM-i allasutustele.	Nõustamine ja infovahetus	Tagada erinevate osapoolte (kaitseala valitseja, maakasutaja, PRIA jne) teadlikkus teineteise muredest, probleemidele lahenduste leidmine.	Esineb minimaalselt konflikte erinevate maakasutusega seotud osapoolte vahel, arusaamatused lahendatakse koostöös, osapoolte teadlikkus on kõrgel tasemel.	Loodushoiu	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4;
	Metsaomanikega lepingud, mis lubavad LKK-l matkaradalt puid koristada.	Lepingute sõlmimine, infovahetus.	Tagada teineteise mõistmine matkaradade hooldamisel, matkaradade hooldamise parem korraldus.	Matkaradadele langenud puud koristatakse operatiivselt metsaomanikuga kokkulepitul viisil.	Külastuskorraldus	6.6.2.2.1; 5
	Puhkemetsade korrashoid	Metsaomanikega lepingute sõlmimine, infovahetus, vajadusel rahaline või materiaalne (tööriistad) toetus	Puhkemetsade hoidmine puhtana metsarägust, tuulemurrust ja oksaräsust. Vajadusel kirjutatakse projekt metsaaluste koristamiseks. Toetus koristustööde teostamiseks ja metsaservade võsast puhtana hoidmiseks.	Puhkemetsad on klassikaliselt korras, meeldivad vaadata ja kenad kasutada.	Metsa	6.6.2.2.2
	Teavitustöö metsas karjatamise mõjudest väärtuslikele metsakooslustele.	Tevitustöö, koostöö metsas karjatamise põhimõtete väljatöötamisel.	Vältida karjatamist väärtuslikes metsakooslustes ning sihtkaitsevööndi metsades, karjametsade karjatuskoormuste väljatöötamine.	On selgelt eristatavad karjametsad ja metsad, kus karjatamist ei toimu, metsas karjatamisele on leitud optimaalsed koormused.	Loodushoiu, metsa	6.6.3.3; 6.6.1; 6.6.3.5
	Teavitustöö pool-looduslike koosluste hooldamisel lubatud võtetest	Nõustamine.	Maaomanikud saavad teadlikuks niidu väärtustest ning teavad, mis tagajärjed on poollooduslikule kooslusele üleskündmisel, randaalimisel,	Maaomanikel on tahe ja võimalus neid teadmisi rakendada.	Loodushoiu	6.5.2; 6.5.3

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
Põllumajandusministeerium ja PRIA	PRIA nõustamine, teavitamine ja koolitamine	Ettepanekud määruste muutmiseks, pidev suhtlus maakondlike nõustajatega, maaparandustootluste vastastikune koostöölastamine (nõustamine). Nõustajate koolitamine Karula kaitse-eesmärkide ja kaitse-eeskirja osas.	Tagada PRIA teadlikkus Karula maastiku hooldamisega seotud erinõuetest, vältida kaitse-eesmärgiga vastuolus olevate tegevuste toetamist.	PRIA toetuste kriteeriumid ei nõua ning toeta maastiku rikastavate elementide hävitamist, PRIA nõustajad teavitavad kohalikel koolitustel toetuse taotlejaid rahvuspargi erinõuetest. PRIA toetuste tõttu maastiku muster ei muutu, väiksemaid niidusiile ei liideta suuremateks massiivideks, ei toetata metsastamist, ei toetata rahvuspargi kaitseväärtusi kahjustavate maaparandussüsteemide loomist või taastamist ning toetatakse kaitseväärtusi säilitada aitavate maaparandussüsteemide taastamist.	Loodushoiu	5.2; 5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.4;
	Ettepanekute tegemine, määruste täiendamine.	Ettepanekute tegemine niidu- ja maastikuhoiu toetusi puudutavate määruste ja seaduste parandamiseks, pidev teavitamine olemasolevatest probleemidest.	Tagada niidu- ja maastikuhoiu toetuste nõuete ja määrade sobivus Lõuna-Eesti tingimustega. PRIA ei toeta metsastamist, üleskündmist ja randaalimist Karula rahvuspargi territooriumil.	Toetuste süsteem toetab maksimaalselt niiduhoolust ning arvestab rahvuspargis olevaid piiranguid ning ei toeta metsastamist, niitude üleskündmist ja randaalimist. PRIA nõuded toetustele tagavad selle, et põlde hooldatakse metsa servani ning olulised vaated ei kasva võssa. Niidutoetuste süsteem arvestab ka mujal vähe levinud, kuid Lõuna-Eestile iseloomulike niidutüüpide hooldamisega, toetuste süsteem on inimsõbralik ja toimib.	Loodushoiu	5.3, 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.2.1
	Metsseakahjustuste kompenseerimise süsteemi välja töötamine.	Tasandustööde kulude kompenseerimine loodushoiutoetuste ja tööde alt.	Poollooduslike koosluste taastamine peale metsigade poolt tekitatud kahjusid nii, et need taastuksid niiduna.	Metssigade poolt tekitatud kahjustused tasandatakse ning need taastuvad niiduna.	Loodushoiu	6.5.2; 6.5.3
	Ettepanek PRIA lisatoetuse rakendamiseks väiketalunikele ja erametsaomanikele.	Ettepanekute tegemine toetusi puudutavate määruste ja seaduste täiendamiseks.	Tagada toetustega pärandkultuurile vastavate mitmekesise talutootmisega tegelevate talude säilimine.	Toetussüsteem toetab kohalikku elulaadi.	Loodushoiu	8.4.1
	Selgitustöö PRIAle, et puudega kaetud rohumaid toetusaladest välja ei arvataks.	Ettepanekute tegemine toetusi puudutavate määruste ja seaduste täiendamiseks.	Tagada toetuste nõuete ja määrade sobivus Lõuna-Eesti tingimustega. Hooldajad ei jäta puudega kaetud alasid (metsaservi, puudega kaetud heina- ja karjamaid) hooldamata.	PRIA nõuded toetustele tagavad Lõuna-Eesti puiskarjamaade ja puisniitude hooldamise, maastiku ilmestavad elemendid (metsatukad jm) säilivad.	Loodushoiu	6.6.3.3

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
Keskkonnaministeerium	Ettepanek määruste parandamiseks.	Ettepanekute tegemine loodus-/maastikuhoidu puudutavatesse määrustesse, teavitamine	Tagada loodushoiutoetuste ja muude maahooldustoetuste nõuete ja määrade sobivus Lõuna-Eesti tingimustega. KKKMi pidev teavitamine olemasolevatest probleemidest.	Loodushoiutoetuste süsteem arvestab ka mujal vähe levinud, kuid Lõuna-Eestile iseloomulike niidutüüpide hooldamisega, toetuste süsteem on inimsõbralik ja toimib.	Loodushoiu	5.3; 6.5.2
	Loodushoiutoetuste rakendamine.	Selgitustöö.	Tagada loodushoiutoetusteks vajaliku summa igaaastane laekumine.	Niiduhoidusrahadest ei tule puudu, kõikidele niiduhoidajatele jagub raha vastavalt teostatud töödele.	Loodushoiu	6.5.3
	Metsseakahjustuste likvideerimise toetuse lisamine loodushoiutööde taastamise võimaluse alla.	Ettepanekute tegemine loodus- ja maastikuhoiu toetusi puudutavate määruste ja seaduste täiendamiseks.	Metssigade poolt üles tuhitud niidud tasandatakse ning võimaldatakse metssigade poolt rikutud maa taastada niiduna.	Metssigade tekitatud kahjustused on tasandatud ning need taastuvad niiduna.	Loodushoiu	6.5.2; 6.5.3
	Traditsiooniliste jahi- ja kalapüügi vahendite kasutamiseks määruste täiendamine.	Ettepaneku tegemine kalapüüki ja jahipidamist reguleerivate määruste muutmiseks.	Välja töötada traditsioonilisi kalapüügivahendeid (kuurits, talvine noodavedu jne) ja jahialasid (jänesejaht) lubavad määrused, et rahvuspargi alal oleks võimalik elus hoida vanu ja traditsioonilisi kalapüügivõtteid ja jahipidamisviise.	Määrused on kinnitatud ja traditsioonilised vahendid ja jahiviisid on kasutuses.	Liigi	8.4.1
	Töötamine selles suunas, et rakenduksid kompensatsioonid metsaomanikele.	teavitamine, ettepanekute tegemine määruse väljatöötamiseks.	Töötada välja kompensatsioonisüsteem, mis korvaks metsaomanikule saamata jäänud tulu.	Metsaomanikele, kelle metsad asuvad oluliste raiepiirangutega võõndis, kompenseeritakse majanduspiirangutest tulenev saamatajäänud tulu.	Metsa	6.6.1.1; 6.6.3.5; 6.6.1.2.1; 6.6.1.2.2
	Maaomandi küsimuste lahendamine RMK ja LKK vahel.	Infovahetus, ettepanekute tegemine.	Looduskaitsealised olulised maad on LKK valduses ning riigimaade kuuluvuse süsteem on ühtlustatud.	Riigimaad jagunevad LKK ja RMK vahel kindlaks määratud süsteemile toetudes. Looduskaitsealised olulised põllumaad on LKK omanduses.	Maa- ja planeering	5.3, 6.5.2, 6.5.3, 6.5.4, 8.7
	Riigimaadel asuvate talukohtade müük	Ettepaneku tegemine, läbirääkimised, konsultatsioonid, nõu andmine.	Müüa maha riigi omanduses olevad endisaegsed talukohad, mille puhul on leitud, et need oleks mõistlik taastada. Riigimaadel asuvate talukohtade müük korraldatakse piirkonna kultuuripärandit toetaval viisil. Keskkonnaministeeriumiga koostöös välja töötada riigimaade müügi kord, mis soodustaks kohaliku ja võrukeelse elanikkonna kujunemist ning välistaks talukohtade satumise suvitajate ja kinnisvaramaaklerite kätte.	Vana-Mendo, Rebäse, Soe, Tiganiku, Tiidu, Kase, Koolimadsa, vana talukoht Koobassarõs, Luukina ja Suur-Apja talukohad on taastatud ning neis elavad püsielanikud.	Kultuuripärand	8.1; 8.4.1; 8.7
	Metsamajandamisega seotud probleemide lahendamine	Ettepanekud, läbirääkimised	Sihtakaitsevööndites, kus metsatööd ei ole vastunäidustatud ning on kohati ka vajalikud, on võimalik teostada raietöid selliselt kuidas kaitse-eesmärk ette näeb. Piiranguvööndites on võimalik majandada metsi püsimeetsana.	Metsaraie kaitsealal toimub vastavalt kaitse-eesmärkidele ning säilivad nii loodus kui ka kultuuripärandi väärtused (sh metsamajandamine mõistlikul viisil).	Metsa	6.6.1.2.2; 6.6.3.4; 6.6.4
	Ulukite söötmiskohtade	Ettepaneku tegemine jahi-	Metssigade söödakohad paiknevad metsise	Metsise arvukus kasvab, metssea	Liigi	6.5.2; 6.5.3;

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
Jahimehed/jahiihitud	Kobrase arvukuse reguleerimine ja tammide lõhkumine	Infovahetus, läbirääkimised. Teha KKTle ja jahimeestele ettepanekud, kus oleks vaja kobrase arvukust reguleerida ja tamme lõhkuda	Motiveerida jahimehi püüdma kopraid aladelt, kus see ohustab maastikku, vaateliselt ja puhkemajanduslikult olulisi järvede ja väikeveekogude vastavate väärtuste säilimist (Küüdre, Lajasaare, Mikilä, Rebäse, Saarjärved, Sibula, Viitka ja Ähijärv) ning traditsioonilisi talumetsi. Tagada koprapopulatsiooniga seotud info liikumine. Koprajahi planeerimine ja koprajaht (välitakse koprapüügil saarma kaaspüüki).	Koprapüük pärandmaastikus intensiivistub, misläbi väheneb ka kahjustuste arv. Eelpool nimetatud väärtused säilivad ning järvede ääretes puhkekohtades ja rohkem kasutatavate kallasradade ääres on säilinud seal kasvavad puud. Saarmast on koos kopraga püütud minimaalselt.	Liigi	5.3; 6.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.1.2; 6.6.4, 7.10.1
	Metssigade arvukuse reguleerimine.	Infovahetus, läbirääkimised.	Motiveerida jahimehi jahtima metssigu aladelt, kus see ohustab niite, käpaliste, kuklaste ja metsise populatsiooni. Tagada metssea liikumisega seotud info liikumine.	Sigade arvukus on optimaalne. Niitude kahjustused on vähenenud, käpaliste, kuklaste ja metsise populatsioonid säilivad elujõulistena ning arvukuse kasvu ei takist metssigade kõrge arvukus.	Liigi, loodushoiu	6.5.2; 6.5.3; 7.4.4; 7.5.4; 7.9.9
	Edasised läbirääkimised	Läbirääkimised, arutelud	Jõuda konsensuseni jahipiirangute vajalikkusest või mitte vajalikkusest võõndite kaupa.	Jahiküsimustes olemas üksmeel, vajadusel muudatused vastavates õigusaktides.	Liigi	8.4
	Lisasöötmise kontrolli all hoidmine.	Infovahetus, läbirääkimised.	Suunata metssigade lisaõõtmispatside rajamist piirkondadesse, kus kõrgendatud sigade arvukus ei ohusta kaitseala kaitseväärtuseid.	Metssigade lisaõõtmispatsid on kooskõlastatud ja sigade kahjustuste arv on vähenenud.	Liigi	6.5.2; 6.5.3; 7.4.4; 7.5.4; 7.9.9
	Metsnugise arvukuse reguleerimine	Infovahetus, läbirääkimised.	Motiveerida jahimehi püüdma metsnugiseid kanakulli ja must-toonekure pesapaikade lähistel (kus see kaitse-eeskirjaga lubatud on).	Must-toonekure ja kanakulli pesitsemine on edukas ning kanakulli arvukus piirkonnas suureneb.	Liigi	7.9.4; 7.9.1
	Ulukite arvukuse reguleerimine	Infovahetus, läbirääkimised.	Motiveerida jahimehi võõrliikide (mink, kährik) jt arvukust reguleerima.	Kalakotka toidubaas suureneb ning nende pesitsemine on edukas, kanakulli arvukus tõuseb, metsiste arvukus kasvab.	Liigi	7.9.1; 7.9.7; 7.9.9
	Madalama intensiivsusega ilvese küttimine väljaspool kaitseala.	Infovahetus, läbirääkimised.	Motiveerida jahimehi piirama ilvese küttimist väljaspool kaitseala.	Ilvese arvukus tõuseb. Optimaalse arvukuse määravad KKTede vastava valdkonna spetsialistid.	Liigi	7.10.3

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
MTÜd	Käsitöötubade ja koolituste korraldamine,	Teemade valik, korraldustööd	Muuta koolitustegevus aktiivsemaks ja kogukonna poolt aktsepteerituks, tagada ürituste hea kvaliteet ja ideede levik. Koostöös korraldatakse käsitöötubasid, koolitusi, simmanit ning Karula käsitöö ja traditsiooniliste oskuste tiitlivõistlusi (õlu, sõir, leib, suitsuliha, moos jne).	Oskused on säilinud ja levik laieneb.	Kultuuripärand	8.4.2
	Meenekonkursi korraldamine.	Koostöös korraldatakse konkurss	Valmistatakse ette vastav projekt, töötatakse välja konkursi tingimused, pannakse välja auhinnafond, tellitakse disainikonsultatsioonid valiku tegemiseks ja meenete lõppdisaini väljatöötamiseks. Karulas toodetavad ja müüdavad meened on heatasemelised, hästi teostatud ja põhinevad Karula käsitöötraditsioonidel.	Leitud on Karulale sobivate meenete ideekavandid.	Kultuuripärand	8.4.2
	Meenekonkursi tulemuste juurutamine	Meenekonkursi tulemusel väljatöötatud mudelitele leitakse teostajad kohalike MTÜde kaasabil.	Leida meenekonkursiga väljatöötatud meenetele teostaja.	Meenekonkursi tulemustele on leitud teostajad.	Kultuuripärand	8.4.2
	Arutelude korraldamine teemadel: kohalike, suvitajate ja sissekolinute suhted, hoiakud ja ootused.	Koosviibimised, kärejad.	Liita hilisemad sisseärnanud ja suvitajad kogukonnaga.	Sissekolinud ja suvitajad toetavad kohalikku elulaadi ja kultuuripärandit.	Kultuuripärand	8.7; 8.5; 8.4.1

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
KOV	Meenekonkursi korraldamine.	Koostöös korraldatakse konkurss	Valmistatakse ette vastav projekt, töötatakse välja konkursi tingimused, pannakse välja auhinnafond, tellitakse disainikonsultatsioonid valiku tegemiseks ja meenete lõppdisaini välja-töötamiseks. Karulas toodetavad ja müüdavad meened on heatasemelised, hästi teostatud ja põhinevad Karula käsitöötraditsioonidel.	Leitud on Karulale sobivate meenete ideekavandid.	Kultuuripärand	8.4.2
	Osalemine planeeringute ja arengukavade koostamisel.	Vastastikune osalemine planeeringute ja arengukavade koostamise aruteludel, ettepanekute tegemine, elanikonna informeerimine.	Tagada piirkonna tasakaalustatud areng, püsielanikonna ja traditsioonilise elulaadi säilimine.	Planeeringud arvestavad püsielanikonna huve ja soodustavad traditsioonilise elulaadi säilimist.	Kultuuripärand	8.4.1; 8.7
	Kohanimede täpsustamine	Ettepanekute tegemine	Ametlikus kasutuses on kohalikus murdes kohanimed ning need on viitadel ja siltidel kirjas.	Kohalik inimene väärtustab oma keelt ja peab ilusaks omakeelseid kohanimesid.	Kultuuripärand	8.3, 8.5
	Rebäsemõisa rehes asuva väetisehunniku likvideerimisele kaasa aitamine.	Teha vallale ettepanek Rebäsemõisa rehe all asuva väetisehunniku likvideerimiseks koostöös omanikuga, vajadusel aidata vallal selle jaoks projekt kirjutada.	Reostusallikas on likvideeritud.	Reostusohklik väetisehunnik Rebäsemõisa rehe alt on likvideeritud.	Maa- ja planeering	6.4; 6.1.1; 6.1.2
	Piirangutest ja võimalustest teavitamine	infovahetus	Kaitse-eeskirjast ja -korralduskavast tulenevatest tingimustest teavitamine	Vald on teadlik kaitseala eeskirja ja kaitsekorralduskavaga sätestatud piirangutest.	Maa- ja planeering jt	Kõik väärtused
	Teehooldamispõhimõtetest teavitamine, väärtuste teadvustamine.	Isiklik suhtlemine	Teehooldajad saavad teadlikuks väärtustest ja arvestavad nendega oma tegevuse käigus.	Teehooldusel arvestatakse kaitsealuste liikidega ning võtmeheinade (haruline ja kummeli võtmehein) ja roomava akakapsa populatsioonid säilivad elujõulistena.	Liigi	7.4.1; 7.4.5
	Kohaliku infrastruktuuri arendamise osas ettepanekute tegemine	Ettepanekute tegemine	Taastada Sora-Veetka teel truubikoht. Kehtestada kiirusepiirang 30 km/h lõigul Peetsi - Pirruusaare - Järvesaare ning Mäekonnu talu õuealal. Paigaldada asula märgid Haabsaare asulasse. Tagamaks püsimisvõimekust ja olulisi kohalikke ühendusteid ning säilitamiseks endisaegset teedevõrku rekonstrueerida Karsi - Ahero - Kolski tee, Ahero - Mäekonnu tee (sh ligipääs Peräkonnu talule), Jõepera - Härma tee, Taitse - Rebäse - Suislepa tee, ligipääsud Soe,	Teedevõrk ja teede korrasoleku aste vastavad püsielanike vajadustele.	Maa- ja planeering	8.1, 8.7

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
RMK	Metsapõlengud	Infovahetus.	Koostöös tehakse tulevalvet, minimeeritakse puhkemetsade ja piiranguvööndi metsade metsapõlengud. Sihtkaitsevööndi ja väärtuslikes Natura elupaikades süttinud metsapõlengute kustutamisel tehakse koostööd LKK töötajatega ning loodusmetsa ekspertidega, et leida leida kustutustöödeks optimaalne lahendus ja ulatus (kuna niikaua kui on olemas olnud metsad, on olemas olnud metsatulekahjud, siis on mitmed liigid, kes sõltuvad põlenud jämedast puidust, seega teatud piirides on metsapõlengud nendes metsades head ja pole mõistlik väga jõulisi kustutustöid läbi viia).	Metsapõlengutest sõltuvatel liikidel on piisavalt elupaiku, et säilivad nende elujõulised populatsioonid. RMK inimesed on teadlikud selliste liikide olemasolust ning nende jaoks elupaikade olemasolu vajadusest. Metsaväärtused pole oluliselt metsapõlengutest kahjustatud.	Loodusvaht	5.2; 6.6.1.1; 6.6.1.2.1; 6.6.1.2.2; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.5
	Metsapõlengutes kahjustatud metsa kasvama jätmine.	Infovahetus.	Puhkemetsade alal tulest kahjustatud ning kuivanud puud koristatakse.	Säilib metsade puhkeväärtus.	Metsa	6.6.3.1; 6.6.1.1; 6.6.1.2.1; 6.6.1.2.2
	Metsade looduslikkuse taastamise osas koostöö tegemine.	Infovahetus, tööde koostöös läbi viimine.	Inventuurida ja uuringute käigus selgunud kohtades, kus looduslikkuse taastamise tööd on vajalikud, metsade looduslikkuse suurendamise tööde koostöös läbiviimine.	Looduslähedastesse metsamassiividesse jäävates looduskaugetes metsatükkides (noored metsakultuurid) on loodud tingimused loodusmetsa elementide kiiremale tekkimisele.	Metsa	6.6.1.2.1; 7.9.9; 7.9.2; 7.9.6; 7.9.1
	RMK valduses olevate põllumaade talunikele kasutada andmine.	Ettepaneku tegemine, läbirääkimine, parandused määrustes.	Rohumaad, mille hooldamisest on huvitatud kohalikud elanikud, saavad kohalike elanike kasutusse.	Põllumaad saavad kohalikele elanikele kasutusse vastavalt kaitse-eesmärgile.	Loodushoiu	6.5.2; 6.5.3
	Puhkemajandusalane koostöö Ubajärve ja Pehmejärve puhkekohtade ja üldise turismi-majanduse korraldamise osas.	Infovahetus, ettepanekute tegemine, läbirääkimine.	Anda RMK valduses olevad turismiobjektid (Ubajärve ja Pehmejärve laagripaik) üle LKK bilanssi.	LKK hooldatavad objektid on LKK bilansis.	Külastuskorraldus	9.

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
Turismitalud	Meenekonkursi korraldamine.	Koostöös korraldatakse konkurss, valmistatakse ette vastav projekt, töötatakse välja konkursi tingimused, pannakse välja auhinnafond, tellitakse disainikonsultatsioonid valiku tegemiseks ja meenete lõppdisaini väljatöötamiseks.	Karulas toodetavad ja müüdadavad meened on heatasemelised, hästi toestatud ja põhinevad Karula käsitöötraditsioonidel.	Leitud on Karulale sobivate meenete ideekavandid.	Kultuuripärand	8.4.2
	Tarupedajate valmistamine Värtemäe talus.	Nõustamine LKK poolt ja puud ja valmistamine ettevõtja poolt.	Taaselustada ja eksponeerida Karula traditsioonilist majandusharu – metsmesindust.	valminud ja asustatud on kaks tarupettäid.	Kultuuripärand	8.4.1
	Laagripaikade loomine	Ettepanekute tegemine.	Turismiettevõtjad loovad oma maale LKK kooskõlastatud kohtadesse tasuta laagripaiku, mida nad ise korras hoiavad.	Vajadus privaatsete laagripaikade osas on rahuldatud ning külastajaid ei tee omavoliisi lõkkeid mitte ettenähtud kohtadesse.	Külastuskorraldus	6.1.2
	Oluliste vaadete lahti hoidmine	Koos tegemine, abistamine.	Turismiettevõtjatele ja maastikuliselt olulised vaated on avatud.	Olulised vaated on avatud.	Loodushoiu	6.1.2
	Koostöö traditsioonilise elulaadi kasutamisel turismitoodete arendamiseks.	Info vahetamine, koolitustel osalemine, nõupidamiste ja arutelude korraldamine.	Traditsioonilise elulaadi säilitamine ja moonutuste vältimine.	Karula turismitooted põhinevad traditsioonilisel elulaadil ja tutvustavad seda.	Kultuuripärand	8.4.1
Viljandi kultuuriakadeemia, Eesti Rahva Muuseum	Kaasamine käsitööoskuste süvendamiseks.	Tudengite kaasamine käsitööpäevade korraldamisele, ehituskoolitusele ja uuringute välitöödele. Vastastikune kogemuste vahetamine, info edastamine.	Võimaldada käsitööerialade hariduse head kvaliteeti sh ka Lõuna-Eestile omaste oskuste tundmist. Tagada Karula käsitööoskuste tundmine ja väärtustamine ühishuvide kaudu.	Kontaktid on püsivad. Üliõpilastel on sobiv praktikabaas. Karula käsitööpärand on hästi uuritud ja kirjeldatud.	Kultuuripärand	8.4.2
Võru Instituut	Võru keele propageerimine ja oskuste levitamine.	Võrukeelsete trükiste levitamine ja müük, võrukeelsed trükised rahvuspargi peredele jõuluringiks, võrukeelsed instituudi tööd tutvustavad artiklid Tarupettäis, Karula	Võru keele väärtustamine piirkonna elanike seas.	Võru keele oskused ja kasutatavus kasvab.	Kultuuripärand	8.5

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
		keelepäeva korraldamine, Kaika suveülikool Ähijärvel või Kaikal.				
Muinsus-kaitse	Muinsuskaitse registri andmete täiendamine ja täpsustamine.	Ettepanekute tegemine andmete korrigeerimiseks ja puuduvate muististe kandmiseks registrisse.	Riiklikke andmete täpsustamine.	Muinsuskaitseregister ja vastav kaardikiht on täpsed.	Kultuuripärand	8.6
TÜ ja teised kõrgkoolid ning teadusasutused	Koostöö ülikoolide ja teadusasutustega	Praktikumid korraldamine, ekspertiiside tellimine, nõu küsimine, teadustööks võimaluste loomine jne.	Sõlmida isiklike sidemeid erinevate erialade spetsialistidega.	LKKs on igapäevaselt kasutusel parim võimalik info.	Seire ja teadustöö	Kõik väärtused
	Eesti Kunstiakadeemia praktikumid	Ettepanekute tegemine	Karulas toimub EKA praktikum, mille käigus praktikandid teevad väärtuslike ehitiste detailseid jooniseid.	Väärtuslike hoonete kohta olemas detailsed joonised, mis annavad võimaluse samu elemente kasutada ka uute hoonete ehitamisel.	Kultuuripärand	8.1; 8.2.1; 8.2.2
	Rebäsemõisa, Apja ja Alakonnu arheoloogiline inspeksioon.	Ettepaneku tegemine ja vajadusel koostöös projekti kirjutamine inspeksiooni korraldamiseks.	Saada andmeid Karula asustuse kujunemise täpsustamiseks.	Selgitatud on võimalikud asustuskolded.	Kultuuripärand	8.5; 8.1
Kohalikud ja Karula st pärit noored	Aktiivne kaasamine üritustesse ja koolitustesse.	Info levitamine ja isiklikud kontaktid.	Siduda Karulas elavad ja Karulast pärit noored kodukohaga ja motiveerida neid Karulas kodu rajama.	Karula püsielanikkond ei kahane, väärtustab Karula kultuuripärandit ja elulaadi.	Kultuuripärand	8.4.1; 8.5; 8.7
Suvitajad	Selgitada huvi info vastu ja tagada infolehe ilmumise, koolituste toimumise info ja uudiste edastamine, vajadusel moodustada meililist.	Info edastamine, küsitlused, isiklikud kontaktid.	Suviatajate kaasamine kohalikku ellu.	Suvitajad sulanduvad kohalikku kogukonda ja kannavad samu väärtusi.	Kultuuripärand	8.7
Metsa-kaitse- ja uuenduskeskus	Kaitsala spetsiifilise jahimaade korralduskava koostamine.	Ettepaneku tegemine koostöös kava koostamiseks, kaasates liigispetsialiste.	Oleks olemas jahimaadekorralduskava, millest abi laskelimiitide määramisel ulukite arvu ohjamiseks.	Metsise arvukus kasvab.	Liigi	7.9.9

Partner	Tegevus	Koostöövorm	Koostöö eesmärk	Tulemus	Vastutav spetsialist	Väärtus
Maa-amet	Maade riigile jätmise ettepaneku vormistamine	Ettepaneku vormistamine	Alad, mis on veel tagastamata või erastamata, kuid on looduskaitsealised olulised (range kaitsereežiim, väärtuslikud kooslused või maastikud), jäetakse riigile.	Maastikud ja olulised niidud on hooldatud. Range režiimiga alad on riigi omanduses: Võidu (reservaadi osa), Lepiku, Andsi-Mähkli, Tsilimiku-Mikumäe vaheline ala, Koolimadsa (skv osas), Haanja (skv osas) jne talu maad.	Maa- ja planeering	6.6.1.1; 6.6.1.2.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 5.3
Eesti Energia	Talukohtade juurde elektriliinide rajamine	Ettepaneku tegemine, läbirääkimine.	Leida elanikele taskukohaseid võimalusi elektri toomiseks talukohtade juurde, mis võiksid olla asustatud püsielanike poolt ja mis hetkel on ilma elektrivarustusest.	Talukohad on varustatud elektriga.	Maa- ja planeering	8.1; 8.7
	Ettepanekute tegemine elektrivõrkude korrastamiseks	Ettepanekute tegemine, läbirääkimine	Maha võtta Rebäsemõisa - Kaika kasutusest väljas oleva kõrgepingeliini postid (juhul kui seda liini ei taastata), võimaluse korral paigaldada maa-alused kaablid, uued liinid paigaldada piki teid, vältida metsi läbivaid liine (eriti kuppelmaastiku piirkonnas), vahetada Ähijärve ja Rebäsemõisa vanad ja maastikku rikkuvad alajaamad uute ja väikeste vastu ning hooldada teisi vanu alajaamasid.	Kõigis talud, kus soovitakse aastaringsest elada, on ühendatud elektrivõrku ning varustatud kvaliteetse teenusega.	Maa- ja planeering	8.7
Valla ja Maakonnalehed	Aktuaalse info kajastamine	Infovahetus	Valla ja maakonnalehtedes saavad kajastatud laiemat kõlapinda nõudvad teemaderingid.	Laiem avalikus on jooksvalt tekkinud probleemidest teavitatud.	Kõik spetsialistid oma valdkonnas	Kõik väärtused
Kagu Teedevalitsus	Kohaliku infrastruktuuri arendamise osas ettepanekute tegemine	Ettepanekute tegemine, läbirääkimine	Riigimaanteed, mis mööduvad lähedalt taludest saavad tolmuva kätte (Ähijärve külas Karsi ja Värtemäe talu ning lõik Sarik-Siimani talust kuni Ähijärve külastuskeskuse teeotsani; Kaika küla, Jõepera külas Tatriku talust mööduv tee-lõik, Rebäsemõisa külas Vallimäe talust mööduv teelõik ning teelõik Moonamäe talust kuni Kuningasillani). Kõva kätte alla saaks teelõik Antslast kuni Haabsaareni. Karsi kurvi paigaldatakse ohtliku kurvi märk. Tagada rahvusparki jäävate teede hooldus, eriti suveperioodil.	Suvine suur liikluskooormus häirib kohalikke elanikke vähem, paraneb kohalike elanike ühendus keskusega (Antsla).	Kultuuripärand	8.7

15.3 Koosluste ja maastike hooldus

Niitude ja maastike säilimine eeldab pidevat regulaarset niitmist, karjatamist ja võsalõikust. Et hooldus oleks võimalik peavad korras olema infrastruktuurid (teed, sillad ja kraavid).

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikas ³
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Niitude taastamine ja hooldus	Natura A ja B väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 150 hektaril.	Väärtuslikud kooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust. Väike-konnakotka alad on hooldatud (Tornimäe ümbrus). Tagatakse esindusosalade säilitamine - Ähijärve puisniidult, Saera, Apja ja Ubajärve niitudelt ning liigniiskete niitude inventuuri põhjal välja selgitatud esindusosaladelt niidetakse hein, hein koristatakse ning vajadusel hooldatakse Ähijärve puisniidu puu- ja põõsarinnet. Hoolimata konkreetse kasutushuvi puudumisest on olulised niidud hooldatud.	1	100	104	108	112	116	118	120	122	124	126	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.5	R
	Natura C väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 300 hektaril.	Niidukooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust.	2		31		34		*	*	*	*	*	6.5.1 kunii; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.6	R
	Leitakse tehnilised lahendused, kuidas metssea kahjustused tasandada minimaalse kahjuga niitudele.	On leitud maksimaalselt hea tehniline lahendus, kuidas metssea poolt rikutud niidud tasandada neid võimalikult vähe kahjustades.	2	30										6.5.2; 6.5.3	R
	Metsseapoolt kahjustatud niitude taastamise kompenseerimine talupidajatele loodushoiutoetuste alt või muudel viisidel.	Hoolimata metssea kahjustustest on niidud kasutuses, konarused tasandatakse niidukooslust minimaalselt kahjustades. Niidud on kaitstud odavate, kuid ebasobiva pinnase tasandamise eest.	2	20	21	22	22	23	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.5.3	R
	Toetatakse kasutuseta alade kasutusse võtmiseks ettevalmistustööde tegemist. Tasandatakse mättad, lõigatakse võsa, vajadusel rajatakse juurdepääsuteed ning puhastatakse kraavid/eesvoolud (väike-konnakotka aladel püsti jätta üksikud puud ja tüükad).	Loodud võimalused niiduhoolduseks ka tehniliselt keerulistel aladel. Ka väga võsastunud ja mätastunud ning keerukate juurdepääsudega alad on kasutusse võetud.	2		52		56		*	*	*	*	*	5.3; 7.9.3	R
Maastike hooldus	Viiakse läbi uuring välja selgitamaks Mustjõe ning Ränna oja veerežiimi taastamisvõimalusi ning -vajadust.	Olemas uuringu aruanne, kust selgub, mida, mis ulatuses ja kus on vaja teha, et Mustjõe ning Ränna oja veetasemest sõltuvad lagedad alad oleks hooldatavad.	1	100										6.5.3; 6.5.4	P
	Vastavatl uuringule viiakse läbi veerežiimi taastamistööd.	Ränna oja ning Mustjõe luha niidud ning Mustjõe veetasemest sõltuvad lagedad alad on sobiva veerežiimiga.	1		1040									6.5.3; 6.5.4	P
	Koobassarõ lageda rahvusparki jääva osa (Tormi talu ümbrus, Vana metskonna tagune) tasandamine 0,6 ha.	Ala on võimalik hakata hooldama	3	100										8.1; 7.9.5	R
	Metsavahikohtade hooldus. Niiduservade puhastamine võsast ja iga-aastane purustajaga niitmine Silla, Lauksilla, Piiri ja Kivi metsavahikohtades 19 ha.	Metsavahi kohad on iga-aastaselt hooldatud ja korras.	2		42		45		*	*	*	*	*	8.1	R

³ Rahastusallikas: R (riigieelarve), P (rahastatakse Eesti või Euroopa Liidu erinevatest programmidest – KIK, LIFE, ERDF jne).

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prio- ori- tee- t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Alli- ka s
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Niitude taastamine ja hooldus	Natura A ja B väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 150 hektaril.	Väärtuslikud kooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust. Väike-konnakotka alad on hooldatud (Tornimäe ümbrus). Tagatakse esindusalade säilitamine - Ähijärve puisniidult, Saera, Apja ja Ubajärve niitudelt ning liigniiskete niitude inventuuri põhjal välja selgitatud esindusaladelt niidetakse hein, hein koristatakse ning vajadusel hooldatakse Ähijärve puisniidu puu- ja põõsarinnet. Hoolimata konkreetse kasutushuvi puudumisest on olulised niidud hooldatud.	1	100	104	108	112	116	*	*	*	*	*	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.5	R
	Natura C väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 300 hektaril.	Niidukooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust.	2		31		34		*		*		*	6.5.1 kunii; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.6	R
	Leitakse tehnilised lahendused, kuidas metssea kahjustused tasandada minimaalse kahjuga niitudele.	On leitud maksimaalselt hea tehniline lahendus, kuidas metssea poolt rikutud niidud tasandada neid võimalikult vähe kahjustades.	2	30										6.5.2; 6.5.3	R
	Metsseapoolt kahjustatud niitude taastamise kompenseerimine talupidajatele loodushoiutoetuste alt või muudel viisidel.	Hoolimata metssea kahjustustest on niidud kasutuses, konarused tasandatakse niidukooslust minimaalselt kahjustades. Niidud on kaitstud odavate, kuid ebasobiva pinnase tasandamise eest.	2	20	21	22	22	23	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.5.3	R
	Toetatakse kasutusea alade kasutusse võtmiseks ettevalmistustööde tegemist. Tasandatakse mättad, lõigatakse võsa, vajadusel rajatakse juurdepääsuteed ning puhastatakse kraavid/eesvoolud (väike-konnakotka aladel püsti jätta üksikud puud ja tüükad).	Loodud võimalused niiduhoolduseks ka tehniliselt keerulistel aladel. Ka väga võsastunud ja mätastunud ning keerukate juurdepääsudega alad on kasutusse võetud.	2		52		56		*		*		*	5.3; 7.9.3	R
	Viiakse läbi uuring välja selgitamaks Mustjõe ning Ränna oja veerežiimi taastamisvõimalusi ning -vajadust.	Olemas uuringu aruanne, kust selgub, mida, mis ulatuses ja kus on vaja teha, et Mustjõest ning Ränna oja veetasemest sõltuvad lagedad alad oleks hooldatavad.	1	100										6.5.3; 6.5.4	P
	Vastavatl uuringule viiakse läbi veerežiimi taastamistööd.	Ränna oja ning Mustjõe luha niidud ning Mustjõe veetasemest sõltuvad lagedad alad on sobiva veerežiimiga.	1		1040									6.5.3; 6.5.4	P
Kraavide ja kraavikallaste puhastamine	Pärandkultuurmaastike kraavid puhastakse kopratammidest, setetest ja taimestikust (eelisjärjekorras puhastatakse väärtuslikele niitude säilimiseks ja väikese-konnakotka toitumisaladele jäävaid kraave).	Niitudel ja põldudel asuvad kraavid on puhastatud, veerežiim on stabiilne. Tagatud on kraavide piisav funktsioneerimine ning olemas võimalused maastikuhoolduse ja niiduhoolduseks. Väike-konnakotaste toitumisalade kvaliteet ei lange.	2							*				5.3; 6.5.3; 6.5.4; 7.9.3	P
	Pärandkultuurmaastike kraavikaldad puhastatakse võsast.	Niitudel ja põldudel asuvad kraavid on hooldatud ja kibrastel ei ole seal elupaika.	2				90			*		*		5.3; 6.5.3; 6.5.4	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Niitude taastamine ja hooldus	Natura A ja B väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 150 hektaril.	Väärtuslikud kooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust. Väike-konnakotka alad on hooldatud (Tornimäe ümbrus). Tagatakse esinduslade säilitamine - Ähijärve puisniidult, Saera, Apja ja Ubajärve niitudelt ning liigniiskete niitude inventuuri põhjal välja selgitatud esindusladelt niidetakse hein, hein koristatakse ning vajadusel hooldatakse Ähijärve puisniidu puu- ja põõsarinnet. Hoolimata konkreetse kasutushuvi puudumisest on olulised niidud hooldatud.	1	100	104	108	112	116	118	120	122	124	126	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.5	R
	Natura C väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 300 hektaril.	Niidukooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust.	2		31		34		*	*	*	*	*	6.5.1 kunii; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.6	R
	Leitakse tehnilised lahendused, kuidas metssea kahjustused tasandada minimaalse kahjuga niitudele.	On leitud maksimaalselt hea tehniline lahendus, kuidas metssea poolt rikutud niidud tasandada neid võimalikult vähe kahjustades.	2	30										6.5.2; 6.5.3	R
	Metsseapoolt kahjustatud niitude taastamise kompenseerimine talupidajatele loodushoiutoetuste alt või muudel viisidel.	Hoolimata metssea kahjustustest on niidud kasutuses, konarused tasandatakse niidukooslust minimaalselt kahjustades. Niidud on kaitstud odavate, kuid ebasobiva pinnase tasandamise eest.	2	20	21	22	22	23	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.5.3	R
	Toetatakse kasutuseta alade kasutusse võtmiseks ettevalmistustööde tegemist. Tasandatakse mättad, lõigatakse võsa, vajadusel rajatakse juurdepääsuteed ning puhastatakse kraavid/eesvoolud (väike-konnakotka aladel püsti jätta üksikud puud ja tüükad).	Loodud võimalused niiduhoiduseks ka tehniliselt keerulistel aladel. Ka väga võsastunud ja mätastunud ning keerukate juurdepääsudega alad on kasutusse võetud.	2		52		56		*	*	*	*	*	5.3; 7.9.3	R
	Viiakse läbi uuring välja selgitamaks Mustjõe ning Ränna oja veerežiimi taastamisvõimalusi ning -vajadust.	Olemas uuringu aruanne, kust selgub, mida, mis ulatuses ja kus on vaja teha, et Mustjõest ning Ränna oja veetasemest sõltuvad lagedad alad oleks hooldatavad.	1	100										6.5.3; 6.5.4	P
Infrastruktuuride rajamine ja hooldus	Vastavatl uuringule viiakse läbi veerežiimi taastamistööd.	Ränna oja ning Mustjõe luha niidud ning Mustjõe veetasemest sõltuvad lagedad alad on sobiva veerežiimiga.	1		1040									6.5.3; 6.5.4	P
	Toetatakse niitude hooldamiseks vajalike truupide, sildade ja teede rajamist (~20 truupi ja 5 silda).	Raskesti ligipääsetavad ja ligipääsmatuid niite ei eksisteeri. Ligipääsude rajamise läbi on tagatud niitude stabiilne hooldus ja veerežiim.	2			108				*				6.5.3	P

[illegible]

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikas
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Niitude taastamine ja hooldus	Natura A ja B väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 150 hektaril.	Väärtuslikud kooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust. Väike-konnakotka alad on hooldatud (Tornimäe ümbrus). Tagatakse esindusalade säilitamine - Ähijärve puisniidult, Saera, Apja ja Ubajärve niitudelt ning liigniiskete niitude inventuuri põhjal välja selgitatud esindusaladelt niidetakse hein, hein koristatakse ning vajadusel hooldatakse Ähijärve puisniidu puu- ja põõsarinnet. Hoolimata konkreetse kasutushuvi puudumisest on olulised niidud hooldatud.	1	100	104	108	112	116	118	120	122	124	126	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.5	R
	Natura C väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 300 hektaril.	Niidukooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust.	2		31		34		*	*	*	*	*	6.5.1 kunii; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.6	R
	Leitakse tehnilised lahendused, kuidas metssea kahjustused tasandada minimaalse kahjuga niitudele.	On leitud maksimaalselt hea tehniline lahendus, kuidas metssea poolt rikutud niidud tasandada neid võimalikult vähe kahjustades.	2	30										6.5.2; 6.5.3	R
	Metsseapoolt kahjustatud niitude taastamise kompenseerimine talupidajatele loodushoiutoetuste alt või muudel viisidel.	Hoolimata metssea kahjustustest on niidud kasutuses, konarused tasandatakse niidukooslust minimaalselt kahjustades. Niidud on kaitstud odavate, kuid ebasobiva pinnase tasandamise eest.	2	20	21	22	22	23	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.5.3	R
	Toetatakse kasutuseta alade kasutusse võtmiseks ettevalmistustööde tegemist. Tasandatakse mättad, lõigatakse võsa, vajadusel rajatakse juurdepääsuteed ning puhastatakse kraavid/eesvoolud (väike-konnakotka aladel püsti jätta üksikud puud ja tüükad).	Loodud võimalused niiduhoiduseks ka tehniliselt keerulistel aladel. Ka väga võsastunud ja mätastunud ning keerukate juurdepääsudega alad on kasutusse võetud.	2		52		56		*	*	*	*	*	5.3; 7.9.3	R
	Viiakse läbi uuring välja selgitamiseks Mustjõe ning Ränna oja veerežiimi taastamisvõimalusi ning -vajadust.	Olemas uuringu aruanne, kust selgub, mida, mis ulatuses ja kus on vaja teha, et Mustjõest ning Ränna oja veetasemest sõltuvad lagedad alad oleks hooldatavad.	1	100										6.5.3; 6.5.4	P
Metsade looduslikkuse taastamine	Vastavatl uuringule viiakse läbi veerežiimi taastamistööd.	Ränna oja ning Mustjõe luha niidud ning Mustjõe veetasemest sõltuvad lagedad alad on sobiva veerežiimiga.	1		1040									6.5.3; 6.5.4	P
	Vastavalt eelnevalt teostatud uuringutele ja inventuuridele viiakse vajalikes kohtades läbi tööd metsade looduslikkuse taastamise kiirendamiseks.	Olulistes kohtades on vajalikud tööd tehtud. Metsa ja liikide seisund paraneb.	2				84							6.6.1.2.1; 7.9.9; 7.9.2; 7.9.6; 7.9.1	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Niitude taastamine ja hooldus	Natura A ja B väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 150 hektaril.	Väärtuslikud kooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust. Väike-konnakotka alad on hooldatud (Tornimäe ümbrus). Tagatakse esindusalade säilitamine - Ähijärve puisniidult, Saera, Apja ja Ubajärve niitudelt ning liigniiskete niitude inventuuri põhjal välja selgitatud esindusaladelt niidetakse hein, hein koristatakse ning vajadusel hooldatakse Ähijärve puisniidu puu- ja põõsarinnet. Hoolimata konkreetse kasutushuvi puudumisest on olulised niidud hooldatud.	1	100	104	108	112	116	118	120	122	124	126	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.5	R
	Natura C väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 300 hektaril.	Niidukooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust.	2		31		34		*	*	*	*	*	6.5.1 kunii; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.6	R
	Leitakse tehnilised lahendused, kuidas metssea kahjustused tasandada minimaalse kahjuga niitudele.	On leitud maksimaalselt hea tehniline lahendus, kuidas metssea poolt rikutud niidud tasandada neid võimalikult vähe kahjustades.	2	30										6.5.2; 6.5.3	R
	Metsseapoolt kahjustatud niitude taastamise kompenseerimine talupidajatele loodushoiutoetuste alt või muudel viisidel.	Hoolimata metssea kahjustustest on niidud kasutuses, konarused tasandatakse niidukooslust minimaalselt kahjustades. Niidud on kaitstud odavate, kuid ebasobiva pinnase tasandamise eest.	2	20	21	22	22	23	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.5.3	R
	Toetatakse kasutuseta alade kasutusse võtmiseks ettevalmistustööde tegemist. Tasandatakse mättad, lõigatakse võsa, vajadusel rajatakse juurdepääsuteed ning puhastatakse kraavid/eesvoolud (väike-konnakotka aladel püsti jätta üksikud puud ja tüükad).	Loodud võimalused niiduhoiduseks ka tehniliselt keerulistel aladel. Ka väga võsastunud ja mätastunud ning keerukate juurdepääsudega alad on kasutusse võetud.	2		52		56		*	*	*	*	*	5.3; 7.9.3	R
	Viiakse läbi uuring välja selgitamaks Mustjõe ning Ränna oja veerežiimi taastamisvõimalusi ning -vajadust.	Olemas uuringu aruanne, kust selgub, mida, mis ulatuses ja kus on vaja teha, et Mustjõest ning Ränna oja veetasemest sõltuvad lagedad alad oleks hooldatavad.	1	100										6.5.3; 6.5.4	P
Muduri ja Pehmejärve kanalite ja regulaatori korrastustööd	Vastavatl uuringule viiakse läbi veerežiimi taastamistööd.	Ränna oja ning Mustjõe luha niidud ning Mustjõe veetasemest sõltuvad lagedad alad on sobiva veerežiimiga.	1		1040									6.5.3; 6.5.4	P
	Viiakse läbi ekspertiisiga ette nähtud tööd.	Ähijärve veetase ei kõigu.	2							*				6.1.2	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Niitude taastamine ja hooldus	Natura A ja B väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 150 hektaril.	Väärtuslikud kooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust. Väike-konnakotka alad on hooldatud (Tornimäe ümbrus). Tagatakse esindusalade säilitamine - Ähijärve puisniidult, Saera, Apja ja Ubajärve niitudelt ning liigniiskete niitude inventuuri põhjal välja selgitatud esindusaladelt niidetakse hein, hein koristatakse ning vajadusel hooldatakse Ähijärve puisniidu puu- ja põõsarinnet. Hoolimata konkreetse kasutushuvi puudumisest on olulised niidud hooldatud.	1	100	104	108	112	116	118	120	122	124	126	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.5	R
	Natura C väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 300 hektaril.	Niidukooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust.	2		31		34		*	*	*	*	*	6.5.1 kunii; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.6	R
	Leitakse tehnilised lahendused, kuidas metssea kahjustused tasandada minimaalse kahjuga niitudele.	On leitud maksimaalselt hea tehniline lahendus, kuidas metssea poolt rikutud niidud tasandada neid võimalikult vähe kahjustades.	2	30										6.5.2; 6.5.3	R
	Metsseapoolt kahjustatud niitude taastamise kompenseerimine talupidajatele loodushoiutoetuste alt või muudel viisidel.	Hoolimata metssea kahjustustest on niidud kasutuses, konarused tasandatakse niidukooslust minimaalselt kahjustades. Niidud on kaitstud odavate, kuid ebasobiva pinnase tasandamise eest.	2	20	21	22	22	23	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.5.3	R
	Toetatakse kasutuseta alade kasutusse võtmiseks ettevalmistustööde tegemist. Tasandatakse mättad, lõigatakse võsa, vajadusel rajatakse juurdepääsuteed ning puhastatakse kraavid/eesvoolud (väike-konnakotka aladel püsti jätta üksikud puud ja tüükad).	Loodud võimalused niiduhoiduseks ka tehniliselt keerulistel aladel. Ka väga võsastunud ja mätastunud ning keerukate juurdepääsudega alad on kasutusse võetud.	2		52		56		*	*	*	*	*	5.3; 7.9.3	R
	Viiakse läbi uuring välja selgitamaks Mustjõe ning Ränna oja veerežiimi taastamisvõimalusi ning -vajadust.	Olemas uuringu aruanne, kust selgub, mida, mis ulatuses ja kus on vaja teha, et Mustjõest ning Ränna oja veetasemest sõltuvad lagedad alad oleks hooldatavad.	1	100										6.5.3; 6.5.4	P
Väikesoode taastamine	Vastavatl uuringule viiakse läbi veerežiimi taastamistööd.	Ränna oja ning Mustjõe luha niidud ning Mustjõe veetasemest sõltuvad lagedad alad on sobiva veerežiimiga.	1		1040									6.5.3; 6.5.4	P
	Ekspertiisile tuginedes viiakse läbi tööd soode taastamiseks kohtades, kus on turvast võetud (juhul kui ekspertiisi tulemustel leitakse, et seda on otsatarbekas teha) – Värtemäe maaüksusel ja Ähijärve ääres.	Osad turbavõtu kohad on taastatud soodeks.	3									*		6.4; 5.3; 5.1	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	P ri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Niitude taastamine ja hooldus	Natura A ja B väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 150 hektaril.	Väärtuslikud kooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust. Väike-konnakotka alad on hooldatud (Tornimäe ümbrus). Tagatakse esinduslade säilitamine - Ähijärve puisniidult, Saera, Apja ja Ubajärve niitudelt ning liigniiskete niitude inventuuri põhjal välja selgitatud esindusladelt niidetakse hein, hein koristatakse ning vajadusel hooldatakse Ähijärve puisniidu puu- ja põõsarinnet. Hoolimata konkreetse kasutushuvi puudumisest on olulised niidud hooldatud.	1	100	104	108	112	116	118	120	122	124	126	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.5	R
	Natura C väärtusega pool-looduslike koosluste hooldamiseks toetuste maksmine 300 hektaril.	Niidukooslused on hooldatud vähemalt üle aasta ning ei kaota oma väärtust.	2		31		34		*	*	*	*	*	6.5.1 kunii; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3; 7.9.6	R
	Leitakse tehnilised lahendused, kuidas metssea kahjustused tasandada minimaalse kahjuga niitudele.	On leitud maksimaalselt hea tehniline lahendus, kuidas metssea poolt rikitud niidud tasandada neid võimalikult vähe kahjustades.	2	30										6.5.2; 6.5.3	R
	Metsseapoolt kahjustatud niitude taastamise kompenseerimine talupidajatele loodushoiutoetuste alt või muudel viisidel.	Hoolimata metssea kahjustustest on niidud kasutuses, konarused tasandatakse niidukooslust minimaalselt kahjustades. Niidud on kaitstud odavate, kuid ebasobiva pinnase tasandamise eest.	2	20	21	22	22	23	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.5.3	R
	Toetatakse kasutuseta alade kasutusse võtmiseks ettevalmistustööde tegemist. Tasandatakse mättad, lõigatakse võsa, vajadusel rajatakse juurdepääsuteed ning puhastatakse kraavid/eesvoolud (väike-konnakotka aladel püsti jätta üksikud puud ja tüükad).	Loodud võimalused niiduhoiduseks ka tehniliselt keerulistel aladel. Ka väga võsastunud ja mätastunud ning keerukate juurdepääsudega alad on kasutusse võetud.	2		52		56		*	*	*	*	*	5.3; 7.9.3	R
	Viiakse läbi uuring välja selgitamaks Mustjõe ning Ränna oja veerežiimi taastamisvõimalusi ning -vajadust.	Olemas uuringu aruanne, kust selgub, mida, mis ulatuses ja kus on vaja teha, et Mustjõest ning Ränna oja veetasemest sõltuvad lagedad alad oleks hooldatavad.	1	100										6.5.3; 6.5.4	P
	Vastavatl uuringule viiakse läbi veerežiimi taastamistööd.	Ränna oja ning Mustjõe luha niidud ning Mustjõe veetasemest sõltuvad lagedad alad on sobiva veerežiimiga.	1		1040									6.5.3; 6.5.4	P
Summa aastas				380	1352	238	510	139						2618	

15.4 Objektide korrastamine

Inimene on rajanud hulga tehisobjekte, mis rikuvad traditsioonilist maastikku. Pärandkultuurmaastike säilitamiseks tuleb osa tehisobjekte korrastada või likvideerida. Kõik antud peatükis käsitletud tegevused eeldavad koostööd maaomanikega ning nende nõusolekut.

[illegible]

15.5 Tehnika ja soetused

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	P ri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Põllu- ja metsatööriistade kasutusse andmine	Põllu- ja metsatöödeks vajalike hobuseriistade ostmine ja kasutusse andmine propageerimaks traditsioonilisi töövõtteid ning säästlikku metsamajandamist. Ostetakse kolm komplekti rakmeid, hobuniidumasin ja kolm palgiveokelku.	Hoburiistad on kasutusse antud ja kasutuses. Hobusega töötegemise oskused piirkonnas säilivad, mõned hobused on talutööde tegemiseks välja õpetatud.	2					81						8.4.1; 6.6.4	P
Väikemetsatehnika soetamine	Väikese manööverdamisvõimelise ja väikese pinnasekahjustusega metsatehnika soetamine ja kasutusee andmine.	Loodud tingimused metsa minimaalselt kahjustavaks metsaraieteks. Metsa raiutakse minimaalse kahjuga metskooslusele. Samas säilib traditsiooniline püsimetsamajandus.	2							*				8.4.1; 6.6.4	P
Traktotite soetamine	Kahe traktori ning haakeriistade soetamine ja kasutusse andmine maastike ja niitude hoolduseks	Kohalikul elanikkonnal on olemas põllutööriistad, millega hooldada nende kasutuses olevaid niite ja maastikke. Säilib traditsiooniline elulaad ning suureneb väiketalunike elujõulisus.	2							*				5.3; 8.41; 8.7	P
Purustusniiduk käpa otsas	Käpaotsas oleva purustusniiduki ostmine ja kasutusse andmine kraavikallaste ja metsaservade puhastamiseks.	Olemas on masinad kraavi- ja metsaservade hooldamiseks ning need on kasutusele antud.	2			130								5.3; 6.5.3; 6.5.4; 7.9.3	P
Summa aastas				0	0	130	0	81	211						

15.6 Liigikaitse

[illegible]

15.8 Teadustöö ja seire

Niihästi uue informatsiooni saamiseks ja olemasolevate teadmiste täiendamiseks kui kontrolli teostamiseks senise kaitsekorraldustegevuse üle tuleb teha pidevat teadustööd ja seiret. Ühtlasi on see uue kaitsekorralduskava koostamise eeldus. Mitmeid töid tehakse ja hulk andmeid kogutakse praktikumide ja riikliku seire käigus.

[illegible]

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikas
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Eksperts	Kuivendamise uuring	Vajadusel viiakse läbi kraavide puhastamise mõju uuring (kui osutub vajalikuks eelvoolude puhastamine). Uuritakse milliseid mõjusid omab vajalike eesvoolude puhastamine kaitsealustele metsadele, tehakse ettepanekud negatiivsete mõjude minimeerimiseks. Töötada välja põhimõtted niitudega seotud kraavide hoolduseks.	1		31				*			*		6.6.1.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4	R
	Muduri ja Pehmejärve kanalite ja regulaatori ekspertiis	Hinnatakse Pehmejärve ja Muduri kanalite ning regulaatori seisundit ning töötatakse välja tegevuskava tagamaks Ähijärve veetaseme stabiilsus (sh tagades kalade läbipääsu).	2						*					6.1.2	R
	Turbaukude ekspertiis	Selgitatakse välja, kas on otstarbekas vanu turbauke (nimekiri ära toodud üldosas) soodena taastada. Juhul kui leitakse, et see oleks otstarbekas, töötatakse välja tegevuskava, kuidas seda teha.	3								*			6.4; 5.3; 5.1	R
	Ekspertiis erinevate ajastute hoonete esindajate kohta.	Viiakse läbi ekspertiis, mille käigus selgitatakse välja millised hooned või hoonekompleksid on peale II maailmasõda esinenud ajaperioodide esinduslikumad esindajad Karula rahvusparkis ning kas need esinduslikumad hooned on piisavalt esinduslikud, et nad vääriksid säilitamist.	3				28							8.1; 8.2.1	R
	Mikilä järve veerežiimi ekspertiis	Selgitatakse välja Mikilä järve optimaalne veetase ning hinnatakse kuidas mõjuvad järve ökosüsteemile veerežiimimuutused	3							*				6.1.2	R
	Seened	Selgitatakse välja kährikseene ja lepa-kärbseseene täpsed kasvukohad ning tehakse kindlaks nende liikide olemasolu teadaolevates kasvukohtades. Töötatakse välja seire metoodika ja määratakse optimaalne seiresamm.	3							*				7.1	R
Võtmeheinade: haruline ja kummeli võtmehein inventuur	Samblad	Tehakse kindlaks läikiva kurdsirbiku olemasolu teadaolevates kasvukohtades. Töötatakse välja seire metoodika ning määratakse optimaalne seiresamm.	3								*			7.3	R
	Võtmeheinade: haruline ja kummeli võtmehein inventuur	Viiakse läbi võtmeheinadele soodsal aastal teadaolevates ja potentsiaalsetes kasvukohtades inventuur ning vajadusel koostatakse nimekiri vajalikest töödest võtmeheina kasvukohtades	2					6						7.4.1	R
	Käpaliste inventuur	Käpalistele soodsal aastal kontrollitakse üle varasemad II kategooria käpaliste teadaolevad ja potentsiaalsed kasvukohad ning hinnatakse nende seisundit, selgitatakse välja liigikaitseliste tööde vajadus. Töötatakse välja seire metoodika ning määratakse optimaalne seiresamm.	2				22							7.4.4	R
	Palu-karukella inventuur ja vajaminevate tööde	Palu-karukella kasvukohtades liigi seisundi hindamine ning kasvutingimuste parandamiseks vajalike tegevuste plaani koostamine (kas on probleemiks alusmetsa tihenemine ning pinnase tugev	2						*					7.4.3	R

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikas
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Eksperts	Kuivendamise uuring	Vajadusel viiakse läbi kraavide puhastamise mõju uuring (kui osutub vajalikuks eelvoolude puhastamine). Uuritakse milliseid mõjusid omab vajalike eesvoolude puhastamine kaitsealustele metsadele, tehakse ettepanekud negatiivsete mõjude minimeerimiseks. Töötada välja põhimõtted niitudega seotud kraavide hoolduseks.	1		31				*				*	6.6.1.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4	R
	Muduri ja Pehmejärve kanalite ja regulaatori ekspertiis	Hinnatakse Pehmejärve ja Muduri kanalite ning regulaatori seisundit ning töötatakse välja tegevuskava tagamaks Ähijärve veetaseme stabiilsus (sh tagades kalade läbipääsu).	2						*					6.1.2	R
	Turbaukude ekspertiis	Selgitatakse välja, kas on otstarbekas vanu turbauke (nimekiri ära toodud üldosas) soodena taastada. Juhul kui leitakse, et see oleks otstarbekas, töötatakse välja tegevuskava, kuidas seda teha.	3									*		6.4; 5.3; 5.1	R
	Ekspertiis erinevate ajastute hoonete esindajate kohta.	Viiakse läbi ekspertiis, mille käigus selgitatakse välja millised hooned või hoonekompleksid on peale II maailmasõda esinenud ajaperioodide esinduslikumad esindajad Karula rahvuspargis ning kas need esinduslikumad hooned on piisavalt esinduslikud, et nad vääriksid säilitamist.	3				28							8.1; 8.2.1	R
	Mikilä järve veerežiimi ekspertiis	Selgitatakse välja Mikilä järve optimaalne veetase ning hinnatakse kuidas mõjuvad järve ökosüsteemile veerežiimimuutused	3								*			6.1.2	R
	Kalaressursi uuringud	Viiakse läbi kalaressursi uuring, mille käigus hinnatakse muu hulgas noodapüügi ja kraavide kinnikasvamise mõju. Uuring viiakse läbi Ähi-, Uba-, Kaug-, Kallõtõ, Mikile, Suur-Apja, Künimõtsa, Savi-, Lajassaare ja Suur-Saarjärvel.	3				56			*				6.1.1	P
	KM Hurda arhiivi läbitöötamine	Selgitada, paljundada ja uurida Hurda arhiivis olevat Karula pärimust.	3											8.3	R
	Soovituste koostamine pärimuse kasutamiseks turismitoodete arendamiseks piirkonnas.	Tellitakse pärimuse asjatundjailt Karula pärimuse analüüs ja sellel põhinevad soovitused turismitoodete arendamiseks (suveniirid, ekskursioonid jne).	2				22							8.3	R
	Pärimuse kogumine	Koostöös TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule õppetooliga kogutakse välipraktika raames pärimust (talukohtadega seotud jm) ja koostatakse	2				28							8.3	R

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikas
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Eksperts	Kuivendamise uuring	Vajadusel viiakse läbi kraavide puhastamise mõju uuring (kui osutub vajalikuks eelvoolude puhastamine). Uuritakse milliseid mõjusid omab vajalike eesvoolude puhastamine kaitsealustele metsadele, tehakse ettepanekud negatiivsete mõjude minimeerimiseks. Töötada välja põhimõtted niitudega seotud kraavide hoolduseks.	1		31				*				*	6.6.1.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4	R
	Muduri ja Pehmejärve kanalite ja regulaatori ekspertiis	Hinnatakse Pehmejärve ja Muduri kanalite ning regulaatori seisundit ning töötatakse välja tegevuskava tagamaks Ähijärve veetaseme stabiilsus (sh tagades kalade läbipääsu).	2						*					6.1.2	R
	Turbaukude ekspertiis	Selgitatakse välja, kas on otstarbekas vanu turbauke (nimekiri ära toodud üldosas) soodena taastada. Juhul kui leitakse, et see oleks otstarbekas, töötatakse välja tegevuskava, kuidas seda teha.	3									*		6.4; 5.3; 5.1	R
	Ekspertiis erinevate ajastute hoonete esindajate kohta.	Viiakse läbi ekspertiis, mille käigus selgitatakse välja millised hooned või hoonekompleksid on peale II maailmasõda esinenud ajaperioodide esinduslikumad esindajad Karula rahvusparkis ning kas need esinduslikumad hooned on piisavalt esinduslikud, et nad vääriksid säilitamist.	3				28							8.1; 8.2.1	R
	Mikilä järve veerežiimi ekspertiis	Selgitatakse välja Mikilä järve optimaalne veetase ning hinnatakse kuidas mõjuvad järve ökosüsteemile veerežiimuutused	3								*			6.1.2	R
Seireplaan	Seireplaani koostamine	Koostatakse Karula rahvusparki väärtuslike koosluste ja liikide seireplaan.	1		73								*	Kõik väärtused, mida peaks seirama	R
	Seireplaani täpsustamine	Kaitsekorralduskava perioodil läbiviidud inventuuridele toetudes täpsustatakse Karula rahvusparki väärtuslike koosluste ja liikide seireplaani.	1	20									*	Kõik väärtused, mida peaks seirama	R
Summa aastas				705	510	367	840	534							

15.9 Külastuskorraldus

	Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
					2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Küla stus obje ktid e hoold dus	Ähijärve teerada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	11	11	12	12	13	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve metsarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	7	7	8	8	8	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäse maastikurada (koos Rebäsemõisa torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgsimatkarada (Mäe- konnu torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgrattamatkarajad	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	16	17	17	18	19	*	*	*	*	*	9	R
	Suusamatkarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on sobivate lumeolude korral külastuskorras.	2	12	12	13	13	14	*	*	*	*	*	9	R
		Sügiseti vaadatakse rada üle ja tehakse vajalikud planeerimis- ja võsalõikustööd. Parandatakse sillad.	Suusarajal olevad konarused ja võsa on enne lumetulekut eemaldatud ning rada on võimalik sisse ajada ka õhema lume korral.	2		8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
		Suuremad planeerimis- ja võsalõikustööd esimesel aastal.	Rada valmistatakse põhjalikumalt ette, kokkulepped maaomanikega, leitakse alternatiivide hulgast sobivaim rada ning teostatakse rada ettevalmistavad tööd.	2	16										9	R
	Rebäsemõisa telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Mäekonnu lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Alakonnu telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Veski telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Plaagi telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Mikile telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Silla telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Pehmejärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ähijärve külastuskeskus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Keskus on külastusperioodil külastuskorras.	2	40	42	43	45	46	*	*	*	*	*	9	R
		Rajatiste pisiremont	Keskuse territooriumile jäävate rajatiste remont.	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäsemõisa rehe ümbrus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	2	2	2	2	2	*	*	*	*	*	9	R
	LKK poolt paigaldatud	Infotahvli ümbruse hooldamine (vt kirjeldus).	25 infotahvli ümbrus on külastusperioodil niidetud	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R

	Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
					2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Küla stus obje ktid e hoold dus	Ähijärve teerada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	11	11	12	12	13	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve metsarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	7	7	8	8	8	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäse maastikurada (koos Rebäsemõisa torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgsimatkarada (Mäe- konnu torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgrattamatkarajad	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	16	17	17	18	19	*	*	*	*	*	9	R
	Suusamatkarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on sobivate lumeolude korral külastuskorras.	2	12	12	13	13	14	*	*	*	*	*	9	R
		Sügiseti vaadatakse rada üle ja tehakse vajalikud planeerimis- ja võsalõikustööd. Parandatakse sillad.	Suusarajal olevad konarused ja võsa on enne lumetulekut eemaldatud ning rada on võimalik sisse ajada ka õhema lume korral.	2		8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
		Suuremad planeerimis- ja võsalõikustööd esimesel aastal.	Rada valmistatakse põhjalikumalt ette, kokkulepped maaomanikega, leitakse alternatiivide hulgast sobivaim rada ning teostatakse rada ettevalmistavad tööd.	2	16										9	R
	Rebäsemõisa telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Mäekonnu lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Alakonnu telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Veski telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Plaagi telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Mikile telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Silla telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Pehmejärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ähijärve külastuskeskus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Keskus on külastusperioodil külastuskorras.	2	40	42	43	45	46	*	*	*	*	*	9	R
		Rajatiste pisiremont	Keskuse territooriumile jäävate rajatiste remont.	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäsemõisa rehe ümbrus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	2	2	2	2	2	*	*	*	*	*	9	R
	LKK poolt paigaldatud	Infotahvli ümbruse hooldamine (vt kirjeldus).	25 infotahvli ümbrus on külastusperioodil niidetud	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R

	Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
					2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Küla stus obje ktid e hoold dus	Ähijärve teerada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	11	11	12	12	13	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve metsarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	7	7	8	8	8	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäse maastikurada (koos Rebäsemõisa torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgsimatkarada (Mäe- konnu torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgrattamatkarajad	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	16	17	17	18	19	*	*	*	*	*	9	R
	Suusamatkarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on sobivate lumeolude korral külastuskorras.	2	12	12	13	13	14	*	*	*	*	*	9	R
		Sügiseti vaadatakse rada üle ja tehakse vajalikud planeerimis- ja võsalõikustööd. Parandatakse sillad.	Suusarajal olevad konarused ja võsa on enne lumetulekut eemaldatud ning rada on võimalik sisse ajada ka õhema lume korral.	2		8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
		Suuremad planeerimis- ja võsalõikustööd esimesel aastal.	Rada valmistatakse põhjalikumalt ette, kokkulepped maaomanikega, leitakse alternatiivide hulgast sobivaim rada ning teostatakse rada ettevalmistavad tööd.	2	16										9	R
	Rebäsemõisa telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Mäekonnu lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Alakonnu telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Veski telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Plaagi telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Mikile telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Silla telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Pehmejärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ähijärve külastuskeskus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Keskus on külastusperioodil külastuskorras.	2	40	42	43	45	46	*	*	*	*	*	9	R
		Rajatiste pisiremont	Keskuse territooriumile jäävate rajatiste remont.	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäsemõisa rehe ümbrus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	2	2	2	2	2	*	*	*	*	*	9	R
	LKK poolt paigaldatud	Infotahvli ümbruse hooldamine (vt kirjeldus).	25 infotahvli ümbrus on külastusperioodil niidetud	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R

	Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	All ika s
					2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Küla stus obje ktid e hoold dus	Ähijärve teerada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	11	11	12	12	13	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve metsarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	7	7	8	8	8	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäse maastikurada (koos Rebäsemõisa torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	1	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgsimatkarada (Mäe- konnu torni ümbrusega)	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Jalgrattamatkarajad	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on külastusperioodil külastuskorras.	2	16	17	17	18	19	*	*	*	*	*	9	R
	Suusamatkarada	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Rada on sobivate lumeolude korral külastuskorras.	2	12	12	13	13	14	*	*	*	*	*	9	R
		Sügiseti vaadatakse rada üle ja tehakse vajalikud planeerimis- ja võsalõikustööd. Parandatakse sillad.	Suusarajal olevad konarused ja võsa on enne lumetulekut eemaldatud ning rada on võimalik sisse ajada ka õhema lume korral.	2		8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
		Suuremad planeerimis- ja võsalõikustööd esimesel aastal.	Rada valmistatakse põhjalikumalt ette, kokkulepped maaomanikega, leitakse alternatiivide hulgast sobivaim rada ning teostatakse rada ettevalmistavad tööd.	2	16										9	R
	Rebäsemõisa telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Mäekonnu lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Alakonnu telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Veski telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	15	16	16	17	17	*	*	*	*	*	9	R
	Plaagi telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Mikile telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	8	8	9	9	9	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Õdri lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	10	10	11	11	12	*	*	*	*	*	9	R
	Silla telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Peräjärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve telkimiskoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ubajärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Pehmejärve lõkkekoht	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	3	3	3	3	3	*	*	*	*	*	9	R
	Ähijärve külastuskeskus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Keskus on külastusperioodil külastuskorras.	2	40	42	43	45	46	*	*	*	*	*	9	R
		Rajatiste pisiremont	Keskuse territooriumile jäävate rajatiste remont.	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R
	Rebäsemõisa rehe ümbrus	Hooldamine (vt kirjeldus lisa 7).	Koht on külastusperioodil külastuskorras.	2	2	2	2	2	2	*	*	*	*	*	9	R
	LKK poolt paigaldatud	Infotahvli ümbruse hooldamine (vt kirjeldus).	25 infotahvli ümbrus on külastusperioodil niidetud	2	5	5	5	6	6	*	*	*	*	*	9	R

15.10 Loodusharidus ja teavitustöö

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikad
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Trükkid	Infoleht "Tarupettäi"	Kord kvartalis antakse välja Karula rahvuspargi infolehte "Tarupettäi". Artiklite valimisel infolehte jälgitakse, et infolehe artiklite plaanis (lisa 11) ettenähtud artiklid oleksid olemas ning täidaksid oma eesmärgi. Lisaks sellele kajastatakse infolehes kohaliku tähtsusega sündmusi ning kohalikele inimestele olulisi teemasid.	1	50	52	54	56	58	31	20	21	22	23	Enamus väärtusi	R
	Voldikud	Laste loodusraja voldik-lauamäng. Tiraaž 3000 tk.	1	40										9, 5.3; 6.1.1	P
		Karula metsad. Tiraaž 1000 tk.	1				20							6.6.1.2.2; 6.6.2.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.1; 6.6.3.4; 6.6.3.5; 6.6.3.6; 6.6.4; 6.6.5	P
		Karula haruldased loomad. Tiraaž 1000 tk.	2					21						7.8.1; 7.8.2, 7.10.1; 7.10.2; 7.10.3	P
		Karula kombed. Tiraaž 1000 tk.	3				20							8.4.1	P
		Karula inimesed. Tiraaž 1000 tk.	3				20							8.4.1	P
		Karula saun. Tiraaž 1000 tk.	2											8.4.1	P
		Karula rahvusparki tutvustav kaardiga infovoldik	2			43						*		9; 5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.6.1.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.6; 7.4.1; 7.4.2; 7.5.4; 7.9.7;	P
		Välja antakse venekeelse voldiku kordustrükk.	2											Vt eelmine punkt	P
	Raamatud	Raamat "Karula muistendid". Tiraaž 500 tk.	3				67							8.3	P
		Karula rahvusparki tutvustava pildiraamatu välja andmine, sellejaoks fotode tellimine.	3							*				9	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikad
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Trükkid	Infoleht "Tarupettäi"	Kord kvartalis antakse välja Karula rahvuspargi infolehte "Tarupettäi". Artiklite valimisel infolehte jälgitakse, et infolehe artiklite plaanis (lisa 11) ettenähtud artiklid oleksid olemas ning täidaksid oma eesmärgi. Lisaks sellele kajastatakse infolehes kohaliku tähtsusega sündmusi ning kohalikele inimestele olulisi teemasid.	Ilmub 4 korda aastas, maht keskmiselt 10 lk, tiraaž 1200 tk/aastas. Jaotatakse vastavalt jaotuskavale (lisatud). Kohalike elanike ja maaomanike teadlikkus on kasvanud ning infoleht on neile oluline infokanal.	1	50	52	54	56	58	2013	2014	2015	2016	Enamus väärtusi	R
	Voldikud	Laste loodusraja voldik-lauamäng. Tiraaž 3000 tk.	Olemas laste jaoks atraktiivne, mõistatuste, nuputusülesannete jms lauamäng-voldik.	1	40									9, 5.3; 6.1.1	P
		Karula metsad. Tiraaž 1000 tk.	Olemas voldik, mis annab ülevaate Karula rahvuspargi metsade väärtustest ning sellest, kuidas neid väärtusi hoida.	1				20						6.6.1.2.2; 6.6.2.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.1; 6.6.3.4; 6.6.3.5; 6.6.3.6; 6.6.4; 6.6.5	P
		Karula haruldased loomad. Tiraaž 1000 tk.	Olemas voldik, mis tutvustab Karulas elupaiga leidnud haruldasi loomi, nende eluviise ning neid mõjutavaid tegureid.	2				21						7.8.1; 7.8.2, 7.10.1; 7.10.2; 7.10.3	P
		Karula kombed. Tiraaž 1000 tk.	Olemas Karula kombeid tutvustav voldik.	3				20						8.4.1	P
		Karula inimesed. Tiraaž 1000 tk.	Karula inimeste elulaadi tutvustav voldik on kättesaadav.	3				20						8.4.1	P
		Karula saun. Tiraaž 1000 tk.	Karula sauna ja saunakombeid tutvustav voldik	2										8.4.1	P
		Karula rahvusparki tutvustav kaardiga infovoldik	Välja antakse eesti- ja inglise keelse voldiku kordustrukid. Tiraaž 2000 tk.	2			43					*		9; 5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.6.1.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.6; 7.4.1; 7.4.2; 7.5.4; 7.9.7;	P
			Välja antakse venekeelse voldiku kordustrukk.	2										Vt eelmine punkt	P
	Raamatud	Raamat "Karula muistendid". Tiraaž 500 tk.	Olemas raamat, mille läbi on pärimus lihtsalt kättesaadav nii kohalikele elanikele, turismiettevõtjatele ja teistele huvilistele.	3				67						8.3	P
		Karula rahvusparki tutvustava pildiraamatu välja andmine, sellejaoks fotode tellimine.	Olemas nägus raamat, mis annab ülevaate rahvuspargi olemusest ning peamistest väärtustest.	3							*			9	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikad
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Trükkid	Infoleht "Tarupettäi"	Kord kvartalis antakse välja Karula rahvuspargi infolehte "Tarupettäi". Artiklite valimisel infolehte jälgitakse, et infolehe artiklite plaanis (lisa 11) ettenähtud artiklid oleksid olemas ning täidaksid oma eesmärgi. Lisaks sellele kajastatakse infolehes kohaliku tähtsusega sündmusi ning kohalikele inimestele olulisi teemasid.	Ilmub 4 korda aastas, maht keskmiselt 10 lk, tiraaž 1200 tk/aastas. Jaotatakse vastavalt jaotuskavale (lisatud). Kohalike elanike ja maaomanike teadlikkus on kasvanud ning infoleht on neile oluline infokanal.	1	50	52	54	56	58	2013	2014	2015	2016	Enamus väärtusi	R
	Voldikud	Laste loodusraja voldik-lauamäng. Tiraaž 3000 tk.	Olemas laste jaoks atraktiivne, mõistatuste, nuputusülesannete jms lauamäng-voldik.	1	40									9, 5.3; 6.1.1	P
		Karula metsad. Tiraaž 1000 tk.	Olemas voldik, mis annab ülevaate Karula rahvuspargi metsade väärtustest ning sellest, kuidas neid väärtusi hoida.	1				20						6.6.1.2.2; 6.6.2.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.1; 6.6.3.4; 6.6.3.5; 6.6.3.6; 6.6.4; 6.6.5	P
		Karula haruldased loomad. Tiraaž 1000 tk.	Olemas voldik, mis tutvustab Karulas elupaiga leidnud haruldasi loomi, nende eluviise ning neid mõjutavaid tegureid.	2				21						7.8.1; 7.8.2, 7.10.1; 7.10.2; 7.10.3	P
		Karula kombed. Tiraaž 1000 tk.	Olemas Karula kombeid tutvustav voldik.	3				20						8.4.1	P
		Karula inimesed. Tiraaž 1000 tk.	Karula inimeste elulaadi tutvustav voldik on kättesaadav.	3				20						8.4.1	P
		Karula saun. Tiraaž 1000 tk.	Karula sauna ja saunakombeid tutvustav voldik	2										8.4.1	P
		Karula rahvusparki tutvustav kaardiga infovoldik	Välja antakse eesti- ja inglise keelse voldiku kordustrukid. Tiraaž 2000 tk.	2			43					*		9; 5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.6.1.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.6; 7.4.1; 7.4.2; 7.5.4; 7.9.7;	P
			Välja antakse venekeelse voldiku kordustrukk.	2										Vt eelmine punkt	P
	Raamatud	Raamat "Karula muistendid". Tiraaž 500 tk.	Olemas raamat, mille läbi on pärimus lihtsalt kättesaadav nii kohalikele elanikele, turismiettevõtjatele ja teistele huvilistele.	3				67						8.3	P
		Karula rahvusparki tutvustava pildiraamatu välja andmine, sellejaoks fotode tellimine.	Olemas nägus raamat, mis annab ülevaate rahvuspargi olemusest ning peamistest väärtustest.	3							*			9	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikad
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Trükkid	Infoleht "Tarupettäi"	Kord kvartalis antakse välja Karula rahvuspargi infolehte "Tarupettäi". Artiklite valimisel infolehte jälgitakse, et infolehe artiklite plaanis (lisa 11) ettenähtud artiklid oleksid olemas ning täidaksid oma eesmärgi. Lisaks sellele kajastatakse infolehes kohaliku tähtsusega sündmusi ning kohalikele inimestele olulisi teemasid.	1	50	52	54	56	58	31	20	21	22	23	Enamus väärtusi	R
	Voldikud	Laste loodusraja voldik-lauamäng. Tiraaž 3000 tk.	1	40										9, 5.3; 6.1.1	P
		Karula metsad. Tiraaž 1000 tk.	1				20							6.6.1.2.2; 6.6.2.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.1; 6.6.3.4; 6.6.3.5; 6.6.3.6; 6.6.4; 6.6.5	P
		Karula haruldased loomad. Tiraaž 1000 tk.	2					21						7.8.1; 7.8.2, 7.10.1; 7.10.2; 7.10.3	P
		Karula kombed. Tiraaž 1000 tk.	3				20							8.4.1	P
		Karula inimesed. Tiraaž 1000 tk.	3				20							8.4.1	P
		Karula saun. Tiraaž 1000 tk.	2											8.4.1	P
		Karula rahvusparki tutvustav kaardiga infovoldik	2			43						*		9; 5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.6.1.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.6; 7.4.1; 7.4.2; 7.5.4; 7.9.7;	P
		Välja antakse venekeelse voldiku kordustrukk.	2											Vt eelmine punkt	P
	Raamatud	Raamat "Karula muistendid". Tiraaž 500 tk.	3				67							8.3	P
		Karula rahvusparki tutvustava pildiraamatu välja andmine, sellejaoks fotode tellimine.	3							*				9	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikad
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Trükkid	Infoleht "Tarupettäi"	Kord kvartalis antakse välja Karula rahvuspargi infolehte "Tarupettäi". Artiklite valimisel infolehte jälgitakse, et infolehe artiklite plaanis (lisa 11) ettenähtud artiklid oleksid olemas ning täidaksid oma eesmärgi. Lisaks sellele kajastatakse infolehes kohaliku tähtsusega sündmusi ning kohalikele inimestele olulisi teemasid.	1	50	52	54	56	58	31	20	21	22	23	Enamus väärtusi	R
	Voldikud	Laste loodusraja voldik-lauamäng. Tiraaž 3000 tk.	1	40										9, 5.3; 6.1.1	P
		Karula metsad. Tiraaž 1000 tk.	1				20							6.6.1.2.2; 6.6.2.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.1; 6.6.3.4; 6.6.3.5; 6.6.3.6; 6.6.4; 6.6.5	P
		Karula haruldased loomad. Tiraaž 1000 tk.	2					21						7.8.1; 7.8.2, 7.10.1; 7.10.2; 7.10.3	P
		Karula kombed. Tiraaž 1000 tk.	3				20							8.4.1	P
		Karula inimesed. Tiraaž 1000 tk.	3				20							8.4.1	P
		Karula saun. Tiraaž 1000 tk.	2											8.4.1	P
		Karula rahvusparki tutvustav kaardiga infovoldik	2			43						*		9; 5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.6.1.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.6; 7.4.1; 7.4.2; 7.5.4; 7.9.7;	P
		Välja antakse venekeelse voldiku kordustrukk.	2											Vt eelmine punkt	P
	Raamatud	Raamat "Karula muistendid". Tiraaž 500 tk.	3				67							8.3	P
		Karula rahvusparki tutvustava pildiraamatu välja andmine, sellejaoks fotode tellimine.	3							*				9	P

Tegevus	Töö kirjeldus	Tulemus	Prioriteet	Summa (1000 kr) aastate lõikes										Väärtus	Allikad
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Trükkid	Infoleht "Tarupettäi"	Kord kvartalis antakse välja Karula rahvuspargi infolehte "Tarupettäi". Artiklite valimisel infolehte jälgitakse, et infolehe artiklite plaanis (lisa 11) ettenähtud artiklid oleksid olemas ning täidaksid oma eesmärgi. Lisaks sellele kajastatakse infolehes kohaliku tähtsusega sündmusi ning kohalikele inimestele olulisi teemasid.	Ilmub 4 korda aastas, maht keskmiselt 10 lk, tiraaž 1200 tk/aastas. Jaotatakse vastavalt jaotuskavale (lisatud). Kohalike elanike ja maaomanike teadlikkus on kasvanud ning infoleht on neile oluline infokanal.	1	50	52	54	56	58	2013	2014	2015	2016	Enamus väärtusi	R
	Voldikud	Laste loodusraja voldik-lauamäng. Tiraaž 3000 tk.	Olemas laste jaoks atraktiivne, mõistatuste, nuputusülesannete jms lauamäng-voldik.	1	40									9, 5.3; 6.1.1	P
		Karula metsad. Tiraaž 1000 tk.	Olemas voldik, mis annab ülevaate Karula rahvuspargi metsade väärtustest ning sellest, kuidas neid väärtusi hoida.	1				20						6.6.1.2.2; 6.6.2.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.1; 6.6.3.4; 6.6.3.5; 6.6.3.6; 6.6.4; 6.6.5	P
		Karula haruldased loomad. Tiraaž 1000 tk.	Olemas voldik, mis tutvustab Karulas elupaiga leidnud haruldasi loomi, nende eluviise ning neid mõjutavaid tegureid.	2				21						7.8.1; 7.8.2, 7.10.1; 7.10.2; 7.10.3	P
		Karula kombed. Tiraaž 1000 tk.	Olemas Karula kombeid tutvustav voldik.	3				20						8.4.1	P
		Karula inimesed. Tiraaž 1000 tk.	Karula inimeste elulaadi tutvustav voldik on kättesaadav.	3				20						8.4.1	P
		Karula saun. Tiraaž 1000 tk.	Karula sauna ja saunakombeid tutvustav voldik	2										8.4.1	P
		Karula rahvusparki tutvustav kaardiga infovoldik	Välja antakse eesti- ja inglise keelse voldiku kordustrukid. Tiraaž 2000 tk.	2			43					*		9; 5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.6.1.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.6; 7.4.1; 7.4.2; 7.5.4; 7.9.7;	P
			Välja antakse venekeelse voldiku kordustrukk.	2										Vt eelmine punkt	P
	Raamatud	Raamat "Karula muistendid". Tiraaž 500 tk.	Olemas raamat, mille läbi on pärimus lihtsalt kättesaadav nii kohalikele elanikele, turismiettevõtjatele ja teistele huvilistele.	3				67						8.3	P
		Karula rahvusparki tutvustava pildiraamatu välja andmine, sellejaoks fotode tellimine.	Olemas nägus raamat, mis annab ülevaate rahvuspargi olemusest ning peamistest väärtustest.	3							*			9	P

16. EELMISE KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUS

Karula rahvusparki esimene kaitsekorralduskava koostati aastateks 2001-2005. Järgnevalt analüüsitakse esimeses kavas määratletud väärtustele püstitatud pika- ja lühiajaliste kaitseeesmärkide täitmist viiepallisüsteemis (peatükk 16.2) ning planeeritud tegevuste läbi viimist. Sulgudes on ära toodud “Karula rahvusparki kaitsekorralduskava 2001-2005” eelarve peatükis olevad järjekorra numbrid, kus vastavat teemat on käsitletud.

16.1 Eelmise kaitsekorralduskavaga planeeritud tööde läbi viimine

Karula rahvusparki maastike ja niidukoosluste hooldamine (5.2)

Niitmine (5.2.1)

Planeeritud oli hooldada 252 ha niite. Neist 72% hooldati vähemalt ühel aastal, kolmel või enamal aastal hooldati 51% niitudest (samas 25% niitudest toimus hooldamine osaliselt). Osaliselt või täielikult oli üles küntud 10% niitudest. Hooldamata jäi 19% niitudest. Purustamisega hooldati 5% niitudest ning 5% niitudest oli kaitsekorraldusperioodi lõpuks võsastumas. Kokkuvõtvalt võib öelda, et osaliselt või täielikult saavutati töö tulemuslikus 86% planeeritud niitudest (täielikult saavutati 47% niitudest). Samas lisaks kaitsekorralduskavaga planeeritud niidualadele hooldati LIFE projekti raames veel 60 ha rohumaid.

Tabel 13. Planeeritud ja teostatud niiduhoolitus aastate kaupa hektarites

Aasta	Plaanitud	Tehtud
2001	90	317
2002	260	197
2003	260	240
2004	260	220

Täitmist positiivses suunas mõjutas oluliselt rahastamises toimunud muutused (tulid loodushoiutoetused ja PRIA toetused). Kaitsekorraldusperioodi jooksul läbiviidud inventeerimiste käigus selgitati välja 514 ha niite, loodushoiutoetustega toetati neid läbi viie aasta kokku (arvestamata korduvalt ühele niidule makstud toetusi) 411 ha. Kui arvestada juurde ka muud toetused (LIFE, KIK ja PRIA), siis kokku hooldati inventeeritud niidualadest 435 ha.

Samas puudulik oli nii niiskete ja märgade niitude inventeerimine kui ka nende hooldamine. Niiskeid niite hooldati osaliselt aastatel, kus sinna sai traktoriga peale ning märgi niite ei hooldatud üldse (va Ähijärve servas olev märg ala). Viimaste säilimisele on kaasa aidanud liigniiskus, mis pole võimaldanud kiiret võsastumist.

Võsaraiumine (5.2.2)

71% I prioriteedi tegevustest viidi läbi. Kokku tehti ära 60% võsaraiumistöödest. Tegemata jäämise põhjusteks oli peamiselt aja, raha ja tööjõupuudus. Harvadel juhtudel ka ebasobivad ilmastiku olud (liiga kõrge veetase).

Maastiku korrastamine (5.2.3)

Viie aasta jooksul tasandati vastavalt planeeritule 5 karjääri, rajati tõke Koobassaarõ kuivenduskraavi erosiooni peatamiseks, tasandati Latika maaparandushunnikud ja Tätä siloaugud ning likvideeriti Madsa sõnnikupatarei, korraldati üle aasta maastikuhoolduskonkurssi, viidi läbi Rebäsemõisa ekspertiis. Samas 61% tegevustest jäi tegemata. Seal hulgas tehtud sai vähemal või rohkemal määral 75% I prioriteedi tegevustest. Tegemata jäi enamus planeeritud ekspertiisidest ning tasandamata jäid planeeritud aja jooksul ka mitmed karjäärid ja muud väiksemad asjad. Peamiseks tegemata jäämise põhjuseks oli ajapuudus, mõnedel juhtudel ka omandiküsimused.

Tehnika ja soetused (5.2.4)

Kõik peale ühe planeeritud tegevuse täideti (vähemalt osaliselt): mootorsaag, traktor, võsaniiduk, loomade ost (hobused, lambad), karjaaedade rajamine, heinaniitmis- ja koristustehnika soetamine. Lisaks kaitsekorralduskavaga planeeritule osteti traktorile buldooser, kaks autot ning lihaseid.

Liigikaitse korraldamine (5.3)

Planeeritud 9-st liigikaitsealistest tööst viidi läbi 8: järelvalve korraldamine kotkaste ja must-toonekure pesapaikadel, kähriku ja mingi arvukuse reguleerimine tagamaks metsise mängupaikade ja saarma asurkonna säilimine, must-toonekure pesa juurde viiva tee sulgemine, harulise võtmeheina seire ja kasvukoha tingimuste parandamine, mudakonna jaoks tiikide rajamine ja kord aastast seire läbi viimine, rukkiräägu seire läbiviimine (kaitse aluseks). Tegmata jäi kopraarvukuse reguleerimiseks püügivahendite soetamine ning arvukuse reguleerimine, kuna loomade arvukuse reguleerimise projekte ei rahastatud. Samas kõik planeeritud tegevused väärtuse kaitsmiseks püstitatud eesmärkide saavutamist ei suutnud tagada. Must-toonekure pesa juurde tee sulgemine ei aidanud kaasa pesa jätkuval kasutamisele (must-toonekure arvukus kogu Eestis madalseisus), samas säilis elupaik ning on säilinud võimalus must-toonekurel tulevikus see asustada. Samuti ei andnud tõenäoliselt soovitud tulemust kähriku arvukuse reguleerimine (metsise pesitsusedukuse säilitamiseks ja tõstmiseks), kuna seda ei tehtud piisavas mahus.

Metsade inventeerimine (5.4)

Tegevuskavas ettenähtud töid (vääriselupaikade ning Tinu-Peräkonnu metsade inventuur) ajapuudusel läbi ei viidud. Pole teada inventuuride tegemata jätmise mõju väärtuste (metsaelupaigad) säilimisele.

Külüstustegevus ja ürituste korraldamine (5.5)

Õpperadade rajamine ja hooldamine (5.5.1)

Planeeritud 6-st tegevusest viidi läbi 5: tähistati kaks jalgratta marsruuti kokku 44 km (samas jäid loomata planeeritud parklad, kuna neid ei peetud vajalikuks), loodi keskuse juurde laste loodusrada, tähistati looduses 40 km matkamarsruut, hooldati olemasolevaid õpperadasid ning loodi võimalus suusa- ja ratsaradade kasutamiseks kindlatel marsruutidel. Plaanitud tegevustest ei viidud ellu Karkkula ajaraia (õpperada) loomist, kuna seda peeti ebaotstarbekaks.

Puhkerajatiste rajamine ja hooldamine (5.5.2)

Planeeritud 6-st tegevusest viidi läbi 4: hooldati olemasolevaid laagripaiku, rajati Tornimäe ja Mikile laagripaigad (Mikile järve äärde matkaonni ehitamist otstarbekaks ei peetud) ning ehitati Tornimäe torn. Valtina Kogrejärve laagripaigad rajas RMK ja Rebäse järve laagripaiga kohalikuks kasutuseks Rebäsemõisa külaselts. Rajamata jäid planeeritud infopaviljonid suurematesse küladesse (Kaika, Rebäsemõisa, Ähijärve) ning Silla matkamaja, kuna seda ei peetud enam otstarbekaks raske haldamise ja suureneva külastuskoormuse tõttu.

Viidad ja infotahvlid (5.5.3)

Kõik planeeritud tegevused said vähemalt osaliselt tehtud: tähistatud on Karkkula kalme, Leinuse muuseum ja Kүүdre talu ning eraalgatusel tähistati ülejäänud turismitalud (tähistamata jäid Valtina Kogrejärve ja Suur-Apja järve, Mikile ja Tornimäe laagripaigad); tutvustatav stend paigaldati Tabinamäele (paigaldamata jäi Valtina Kogrejärve ja Väike-Saarjärve stendid); juba varem tähistatud turismiobjektidest korrastati Rebäsemõisa peksukivi (muud turismiobjektidega Mähkli muinaseluse ja kalmistu, Tartupettäi pole midagi tehtud); uuendati olemasolevaid infotahvleid ning paigaldati uued infostendid matkaradade kohta Kaikamäele ja Rebäsemõisa.

Õppekeskuse väljaarendamine (5.5.4)

Planeeritud tegevustest viidi läbi multimeedia ja slaidiprogrammi koostamine, eriteemalistest videofilmidest tehti hädavajalikud klipid multimeediaprogrammi jaoks, tõlgiti püsiekspositsiooni tekstid inglise keelde (tegemata jäid saksa ja vene keelsed tõlked), täiendatud ja hooldatud on Ähijärve õppekeskuse õues asuvat püsiekspositsiooni (tegemata on tööriistade ekspositsiooni),

samuti on korraldatud mitmeid hooajalisi näitusi. Lisaks plaanitule telliti Karula rahvusparki loodust ja kultuuripärandit tutvustav film. Välja arendamata jäi õppeklass (koos kõigi juurdekuuluva) ning etnograafiline ekspositsioon aja- ja rahapuuduse tõttu.

Infomaterjalid (5.5.5)

Välja anti neli korda aastas infolehte "Tarupettäid", trükiti kaitsekorralduskava, olemasolevatele trükistele telliti kordustrukke, anti välja teemavoldikuid (Karula linnud, Karula järved, Karula mäed, Karula pajatused). Tegemata jäi laste loodusraja voldik-lauamäng, välja andamata teemavoldikud Karula loomade, kahepaiksete, puude, taimede, talude, metsade, kommete ja inimeste kohta, fotoalbum, ühisvoldik maaturismiettevõtjate kohta, valdadega koostöös ühisvoldiku väljaandmine. Tegemata jätmise põhjuseks oli kas ebaotstarbekus või jäi puudu ajast.

Ürituste korraldamine (5.5.6)

Kõik planeeritud üritused viidi läbi (vähemalt mõnel aastal): maalilaager, simman, turismiettevõtjate nõupäev, jüripäeva mõttetalgud. Töötati välja turismikontseptsioon. Viidi läbi kaitsekorralduskava tutvustav seminar.

Koolitused Karula rahvusparkis (5.6)

Viidi läbi giidikoolitus, jahimeeste koolitus; kohalikele elanikele suunatud käsitööpäevad, maakasutuse nõupäevad ning õppereis Matsallu; looduslähedase metsamajanduse koolitus (samas mitte igal aastal nagu planeeritud); traditsioonilise ehituse koolitus. Toimused ka traditsioonilisi talutöid käsitlevad tohukoolitus ja lambapäev (samas paljud planeeritud traditsioonilist elulaadi ja käsitööd propageerivad üritused ja jäid läbi viimata). Mingil määral tehti koostööd ka koolidega (lasteloodulaagrid ja loodushariduspäevad). Lisaks plaanitule korraldati seminar "10 aastat Karula rahvusparki". Läbi viimata jäid traditsioonilist elulaadi tutvustavad talgulaagrid ning mitmed kohalikele elanikele suunatud koolitused.

Karula rahvusparki traditsiooniliste hoonete seisukorra parandamine (5.7)

Koostati ehituspärandi register. Konserveerimis ja rekonstrueerimistööd tehti järgmistel hoonetel: Asra saun; Karkküla lahusrehi; Mundi rehi; Püssä lahusrehi; Rebäsemõisa moonamaja, majandushoone ja rehi (kõigi hoonete seinad jäid konserveerimata); Sora heinaküün (lisaks planeeritule korrastati otsasein); Suuresõõru-Hinni lahusrehi (lisaks planeeritule korrastati tagasein); Mäe-Mändiku ait (lisaks planeeritule vahetati aluspalgid). Lisaks planeeritule päästeti Paabo-Mähkli palklaut ja Tatriku küün.

Planeeritud töödest jäi tegemata järgmised rekonstrueerimis ja konserveerimis tööd: Juudinurme rehielamu (liiga mahukas töö, ei saadud rahastust); Kaika koolimaja (ei tehtud, kuna polnud selge hoone edasine kasutus); Väike-Mändiku, Rõõmu (Mähkli) ja Mundi ait (kuna katused olid korralikud); Sarik-siimani ait (lootusetult lagunenu); Suure-Sõõru heinaküün (liiga lagunenu). Samuti ei moodustatud ehituskomisjoni ning ei rakendatud kompensatsioone vanade hoonete remontimiseks.

Avalikustamine (5.8)

Vastavalt planeeritule saadeti erinevatele asutustele laiali välja antud trükiseid, telliti rahvusparki logoga pastakad, samuti sai uue näo koduleht, tõlgiti see inglise keelde ning see viidi kooskõlla avaliku teabe seadusega (seal hulgas sai koduleht uue kaardirakenduse), töötati välja teenusstandardid, teavitati oma tehtud töödest avalikkust (nii kohalikku kui ka laiemat avalikkust), toimus "Osooni" erisaade. Erinevalt planeeritust ei osaletud messidel, kuna leiti, et see pole otstarbekas. Samuti alustati küll kaitseväärtustealiste välja töötamist, kuid ei jõudnud välja andmiseni.

Kaitse-eeskirja muutmine (5.9)

Vastavalt planeeritule moodustati ekspertgrupp uue kaitse-eeskirja koostamiseks. Kaitse-eeskiri kinnitati 2006. aasta juunis.

Maade riigiomandisse vormistamine (5.10)

Erinevalt planeeritust ei jõutud maade riigi omandisse vormistamisega tegeleda.

Päästeteenistuse korraldamine (5.11)

Soetati vastavalt planeeritule tulekahjude korral operatiivseks kasutamiseks mõeldud viidad. Rahastust ei saadud metsatulekahjude kustutamiseks vajalike käsiveepritside ja terasluudade soetamiseks. Samuti pole tähistatud, kaardistatud ning välja ehitatud tuletõrje veevõtu kohti.

Teede sulgemine (5.12)

Vastavalt planeeritule sulgeti kolm Ähijärve kaldale viivat teed liiklusekeelu märgiga (lisaks planeeritutele paigaldati veel 7 keelumärki) ning lisaks suleti 8 teed tõkkepuuga.

Valitsemine ja infotehnoloogia (5.13)

Valitsemine (5.13.1)

Erinevalt planeeritust ei saadud lisaks olemasolevatele kohtadele rahapuuduse ja vajaduste muutumise tõttu asedirektori ja kultuuripärandispetsialisti kohta. Samuti erinesid planeeritust rahapuuduse ja muutunud vajaduste tõttu majanduskulud (raha saadi selleks küll 1,5 korda rohkem kui planeeritud, kuid see kulus teiste hädapäraste vajaduste katmiseks). Samuti ei kulutatud soetuste rahasid selliselt nagu planeeritud, sest muutusid vajadused ning ei jätkunud piisavalt raha. Planeeritud kolme auto asemel oli kaitsekorraldusperioodi lõpuks olemas neli autot, soetati kaks jalgratast, fotoaparaat, maastikusuusad, mobiiltelefonid, lisaks soetati veel digifotoaparaat. Samas ei soetatud videokaamerat ja ATVd. Samuti erinesid töötajate reaalselt toimunud töötajate täiendkoolitus kaitsekorralduskavaga planeeritust.

Infotehnoloogia arendamine (5.13.2)

Kõik planeeritud infotehnoloogilised tööd tahti kas planeeritust varem või odavamalt raha eest või suuremas mahus: kulud andmesidele olid planeeritust väiksemad; planeeritud kahe arvutikomplekti juurde soetamise asemel on lisandunud kolm komplekti ja välja vahetatud kaks; printer, skanneerimismasin ja paljundusmasinad soetati planeeritust varem; erinevalt planeeritust saadi püsiühendus; tarkvara soetati planeeritust rohkem.

Teadusuuringud, seire ja tulemuslikkuse kontroll, kaitsekorralduskava uuendamine (5.14)

Teadusuuringud (5.14.1)

Planeeritud teadustöödest viidi täielikult või osaliselt läbi 56% töödest, I prioriteedi töödest viidi täielikult või osaliselt läbi 63%. Läbi viidi ajaloouring (osaliselt KHÜ kaasabil), osaliselt said korrastatud andmebaasid (KHÜ kaasabil valmis ehitusregister, puudub seotus kaardiga ning fotodega), viidi läbi hoonete inventuur, ranna ja kaldakaitseeaduse erinevatest tõlgendamisvõimalustest tulenevalt veekogude kalda ulatuse ja ehituskeeluvööndi määramise töö, koostati Kõstrejärve setete tüseduse ja sügavuskaart ning sellele toetudes koostati tegevusplaan järve seisundi parandamiseks, viidi läbi uuring maastikulise liigestatuse ja seda kujundavate keskkonnategurite ja inimtegevuse uuring, must-toonekure toitumisalade uuring, koguti rahvapärismust inimestelt, viidi läbi rähnide inventuur, salumetsade uuring, selgrootute inventuur, soode seisundi täiendav uuring, sürjametsade uuring, teede kaardistamine ja ajalooliste teede kaardikihi loomine, kahepaiksete inventuur ning seire meetoodika väljatöötamine. Lisaks planeeritule viidi läbi niiduinventuur, mingi ja muude väikeimetajate seire ning koos rähnidega inventeeriti ka kakkude populatsiooni.

Tegemata jäänud 16st tegevusest 12 jäi tegemata ajapuuduse tõttu, kaks osutusid mitte vajalikuks ja ühe jaoks ei antud raha: geoloogilised uuringud Karula maastike kujunemise seisukohalt; jahiulukite inventuur (ei peetud vajalikuks, samas kaasati kohalikud jahimehed loendusse ja seiresse); järvede limnoloogiline ja hüdroloogiline uurimine ning ekspertiisid; kalaressurss ja bioproduktisioon Ähi- ja Ubajärves; allikate inventuur; samblike, sammalde ja seente inventuur (osaliselt saadi andmeid toimunud Tartu Ülikooli praktikumide raames); kuivendussüsteemide ja teetruupide inventuur (teostatud lõputöö); pisiimetajate uuring; rahvapärismust kogumine arhiividest; väikejärvede inventuur; eba vajalikuks peeti ka Ähijärve vaatlusposti käigushoidmist.

Seire ja tulemuslikkuse kontroll (5.14.2)

Riikliku seire raames toimus iga-aastane must-toonekure, kalakotka ja väike-konnakotka seire, läbi viidi rukkiräägu kahe aastane seire, samuti viidi läbi rähnide ja kakkude inventuur, teadmata on sookurgede ja metsise arvukus kaitsekorraldusperioodi lõpuks. Kahepaiksete seminar-laagri käigus viidi läbi kahepaiksete seire. Läbi viidi jõevähipopulatsiooni seire. Kohalike jahimeeste abiga hinnati iga-aastaselt ulukite arvukust rahvuspargis, samuti viidi jahimeeste abiga läbi koprakahjustuste ja koprapesakondade seire. Riikliku seire raames loendati iga-aastaselt harulise võtmeheina arvukust teadaolevas kasvukohas. Lisaks loodi LIFE projekti raames botaanilise seire alad.

Kaitsekorralduskava uuendamine (5.14.3)

Kaitsekorralduskava uuendamist alustati 2005. aastal, kuid aja- ning rahapuuduse tõttu ei valminud vastavalt planeeritule.

Karula rahvuspargi liikumiskeelualade ja välipiirialade tähistamine (5.15)

Vastavalt planeeritule tähistati Karula rahvuspargi välispiir (selles osas, mida kaitse-eeskirjaga muuta ei planeeritud), samuti paigaldati rahvuspargi algust tähistavad sildid riigimaanteele. Tähistamata jäid piirangu ja sihtkaitsevööndite piirid. Samas tähistati reservaat ning liikumiskeelualad.

Koostöö korraldamine erinevate huvigruppidega

Koostöös loodusteadlastega on Karula rahvuspargis läb viidud mitmeid praktikume (botaanika, mükoloogia, selgrootute, selgroogsete, etnoloogia jt). Samuti on koostööd tehtud erinevate uuringute tellimisel. Iga-aastaselt on toimunud EMÜ tudengite keskkonnaorganisatsiooni KÜSi talgud ning iga-aastaselt on suvepraktikal käinud Räpina aianduskooli keskkonnaeriala õpilased. ELFIGa koostöös on korraldatud talguid ning töötati välja Karula rahvuspargi uus kaitse-eeskiri. Koostöös teiste rahvusparkidega viidi läbi kolm arhitektuuripärandi kaitsmisele suunatud seminar-nõupidamist. Koostöös kohalike elanikega loodi mittetulundusühing Karula Hoiu Ühing. Maksimaalselt on püütud koostööd teha kohalike elanikega. RMKga koostöös viidi läbi Eesti-Soome ühisprojekt metsade looduslikkuse taastamiseks. Samas iga-aastaseid ühiseid metsaseminare ei toimunud. Jahimeestega koostöös loendati ulukite arvukust ning korraldati ühiseid koolitusi ning nõupidamisi. Mittetulundusühingutega on koostöös on läbi viidud mitmeid üritusi ning osaleti Kaikakandi arengukava välja töötamisel. Turismiettevõtjatega on vahetatud turismiteenuste alast infot, on peetud giidikoolitusi ning ühisnõupidamisi, rahvuspark algatas ja osales turismistrateegia välja töötamise, välja töötamata jäi ühtne viidastusprogramm, samuti võiks olla parem mõlemapoolne infovahetus. Rahvuspargi infopunktis levitati Võru Instituudi poolt välja antud trükiseid, samuti ilmus võru keelseid artikleid infolehes.

Jätakuvalt on tähelepanu alt välja jäänud maaomanikud, kes ei ela rahvuspargi alal ning nendeni ei jõua info rahvuspargi üritustest ning muudest tegevustest. Ühtegi kohalike omavalitsustega koostöös planeeritud tegevust läbi ei suudetud viia. Välja ei arendatud kohalike huvigruppidega koostöös Karula kaubamärki seda põhiliselt ajapuudusel.

16.2 Hinnangud eelmise kaitsekorralduskava väärtuste säilimisele vastavalt seatud eesmärkidele

Väärtused	Kaitse-eesmärgid ja hinnangud säilimisele 5-palli süsteemis (5-eesmärk saavutatud – 2-eesmärk saavutamata)				Märkused
	Kaugem eesmärk ja hinnang		Lähem eesmärk ja hinnang		
1. Maastikud					
1.1. Pärand-kultuurmaastik	Säilimine u 30%-l rahvuspargi pindalast	4	Prioriteetsete alade säilimine olemas-olevas seisundis	5	
1.2. Loodusmaastik	Looduslikus seisundis säilimine	5	Looduslikkuse suurenemine	5	
1.3. Maastike mosaiiksus ja liigendatus	Mosaiiksuse ja liigendatuse säilimine	4	Olemas-olevas seisundis säilimine, osade piirkondade taastamine	4	Metsamassiivides asuvad väiksed lagendikud hooldamata.
1.4. Maastike unikaalne geomorfoloogia ja genees	Pinna- vormide säilimine	5	Pinnavormide säilimine	5	
1.5. Iseäralikud pinnavormid	Pinna- vormide säilimine	5	Pinnavormide säilimine	5	Haukamäe erosioon jätkub.
2. Veekogud – järved					
2.1. Vaatelised ja puhkemajanduslikult	Loodusliku veerežiimi säilimine	5	Praeguse situatsiooni säilimine	5	
2.2. Eripärase veerežiimiga (Õdri järv)	Loodusliku veerežiimi säilimine	5	Praeguse situatsiooni säilimine	5	Koprad pole eripärase veerežiimiga järvedel olulist kahju teinud.
2.3. Mitmekesise elustiku ja eripärase tüpoloogiaga	Loodusliku veerežiimi säilimine	5	Praeguse situatsiooni säilimine	5	Koprad pole mitmekesise elustiku ja eripärase tüpoloogiaga järvedel olulist kahju teinud. Kahjud Ojajärvel, Linnajärvel, Vihmjärvel.
3. Kooslused					
3.1. Metsad					
3.1.1. Vanad metsad	Looduslik areng	5	Loodusliku arengu tagamine	5	
3.1.2. Sürjametsad	Säilimine	5	Säilimise tagamine tüüpalana	5	
3.1.3. Salumetsad	Säilimine, taastumine	5	Olemasoleva seisundi säilimine ja paranemine	5	Olemas mõned väga väärtuslikud kooslused, ülejäänud kooslused taastumas ning enamasti inimese kaasabi ei vaja
3.1.4. Madalloometsad	Säilimine	5	Olemasoleva seisundi tagamine	5	
3.1.5. Lodumetsad	Säilimine	?	Olemasoleva seisundi säilimine	?	Puudub ülevaade kopraüleujutuste mõjust väärtusele
3.1.6. Põlendikud	Metsa looduslik arenemine	5	Metsa looduslik taastumine	5	
3.1.7. Erilisi elupaiku sisaldavad metsad	Säilimine	5	Säilimise	5	

Väärtused	Kaitse-eesmärgid ja hinnangud säilimisele 5-palli süsteemis (5-eesmärk saavutatud – 2-eesmärk saavutamata)				Märkused
	Kaugem eesmärk ja hinnang		Lähem eesmärk ja hinnang		
1. Maastikud					
3.2. Märgalad					
3.2.1. Madalsood	Säilimine ja taastumine	5	Olemasoleva seisundi säilimine	5	
3.2.2. Õõtsiksood	Säilimine	?	Olemasoleva seisundi säilimine	?	Puudub ülevaade kopraüleujutuste mõjust õõtsiksoodele
3.2.3. Allikasoo	Looduslikus seisundis säilimine	5	Olemasoleva seisundi säilimine	5	
3.2.4. Nõmmrabad	Looduslikus seisundis säilimine	5	Olemasoleva seisundi säilimine	5	Puudub ülevaade Oekonnu ja Arukülä Suursuu soost
3.2.5. Rabad	Looduslikus seisundis säilimine	5	Olemasoleva seisundi säilimine	5	
3.2.6. Küngaste vahelised lonsikud ja sulglohud	Looduslikus seisundis säilimine ja taastumine	3	Olemasoleva olukorra säilimine	3	Kolski ja Mikumäe kuivad, lonsikutes vee tase kopra ja inimese tõttu ebastabiilne
3.3. Niidud					
3.3.1. Puisniidud	Säilimine	5	Taastamine ja hooldamine	5	
3.3.2. Aruniidud	Säilimine ja hooldamine	4	Säilitamine ja taastumine	4	Mitmed niidud on üles küntud
3.3.3. Soostunud ja sooniidud	Säilimine ja taastumine	2	Taastamine ja hooldamine	4	Pikaajaline perspektiiv hooldamiseks puudub, mitmes kohas soovitakse kuivendada ning tiigiks kaevata.
4. Loomastik					
4.1. Linnustik					
4.1.1. Must-toonekure asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	3	Olemasoleva arvukuse säilimine	4	Seisund kogu eestis halvenenud
4.1.2. Kalakotka asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	5	Olemasoleva arvukuse säilimine	5	
4.1.3. Väike-konnakotka asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	5	Olemasoleva arvukuse säilimine	5	Peamiseks limiteerivaks teguriks Karulas on hea kvaliteediga toitumisalade olemasolu.
4.1.4. Rukkiräägu asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	5	Olemasoleva arvukuse säilimine	5	
4.1.5. Valgeselg-kirjurähni ja kolmvarvas-rähni asurkonnad	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	5	Arvukuse tõus	4	Kriteeriumiks olnud arvukuse jääb inventuuri käigus hinnatud arvukuse piiresse, samas ei ole arvukus tõusnud.
4.1.6. Metsise asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	?	Olemasolevate mängu-paikade püsimise tagamine	?	Metsiste arvukus pole teada, 2000. aastal oli tulemuslikkuse kriteeriumiks 20 paari olemasolu.
4.1.7. Sookure asurkond	Arvukuse säilimine optimaalsel tasemel	5	Olemasoleva arvukuse hoidmine	5	Arvukus on tõusnud 8-lt paarilt vähemalt 11-ne paarini
4.2. Imetajad					
4.2.1. Saarma asurkond	Elujõulise saarma populatsiooni säilimine	5	Olemasoleva saarma- populatsiooni arvukuse tagamine	5	
4.2.2. Kopra asurkond	Elujõulise ja stabiilse populatsiooni säilimine	3	Optimaalse arvukuse säilimine	2	40-50 isendit Arvukus on kultuurmaastikes ületanud optimaalse arvukuse
4.3. Kahepaiksed					

Väärtused	Kaitse-eesmärgid ja hinnangud säilimisele 5-palli süsteemis (5-eesmärk saavutatud – 2-eesmärk saavutamata)				Märkused
	Kaugem eesmärk ja hinnang		Lähem eesmärk ja hinnang		
1. Maastikud					
4.3.1. Mudakonna asurkond	Arvukuse suurenemine	4	Olemasoleva arvukuse säilimine	5	Populatsioon on püsinud stabiilne, samas võib sobivate kudemisveekogude kinnikasvamisel olukord halveneda
4.4. Sisevee elustik					
4.4.1. Jõevähi asurkond	Elujõulise populatsiooni suurenemine	3	Olemasoleva arvukuse säilimine	4	Jõevähk on mitmetes järvedes olemas, kuid seisund pole kuskil väga hea. Kaug-mikile-ähi
4.4.2. Apteegikaani asurkond	Elujõulise populatsiooni suurenemine	5	Olemasoleva arvukuse säilimine	5	Kogrõjärves on elujõuline populatsioon
4.5. Putukad					
4.5.1. Palukuklaste asurkond	Arvukuse suurenemine	5	Olemasoleva arvukuse säilimine	5	Asurkond on säilinud, samas võib valgustingimuste halvenedes ja liigse külastamise tagajärjel olukord halveneda
5. Taimed					
5.1.Haruline võtmehein	Kasvukoha säilimine ja kaitsmine	5	Tagada vähemalt senise suurusega kasvukoha säilimine	5	Keskmiselt leitud iga aasta üle 50 taime. Lisaks on leitud mitmeid uusi kasvukohti.
5.2. Loitlesbergeri niitsammal	Kasvukoha säilimine	5	Kasvukoha säilitamine	5	Seisund pole teada
6. Põlisasustus	Inimeste arvu tõus	5	Olemasolevate inimeste arvu säilimine	5	Andmed pole võrreldavad, elanike register ei kajasta tegelikkust.
7. Kultuuri- ja ajaloopärand					
7.1. Traditsiooniline taluarhitektuur					
7.1.1. Hooned	Ehitustraditsioonide säilimine	4	Objektide säilimine	4	On palju ära tehtud, samas osad väärtuslikud hooned on ikkagi hävinud.
7.1.2. Asustusstruktuur	Karulale tüüpilise asustusstruktuuri säilimine	3	Konkreetsete objektide säilimine	3	Metsavahikohad pole säilinud, järvevahikoht kasutamata, õueplaneeringud muutunud
7.2.Võrukeelne ja loodusega seotud rahvapärismus	Elava rahvapärimuse säilimine	3	Elava rahvapärimuse säilimine	3	Mõned pärimust säilitavad inimesed on olemas.
7.3. Elulaad ja töötraditsioonid	Säilimine ja taastamine	4	Olemasoleva olukorra säilimine	4	Elujõuliste talude hulk ei ole vähenenud, palkehitudtraditsioon on laienenud.
7.4. Võru keel	Võrukeelse elanikkonna säilimine Karulas	4	Praeguse keele kasutuse säilimine ja maine tõus	3	Võrukeele kasutajate hulk on vähenenud
7.5. Vanapäraseid kombed	Säilimine	4	Säilimine	4	Vana kombeid tundev elanikkond väheneb, sisserändajad ei tunne vanu kombeid
7.6. Ajaloomälestised	Olemasolevate väärtuste säilimine	4	Olemasolevate väärtuste säilimine	4	Ajaloolised kohad unarusse jäänud (Koemetsa ja Mähkli)
8. Teaduslikud	Säilimine	4	Säilimine	4	Põlendikud uurimata, kultuuripärand kehvasti uuritud.

Väärtused	Kaitse-eesmärgid ja hinnangud säilimisele 5-palli süsteemis (5-eesmärk saavutatud – 2-eesmärk saavutamata)				Märkused
	Kaugem eesmärk ja hinnang		Lähem eesmärk ja hinnang		
1. Maastikud					
9. Keskkond	Säilimine	5	Säilimine	5	
10. Rekreatiivsed	Säilimine	5	Säilimine	5	Paranenud

17. KASUTATUD KIRJANDUS

- Aasa, H., Karukäpp, M. 1999. Metsakuklaste ja nende elupaikade vahelistest suhetest. Lõputöö metsakorralduse erialal. Käsikiri, Tartu.
- Drenkhan, R. 2001. Karula rahvuspargi kaitsekorralduskava 2001 – 2005. Ähijärve.
- Eesti Loodusuurijate Seltsi mükoloogia ühing ja Tartu Ülikooli Botaanika ja ökoloogia instituudi mükoloogia õppetool, 2003 Karula rahvuspargi seente nimestik.
- Eesti Maaülikooli Põllumajandus- ja Keskkonnainstituudi Võrtsjärve Limnoloogiakeskuse andmebaas.
- Eesti Ornitoloogiaühing, 2007. Eesti Linnuatlas. <http://www.eoy.ee/atlas/>
- Eller, K. 1999. Karula rahvuspargi piires asuva arhitektuuri, ajaloo- ja kultuuripärandi inventeerimise aruanne. Alusuuringud Karula rahvuspargi kaitsekorralduskava ettevalmistamiseks.
- Evestus, T. 2004. Metsade seisundi hindamine kakuliste ja rähnaliste populatsiooni põhjal Karula RP-s. Käsikiri, Tartu.
- Evestus, T., Sellise, U. 2000. Kotkaste ja must-toonekure inventuur Karula Rahvuspargi kaitsekorralduskava raames. Käsikiri, Tartu.
- Hurt, M., Hurt, M. 2004. Vähiveekogude inventuur Karula rahvuspargis. Uurimustöö. Käsikiri, Võru.
- Järvet, A. 1998. Karula rahvuspargi maastikud. Aruanne.
- Järvet, A. 2000. Vooluveekogude inventuur ja ettepanekud kaitsekorralduskava koostamiseks. Aruanne.
- Jääts, L. 2005. Karula traditsiooniline taluarhitektuur ja asustusstruktuur. Ettepanekuid Karula rahvuspargi kaitsekorralduskava koostamiseks. Käsikiri, Tartu.
- Kalda, A. 1996. ELUSi Aastaraamatu 77. köide "Rahvuspargi taimekoosluste mitmekesisust kajastav representatiivne uurimus".
- Kama, K. 1999. Rahvapärimuse aruanne. Käsikiri.
- Kartau, K., Pae, T., Ahas, R. 2000. Ressursside ja sotsiaal-majandusliku situatsiooni hinnang Karula rahvuspargis. Käsikiri, Tartu.
- Konsa, M. 2004. Ülevaade Karula rahvuspargi ja selle lähimbruse arheoloogilistest muinasväärtustest. Käsikiri, Tartu.
- Kotkaklubi, 2001. Karula RP paiknevate kotkaste ja must-toonekure 2001. a. inventuuri tulemused. Käsikiri, Tartu.
- Kotkaklubi, 2003. Väike-konnakotka inventuur Karula rahvuspargis. Käsikiri, Tartu.
- Kotkaklubi, 2004. Karula RP ja lähimbruse must-toonekurg, konnakotkad ja kalakotkas 2004. Tartu.
- Kotkaklubi, 2004. Konnakotkaste inventuur Karula rahvuspargis 2003-2004. Käsikiri, Tartu.
- Kotkaklubi, 2004. Must-toonekure inventuur Karula rahvuspargis. Käsikiri, Tartu.
- Kotkaklubi, 2004. Must-toonekure inventuur Karulas 2004. Käsikiri, Tartu.
- Laanetu, N. 1999. Karula loomastik. Käsikiri, Tartu.
- Lamp, M.-L., Reimann, M. 2005. Turism ja kohalik kogukond Karula rahvuspargis. Käsikiri, Tartu.
- Leetmaa, K. 1999. Kombed, keel, identiteet, traditsiooniline elulaad ja suhtumine looduskaitse Karula rahvuspargis. Käsikiri, Tartu.
- Leht, M. 2002. *Agrimonia pilosa* Karulas. Käsikiri.
- Leibak, E. 1996. Eesimaa Looduse Fondi põlismetsade inventuur 1993 – 1996.
- Leibak, E. 2000. Karula rahvuspargi linnustikust. Käsikiri, Tartu.
- Lilleleht, V. 1998. Eesti Punane Raamat. Ohustatud seened, taimed ja loomad. A/S Infotrükk, Tartu.
- Maavara, V., Martin, A.-J. 1983. Protection and utilization of red wood ants in Estonia (in Russian). – Acta et Commentationes Univ. Tartuensis.
- Martin, A.-H. 2000. Metsakuklased Karula rahvuspargis. Aruande käsikiri, Tartu.
- Martin, M., Luig, J. 2002. Potentsiaalsed Natura 2000 alad Euroopa Liidu Loodusdirektiivi II lisa putukaliikide kaitseks. Aruanne, Tartu.
- Martin, M., Luig, J. 2003. Selgrootute seire Karula rahvuspargis 2003. aastal. Käsikiri, Tartu.
- Merila-Lattik, H. 2002. Võru Karula ajalugu I. Karula Muinsuskaitse Selts, Tartu.
- Metsvahi, M. 2002. Karula rahvuspargi territooriumil 3.-15. 08. 2002. aastal toimunud rahvaluule välitööd.
- Mäemets, A. 1977. Eesti NSV järved ja nende kaitse. Valgus, Tallinn.
- Ott, I. 2001. Karula järvede inventuur 2001. a. Käsikiri, Rannu.
- Paal, J. 1999. Aruanne. Botaanilistest uuringutest Karula rahvuspargis. Käsikiri, Tartu.
- Paal, J. 2005. Salumetsade inventuur Karula rahvuspargis. Käsikiri, Tartu.
- Pajula, R. 2001. Karula rahvuspargi soode inventuuri aruanne.
- Parts, P.-K. 2002. Ehituslikud piirangud ja kaldakaitsevööndite ulatuse määramine Karula rahvuspargis. Soovitused Karula rahvuspargi kaitsekorralduskava ja valdade üldplaneeringute koostamiseks. Inventuuri aruanne.
- Pärnsalu, J., Õunapuu, H. 1993. Laanekuklane (*foramica aquilonia* Yarr.) Alatskivi sipelgakaitsealal. Diplomitöö metsamajanduse erialal. Käsikiri, Tartu.
- Rammo, M. 2003. Uurimistöö aruanne. Jauga mõis (Jacobshof). Käsikiri, Tartu.
- Rannap, R., Pappel, P. 2003. Haruldaste kahepaiksete seire Karula rahvuspargis: Metoodika ja tulemused 2002 – 2003. Käsikiri, Tartu.
- Taimeveeb. <http://lk.envinst.ee/index.php?action=7>.
- Tuvikene, A. 2004. Koiva vesikonna pinnaveekogude ülevaade ja ökoloogiline seisund. EPMÜ ZBI Hüdrobioloogia Osakond
- Velder, S. 1998. *Erinumber Karula Rahvuspargist Eesti loodus*.
- Võru Instituudi koduleht. www.wi.ee 15.10.2006
- Örd, A. 1985. Karula maastikukaitseala arenduskava. Tartu.

18. LISAD

Lisa 1 Karula rahvuspargi kaitse-eeskiri

Karula rahvuspargi kaitse-eeskiri¹

Vabariigi Valitsuse 22. juuni 2006. a määrus nr 149

Määrus kehtestatakse «[Looduskaitseseaduse](#)» § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Karula rahvuspargi kaitse-eesmärk

(1) Karula rahvuspargi² (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on:

Lõuna-Eestile iseloomulike metsa- ja järverikaste maastike, pinnavormide, looduse ja kultuuripärandi ning tasakaalustatud keskkonnakasutuse säilitamine, kaitsmine, taastamine, uurimine ja tutvustamine ning kaitsealuste liikide kaitse;

nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liikide – must-toonekure, väike-konnakotka ja kalakotka, kes on I kategooria kaitsealused liigid, metsise, valgeselg-kirjurähni ja laanerähni, kes on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, täpikhuigu, rukkiräägu, sookure, herilaseviu, roo-loorkulli, tedre, jõgitiiru, värbkaku, händkaku, öösorri, hallpea-rähni, musträhni, nõmmelööke, võõr-põõsalinnu, väike-kärbsenäpi, laanepüü ja punaselg-õgija, kes on III kategooria kaitsealused liigid, kaitse;

nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud

elupaigatüüpide – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140)³, looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160), lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), rabade (7110*), siirde- ja õetsiksoode (7140), vanade loodushõlmade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade (sürjametsade) (9060), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) ning II lisas nimetatud liikide – soohiilaka ja palu-karukella, mis on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, ning hariliku hingi, karvase maarjalepa, suur-kuldtiiva ja saarma, mis on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid, elupaikade kaitse.

(2) Kaitseala maa- ja veela jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärade ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks loodusreservaadiks, kahekümne seitsmeks sihtkaitsevööndiks ja kaheistkümneks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada «Looduskaitseseaduses» sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Võru maakonnas Antsla vallas Haabsaare, Kaika, Jõepera, Ähijärve, Mähkli, Soome, Tsooru ja Viirapalu külas, Mõniste vallas Koemetsa külas ja Varstu vallas Vana-Roosa külas, Valga maakonnas Karula vallas Lusti, Valtina, Lüllemäe, Rebasemõisa ja Koobassaare külas.

(2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaministeeriumi Valgamaa keskkonnateenistus Valgamaale jääva ja Keskkonnaministeeriumi Võrumaa keskkonnateenistus Võrumaale jääva maa- ja veela piires.

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju ja seeni kogu kaitsealal, välja arvatud loodusreservaadis ning käesoleva kaitse-eeskirjaga sätestatud juhtudel sihtkaitsevööndis.

(2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitseseaduses» sätestatut.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult selleks ettevalmistatud ja tähistatud ning kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal. Omanikul on lubatud telkimine oma kinnistu piires.

(4) Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks määratud teedel ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses ning liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel ja maatulundusmaal metsamajandustöödel või põllumajandustöödel.

(5) Kaitseala veelal on lubatud mootoriga ujuvahendiga sõitmine, välja arvatud loodusreservaadis ning käesoleva kaitse-eeskirjaga sätestatud juhtudel sihtkaitsevööndis. Mootoriga ujuvahendiga on lubatud sõita ainult järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevuses ja kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

(6) Kaitsealal on lubatud harrastuskalapüük, välja arvatud loodusreservaadis ning käesoleva kaitse-eeskirjaga sätestatud juhtudel sihtkaitsevööndis, kusjuures Ubajärve sihtkaitsevööndis on kalapüük lubatud käsi-, lend- ja põhjaõngega ning nakkevõrgu ja spinninguga. Kalapüük kutselise kalapüügi vahenditega toimub üksnes kaitseala valitseja nõusolekul, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus püügikoormuse reguleerimiseks esitada nõudmisi kalapüügi vahendite, -aja, -koha ja -mahtude osas.

§ 5. Keelatud tegevus

(1) Kaitsealal on keelatud ujuvehitiste püstitamine.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- väljastada metsamajandamiskava;
- kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- anda nõusolekut väikehitise, sealhulgas paadisilla ehitamiseks;
- anda projekteerimistingimusi;
- anda ehitusluba.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(3) Keskkonnaministeeriumil või kavandatava tegevuse asukoha keskkonnateenistusel on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

3. peatükk

LOODUSRESERVAAT

§ 7. Loodusreservaadi määratlus

(1) Loodusreservaat on otsesest inimtegevusest puutumata loodusega kaitseala maa- või veeala osa, kus tagatakse looduslike koosluste säilimine ja kujunemine üksnes looduslike protsesside tulemusena.

(2) Kaitsealal on kaks loodusreservaati:

- 1 Pautsjärve loodusreservaat;
- 2 Kaadsijärve loodusreservaat.

§ 8. Loodusreservaadi kaitse-eesmärk

Loodusreservaadi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

§ 9. Tegevus loodusreservaadis

Loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti valitsemise eesmärgil ja kaitseala valitseja nõusolekul teadustegevuse ning loodusobjekti seisundi jälgimise ja hindamise eesmärgil.

4. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 10. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kaksikümmend seitse sihtkaitsevööndit:

1. Kallõto sihtkaitsevöönd;
2. Verioja sihtkaitsevöönd;
3. Tinu sihtkaitsevöönd;
4. Apjajärve sihtkaitsevöönd;
5. Valgõpalu sihtkaitsevöönd;
6. Kahrikolga sihtkaitsevöönd;
7. Palu-Labassaarõ sihtkaitsevöönd;
8. Liivalumbi sihtkaitsevöönd;
9. Kaugjärve sihtkaitsevöönd;
10. Äestamise soo sihtkaitsevöönd;
11. Pikässilla sihtkaitsevöönd;
12. Põrgujärve sihtkaitsevöönd;
13. Ödri sihtkaitsevöönd;
14. Oikunna sihtkaitsevöönd;
15. Rebäse sihtkaitsevöönd;
16. Kuigli sihtkaitsevöönd;
17. Apjasoo sihtkaitsevöönd;
18. Mädajärve sihtkaitsevöönd;
19. Vanapalu sihtkaitsevöönd;
20. Plaagi sihtkaitsevöönd;
21. Konnumäe sihtkaitsevöönd;
22. Saarjärve sihtkaitsevöönd;
23. Tiidu sihtkaitsevöönd;
24. Kannussaarõ sihtkaitsevöönd;
25. Pikässaarõ sihtkaitsevöönd;
26. Peräjärve sihtkaitsevöönd;
27. Ubajärve sihtkaitsevöönd.

§ 11. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Kallõto, Verioja, Apjajärve, Valgõpalu, Kahrikolga, Palu-Labassaarõ, Liivalumbi, Kaugjärve, Äestamise soo, Pikässilla, Tinu ja Põrgujärve sihtkaitsevööndis on kaitse-eesmärk ökosüsteemide arengu tagamine loodusliku protsessina ning kaitstavate liikide elupaikade kaitse.

(2) Ödri, Oikunna, Kuigli, Mädajärve, Vanapalu, Pikässaarõ, Apjasoo, Konnumäe, Rebäse ja Peräjärve sihtkaitsevööndis on kaitse-eesmärk koosluste looduslikkuse taastamine, looduse mitmekesisuse säilitamine ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(3) Plaagi, Tiidu, Saarjärve, Kannussaarõ ja Ubajärve sihtkaitsevööndis on kaitse-eesmärk koosluste säilitamine või taastamine, neile omaste liikide ja vanuse struktuuri hoidmine, looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

§ 12. Lubatud tegevus

(1) Jahipidamine ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil on lubatud Apjasoo, Konnumäe, Saarjärve, Tiidu ja Ubajärve sihtkaitsevööndis ning 1. septembrist 28. veebruarini Verioja, Tinu, Liivalumbi, Pikässilla, Põrgujärve, Ödri, Oikunna, Rebäse, Kuigli, Kannussaarõ, Pikässaarõ ja Peräjärve sihtkaitsevööndis. Vööndiliikide arvukust võib reguleerida kõigis sihtkaitsevööndites.

(2) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 40 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohas. Rohkem kui 40 osalejaga rahvaürituse korraldamine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud järgmine tegevus:

- olemasolevate rajatiste, välja arvatud maaparandussüsteemide hooldustööd;
- Ödri, Oikunna, Kuigli, Mädajärve, Vanapalu, Konnumäe, Tiidu, Peräjärve, Rebäse, Apjasoo, Saarjärve, Kannussaarõ, Pikässaarõ ja Ubajärve sihtkaitsevööndites loodusliku veerežiimi taastamine;
- Verioja, Kahrikolga, Ödri, Oikunna, Rebäse, Kuigli, Apjasoo, Mädajärve, Vanapalu, Plaagi, Konnumäe, Saarjärve, Tiidu, Kannussaarõ, Pikässaarõ, Peräjärve ja Ubajärve sihtkaitsevööndis hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks;
- Ödri, Oikunna, Rebäse, Kuigli, Apjasoo, Mädajärve, Vanapalu, Plaagi, Konnumäe, Saarjärve, Tiidu, Kannussaarõ, Pikässaarõ, Peräjärve ja Ubajärve sihtkaitsevööndis metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieliigi, -aja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- Tiidu, Saarjärve ja Plaagi sihtkaitsevööndis niitude hooldamine ja taastamine;
- rajatiste püstitamine õppe- ja matkaradade rajamisel;
- põllumajandusotstarbega väikerajatiste püstitamine Plaagi, Saarjärve ja Tiidu sihtkaitsevööndis;
- Kuigli, Apjasoo, Tiidu ja Ubajärve sihtkaitsevööndis liinirajatiste rajamine kaitsealal paikneva kinnisasja või kaitseala tarbeks;
- Palu-Labassaarõ sihtkaitsevööndis maa-aluse kaabelliini rajamine Londi kinnistu tarbeks Kolski-Palo teemaal;
- eesvoolude hoiutööd Apjasoo, Tiidu, Verioja, Ödri ja Kuigli sihtkaitsevööndis.

§ 13. Keelatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- majandustegevus;
- loodusvarade kasutamine;
- uute ehitiste, välja arvatud § 12 lõike 3 punktides 6–9 nimetatud ehitiste püstitamine.

(2) Inimeste viibine on keelatud Palu-Labassaarõ sihtkaitsevööndis Antsla metskonna kvartali AS170 eraldistel 3 ja 14 15. märtsist 31. augustini; Aestamise soo sihtkaitsevööndis väljaspool vööndit läbivaid teid ja Kaugjärve kallasrada 15. märtsist 31. augustini; Oikunna ja Vanapalu sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini; Põrgujärve sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 31. augustini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses ja kaitseala valitsemisega seotud tegevuses.

(3) Ujuvvhendiga sõitmine on keelatud Kallõtõ sihtkaitsevööndisse jäävatel Mudajärvel, Mustjärvel ja Kallõtõ järvel, Tinu sihtkaitsevööndisse jäävatel Ojajärvel, Konnumäe sihtkaitsevööndisse jäävatel Põrgujärvel, Kuigli sihtkaitsevööndisse jäävatel Väiku-Kuikli järvel, Põrgujärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Põrgujärvel, Kaugjärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Kaugjärvel ning Apjajärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Väiku-Apja järvel, Palu-Labassaarõ vööndisse jäävatel Kogrõjärvel ja Vahejärvel, Saarjärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Kogrõjärvel ja Ahnõjärvel, välja arvatud kinnistu omanikul, pääste- ja järelevalvetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevuses ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

(4) Kalapüük on keelatud Kallõtõ sihtkaitsevööndisse jäävatel Mudajärvel ja Mustjärvel, Tinu sihtkaitsevööndisse jäävatel Ojajärvel, Konnumäe sihtkaitsevööndisse jäävatel Põrgujärvel, Kuigli sihtkaitsevööndisse jäävatel Väiku-Kuikli järvel, Põrgujärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Põrgujärvel, Kaugjärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Kaugjärvel, Apjajärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Väiku-Apja järvel, Palu-Labassaarõ vööndisse jäävatel Kogrõjärvel ja Vahejärvel, Saarjärve sihtkaitsevööndisse jäävatel Kogrõjärvel, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

§ 14. Vajalik tegevus

(1) Plaagi ja Tiidu sihtkaitsevööndis poollooduslike koosluste esinemisalal on koosluste ilme ja liigikoosseisu taastamiseks ja säilitamiseks vajalik tegevus nagu rohu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde harvendamine.

(2) Saarjärve, Konnumäe, Tiidu ja Rebäse sihtkaitsevööndis on vajalik puu- ja põõsarinde kujundamine vaadete avamiseks nooremate kui 20-aastaste puistute vööndipiiriga kattuvus osas.

5. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 15. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu reservaati ega sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on kaksteist piiranguvööndit:

- Savijärve piiranguvöönd;
- Rebäsemõisa-Kolski piiranguvöönd;
- Apja piiranguvöönd;
- Silla piiranguvöönd;
- Mähkli piiranguvöönd;
- Kaika piiranguvöönd;
- Jõeperä piiranguvöönd;
- Ähijärve piiranguvöönd
- Saera piiranguvöönd;
- Kõvõramäe piiranguvöönd;
- Kõivistoja piiranguvöönd;
- Järve piiranguvöönd.

§ 16. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

(1) Kaika, Jõeperä, Mähkli, Ähijärve, Rebäsemõisa-Kolski, Apja, Savijärve, Silla, Saera ja Järve piiranguvööndis on kaitse-eesmärk looduse mitmekesisuse ja maastikuilme ning kultuuripärandi, traditsioonilise pärandimaastiku ja taluarhitektuuri säilitamine ning asustuse struktuuri kaitse.

(2) Kõvõramäe piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

(3) Kõivistoja piiranguvööndi kaitse-eesmärk on liikide elupaikade kaitse.

(4) Piiranguvööndi metsa kaitse-eesmärk on metsakoosluse liikide ja vanuse mitmekesisuse säilitamine.

§ 17. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

- majandustegevus;
- kuni 40 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas;
- jahipidamine ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil, välja arvatud Silla piiranguvöönd, kus on lubatud üksnes võõrliikide arvukuse reguleerimine.

(2) Ähijärve piiranguvööndis on kaitseala sisesteks vajadusteks lubatud Antsla metskonna kvartali AS112 eraldisel 1 asuva Pikässaarõ kruusaugu kasutamine kuni selle ammendamise ja tasandamiseni.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:

- vanade karjäärde tasandustööd paiga loodusliku ilme taastamiseks;
- rohkem kui 40 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas, välja arvatud õuemaal, kus rahvaürituse korraldamine on lubatud omaniku loal;
- «Maapõueseaduse» § 59 lõike 2 alusel liiva-, kruusa- ja savivõtt ning kaevise (välja arvatud orgaaniliste setendite) võtmine oma tarbeks.

§ 18. Ehitustegevus piiranguvööndis

(1) Piiranguvööndis on lubatud kuni 15 ruutmeetri suuruste ja 4 meetri kõrguste sõrestikkonstruksiooniga abihoonete ning alla 4 meetri kõrguste rajatiste püstitamine olemasoleval hoonestusalal ning karjaaedade ja kuni 15 ruutmeetri suuruste ja 4 meetri kõrguste põllumajandusotstarbega sõrestikkonstruksiooniga hoonete püstitamine põllumajandusmaal.

(2) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud uute rajatiste püstitamine, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud rajatiste püstitamine;

(3) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud, arvestades käesoleva kaitse-eeskirja § 5 lõike 2 punktides 4–7 sätestatut:

- lisaks lõikes 1 sätestatule uute hoonete püstitamine kinnistu olemasoleval hoonestusalal ja algsetel taluõuekohtadel, välja arvatud Silla piiranguvööndis Lillemäe maaüksusel (28902:004:0341) ja Karula metskonna maaüksusel (28902:004:0055), kus uute hoonete püstitamine on keelatud;
- põllumajandusotstarbega väikehoonete, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hoonete püstitamine põllumajandusmaal järvekaldast kaugemale kui 100 meetrit;

- katuse viilkatuseks ehitamine;
- tuulekoja ehitamine;
- hoonete esialgse välimuse taastamine;
- kaitse-eesmärgile mittevastavate hoonete lammutamine ja ümberehitamine;
- eksperdi hinnangul lagunenud hoonete lammutamine ning rekonstrueerimine.

(4) Piiranguvõndis on keelatud olemasoleva hoone väliskonstruktsiooni muutmine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 3–7 sätestatu.

§ 19. Keelatud tegevus

Piiranguvõndis on keelatud:

- uue maaparandussüsteemi ja veekogu rajamine, välja arvatud talukompleksi juurde kuuluva kuni 0,1 ha suuruse tiigi rajamine, kuni ühe meetri sügavuse kahepaiksete kudemisveekogu rajamine ning üksikkraavi rajamine eluasememaale kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohas;
- uuendusraie, välja arvatud turberaie hall-lepikutes ja kobraste ülejutatud aladel Rebäsemõisa-Kolski, Mähkli, Kaika ja Jõepera piiranguvõndis, kusjuures kobraste ülejutatud aladel võib turberaiet teha «Metsaseaduses» sätestatud nooremates puistutes;
- biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal;
- puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- metsa kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel sinika, karusambla-mustika, karusambla, naadi, sõnajala, angervaksa, tarna-angervaksa, osja, tarna, lodu, kõdusoo, madal soo, siirdesoo ja raba kasvukohatüübis;
- veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul olemasolevate tiikide puhastamisel, talukompleksi juures olevate kraavide laiendamisel kuni 0,1 ha suursteks tiikideks ja loodusliku veerežiimi taastamisel.

§ 20. Vajalik tegevus

Piiranguvõndi poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik järgmine tegevus:

- Rebäsemõisa-Kolski, Mähkli, Ähijärve, Silla, Apja, Jõepera, Saera ja Järve piiranguvõndis niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine;
- Kaika, Rebäsemõisa-Kolski, Mähkli ja Jõepera piiranguvõndis oleval kuppelmaastikul kupljalamitel ja kuplitevahelistes orgudes puu- ja põõsarinde raied vaadete avamiseks.

6. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 21. Määruse muutmise

Vabariigi Valitsuse 3. märtsi 1995. a määruses nr 92 «Alam-Pedja looduskaitseala ja Karula rahvuspargi kaitse-eeskirjade ning Karula rahvuspargi välispiiri kirjelduse kinnitamine» (RT I 1995, 30, 381; 2005, 71, 556) tehakse järgmised muudatused:

1) määruse pealkiri sõnastatakse järgmiselt:

«Alam-Pedja looduskaitseala kaitse-eeskirja kinnitamine»;

2) punkti 1 alapunktid 2 ja 3 tunnistatakse kehtetuks.

¹ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53).

Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekirja» lisa 1 punkti 1 alapunktist 9 jääb rahvuspark Karula linnualale ja punkti 2 alapunktist 83 Karula loodusalale, kus tegevuste kavandamisel tuleb hinnata nende mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

² Kaitseala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 8. detsembri 1993. a määrusega nr 387 «Soomaa, Vilsandi ja Karula rahvuspargi moodustamise kohta» Eesti NSV Ministrite Nõukogu 24. septembri 1979. a määrusega nr 497 «Looduskaitsealade edasise väljaarendamise kohta» moodustatud Karula maastikukaitseala baasil.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välispiir ja võondite piirid on märgitud määruse lisa esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000), Eesti Metsakorralduskeskuse Karula metskonna 1996. aasta ja Antsla metskonna 2002. aasta puistuplaani (mõõtkava 1:20 000), Eesti Metsakorralduskeskuse Karsi maaüksuse 1997. aasta, Väike-Apja ja Laane maaüksuse 1998. aasta, Rebase maaüksuse 1999. aasta, Veetka ja Suuresere-Hinni maaüksuse 2002. aasta, Mikumäe, Mendo, Lajasaare, Suur-Taitse ja Ansi Mähkli maaüksuse metsade majandamise kava 2003. aasta puistuplaani alusel, kasutades maakatastri andmeid seisuga oktoober 2005. a.

Ala kaardiga saab tutvuda Võrumaa ja Valgamaa keskkonnateenistuses, Keskkonnaministeeriumis, Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuses ning Maa-ameti veebilehel maainfoteenistuses (www.maaamet.ee).

Peaminister Andrus ANSIP

Keskkonnaminister Villu REILJAN

Riigisekretär Heiki LOOT

Määruse lisa on avaldatud elektroonilises Riigi Teatajas. Alus: «Riigi Teataja seaduse» § 4 lõige 2 ja riigisekretäri 29.06.2005 resolutsioon nr 17-1/0505738.

Lisa 2 Järvede nimekiri, uuritus ning jaotumine väärtuste vahel

Tabelis on ära toodud Karula rahvusparki jäävad puhkemajanduslikult ja/või looduskaitseks olulised järved. Looduslike järvede alla arvati järve, mis on saanud kõrge hinnangu erinevate limnoloogiliste uuringute tulemusel. Puhkemajanduslike järvede alla arvati järved, mille äärde jäävad populaarsed ujumiskohad, on vaadeldavad suurematelt teedelt, jäävad turismitalude lähedusse, äärde jäävad olemasolevad lõkke- ja laagripaigad või millest mööduvad olemasolevad matkarajad.

Järve nimi	Uuritus		Väärtus	
	2000	2001	Looduslik (6.1.1)	Puhkemajanduslik (6.1.2)
Ahnõjärv		*	*	
Alakonnu järv			*	
Suur-Apja (Koobassarõ) järv			*	*
Väiku-Apja järv			*	
Kaadsijärv			*	
Kallõtõ järv			*	
Kaugjärv			*	
Kogrõjärv (Ähijärve)		*	*	
Kogrõjärv (Kaika)		*	*	
Konnumäe järv (Põrgujärv)			*	
Kuikli järv			*	
Väiku-Kuikli järv (Kuikli Kogrejärv)			*	
Kõstrijärv	*			*
Küüdre järv		*		*
Küünimõtsa järv		*	*	
Lajasaarõ järv			*	*
Latsõjärved			*	
Linnajärv		*	*	
Mikilä (Mähkli) järv			*	*
Mudajärv		*	*	
Mustjärv		*	*	
Ojajärv		*		
Papijärv		*		
Pautsjärv		*	*	
Väikene Pehmejärv			*	
Peräjärv		*	*	
Pormeistri järv		*		*
Põrgujärv (Ubajärv)			*	
Raudjärv		*		*
Rebäsejärv	*		*	*
Suur Saarjärv			*	*
Väikene Saarjärv			*	*
Savijärv			*	
Sibula järv			*	*
Ubajärv (Ubahavva järv)			*	*
Vahejärv		*	*	
Vihmjärv (Taropedaja järv)			*	*
Viitka järv			*	*
Õdri järv	*		*	*
Ähijärv	*		*	*

Lisa 3 Elupaigatüübid Karula rahvuspargis

- 3140 Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved
- 3150 Looduslikult rohketoitelised järved
- 3160 Looduslikult huumustoitelised järved ja järvikud
- 6270* Fennoskandia madalike liigirikkad arurohumaad
- 6430 Niiskuslembesed serva-kõrgrohestud tasandikel ja mäestikes alpiinse vööndini
- 6510 Madalikuniidud
- 6530 Fennoskandia puisniidud
- 7110* Looduslikus seisundis rabad
- 7140 Siirde- ja õõtsiksood.
- 7230 Aluselised ja nõrgalt happelised liigirikkad madalsood
- 9010* Vanad loodusmetsad
- 9050 Hariliku kuusega rohunditerikkad
- 9060 Okasmetsad moreenkõrgendikel
- 9080* Rusukallete ja jäärakute metsad
- 91D0* Siirdesoo- ja rabametsad

Lisa 4 Karula rahvuspargis esinevate liikide nimekirjad

Seened

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	KK ⁴	PR ⁵
1	<i>Agaricus campestris</i>	arušampinjon		
2	<i>Agaricus purpurellus</i>			
3	<i>Agaricus silvaticus</i>	soomusšampinjon		
4	<i>Agaricus sylvicola</i>	metsšampinjon		
5	<i>Agrocybe praecox</i>	kevad-põldseen		
6	<i>Agrocybe semiorbicularis</i>	poolkerajas põldseen		
7	<i>Albatrellus ovinus</i>	harilik lambaseenik		
8	<i>Amanita citrina</i>	kollane kärbseseen		
9	<i>Amanita crocea</i>	oranž kärbseseen		
10	<i>Amanita friabilis</i>	lepa-kärbseseen	II	3
11	<i>Amanita fulva</i>			
12	<i>Amanita muscaria</i>	punane kärbseseen		
13	<i>Amanita pantherina</i>	panter-kärbseseen		
14	<i>Amanita porphyria</i>	pruun kärbseseen		
15	<i>Amanita regalis</i>	kuning-kärbseseen		
16	<i>Amanita rubescens</i>	roosa kärbseseen		
17	<i>Amanita spissa</i>	hall kärbseseen		
18	<i>Amanita vaginata</i>	rõngata kärbseseen		
19	<i>Amanita virosa</i>	valge kärbseseen		
20	<i>Amphinema byssoides</i>			
21	<i>Anellaria fimiputris</i>	harilik sitaseen		
22	<i>Armillaria borealis</i>	põhja-külmaseen		
23	<i>Armillaria ostoyae</i>	tõmmu külmaseen		
24	<i>Auriscalpium vulgare</i>	käbinarmik		
25	<i>Bisporella citrina</i>	kollane bisporell		
26	<i>Bolbitius titubans</i>	kollane torujalg		
27	<i>Boletus betulicola</i>	kõivu-kivipuravik		
28	<i>Boletus edulis</i>	harilik kivipuravik		
29	<i>Boletus pinophilus</i>	männi-kivipuravik		
30	<i>Byssonectria fusispora</i>	kääveoseline kollaliudik		
31	<i>Calocera viscosa</i>	suur sarvik		
32	<i>Calvatia utriformis</i>	kott-murukarikas		
33	<i>Cantharellula umbonata</i>	kühmkantarellik		
34	<i>Cantharellus aurora</i>	kollakas kukeseen		
35	<i>Cantharellus cibarius</i>	harilik kukeseen		
36	<i>Cantharellus tubiformis</i>	lehter-kukeseen		
37	<i>Chalciporus piperatus</i>	pipartatik		
38	<i>Chlorociboria aeruginascens</i>	rohetiksik		
39	<i>Chroogomphus rutilus</i>	männiliimik		
40	<i>Ciboria sp</i>			
41	<i>Clavaria purpurea</i>			
42	<i>Clavariadelphus ligula</i>	keel-tõlvharik		
43	<i>Clavariadelphus pistillaris</i>	suur tõlvharik		
44	<i>Clavicornia pyxidata</i>	kroonharik		
45	<i>Clitocybe clavipes</i>	nuijalg-lehtrik		
46	<i>Clitocybe fragilis</i>			
47	<i>Clitocybe geotropa</i>	sirge lehtrik		
48	<i>Clitocybe gibba</i>	tavalehtrik		
49	<i>Clitocybe nebularis</i>	udulehtrik		
50	<i>Clitocybe odora</i>	aniislehtrik		
51	<i>Clitocybe rivulosa</i>	mõrandlehtrik		
52	<i>Clitocybe sinopica</i>	kevadlehtrik		
53	<i>Clitopilus prunulus</i>	tavaharmik		
54	<i>Collybia cirrhata</i>	narmaskõrges		
55	<i>Collybia cookei</i>	mügarikõrges		
56	<i>Coltricia perennis</i>	harilik puidik		
57	<i>Coprinus comatus</i>	soomustindik		
58	<i>Coprinus cothurnatus</i>	värvuv tindik		
59	<i>Coprinus flocculosus</i>	varieeruv tindik		
60	<i>Coprinus micaceus</i>	sätendav tindik		
61	<i>Cordyceps militaris</i>	harilik kedristõlvik		
62	<i>Cordyceps ophioglossoides</i>	hirvepähkli-kedristõlvik		
63	<i>Corticium roseum</i>			
64	<i>Cortinarius albobolaceus</i>	valkjas vöödik		
65	<i>Cortinarius armillatus</i>	rõngasvöödik		
66	<i>Cortinarius balteatus</i>			
67	<i>Cortinarius bolaris</i>	punasoomus-vöödik		
68	<i>Cortinarius cinnamomeus</i>	kaneelvöödik		
69	<i>Cortinarius duracinus</i>			
70	<i>Cortinarius elegantior</i>	elegant-vöödik		

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	KK	PR
71	<i>Cortinarius erythrinus</i>	kevadvöödik		
72	<i>Cortinarius hemitrichus</i>	valgeebemeline vöödik		
73	<i>Cortinarius mucosus</i>	limavöödik		
74	<i>Cortinarius muscigenus</i>	sinijalg-vöödik		
75	<i>Cortinarius pholideus</i>	soomusvöödik		
76	<i>Cortinarius sanguineus</i>	verev vöödik		
77	<i>Cortinarius semisanguineus</i>	verkjas vöödik		
78	<i>Cortinarius traganus</i>	haisev vöödik		
79	<i>Cortinarius triumphans</i>	kollane vöödik		
80	<i>Cortinarius violaceus</i>	lilla vöödik		
81	<i>Cortinarius vulpinus</i>			
82	<i>Craterellus cornucopioides</i>	must torbikseen		
83	<i>Creolophus cirrhatus</i>			
84	<i>Crepidotus calolepis</i>	soomus-pisiservik		
85	<i>Crucibulum laeve</i>	külimitseen		
86	<i>Cudonia circinans</i>	harilik ringik		
87	<i>Cuphophyllus ssp</i>	võlvnutt		
88	<i>Cystoderma adnatifolium</i>			
89	<i>Cystoderma amianthinum</i>	kollane pisisirmik		
90	<i>Cystoderma carcharias</i>	haisev pisisirmik		
91	<i>Cystoderma granulosum</i>	roostepunane pisisirmik		
92	<i>Cytidia salicina</i>	pajunahkis		
93	<i>Daedaleopsis confragosa</i>	punakakk		
94	<i>Daldinia concentrica</i>	harilik kerastüsik		
95	<i>Echinoderma aspera</i>	püramiid-soomussirmik		
96	<i>Elaphomyces granulatus</i>	teraline hirvepähkel		
97	<i>Entoloma byssisedum</i>	külg-punalehik		
98	<i>Entoloma corvinum</i>	vares-punalehik		
99	<i>Entoloma incanum</i>	roheline punalehik		
100	<i>Entoloma lividoalbum</i>	kobar-punalehik		
101	<i>Entoloma nitidum</i>	sinine punalehik		
102	<i>Entoloma rhodopolium</i>	läik-punalehik		
103	<i>Entoloma sericeum</i>	siid-punalehik		
104	<i>Entoloma sodale</i>	hall punalehik		
105	<i>Entoloma sphagnum</i>	soo-punalehik		
106	<i>Entoloma undatum</i>	hõlmne punalehik		
107	<i>Erysiphe trifolii</i>			
108	<i>Exidia cartilaginea</i>	kõhrsüldik		
109	<i>Exidia glandulosa</i>	harilik süldik		
110	<i>Exidia saccharina</i>	kuusesüldik		
111	<i>Fomes fomentarius</i>	tuletael		
112	<i>Fomitopsis pinicola</i>	kännupess		
113	<i>Galerina marginata</i>	jahutanuk		
114	<i>Gaeastrum fimbriatum</i>	ripsmeline maataht		
115	<i>Gaeastrum pectinatum</i>	kamm-maataht		
116	<i>Gaeastrum quadrifidum</i>	neljahõlmne maataht		
117	<i>Gliophorus psittacinus</i>	papagai-limavesinutt		
118	<i>Gloeophyllum odoratum</i>	lõhnav kõrbik		
119	<i>Gloeophyllum sepiarium</i>	pruun kõrbik		
120	<i>Gomphidius glutinosus</i>	pihkane liimik		
121	<i>Gomphidius roseus</i>	roosa liimik		
122	<i>Gymnopilus penetrans</i>	viha tulinnutt		
123	<i>Gymnopus acervatus</i>	kimpkõrges		
124	<i>Gymnopus confluens</i>	kobarkõrges		
125	<i>Gymnopus dryophilus</i>	metskõrges		
126	<i>Gymnopus peronatus</i>	kirbe kõrges		
127	<i>Gymnosporangium cornutum</i>	pihlaka näsarooste tekitaja		
128	<i>Gyrodon lividus</i>	lepuravik		
129	<i>Gyromitra ambigua</i>			
130	<i>Gyromitra esculenta</i>	kevadkogrits		
131	<i>Gyromitra gigas</i>	hiidkogrits		
132	<i>Gyroporus cyanescens</i>	sinipäkk		
133	<i>Hebeloma crustuliniforme</i>	pisarhebel		
134	<i>Hebeloma mesophaeum</i>	kiudhebel		
135	<i>Helvella crispa</i>	valge helvell		
136	<i>Helvella elastica</i>	sile helvell		
137	<i>Helvella lacunosa</i>	tume helvell		
138	<i>Helvella macropus</i>	pikkjalg-helvell		
139	<i>Heterobasidion parviporum</i>	kuuse-juurepess		
140	<i>Humaria hemisphaerica</i>	harjasliudik		
141	<i>Hydnellum aurantiacum</i>	kuld-küarnarmik		
142	<i>Hydnellum concrescens</i>			

⁴ Kaitsekategooria

⁵ Eesti Punane Raamat

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	KK	PR
143	<i>Hygrocybe conica</i>	kuhik-vesinutt		
144	<i>Hygrocybe laeta</i>			
145	<i>Hygrocybe persistens</i>	kollane vesinutt		
146	<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i>	kuld-kukeseenik		
147	<i>Hygrophorus agathosmus</i>	lõhnav limanutt		
148	<i>Hygrophorus camarophyllus</i>	kitse-limanutt		
149	<i>Hygrophorus eubarbarus</i>	punetav limanutt		
150	<i>Hygrophorus olivaceoalbus</i>	oliiv-limanutt		
151	<i>Hypholoma capnoides</i>	suits-kollanutt		
152	<i>Hypholoma fasciculare</i>	sälk-kollanutt		
153	<i>Hypholoma lateritium</i>	tellispuane kollanutt		
154	<i>Hypocrea pulvinata</i>	parasiit-helekottseen		
155	<i>Hypomyces albidus</i>			
156	<i>Hypomyces luteovirens</i>	rohekas üleniidik		
157	<i>Hypomyces polyporinus</i>			
158	<i>Inocybe geophylla</i>	siid-narmasnutt		
159	<i>Inocybe rimosa</i>	kuhik-narmasnutt		
160	<i>Inonotus obliquus</i>	must pässik		
161	<i>Kuehneromyces mutabilis</i>	harilik kännumampel		
162	<i>Laccaria bicolor</i>	sinilamell-rupik		
163	<i>Laccaria laccata</i>	lakkrupik		
164	<i>Lactarius aspidius</i>	pajuriisikas		
165	<i>Lactarius badiosanguineus</i>	ruuge riisikas		
166	<i>Lactarius bertillonii</i>	bertilloni riisikas		
167	<i>Lactarius camphoratus</i>	kamperriisikas		
168	<i>Lactarius cf. acerrimus</i>	hiideoseline riisikas		
169	<i>Lactarius deliciosus</i>	porgandriisikas		
170	<i>Lactarius deterrimus</i>	kuuseriisikas		
171	<i>Lactarius evosmus</i>			
172	<i>Lactarius flexuosus</i>	peitriisikas		
173	<i>Lactarius glyciosmus</i>	lõhnav riisikas		
174	<i>Lactarius helvus</i>	sooriisikas		
175	<i>Lactarius hyssginoides</i>			
176	<i>Lactarius lacunarum</i>	soovikuriisikas		
177	<i>Lactarius lilacinus</i>	lepariisikas		
178	<i>Lactarius mammosus</i>	näsariisikas		
179	<i>Lactarius mitissimus</i>	oranž riisikas		
180	<i>Lactarius necator</i>	tõmmu riisikas		
181	<i>Lactarius obscuratus</i>	loduriisikas		
182	<i>Lactarius piperatus</i>	piparriisikas		
183	<i>Lactarius pubescens</i>	kreem riisikas		
184	<i>Lactarius resimus</i>	valge riisikas		
185	<i>Lactarius roseozonatus</i>	haavariisikas		
186	<i>Lactarius rufus</i>	männiriisikas		
187	<i>Lactarius scoticus</i>	karvane riisikas		
188	<i>Lactarius scrobiculatus</i>	kollariisikas		
189	<i>Lactarius zonarius</i>	vöötriisikas		
190	<i>Lactarius thejogalus</i>	väävelriisikas		
191	<i>Lactarius torminosus</i>	kaseriisikas		
192	<i>Lactarius trivialis</i>	tavariisikas		
193	<i>Lactarius vellereus</i>	rädiriisikas		
194	<i>Lactarius vietus</i>	hallipiimane riisikas		
195	<i>Lactarius volemus</i>	kuldriisikas		
196	<i>Leccinum aurantiacum</i>	haavapuravik		
197	<i>Leccinum duriusculum</i>	paplipuravik		
198	<i>Leccinum niveum</i>	valge puravik		
199	<i>Leccinum percardium</i>	roosakas puravik		
200	<i>Leccinum scabrum</i>	kasepuravik		
201	<i>Leccinum variicolor</i>	kirju puravik		
202	<i>Leccinum versipelle</i>	pomerantspuravik		
203	<i>Leocarpus fragilis</i>			
204	<i>Lepiota clypeolaria</i>	villjalg-harisirmik		
205	<i>Lepiota cristata</i>	haisev harisirmik		
206	<i>Lepiota josserandii</i>	josserandi harisirmik		
207	<i>Lepiota subincarnata</i>			
208	<i>Lepiota ventriospora</i>	kollajalg-harisirmik		
209	<i>Lepista gilva</i>	kollane ebaheinik		
210	<i>Lepista glaucocana</i>	kahkjäs ebaheinik		
211	<i>Lepista nuda</i>	lilla ebaheinik		
212	<i>Lepista panaeola</i>	hall ebaheinik		
213	<i>Leucocortinarius bulbiger</i>	ebavöödik		
214	<i>Leucopaxillus giganteus</i>	hiid-lehtervahelik		
215	<i>Limacella glioderma</i>	jahu-limaloorik		
216	<i>Limacella lenticularis</i>	pisar-limaloorik		
217	<i>Lycogala epidendrum</i>	harilik hundipiim		
218	<i>Lycoperdon molle</i>	pehme murumuna		
219	<i>Lycoperdon nigrescens</i>	mustjas murumuna		
220	<i>Lycoperdon perlatum</i>	harilik murumuna		
221	<i>Lyophyllum connatum</i>	valge kobarheinik		

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	KK	PR
222	<i>Lyophyllum decastes</i>	põõsas-kobarheinik		
223	<i>Macrolepiota procera</i>	suur sirmik		
224	<i>Macrolepiota rhacodes</i>	safransirmik		
225	<i>Marasmius androsaceus</i>	jõhvnööbik		
226	<i>Marasmius oreades</i>	aasnööbik		
227	<i>Marasmius scorodonius</i>	küüslauk-nööbik		
228	<i>Megacollybia platyphylla</i>	hiidkõrges		
229	<i>Melampsora epitea</i>	pajurooste tekitaaja		
230	<i>Melanoleuca brevipes</i>	lühijalg-kühmik		
231	<i>Melanoleuca grammopodia</i>	vagujalg-kühmik		
232	<i>Melanoleuca strictipes</i>	sirge kühmik		
233	<i>Melanospora lagenaria</i>			
234	<i>Micromphale foetidum</i>	oksa-roisknööbik		
235	<i>Micromphale perforans</i>	okka-roisknööbik		
236	<i>Mollisia hydrophila</i>			
237	<i>Morchella conica</i>	kuhikmürkel		
238	<i>Mycena cf. abramsii</i>			
239	<i>Mycena epipterygia</i>	kleepuv mütsik		
240	<i>Mycena galericulata</i>	kännumütsik		
241	<i>Mycena galopus</i>	piimmütsik		
242	<i>Mycena haematopus</i>	verimütsik		
243	<i>Mycena luteoalcalina</i>	alkaliinmütsik		
244	<i>Mycena oregonensis</i>	oregoni mütsik		
245	<i>Mycena pura</i>	lilla mütsik		
246	<i>Mycena rosea</i>	roosakas mütsik		
247	<i>Mycena rosella</i>	roosa mütsik		
248	<i>Mycena rubromarginata</i>	punaserv-mütsik		
249	<i>Mycena sanguinolenta</i>	purpurmütsik		
250	<i>Nectria punicea</i>	paakspuu-komuseen		
251	<i>Octospora tetraspora</i>			
252	<i>Oligoporus fragilis</i>	tumenev tümak		
253	<i>Omphalina umbellifera</i>	turbasõlik		
254	<i>Ophiostoma polyporicola</i>			
255	<i>Otidea cantharella</i>			
256	<i>Otidea grandis</i>	suur kõrvliudik		
257	<i>Otidea leporina</i>	jänes-kõrvliudik		
258	<i>Otidea smithii</i>			
259	<i>Panaeolina foenisecii</i>	koppelseen		
260	<i>Panaeolus fimicila</i>	hallikas sõnnikuseen		
261	<i>Panellus ringens</i>	talipanell		
262	<i>Paxillus atrotomentosus</i>	sametvahelik		
263	<i>Paxillus filamentosus</i>	lepavahelik		
264	<i>Paxillus involutus</i>	tavavahelik		
265	<i>Peniophora incarnata</i>	roosa kirmik		
266	<i>Peronospora chrysosplenii</i>			
267	<i>Peziza badia</i>	pruun liudik		
268	<i>Peziza celtica</i>			
269	<i>Phanerochaete sanguinea</i>			
270	<i>Phellinus chrysoloma</i>	kuusetaelik		
271	<i>Phellinus conchatus</i>			
272	<i>Phellinus nigricans</i>	must taelik		
273	<i>Phellinus punctatus</i>	punkttaelik		
274	<i>Phellinus tremulae</i>	haavataelik		
275	<i>Phellodon niger</i>	must narmik	III	3
276	<i>Phellodon tomentosus</i>	viltjas vöötnarmik		
277	<i>Pholiota aurivellus</i>	roostekollane mampel		
278	<i>Pholiota flammans</i>	leekmampel		
279	<i>Pholiota spumosa</i>	männimampel		
280	<i>Pholiota squarrosa</i>	soomusmampel		
281	<i>Piloderma bysseinum</i>			
282	<i>Piloderma fallax</i>			
283	<i>Piptoporus betulinus</i>	kasekäs		
284	<i>Pirotaea saxonica</i>			
285	<i>Plasmopara podagrariae</i>			
286	<i>Pleurotus ostreatus</i>	austerservik		
287	<i>Pluteus atromarginatus</i>	mustserv-napsik		
288	<i>Pluteus cervinus</i>	põdranapsik		
289	<i>Pluteus chrysophaeus</i>			
290	<i>Pluteus hispidulus</i>			
291	<i>Pluteus leoninus</i>	lõvinapsik		
292	<i>Pluteus pouzarianus</i>			
293	<i>Polyporus brumalis</i>	väike torik		
294	<i>Polyporus ciliatus</i>	ripstrik		
295	<i>Polyporus tubaeformis</i>			
296	<i>Psathyrella candolleana</i>	valge psatürell		
297	<i>Psathyrella spadiceogrisea</i>			
298	<i>Pseudoclitocybe cyathiformis</i>	peeker-ebalehtrik		
299	<i>Pseudocraterellus cinereus</i>	hall toruseen		
300	<i>Pseudohydnum gelatinosum</i>	üdik		

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	KK	PR
301	<i>Pseudohygrocbe turunda</i>	eba-vesinutt		
302	<i>Pseudoombrophila guldeniae</i>			
303	<i>Pseudotomentella tristis</i>			
304	<i>Prychoverpa bohemica</i>	kurrel		
305	<i>Puccinia aegopodii</i>	naadirooste tekitaja		
306	<i>Puccinia urtica-dioicae</i>	kõrvenõgese rooste tekitaja		
307	<i>Pulvinula constellatio</i>			
308	<i>Pulvinula convexella</i>			
309	<i>Pycnoporellus fulgens</i>	roostetorik		
310	<i>Pycnoporus cinnabarinus</i>	punapoorik		
311	<i>Ramaria abietina</i>	rohekas harik		
312	<i>Rhodocollybia butyracea</i>	võikõrges		
313	<i>Rhodocollybia maculata</i>	täpiline kõrges		
314	<i>Rhodocollybia prolixa</i>			
315	<i>Rickenella fibula</i>	oran_ rikenell		
316	<i>Ripartites helomorpha</i>			
317	<i>Rozites caperatus</i>	kitsemampel		
318	<i>Russula adusta</i>	mustjas pilvik		
319	<i>Russula aeruginea</i>	kasepilvik		
320	<i>Russula albonigra</i>	mustvalge pilvik		
321	<i>Russula cf. fragilis</i>	habras pilvik		
322	<i>Russula claroflava</i>	kollane pilvik		
323	<i>Russula consobrina</i>	hõimpilvik		
324	<i>Russula cyanoxantha</i>	siniroheline pilvik		
325	<i>Russula decolorans</i>	tuhmuv pilvik		
326	<i>Russula delica</i>	kuiv pilvik		
327	<i>Russula elaeodes</i>	rohepilvik		
328	<i>Russula emetica</i>	kirbe pilvik		
329	<i>Russula fallax</i>	violettpilvik		
330	<i>Russula foetens</i>	haisev pilvik		
331	<i>Russula laurocerasi</i>	lõhnav pilvik		
332	<i>Russula nauseosa</i>	pehme pilvik		
333	<i>Russula nigricans</i>	must pilvik		
334	<i>Russula paludosa</i>	soopilvik		
335	<i>Russula pectinatoides</i>			
336	<i>Russula rhodopoda</i>	punajalg pilvik		
337	<i>Russula risigallina</i>	rebupilvik		
338	<i>Russula sanguinaria</i>	verev pilvik		
339	<i>Russula vesca</i>	mage pilvik		
340	<i>Russula vinosa</i>	veinpunane pilvik		
341	<i>Russula virescens</i>			
342	<i>Russula xerampelina</i>	ere pilvik		
343	<i>Sarcodon imbricatus</i>	põdramokk		
344	<i>Sarcoscypha austriaca</i>	karikseen		
345	<i>Schizophyllum commune</i>	lõhislehek		
346	<i>Scleroderma citrinum</i>	harilik murukera		
347	<i>Sclerotinia tuberosa</i>	suur mügarliudik		
348	<i>Septobasidium carestianum</i>			
349	<i>Sparassis crispa</i>	kährikseen	II	I
350	<i>Spathularia flavida</i>	harilik pahtlik		
351	<i>Stereum hirsutum</i>	karvane nahkis		
352	<i>Stereum rugosum</i>	kare nahkis		
353	<i>Stereum subtomentosum</i>	lehviknahkis		
354	<i>Stropharia semiglobata</i>	poolkerajas värvik		
355	<i>Strobilurus esculentus</i>	kuuse-käbikõrges		
356	<i>Strobilurus stephanocystis</i>	männi-käbikõrges		
357	<i>Strobilurus tenacellus</i>	kibe käbikõrges		
358	<i>Stropharia aeruginosa</i>	sinivärvik		
359	<i>Stropharia coronilla</i>	kroonvärvik		
360	<i>Stropharia hornemannii</i>	täpiline värvik		
361	<i>Suillus bovinus</i>	lehmatatik		
362	<i>Suillus granulatus</i>	lambatatik		
363	<i>Suillus grevillei</i>	kuldtatik		
364	<i>Suillus luteus</i>	võitatik		
365	<i>Suillus variegatus</i>	liivatatik		
366	<i>Thelephora anthocephala</i>			
367	<i>Thelephora caryophyllaea</i>			
368	<i>Thelephora palmata</i>	haisev lehternahkis		
369	<i>Thelephora terrestris</i>	harilik lehternahkis		
370	<i>Tomentella badia</i>			
371	<i>Tomentella bryophila</i>			
372	<i>Tomentella coerulea</i>			
373	<i>Tomentella lapida</i>			
374	<i>Trametes hirsuta</i>	villtagel		
375	<i>Trametes versicolor</i>	kirju tagel		
376	<i>Tremella encephala</i>	ajukõhrik		
377	<i>Tremella foliacea</i>	pruun kõhrik		
378	<i>Trichaptum abietinum</i>	kuusekõbjuk		

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	KK	PR
379	<i>Tricholoma aestuans</i>	kirbe heinik		
380	<i>Tricholoma albobrunneum</i>	pruunikas heinik		
381	<i>Tricholoma cf. terreum</i>	maaheinik		
382	<i>Tricholoma cingulatum</i>	rõngasheinik		
383	<i>Tricholoma equestre</i>	hobuheinik		
384	<i>Tricholoma fucatum</i> (<i>Rhodotus palmatus</i>)	võrkheinik	(I)	(3)
385	<i>Tricholoma fulvum</i>	kollakaspruun heinik		
386	<i>Tricholoma inamoenum</i>	haisev heinik		
387	<i>Tricholoma nigromarginatum</i>			
388	<i>Tricholoma portentosum</i>	triibuline heinik		
389	<i>Tricholoma saponaceum</i>	seepheinik		
390	<i>Tricholoma scalpturatum</i>	koltuv heinik		
391	<i>Tricholoma stiparophyllum</i>	valge heinik		
392	<i>Tricholoma vaccinum</i>	habeheinik		
393	<i>Tricholoma virgatum</i>	hiirheinik		
394	<i>Tricholomella constricta</i>	trihholomell		
395	<i>Tricholomopsis decora</i>	kuld-puiduheinik		
396	<i>Tricholomopsis ornata</i>	õlg-puiduheinik		
397	<i>Tricholomopsis rutilans</i>	punakas puiduheinik		
398	<i>Tubaria confragosa</i>			
399	<i>Tubifera ferruginosa</i>			
400	<i>Tylopilus felleus</i>	sapipuravik		
401	<i>Verpa digitaliformis</i>	harilik sõrmkübarseen		
402	<i>Vuilleminia comedens</i>	tamme-oksakoorik		
403	<i>Xerocomus badius</i>	pruun sametpuravik		
404	<i>Xerocomus lanatus</i>	võrk-sametpuravik		
405	<i>Xerocomus rubellus</i>	karmiin-sametpuravik		
406	<i>Xerocomus subtomentosus</i>	rohekas sametpuravik		
407	<i>Xeromphalina campanella</i>	kelluk-nabaseen		
408	<i>Xeromphalina fellea</i>	mõru nabaseen		

Samblikud

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	Sagedus ⁶
1	<i>Arthonia spp</i>	tähnsamblik	
2	<i>Baeomyces rufus</i>	pruun seensamblik	fq
3	<i>Bryoria capillaris</i>	peen narmassamblik	fqq
4	<i>Bryoria fuscescens</i>	pruunikas narmassamblik	fqq
5	<i>Buellia griseovirens</i>		fqq
6	<i>Calicium spp</i>	jalgsamblik	
7	<i>Caloplaca cerina</i>	hall kuldsamblik	fqq
8	<i>Caloplaca flavorubescens</i>	tava-kuldsamblik	fqq
9	<i>Candelariella xanthostigma</i>		fq
10	<i>Cetraria islandica</i>	islandi käokõrv (islandi käosamblik)	fqq
11	<i>Cetraria sepincola</i>	harilik käokõrv (harilik käosmblik)	fqq
12	<i>Chaenotheca chrysocephala</i>	kollane varjusamblik	fqq
13	<i>Chaenotheca ferruginea</i>	rooste-varjusamblik	fqq
14	<i>Chaenotheca furfuracea</i>	harilik varjusamblik	
15	<i>Chaenotheca xyloxena</i>		fqq
16	<i>Chaenothecopsis pusiola</i>		
17	<i>Cladina arbuscula</i>	metsa-põdrasamblik	fqq
18	<i>Cladina mitis</i>	mahe põdrasamblik	fqq
19	<i>Cladina rangiferina</i>	harilik põdrasamblik	fqq
20	<i>Cladina stellaris</i>	alpi põdrasamblik	fqq
21	<i>Cladina stygia</i>	raba-põdrasamblik	fq
22	<i>Cladonia bacillaris</i>	puhetunud porosamblik	fq
23	<i>Cladonia botrytes</i>	kobar-porosamblik	fqq
24	<i>Cladonia cariosa</i>	kõdu-porosamblik	fqq
25	<i>Cladonia cenotea</i>	lehter-porosamblik	fqq
26	<i>Cladonia chlorophaea</i>	tera-porosamblik	fqq
27	<i>Cladonia coniocraea</i>	naaskel-porosamblik	fqq
28	<i>Cladonia cornuta</i>	sarv-porosamblik	fqq
29	<i>Cladonia crispata</i>	kähar porosamblik	fqq
30	<i>Cladonia deformis</i>	väävel-porosamblik	fqq
31	<i>Cladonia digitata</i>	sõrmjas porosamblik	fqq
32	<i>Cladonia fimbriata</i>	karik-porosamblik	fqq
33	<i>Cladonia furcata</i>	harkjas-porosamblik	fqq
34	<i>Cladonia gracilis</i>	sale porosamblik	fqq
35	<i>Cladonia macilenta</i>	kõhetu porosamblik	fqq
36	<i>Cladonia pyxidata</i>	peeker-porosamblik	fqq
37	<i>Cladonia rei</i>	Rei porosamblik	st r
38	<i>Cladonia squamosa</i>	soomus-porosamblik	fqq
39	<i>Cladonia subulata</i>	vigel-porosamblik	fqq
40	<i>Cladonia sulphurina</i>	kollane porosamblik	fq
41	<i>Dimerella pineti</i>		
42	<i>Evernia prunastri</i>	kollane lõhnasamblik	fqq
43	<i>Fuscidea arboricola</i>		
44	<i>Graphis scripta</i>	harilik kirisamblik	fqq
45	<i>Hypocnomyce scalaris</i>	trepp-soomussamblik	fqq
46	<i>Hypogymnia farinacea</i>	jahu-hallsamblik	
47	<i>Hypogymnia physodes</i>	harilik hallsamblik	fqq
48	<i>Hypogymnia tubulosa</i>	toru-hallsamblik	fqq
49	<i>Imshaugia aleurites</i>	hall terasamblik	fqq
50	<i>Lecanora allophana</i>	lepa-liudsamblik	fqq
51	<i>Lecanora carpinea</i>	kahvatu liudsamblik	fqq
52	<i>Lecanora chlarotera</i>		fqq
53	<i>Lecanora pulicaris</i>	sile liudsmblik	fqq
54	<i>Lecanora symmicta</i>		fqq
55	<i>Lecanora varia</i>	tara-liudsamblik	fqq
56	<i>Lecidella elaeochroma</i>	piir-kärnsamblik	fqq
57	<i>Lepraria incana</i>	jahu-löövesamblik	fqq
58	<i>Melanelia exasperatula</i>	nui-pruunsamblik	fqq
59	<i>Melanelia fuliginosa</i>	mustjas pruunsamblik	fqq
60	<i>Melanelia olivacea</i>	kase-pruunsamblik	fqq
61	<i>Melanelia subaurifera</i>	kuld-pruunsamblik	fqq
62	<i>Micarea prasina</i>		
63	<i>Muticlavula spp</i>	hariksamblik	
64	<i>Mycocalicium subtile</i>		fqq
65	<i>Parmelia sulcata</i>	vagu-lapiksamblik	fqq

Nr	Ladina keelne nimi	Eesti keelne nimi	Sagedus
66	<i>Parmeliopsis ambigua</i>	kollane lagusamblik	fqq
67	<i>Parmeliopsis hyperopta</i>	tera-lagusamblik	
68	<i>Peltigera aphthosa</i>	tähn-kilpsamblik	fqq
69	<i>Peltigera canina</i>	koer-kilpsamblik	fqq
70	<i>Peltigera didactyla</i>	väike kilpsamblik	fqq
71	<i>Peltigera malacea</i>	tuhm kilpsamblik	fq
72	<i>Peltigera rufescens</i>	pruun kilpsamblik	fqq
73	<i>Pertusaria albescens</i>	ketas-lumisamblik	fqq
74	<i>Pertusaria amara</i>	kibe lumisamblik	fqq
75	<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	hägu-tõmmusamblik	fqq
76	<i>Phlyctis argena</i>	harilik jahusamblik	fqq
77	<i>Physcia adscendens</i>	tõusev rosettsamblik	fqq
78	<i>Physcia aipolia</i>	täpiline rosettsamblik	fqq
79	<i>Physcia dubia</i>	kahtlane rosettsamblik	fqq
80	<i>Physcia stellaris</i>	tähtjas rosettsamblik	fqq
81	<i>Physcia tenella</i>	rips-rosettsamblik	fqq
82	<i>Physconia deterosa</i>	sinakas härmasamblik	r
83	<i>Physconia distorta</i>	harilik härmasamblik	fqq
84	<i>Physconia enteroxantha</i>	kollane härmasamblik	fqq
85	<i>Physconia perisidiosa</i>	kare härmasamblik	fq
86	<i>Platismatia glauca</i>	hall hõlmasamblik	fqq
87	<i>Pseudevernia furfuracea</i>	hall karesamblik	fqq
88	<i>Ramalina farinacea</i>	harilik rihmsamblik	fqq
89	<i>Ramalina fraxinea</i>	saare-rihmsamblik	fqq
90	<i>Rhizocarpon geographicum</i>	kaartsamblik	
91	<i>Stereocaulon paschale</i>	nõmm-tinasamblik	fqq
92	<i>Tuckermannopsis chlorophylla</i>	ääris-oksasamblik	fqq
93	<i>Usnea filipendula</i>	pikk habesamblik	fqq
94	<i>Usnea hirta</i>	kahar habesamblik	fqq
95	<i>Usnea subfloridana</i>	vars-habesamblik	fqq
96	<i>Vulpicida pinastri</i>	männi-rebasesamblik	fqq
97	<i>Xanthoria parietina</i>	harilik seinakorp (harilik korpsamblik)	fqq
98	<i>Xanthoria polycarpa</i>	viljakas seinakorp (viljakas korpsamblik)	fqq

rr – väga haruldane, 1–2 leiukohta Eestisr – haruldane, 3–5 leiukohta Eestisst r – üsna haruldane, 6–10 leiukohta Eestisst fq – üsna sage, 11–20 leiukohta Eestisfq – sage, 21–50 leiukohta Eestisfq – väga sage, 51 või enam leiukohti Eestis

Samblad

Nr.	Liigi nimetus		K ⁷	H ⁸	P ⁹	L ¹⁰	Be ¹¹
	ladina keeles	eesti keeles					
1	<i>Amblystegium riparium</i>	kallas-tõmpkaanik					
2	<i>Amblystegium serpens</i>	harilik tõmpkaanik					
3	<i>Amblystegium subtile</i>	peen tõmpkaanik					
4	<i>Anomodon longifolius</i>	õrn tuhmik		H			
5	<i>Atrichum undulatum</i>	harilik kadrisammal					
6	<i>Aulacomnium palustre</i>	soovildik					
7	<i>Barbula unguiculata</i>	punakas barbula					
8	<i>Blepharostoma trichophyllum</i>	harilik ripsik		H			
9	<i>Brachythecium albicans</i>	valkjäs lühikupar					
10	<i>Brachythecium oedipodium</i>	lame lühikupar					
11	<i>Brachythecium populeum</i>	kivi-lühikupar					
12	<i>Brachythecium reflexum</i>	käänd-lühikupar					
13	<i>Brachythecium rutabulum</i>	harilik lühikupar					
14	<i>Brachythecium salebrosum</i>	sale lühikupar					
15	<i>Brachythecium starkei</i>	Starke lühikupar					
16	<i>Brachythecium velutinum</i>	samet-lühikupar					
17	<i>Bryum argenteum</i>	hõbe pungsammal					
18	<i>Bryum pseudotriquetrum</i>	allika-pungsammal					
19	<i>Callicladium haldanianum</i>	kalliklaadium					
20	<i>Calliergon cordifolium</i>	südajas tõmptipp					
21	<i>Calliergon giganteum</i>	suur tõmptipp					
22	<i>Calliergon stramineum</i>	kollakas tõmptipp					
23	<i>Calliergonella cuspidata</i>	teravtipp					
24	<i>Calypogeia integristipula</i>	mets-kottsammal					
25	<i>Calypogeia muelleriana</i>	Mülleri kottsammal					
26	<i>Calypogeia suecica</i>	Rootsi kottsammal		H			
27	<i>Campylium sommerfeltii</i>	mets-kuldsammal					
28	<i>Campylium stellatum</i>	täht-kuldsammal					
29	<i>Cephalozia bicuspidata</i>	kahetipuline niitsammal					
30	<i>Cephalozia connivens</i>	ümaralehine niitsammal					
31	<i>Cephalozia loitlesbergeri</i>	niitsammal				3	
32	<i>Cephaloziella rubella</i>	punakas niidiksammal					
33	<i>Ceratodon purpureus</i>	harilik punaharjak					
34	<i>Chiloscyphos polyanthus</i>	roheline peekersammal					
35	<i>Cinclidium stygium</i>	harilik manalasammal		H			
36	<i>Cirriphyllum piliferum</i>	harilik juusleht					
37	<i>Cladopodiella fluitans</i>	ujuv võsusammal					
38	<i>Climacium dendroides</i>	harilik tüviksammal					
39	<i>Conocephalum conicum</i>	harilik koonik					
40	<i>Cratoneuron filicinum</i>	sõnajalg-nöörsammal					
41	<i>Ctenidium molluscum</i>	kähar sulgsammal					
42	<i>Dicranella heteromalla</i>	suur kaksikhambake					
43	<i>Dicranella schreberiana</i>	schreberi kaksikhambake					
44	<i>Dicranum bonjeanii</i>	soo-kaksikhammas					
45	<i>Dicranum flagellare</i>	kännu-kaksikhammas					
46	<i>Dicranum majus</i>	suur kaksikhammas					
47	<i>Dicranum montanum</i>	kase-kaksikhammas					
48	<i>Dicranum polysetum</i>	lainjas kaksikhammas					
49	<i>Dicranum scoparium</i>	harilik kaksikhammas					
50	<i>Ditrichum cylindricum</i>	tuhm jõhvsammal					
51	<i>Ditrichum pusillum</i>	pisi-jõhvsammal					
52	<i>Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus</i>	läikiv kurdsirbik	III	H		4II	
53	<i>Drepanocladus aduncus</i>	kallas sirbik					
54	<i>Drepanocladus cossoni</i>	tavasirbik					
55	<i>Eurhynchium angustirete</i>	kähar salusammal					
56	<i>Eurhynchium hians</i>	tuhm salusammal					
57	<i>Eurhynchium praelongum</i>	kohev salusammal					
58	<i>Eurhynchium pulchellum</i>	väike salusammal		H			
59	<i>Fissidens adianthoides</i>	harilik tiivik					
60	<i>Fissidens bryoides</i>	pungsammal-tiivik		H			
61	<i>Fissidens pusillus</i>	pisitiivik			3		
62	<i>Fissidens taxifolius</i>	savitiivik					

- 7 Kaitsekategooria
8 Kultuuri pelglik liik (Paal, 1999)
9 Eesti Punane Raamat
10 EL Loodusdirektiiv
11 Berni konvensioon

Nr.	Liigi nimetus		K ⁷	H ⁸	P ⁹	L ¹⁰	Be ¹¹
	ladina keeles	eesti keeles					
1	<i>Amblystegium riparium</i>	kallas-tõmpkaanik					
63	<i>Fontinalis antipyretica</i>	harilik vesisammal					
64	<i>Funaria hygrometrica</i>	harilik hellik					
65	<i>Geocalyx graveolens</i>	lõhnav maakarikas		H	3		
66	<i>Helodium blandowii</i>	harilik sookammik		H			
67	<i>Herzogiella seligeri</i>	kohev ebaulmik					
68	<i>Homalia trichomanoides</i>	lameleht					
69	<i>Homalothecium lutescens</i>	harilik meelik					
70	<i>Hylocomium splendens</i>	harilik laanik					
71	<i>Hypnum cupressiforme</i>	laik-ulmik					
72	<i>Hypnum lindbergii</i>	Lindbergi ulmik					
73	<i>Hypnum pallescens</i>	kahkjäs ulmik					
74	<i>Hypnum pratense</i>	aasulmik					
75	<i>Jamesoniella autumnali</i>	sügis-kõrvsammal					
76	<i>Kurzia pauciflora</i>	väike sõrmiksammal					
77	<i>Lepidozia reptans</i>	roomav soonik		H			
78	<i>Leptobryum pyriforme</i>	väike saletipik					
79	<i>Leskea polycarpa</i>	tüve-karesammal		H			
80	<i>Lophocolea heterophylla</i>	erilehine kammstupik					
81	<i>Lophozia longidens</i>	hammas-lõhiksammal		H			
82	<i>Lophozia longiflora</i>	kõdu-lõhiksammal		H			
83	<i>Marchantia polymorpha</i>	harilik helvik					
84	<i>Meesia triquetra</i>	kolmis-tahuksammal		H	4		
85	<i>Mnium hornum</i>	hammas-tähtsammal					
86	<i>Neckera pennata</i>	sulgjas õhik	III	H	4		
87	<i>Nowellia curvifolia</i>	kännukatik					
88	<i>Orthotrichum pumilum</i>	kääbustutik					
89	<i>Orthotrichum speciosum</i>	tüvetutik					
90	<i>Paludella squarrosa</i>	soosammal		H	4		
91	<i>Pellia epiphylla</i>	harilik pellia					
92	<i>Plagiochila asplenioides</i>	harilik raunik					
93	<i>Plagiochila porelloides</i>	väike raunik					
94	<i>Plagiomnium affine</i>	sarnas-lehiksammal					
95	<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	mets-lehiksammal					
96	<i>Plagiomnium elatum</i>	suur-lehiksammal					
97	<i>Plagiomnium ellipticum</i>	lodu-lehiksammal					
98	<i>Plagiomnium undulatum</i>	lainjas lehiksammal					
99	<i>Plagiothecium cavifolium</i>	nõgusalehine põikkupar		H			
100	<i>Plagiothecium curvifolium</i>	kaarlehine põikkupar					
101	<i>Plagiothecium denticulatum</i>	hambuline põikkupar					
102	<i>Plagiothecium laetum</i>	harilik põikkupar					
103	<i>Plagiothecium ruthei</i>	ruthe põikkupar		H	3		
104	<i>Plagiothecium succulentum</i>	turd-põikkupar		H			
105	<i>Platygyrium repens</i>	roomav sõõrsammal		H			
106	<i>Pleurozium schreberi</i>	harilik palusammal					
107	<i>Pohlia nutans</i>	longus pirnik					
108	<i>Polytrichum commune</i>	harilik karusammal					
109	<i>Polytrichum formosum</i>	kaunis karusammal		H			
110	<i>Polytrichum juniperinum</i>	palu-karusammal					
111	<i>Polytrichum longisetum</i>	nõrke karusammal					
112	<i>Polytrichum piliferum</i>	liiv-karusammal					
113	<i>Polytrichum strictum</i>	raba-karusammal					
114	<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	lodu-ebapungsammal		H			
115	<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	kaunis narmik					
116	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	harilik lehviksammal					
117	<i>Pylaisia polyantha</i>	harilik korbik					
118	<i>Racomitrium heterostichum</i>	kivihärmik					
119	<i>Radula complanata</i>	korbasõõrik					
120	<i>Rhizomnium pseudopunctatum</i>	kõrge viltvars					
121	<i>Rhizomnium punctatum</i>	oja-viltvars					
122	<i>Rhodobyum roseum</i>	harilik roossammal					
123	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	niidukäharik					
124	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	metakäharik					
125	<i>Sanionia uncinata</i>	harilik sanioonia					
126	<i>Scorpidium scorpioides</i>	harilik skorpionsammal					
127	<i>Spgagnum subnitens</i>	sulgjas turbasammal				V	
128	<i>Sphagnum angustifolium</i>	kitsalehine turbasammal				V	
129	<i>Sphagnum balticum</i>	balti turbasammal				V	
130	<i>Sphagnum capillifolium</i>	teravalehine turbasammal				V	
131	<i>Sphagnum centrale</i>	kahkjäs turbasammal				V	

Nr.	Liigi nimetus		K	H	P	L	Be
	ladina keeles	eesti keeles	K	H	R	D	rn
1	<i>Amblystegium riparium</i>	kallas-tõmpkaanik					
132	<i>Sphagnum contortum</i>	keerd-turbasammal	.			V	
133	<i>Sphagnum cuspidatum</i>	pudev turbasammal	.			V	
134	<i>Sphagnum fallax</i>	hõre turbasammal	.			V	
135	<i>Sphagnum flexuosum</i>	harilik turbasammal	.			V	
136	<i>Sphagnum fuscum</i>	pruun turbasammal	.			V	
137	<i>Sphagnum girgensohnii</i>	girgensohni turbasammal	.			V	
138	<i>Sphagnum magellanicum</i>	lillakas turbasammal	.			V	
139	<i>Sphagnum majus</i>	turbasammal	.			V	
140	<i>Sphagnum palustre</i>	nõgusalehine turbasammal	.			V	
141	<i>Sphagnum papillosum</i>	näsajas turbasammal	.			V	
142	<i>Sphagnum quinquefarium</i>	viierealine turbasammal	.			V	
143	<i>Sphagnum riparium</i>	kallas-turbasammal	.			V	
144	<i>Sphagnum rubellum</i>	punane turbasammal	.			V	
145	<i>Sphagnum russowii</i>	russowi turbasammal	.			V	
146	<i>Sphagnum squarrosum</i>	mets-turbasammal	.			V	
147	<i>Sphagnum subnitens</i>	sulgas turbasammal	.			V	
148	<i>Sphagnum teres</i>	allikasoo-turbasammal	.			V	
149	<i>Sphagnum warnstorffii</i>	warnstorffi turbasammal	.			V	
150	<i>Sphagnum wulfianum</i>	Wulfi turbasammal	III	H		V	
151	<i>Tetraphis pellucida</i>	harilik kännik					
152	<i>Thuidium abietinum</i>	loodeehmik					
153	<i>Thuidium delicatulum</i>	metsaehmik					
154	<i>Thuidium philibertii</i>	niiduehmik					
155	<i>Thuidium recognitum</i>	tüveehmik					
156	<i>Tomenthypnum nitens</i>	viltulmik					
157	<i>Tortula ruralis</i>	harilik keerik					
158	<i>Ulota crispa</i>	harilik säbrik		H			
159	<i>Weissia brachycarpa</i>	pisisuu-krässik					

Soontaimed

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
2	<i>Achillea millefolium</i>	harilik raudrohi				
3	<i>Acinos arvensis</i>	väike nõmmemünt				
4	<i>Acorus calamus</i>	harilik kalmus				
5	<i>Actaea spicata</i>	salu-siumari				
6	<i>Aegopodium podagraria</i>	harilik naat				
7	<i>Aesculus hippocastanum</i>	harilik hobukastan				
8	<i>Agrimonia eupatoria</i>	harilik maarjalepp				
9	<i>Agrimonia pilosa</i>	karvane maarjalepp	III			II, IV
10	<i>Agrostis canina</i>	soo-kastehein				
11	<i>Agrostis capillaris</i>	harilik kastehein				
12	<i>Agrostis stolonifera</i>	valge kastehein				
13	<i>Agrostis tenuis</i>	kollakas kastehein				
14	<i>Agrostis vinealis</i>	mägi-kastehein				
15	<i>Ajuga reptans</i>	roomav akakapsas	II	I		
16	<i>Alchemilla acutiloba</i>	teravahõlmne kortsleht				
17	<i>Alchemilla monticola</i>	karjus-kortsleht				
18	<i>Alchemilla sarmatica</i>	tikjakarvane kortsleht				
19	<i>Alchemilla vulgaris</i>	harilik kortsleht				
20	<i>Alisma gramineum</i>	väike konnarohi	II	3		
21	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	harilik konnarohi				
22	<i>Alnus glutinosa</i>	sanglepp (must lepp)				
23	<i>Alnus incana</i>	hall lepp (valge lepp)				
	<i>Alopecurus aequalis</i>	ruuge rebasesaba				
24	<i>Alopecurus geniculatus</i>	põlvjas rebasesaba				
25	<i>Alopecurus pratensis</i>	aas-rebasesaba				
26	<i>Amelanchier spicata</i>	tähk-toompihlakas				
27	<i>Anchusa arvensis</i>	karukeel				
28	<i>Anchusa officinalis</i>	harilik imikas				
29	<i>Andromeda polifolia</i>	harilik küüvits				
30	<i>Anemone nemorosa</i>	võsätlane				
31	<i>Anemone ranunculoides</i>	kollane ülane				
32	<i>Angelica sylvestris</i>	harilik heinputk				
33	<i>Antennaria dioica</i>	harilik kassikäpp				
34	<i>Anthemis tinctoria</i>	kollane karikakar				
35	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	lõhnav maarjahein				
36	<i>Anthriscus sylvestris</i>	mets-harakputk				
37	<i>Arctium lappa</i>	suur takjas				
38	<i>Arctium tomentosum</i>	villtakjas				
39	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	harilik leesikas				
40	<i>Arenaria serpyllifolia</i>	harilik liivkann				
41	<i>Arrhenatherum elatium</i>	kõrge raikaerik				
42	<i>Artemisia campestris</i>	põldpuju				
43	<i>Artemisia vulgaris</i>	harilik puju				
44	<i>Asarum europaeum</i>	harilik metspipar				
45	<i>Athyrium filix-femina</i>	harilik naistesõnajalg				
46	<i>Atriplex sp.</i>	malts				
47	<i>Barbarea arcuata</i>	kaarkollakas				
48	<i>Berberis vulgaris</i>	harilik kukerpuu				
49	<i>Berteroia incana</i>	hall kogelejarohe				
50	<i>Betula humilis</i>	madal kask				
51	<i>Betula pendula</i>	arukask				
52	<i>Betula pubescens</i>	sookask				
53	<i>Bidens cernua</i>	longus ruse				
54	<i>Botrychium lunaria</i>	kuu võtmehein				
55	<i>Botrychium matricariifolium</i>	haruline võtmehein	I	I	*	
56	<i>Botrychium multifidum</i>	kummeli-võtmehein	II	I	*	
57	<i>Brassica campestris</i>	põld-kapsarohi				
58	<i>Briza media</i>	keskmise värihein				
59	<i>Bromus hordeaceus</i>	pehme luste				
60	<i>Bromus inermis</i>	ohtetu luste (ohtetu püskluste)				
61	<i>Calamagrostis arundinacea</i>	metskastik				
62	<i>Calamagrostis canescens</i>	sookastik				
63	<i>Calamagrostis epigeios</i>	jäneskastik				
64	<i>Calamagrostis neglecta</i>	padukastik				
65	<i>Calamagrostis purpurea</i>	roogkastik (verev kastik)				
66	<i>Calamagrostis stricta</i>	püstkastik				
67	<i>Calla palustris</i>	soovõhk				
68	<i>Calluna vulgaris</i>	kanarbik				
69	<i>Caltha palustris</i>	harilik varsakabi				
70	<i>Calystegia sepium</i>	tara-seatapp				
71	<i>Campanula glomerata</i>	kerakellukas				

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
72	<i>Campanula patula</i>	harilik kellukas				
73	<i>Campanula persicifolia</i>	suureõiene kellukas (kurekatel)				
74	<i>Campanula rotundifolia</i>	ümaralehine kellukas				
75	<i>Campanula trachelium</i>	nõgeselehine kellukas				
76	<i>Cardamine amara</i>	mõru jürilill				
77	<i>Cardamine pratensis</i>	aas-jürilill				
78	<i>Cardaminopsis arenosa</i>	harilik liivrohi				
79	<i>Carduus crispus</i>	kähar karuohakas				
80	<i>Carex acuta</i>	sale tarn				
81	<i>Carex acutiformis</i>	sootarn				
82	<i>Carex appropinquata</i>	eristarn				
83	<i>Carex canescens</i>	hallikas tarn				
84	<i>Carex caryophyllaea</i>	kevadtarn				
85	<i>Carex cespitosa</i>	mätastarn				
86	<i>Carex chordorrhiza</i>	alsstarn				
87	<i>Carex diandra</i>	ümartarn				
88	<i>Carex digitata</i>	sõrmtarn				
89	<i>Carex dioica</i>	kahekojaline tarn				
90	<i>Carex disticha</i>	lünkstarn				
91	<i>Carex echinata</i>	tähtstarn				
92	<i>Carex elata</i>	luhtstarn				
93	<i>Carex elongata</i>	pikk tarn				
94	<i>Carex ericetorum</i>	nõmmstarn				
95	<i>Carex flava</i>	kollane tarn				
96	<i>Carex hirta</i>	karvane tarn				
97	<i>Carex lasiocarpa</i>	niitjas tarn				
98	<i>Carex leporina</i>	jänestarn				
99	<i>Carex limosa</i>	mudastarn				
100	<i>Carex loliacea</i>	lodustarn				
101	<i>Carex nigra</i>	harilik tarn				
102	<i>Carex pallescens</i>	kahkjastarn				
103	<i>Carex panicea</i>	hirsstarn				
104	<i>Carex paniculata</i>	pööristarn				
105	<i>Carex pauciflora</i>	õieväheine tarn				
106	<i>Carex pseudocyperus</i>	kraavstarn				
107	<i>Carex remota</i>	varjutarn				
108	<i>Carex riparia</i>	kallastarn				
109	<i>Carex rostrata</i>	pudeltarn				
110	<i>Carex spicata</i>	lakstarn				
111	<i>Carex sylvatica</i>	metstarn				
112	<i>Carex vaginata</i>	tupptarn				
113	<i>Carex vesicaria</i>	põistarn				
114	<i>Carex viridula</i>	ojatarn				
115	<i>Carlina vulgaris</i>	harilik keelikurohi				
116	<i>Carum carvi</i>	harilik köömen				
117	<i>Centaurea cyanus</i>	rukkilill				
118	<i>Centaurea jacea</i>	arujumikas				
119	<i>Centaurea scabiosa</i>	põldjumikas				
120	<i>Centaureum erythraea</i>	harilik maasapp				
121	<i>Cerastium arvense</i>	põld-kadakkaer				
122	<i>Cerastium fontanum</i>	harilik kadakkaer				
123	<i>Ceratophyllum demersum</i>	räni-kardhein				
124	<i>Chaerophyllum aromaticum</i>	lõhnav varesputk				
125	<i>Chamaedaphne calyculata</i>	hanevits				
126	<i>Chamomilla suaveolens</i>	lõhnav kummel				
127	<i>Chelidonium majus</i>	harilik vereurmarohi				
128	<i>Chimaphila umbellata</i>	harilik talvik				
129	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	harilik leplikill				
130	<i>Cichorium intybus</i>	harilik sigur				
131	<i>Cicuta virosa</i>	harilik mürkputk				
132	<i>Circaea alpina</i>	harilik nõiakold				
133	<i>Cirsium arvense</i>	nõelohakas				
134	<i>Cirsium heterophyllum</i>	villohakas				
135	<i>Cirsium oleraceum</i>	seaoakas				
136	<i>Cirsium palustre</i>	soo-ohakas				
137	<i>Cirsium vulgare</i>	tuliohakas				
138	<i>Clinopodium vulgare</i>	harilik mägimünt				
139	<i>Consolida regalis</i>	põld-varesjalg				
140	<i>Convallaria majalis</i>	harilik maikelluke (piibeleht)				
141	<i>Convolvulus arvensis</i>	harilik kassitapp				
142	<i>Corallorhiza trifida</i>	kõdu-koralljuur	II	3		

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
143	<i>Corylus avellana</i>	harilik sarapuu				
144	<i>Crepis paludosa</i>	soo-koeratubakas				
145	<i>Crepis praemorsa</i>	tõmbijuurene koeratubakas				
146	<i>Cynosurus cristatus</i>	harilik sugapea				
147	<i>Cypripedium calceolus</i>	kaunis kuldking	II	4	*	II, IV
148	<i>Dactylis glomerata</i>	harilik kerahein				
149	<i>Dactylorhiza baltica</i>	balti sõrmkäpp	III	4		
150	<i>Dactylorhiza cruenta</i>	täpiline sõrmkäpp	II	3		
151	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	vööthuul-sõrmkäpp	III			
152	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	kahkjaspunane sõrmkäpp	III		(3)	
153	<i>Dactylorhiza maculata</i>	kuradi-sõrmkäpp	III			
154	<i>Dactylorhiza russowii</i>	Russowi sõrmkäpp	II	4		
155	<i>Daphne mezereum</i>	harilik näsiniin				
156	<i>Deschampsia caespitosa</i>	luht-kastevars				
157	<i>Deschampsia flexuosa</i>	võnk-kastevars (võnkvars)				
158	<i>Descurainia sophia</i>	rihu-ppeenlook				
159	<i>Dianthus deltoides</i>	nurmelk				
160	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	mets-vareskold	III			
161	<i>Drosera rotundifolia</i>	ümaralehine huulhein				
162	<i>Dryopteris carthusiana</i>	ohtene sõnajalg				
163	<i>Dryopteris cristata</i>	suga-sõnajalg				
164	<i>Dryopteris dilatata</i>	austria sõnajalg		5		
165	<i>Dryopteris expansa</i>	laiuv sõnajalg				
166	<i>Dryopteris filix-mas</i>	maarja-sõnajalg				
167	<i>Echium vulgare</i>	harilik ussikeel				
168	<i>Eleocharis acicularis</i>	nõelalss				
169	<i>Eleocharis mamillata</i>	muda-alss				
170	<i>Eleocharis palustris</i>	soo-alss				
171	<i>Eleocharis quinqueflora</i>	õievähene alss				
172	<i>Eleocharis uniglumis</i>	soomusalss				
173	<i>Elodea canadensis</i>	kanada vesikatik				
174	<i>Elymus caninus</i>	koera-orashein				
175	<i>Elymus repens</i>	harilik orashein				
176	<i>Empetrum nigrum</i>	harilik kukemari				
177	<i>Epilobium adenocaulon</i>	mets-pajulill				
178	<i>Epilobium angustifolium</i>	ahtalehine põdrakanep				
179	<i>Epilobium hirsutum</i>	karvane pajulill				
180	<i>Epilobium montanum</i>	mägi-pajulill				
181	<i>Epilobium palustre</i>	soo-pajulill				
182	<i>Epilobium parviflorum</i>	väikesedõiene pajulill				
183	<i>Epipactis helleborine</i>	laialehine neuuvaip	III			
184	<i>Epipactis palustris</i>	soo-neuuvaip	III			
185	<i>Equisetum arvense</i>	põldosi				
186	<i>Equisetum fluviale</i>	konnaosi				
187	<i>Equisetum hyemale</i>	raudosi				
188	<i>Equisetum palustre</i>	soo-osi				
189	<i>Equisetum pratense</i>	aasosi				
190	<i>Equisetum sylvaticum</i>	metsosi				
191	<i>Equisetum x litorale</i>	kallasosi				
192	<i>Erigeron acer</i>	jaani-õrnehein				
193	<i>Eriophorum angustifolium</i>	ahtalehine villpea				
194	<i>Eriophorum latifolium</i>	laialehine villpea				
195	<i>Eriophorum vaginatum</i>	tupp-villpea				
196	<i>Erodium cicutarium</i>	harilik kurekael				
197	<i>Erysimum cheiranthoides</i>	põld-haraklatv				
198	<i>Euonymus europaeus</i>	harilik kikkapuu	III	3		
199	<i>Eupatorium cannabinum</i>	harilik vesikanep				
200	<i>Euphorbia esula</i>	kibe piimalill				
201	<i>Fallopia convolvulus</i>	põld-konnatatar				
202	<i>Festuca arundinacea</i>	roog-aruhein				
203	<i>Festuca ovina</i>	lambda-aruhein				
204	<i>Festuca pratensis</i>	harilik aruhein				
205	<i>Festuca rubra</i>	punane aruhein				
206	<i>Filipendula ulmaria</i>	harilik angervaks				
207	<i>Filipendula vulgaris</i>	angerpist				
208	<i>Fragaria vesca</i>	metsmaasikas				
209	<i>Frangula alnus</i>	harilik paakspuu				
210	<i>Fraxinus excelsior</i>	harilik saar				
211	<i>Fumaria officinalis</i>	harilik punand				
212	<i>Galeobdolon luteum</i>	koldnõges				
213	<i>Galeopsis bifida</i>	pügaldunud kõrvik				
214	<i>Galeopsis speciosa</i>	kirju kõrvik				
215	<i>Galeopsis tetrahit</i>	kare kõrvik				
216	<i>Galium album</i>	valge madar				

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
217	<i>Galium aparine</i>	roomav madar (virm)				
218	<i>Galium boreale</i>	värvmadar				
219	<i>Galium mollugo</i>	pehme madar				
220	<i>Galium odoratum</i>	lõhnav madar (lõhnav varjulill)				
221	<i>Galium palustre</i>	soomadar				
222	<i>Galium uliginosum</i>	lodumadar				
223	<i>Galium verum</i>	hobumadar				
224	<i>Geranium palustre</i>	soo-kurereha				
226	<i>Geranium sylvaticum</i>	mets-kurereha				
227	<i>Geum rivale</i>	ojamõõl				
228	<i>Geum urbanum</i>	maamõõl				
229	<i>Glechoma hederacea</i>	maajalg (kassiratas)				
230	<i>Glyceria fluitans</i>	harilik parthein				
231	<i>Gnaphalium sylvaticum</i>	mets-kassiurb				
232	<i>Goodyera repens</i>	roomav õvilge	III			
233	<i>Grossularia reclinata</i>	aed-karusmari				
234	<i>Gymnadenia conopsea</i>	harilik käoraamat	III			
235	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	harilik kolmissõnajalg				
236	<i>Gypsophila muralis</i>	müür-kipslill				
237	<i>Helictotrichon pratense</i>	arukaerand				
238	<i>Helictotrichon pubescens</i>	aaskaerand				
239	<i>Hepatica nobilis</i>	harilik sinilill				
240	<i>Heracleum sibiricum</i>	siberi karuputk				
241	<i>Herniaria glabra</i>	harilik sõõtreiarohi				
242	<i>Hieracium caesium</i>	sinihall hunditubakas				
243	<i>Hieracium murorum</i>	mets-hunditubakas				
244	<i>Hieracium umbellatum</i>	sarik-hunditubakas				
245	<i>Hieracium vulgatum</i>	liht-hunditubakas				
246	<i>Hierochloa odorata</i>	harilik lõhnhein				
247	<i>Hippuris vulgaris</i>	harilik kuuskhein				
248	<i>Hottonia palustris</i>	harilik vesisulg				
249	<i>Humulus lupulus</i>	harilik humal				
250	<i>Huperzia selago</i>	harilik ungrukold	III			
251	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	konnakilbukas				
252	<i>Hypericum maculatum</i>	kandiline naistepuna				
253	<i>Hypericum perforatum</i>	liht-naistepuna				
254	<i>Hypochaeris maculata</i>	veishein				
255	<i>Hypochaeris radicata</i>	püsk-põrsashein				
256	<i>Impatiens noli-tangere</i>	õrn lemmalts				
257	<i>Impatiens parviflora</i>	väikesedõiene lemmalts				
258	<i>Iris pseudacorus</i>	kollane võhumõök				
259	<i>Isoetes echinospora</i>	muda-lahnarohi	I	1		
261	<i>Jasione montana</i>	harilik sininukk				
262	<i>Juncus articulatus</i>	läikviljaline luga				
263	<i>Juncus bufonius</i>	kraaviluga				
264	<i>Juncus compressus</i>	lapik luga				
265	<i>Juncus effusus</i>	harilik luga				
266	<i>Juncus filiformis</i>	niitluga				
267	<i>Juncus ranarius</i>	konnaluga				
268	<i>Juniperus communis</i>	harilik kadakas				
269	<i>Knautia arvensis</i>	harilik äiatar				
270	<i>Lapsana communis</i>	harilik linnukapsas				
271	<i>Larix decidua</i>	euroopa lehis				
272	<i>Lathraea squamaria</i>	harilik käopäkk				
273	<i>Lathyrus pratensis</i>	aas-seahernes				
274	<i>Lathyrus sylvestris</i>	mets-seahernes				
275	<i>Lathyrus vernus</i>	kevadine seahernes				
276	<i>Ledum palustre</i>	sookail				
277	<i>Lemna minor</i>	väike lemmel				
278	<i>Lemna trisulca</i>	ristlemmel				
279	<i>Leontodon autumnalis</i>	sügisene seanupp				
280	<i>Leontodon hispidus</i>	kare seanupp				
281	<i>Leucanthemum vulgare</i>	harilik härjasilm				
282	<i>Linaria vulgaris</i>	harilik käokannus				
283	<i>Linnaea borealis</i>	harilik harakkuljus				
284	<i>Linum catharticum</i>	aaslina				
285	<i>Liparis loeselii</i>	soohilakas	II	3	*	II, IV
286	<i>Listera cordata</i>	väike käopõll	II	4		
287	<i>Listera ovata</i>	suur käopõll	III			
288	<i>Lolium perenne</i>	karjamaa-rahein				
289	<i>Lonicera xylosteum</i>	harilik kuslapuu				
290	<i>Lotus corniculatus</i>	harilik nõiahammas				
291	<i>Luzula campestris</i>	põld-piiphein				
292	<i>Luzula multiflora</i>	mitmedõiene piiphein				
293	<i>Luzula pallidula</i>	kahkjapiiphein				
294	<i>Luzula pilosa</i>	karvane piiphein				

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
295	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	käokann				
296	<i>Lychnis viscaria</i>	tõrvalill				
297	<i>Lycopodiella inundata</i>	harilik sookold	II	2		
298	<i>Lycopodium annotinum</i>	kattekold	.		V	
299	<i>Lycopodium clavatum</i>	karukold	III		V	
300	<i>Lycopus europaeus</i>	harilik parkhein				
301	<i>Lysimachia nummularia</i>	roomav metsvits				
302	<i>Lysimachia thyrsoflora</i>	ussilill				
303	<i>Lysimachia vulgaris</i>	harilik metsvits				
304	<i>Lythrum salicaria</i>	harilik kukesaba				
305	<i>Maianthemum bifolium</i>	leseleht				
306	<i>Malaxis monophyllos</i>	soovalk (ainulehine sookäpp)	II	3		
307	<i>Malus domestica</i>	aed-õunapuu				
308	<i>Matricaria perforata</i>	harilik kesalill				
309	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	harilik laanesõnajalg				
310	<i>Medicago lupulina</i>	humallutsern				
311	<i>Melampyrum nemorosum</i>	harilik härghhein				
312	<i>Melampyrum pratense</i>	palu-härghhein				
313	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	mets-härghhein				
314	<i>Melica nutans</i>	longus helmikas				
315	<i>Melilotus alba</i>	valge mesikas				
316	<i>Mentha aquatica</i>	vesimünt				
317	<i>Mentha arvensis</i>	põldmünt				
318	<i>Mentha x verticillata</i>	männasmünt				
319	<i>Menyanthes trifoliata</i>	ubaleht				
320	<i>Mercurialis perennis</i>	püsk-seljarohi				
321	<i>Milium effusum</i>	harilik saluhein				
322	<i>Moehringia trinervia</i>	harilik võsalill				
323	<i>Molinia caerulea</i>	harilik sinihelmikas				
324	<i>Moneses uniflora</i>	kuningakübar				
325	<i>Monotropa hypopitys</i>	harilik seenlill				
326	<i>Mycelis muralis</i>	harilik jänesealat				
327	<i>Myosotis arvensis</i>	põld-lõosilm				
328	<i>Myosotis scorpioides</i>	soo-lõosilm				
329	<i>Myosotis stricta</i>	liiv-lõosilm				
330	<i>Myriophyllum spicatum</i>	tähk-vesikuusk				
331	<i>Myriophyllum verticillatum</i>	männas-vesikuusk				
	<i>Najas sp</i>	näkirohi				
332	<i>Nardus stricta</i>	jusshein				
333	<i>Neottia nidus-avis</i>	pruunikas pesajuur	III			
	<i>Nuphar × spenneriana</i>	keskmine vesikupp				
334	<i>Nuphar lutea</i>	kollane vesikupp				
335	<i>Nuphar pumila</i>	väike vesikupp	III	2		
336	<i>Nymphaea alba</i>	valge vesiroos	III			
337	<i>Nymphaea candida</i>	väike vesiroos	III			
338	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	harilik maokeel				
339	<i>Origanum vulgare</i>	harilik pune				
340	<i>Orthilia secunda</i>	harilik lakkleht				
341	<i>Oxalis acetosella</i>	harilik jänsekapsas				
342	<i>Oxycoccus microcarpus</i>	väike jõhvikas				
343	<i>Oxycoccus palustris</i>	harilik jõhvikas				
344	<i>Padus avium</i>	harilik toomingas				
345	<i>Paris quadrifolia</i>	harilik ussilakk				
346	<i>Parnassia palustris</i>	harilik ädalalill				
347	<i>Pedicularis palustris</i>	soo-kuuskjalg				
348	<i>Petasites hybridus</i>	harilik katkujuur				
349	<i>Peucedanum palustre</i>	soo-piimputk				
350	<i>Phalaris arundinacea</i>	päideroog				
351	<i>Phleum pratense</i>	põldtimut (harilik timut)				
352	<i>Phleum pratense subsp. bertolonii</i>	mugultimut				
353	<i>Phragmites australis</i>	harilik pilliroog				
354	<i>Phyteuma spicatum</i>	tähk-rapuntsel	III			
355	<i>Picea abies</i>	harilik kuusk				
356	<i>Pilosella officinarum</i>	harilik karutubakas				
357	<i>Pilosella praealta</i>	kõrge karutubakas				
358	<i>Pilosella x floribunda</i>	õiekas karutubakas				
359	<i>Pilosella x glomerata</i>	kerajas karutubakas				
360	<i>Pilosella x suecica</i>	rootsi karutubakas				
361	<i>Pimpinella major</i>	suur näär				
362	<i>Pimpinella saxifraga</i>	harilik näär				
363	<i>Pinus strobus</i>	valge mänd				
364	<i>Pinus sylvestris</i>	harilik mänd				
365	<i>Pisum sativum</i>	harilik hernes				
366	<i>Plantago lanceolata</i>	süstlehine teeleht				
367	<i>Plantago major</i>	suur teeleht				

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
368	<i>Plantago media</i>	keskmine teeleht				
369	<i>Platanthera bifolia</i>	kahelehine käokeel	III			
370	<i>Platanthera chlorantha</i>	rohekas käokeel	III			
371	<i>Poa angustifolia</i>	ahtalehine nurmikas				
372	<i>Poa annua</i>	murrunurmikas				
373	<i>Poa compressa</i>	lapik nurmikas				
374	<i>Poa nemoralis</i>	salunurmikas				
375	<i>Poa palustris</i>	soonurmikas				
376	<i>Poa pratensis</i>	aasnurmikas				
377	<i>Poa remota</i>	kahar nurmikas				
378	<i>Poa trivialis</i>	harilik nurmikas				
379	<i>Polygala amarella</i>	mõru vahulill				
380	<i>Polygala comosa</i>	tups-vahulill				
381	<i>Polygala vulgaris</i>	aas-vahulill				
382	<i>Polygonatum multiflorum</i>	mitmeõiene kuutõverohi				
383	<i>Polygonatum odoratum</i>	harilik kuutõverohi				
384	<i>Polygonum amphibium</i>	vesi-kirburohi				
385	<i>Polygonum arenarium</i>	liiv-linnurohi				
386	<i>Polygonum bistorta</i>	ussitatar				
387	<i>Polygonum lapathifolium</i>	kahar kirburohi				
388	<i>Polypodium vulgare</i>	kivi-imar				
389	<i>Populus tremula</i>	harilik haab				
390	<i>Potamogeton alpinus</i>	ruske penikeel				
391	<i>Potamogeton berchtoldii</i>	muda-penikeel				
392	<i>Potamogeton compressus</i>	lapik penikeel				
393	<i>Potamogeton crispus</i>	kähar penikeel				
394	<i>Potamogeton filiformis</i>	niitjas penikeel	III			
395	<i>Potamogeton friesii</i>	ogaterav penikeel				
396	<i>Potamogeton gramineus</i>	hein-penikeel				
397	<i>Potamogeton lucens</i>	läik-penikeel				
398	<i>Potamogeton natans</i>	ujuv penikeel				
399	<i>Potamogeton obtusifolius</i>	tõmbilehine penikeel				
400	<i>Potamogeton pectinatus</i>	kamm-penikeel				
401	<i>Potamogeton perfoliatus</i>	kaelus-penikeel				
402	<i>Potamogeton praelongus</i>	pikk penikeel				
403	<i>Potamogeton rutilus</i>	punakas penikeel				
404	<i>Potentilla anserina</i>	hanijalg				
405	<i>Potentilla argentea</i>	hõbemaran				
406	<i>Potentilla erecta</i>	tedremaran				
407	<i>Potentilla intermedia</i>	keskmine maran				
408	<i>Potentilla palustris</i>	soopihl				
409	<i>Potentilla reptans</i>	roomav maran				
410	<i>Primula farinosa</i>	pääsusiilm	.	4		
411	<i>Primula veris</i>	harilik nurmenukk				
412	<i>Prunella vulgaris</i>	harilik käbihein				
413	<i>Prunus sp.</i>	ploomipuu				
414	<i>Pteridium aquilinum</i>	kilpjalg				
415	<i>Pulmonaria obscura</i>	harilik kopsurohi				
416	<i>Pulsatilla patens</i>	palu-karukell	II	4	*	II, IV
417	<i>Pulsatilla pratensis</i>	aas-karukell	III			
418	<i>Pyrola media</i>	keskmine uibuleht				
419	<i>Pyrola minor</i>	väike uibuleht				
420	<i>Pyrola rotundifolia</i>	ümaralehine uibuleht				
421	<i>Quercus robur</i>	harilik tamm				
422	<i>Ranunculus acris</i>	kibe tulikas				
423	<i>Ranunculus auricomus</i>	kuldtulikas				
424	<i>Ranunculus bulbosus</i>	mugultulikas				
425	<i>Ranunculus cassubicus</i>	metstulikas				
426	<i>Ranunculus circinatus</i>	sõõr-särjesilm				
427	<i>Ranunculus ficaria</i>	kanakoole				
428	<i>Ranunculus flammula</i>	sootulikas				
429	<i>Ranunculus lingua</i>	suur tulikas				
430	<i>Ranunculus polyanthemus</i>	mitmeõiene tulikas				
431	<i>Ranunculus repens</i>	roomav tulikas				
432	<i>Ranunculus sceleratus</i>	mürktilikas				
433	<i>Ranunculus trichophyllus</i>	jõgi-särjesilm				
434	<i>Raphanus raphanistrum</i>	põldrõigas				
435	<i>Rhamnus catharticus</i>	harilik türnpuu				
436	<i>Rhinanthus minor</i>	väike robirohi				
437	<i>Rhynchospora alba</i>	valge nokkhein				
438	<i>Ribes alpinum</i>	mage sõstar				
439	<i>Ribes nigrum</i>	mustsõstar				
440	<i>Ribes rubrum</i>	punane sõstar				
441	<i>Ribes spicatum</i>	karvane sõstar				
442	<i>Rorippa palustris</i>	sookerss				
443	<i>Rubus chamaemorus</i>	rabamurakas				

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
444	<i>Rubus idaeus</i>	harilik vaarikas				
445	<i>Rubus nessensis</i>	kitsemurakas				
446	<i>Rubus saxatilis</i>	lillakas				
447	<i>Rumex acetosa</i>	hapu oblikas				
448	<i>Rumex acetosella</i>	väike oblikas				
449	<i>Rumex crispus</i>	kärnoblikas				
450	<i>Rumex longifolius</i>	koduoblikas				
451	<i>Rumex obtusifolius</i>	tõmbilehine oblikas				
452	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	jõgi-kõõlusleht				
453	<i>Salix aurita</i>	kõrvpaju				
454	<i>Salix caprea</i>	raagremmelgas				
455	<i>Salix cinerea</i>	tuhkur paju				
456	<i>Salix fragilis</i>	rabe remmelgas				
457	<i>Salix lapponum</i>	lapi paju				
458	<i>Salix myrsinifolia</i>	mustjas paju				
459	<i>Salix pentandra</i>	raudremmelgas				
460	<i>Salix phylicifolia</i>	kahevärvine paju				
461	<i>Salix repens</i>	hanepaju	II	2		
462	<i>Salix rosmarinifolia</i>	hundipaju				
463	<i>Salix viminalis</i>	vitspaju				
464	<i>Sambucus racemosa</i>	punane leeder				
465	<i>Sanicula europaea</i>	euroopa metsputk				
466	<i>Saxifraga granulata</i>	harilik kivirik				
467	<i>Scabiosa columbaria</i>	tui-tähtpea	III	3		
468	<i>Scheuchzeria palustris</i>	rabakas				
469	<i>Schoenoplectus lacustris</i>	järvkaisel				
470	<i>Scirpus sylvaticus</i>	metskõrkjas				
471	<i>Scolochloa festuacea</i>	rooghein				
472	<i>Scorzonera humilis</i>	madal mustjuur				
473	<i>Scrophularia nodosa</i>	harilik sealõuarohti				
474	<i>Scutellaria galericulata</i>	harilik tihashein				
475	<i>Sedum acre</i>	harilik kukehari				
476	<i>Senecio jacobaea</i>	voolme-ristirohi				
477	<i>Senecio sylvaticus</i>	mets-ristirohi				
478	<i>Senecio vulgaris</i>	harilik ristirohi				
479	<i>Silene nutans</i>	longus põisrohi				
480	<i>Silene pratensis</i>	valge pusurohi				
481	<i>Silene vulgaris</i>	harilik põisrohi				
482	<i>Sisymbrium officinale</i>	harilik unilook				
483	<i>Solanum dulcamara</i>	harilik maavits				
484	<i>Solidago virgaurea</i>	harilik kuldvits				
485	<i>Sonchus arvensis</i>	põld-piimohakas				
486	<i>Sorbus aucuparia</i>	harilik pihlakas				
487	<i>Sparganium angustifolium</i>	lamedalehine jõgitakjas	II	3		
488	<i>Sparganium emersum</i>	liht-jõgitakjas				
489	<i>Sparganium erectum subsp. microcarpum</i>	väikeseviljaline jõgitakjas		5		
490	<i>Sparganium glomeratum</i>	kera jõgitakjas		3		
491	<i>Sparganium gramineum</i>	ujuv jõgitakjas	II	3		
492	<i>Sparganium minimum</i>	väike jõgitakjas				
493	<i>Spergula arvensis</i>	harilik nälghein				
494	<i>Spergularia rubra</i>	punane sõlmhein				
495	<i>Spirodela polyrrhiza</i>	hulgajuurine vesilääts				
496	<i>Stachys officinalis</i>	tõnnike				
497	<i>Stachys palustris</i>	soo-nõianõges				
498	<i>Stachys sylvatica</i>	mets-nõianõges				
499	<i>Stellaria graminea</i>	oras-tähthein				
500	<i>Stellaria holostea</i>	mets-tähthein				
501	<i>Stellaria longifolia</i>	varju-tähthein				
502	<i>Stellaria media</i>	vesihein				
503	<i>Stellaria nemorum</i>	salu-tähthein				
504	<i>Stellaria palustris</i>	soo-tähthein				
505	<i>Stratiotes aloides</i>	vesikarikas				
506	<i>Succisa pratensis</i>	harilik peetriteht				
507	<i>Tanacetum vulgare</i>	harilik soolikarohti				
508	<i>Taraxacum officinale</i>	harilik võilill				
509	<i>Thalictrum lucidum</i>	ahtalehine ängelhein	III			
510	<i>Thelypteris palustris</i>	harilik soosõnajalg				
511	<i>Thelypteris phegopteris</i>	mets-soosõnajalg				
512	<i>Thymus serpyllum</i>	nõmm-liivatee				
513	<i>Tilia cordata</i>	harilik pärn				
514	<i>Tragopogon pratensis</i>	harilik piimjuur				
515	<i>Trichophorum alpinum</i>	alpi jänesevill				
516	<i>Trientalis europaea</i>	harilik laanelill				
517	<i>Trifolium arvense</i>	kassiristik				
518	<i>Trifolium aureum</i>	kuldristik				
519	<i>Trifolium medium</i>	keskmise ristik				

Nr.	Liigi nimetus ladina keeles	eesti keeles	K K	PR PR	Be rn	LD
1	<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher				
520	<i>Trifolium montanum</i>	mägististik				
521	<i>Trifolium pratense</i>	aasristik				
522	<i>Trifolium repens</i>	valge ristik				
523	<i>Triglochin palustre</i>	soo-õisluht				
524	<i>Trollius europaeus</i>	harilik kullerkupp				
525	<i>Tussilago farfara</i>	paiseleht				
526	<i>Typha angustifolia</i>	ahtalehine hundinui				
527	<i>Typha latifolia</i>	laialehine hundinui				
528	<i>Ulmus glabra</i>	harilik jalakas				
529	<i>Ulmus laevis</i>	künnapuu	III	4		
530	<i>Urtica dioica</i>	kõrvenõges				
531	<i>Urtica urnes</i>	raudnõges				
532	<i>Utricularia intermedia</i>	vahelmine vesihermes				
533	<i>Utricularia minor</i>	vesihermes				
534	<i>Utricularia vulgaris</i>	harilik vesihermes				
535	<i>Vaccinium myrtillus</i>	harilik mustikas				
536	<i>Vaccinium uliginosum</i>	sinikas				
537	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	harilik pohl				
538	<i>Valeriana officinalis</i>	harilik palderjan				
539	<i>Verbascum nigrum</i>	must-vägihein				
540	<i>Verbascum thapsus</i>	ühiksavägine				
541	<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	allikmailane				
542	<i>Veronica arvensis</i>	põldmailane				
543	<i>Veronica beccabunga</i>	ojamailane				
544	<i>Veronica chamaedrys</i>	külmamailane				
545	<i>Veronica longifolia</i>	pikalehine mailane				
546	<i>Veronica officinalis</i>	harilik mailane				
547	<i>Veronica scutellata</i>	kännasmalane				
548	<i>Veronica serpyllifolia</i>	liivateelehine mailane				
549	<i>Veronica spicata</i>	kassisaba				
550	<i>Viburnum opulus</i>	harilik lodjapuu				
551	<i>Vicia angustifolia</i>	ahtalehine hiirehernes				
552	<i>Vicia cracca</i>	harilik hiirehernes				
553	<i>Vicia sepium</i>	aed-hiirehernes				
554	<i>Vicia sylvatica</i>	mets-hiirehernes				
555	<i>Vinca minor</i>	väike igihali				
556	<i>Viola arvensis</i>	põldkannike				
557	<i>Viola canina</i>	koerkannike				
558	<i>Viola collina</i>	kinkkannike				
559	<i>Viola epipsila</i>	turvaskannike				
560	<i>Viola mirabilis</i>	imekannike				
561	<i>Viola palustris</i>	sookannike				
562	<i>Viola riviniana</i>	võsakannike				
563	<i>Viola rupestris</i>	nõmmkannike				

Selgrootud

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	L D	Be rn
Hk	Porifera	käsnad				
1	<i>Spongilla lacustris</i>	järvekäsn				
Hk	Mollusca	limused				
Kl	Bivalvia	karbid				
1	<i>Anodonta anatina</i>	väike-järvekarp				
2	<i>Anodonta cellensis</i>	piklik-järvekarp				
3	<i>Anodonta cygnea</i>	suur-järvekarp				
4	<i>Anodonta piscinalis</i>	hari-järvekarp	.	5		
5	<i>Pisidium amnicum</i>	hiid hernes-karp				
6	<i>Pseudanodonta complanata</i>	õhuke järvekarp	.	3		
7	<i>Sphaerium corneum</i>	harilik keraskarp				
8	<i>Sphaerium nitidum</i>	läikiv keraskarp				
9	<i>Sphaerium rivicola</i>	suur keraskarp				
10	<i>Unio pictorum</i>	piklik jõekarp				
11	<i>Unio tumidus</i>	kiiljas jõekarp				
Kl	Gastropoda	teod				
1	<i>Anisus vortex</i>	lametigu				
2	<i>Anisus vorticulus</i>	keeris-lametigu	.	3		
3	<i>Aplexa hypnorum</i>	loigutigu				
4	<i>Bathymphalus contortus</i>	rihmigu				
5	<i>Bithynia leachi</i>	lombi-keeristigu	.	4		
6	<i>Bithynia tentaculata</i>	harilik keeristigu				
7	<i>Gyraulus albus</i>	valkjas lametigu				
8	<i>Hippeutis complanatus</i>	harilik läätstigu				
9	<i>Lymnaea palustris</i>	suur-sootigu				
10	<i>Lymnaea stagnalis</i>	mudakukk				
11	<i>Lymnaea auricularia</i>	kõrvuk-punntigu				
12	<i>Lymnaea peregra</i>	piklik-punntigu				
13	<i>Lymnaea truncatula</i>	väike-sootigu				
14	<i>Myxas glutinosa</i>	manteltigu	.	4		
15	<i>Physa fontinalis</i>	põistigu				
16	<i>Planorbarius corneus</i>	sarvtigu				
17	<i>Planorbis carinatus</i>	kiil-labatigu				
18	<i>Planorbis corneus</i>	sarvtigu				
19	<i>Planorbis planorbis</i>	harilik labatigu				
20	<i>Potamopyrgus jenkinsi</i>	rändtigu				
21	<i>Radix auricularia</i>	kõrvik-punntigu				
22	<i>Radix peregra</i>	piklik punntigu				
23	<i>Stagnicola palustris</i>	suur sootigu				
24	<i>Valvata piscinalis</i>	koonusjas sulgtigu				
25	<i>Viviparus contectus</i>	järve ematigu				
26	<i>Viviparus viviparus</i>	jõe-ematigu				
Hk	Anneida	rõngussid				
Kl	Hirudinea	kaanid				
1	<i>Erpobdella octoculata</i>	harilik ahaskaan				
2	<i>Glossiphonia complanata</i>	lamekaani				
3	<i>Haementeria costata</i>					
4	<i>Haemopsis sanguisuga</i>	hobukaani				
5	<i>Helobdella stagnalis</i>	pisikaani				
6	<i>Hirudo medicinalis</i>	kirjukaani (apteegikaani)	II	2	V	
7	<i>Piscicola geometra</i>	kalakaani				
8	<i>Theromyzon tessulatum</i>					
Kl	Oligochaeta	väheharjasussid				
1	<i>Limnodrilus hoffmeisteri</i>					
2	<i>Limnodrilus udekemianus</i>					
3	<i>Lumbriculus variegatus</i>	rabeliimukas				
4	<i>Potamothenix hammoniensis</i>					
5	<i>Stylaria lacustris</i>	lontuss				
6	<i>Tubifex ignotus</i>					
7	<i>Tubifex tubifex</i>	mudatupp				
Hk	Arthropoda	lüliljalgsed				
Kl	Crustacea	vähid				
1	<i>Asellus aquaticus</i>	vesikakand				
2	<i>Astacus astacus</i>	jõe vähk	.		V	
3	<i>Gammarus lacustris</i>	järve kirpvähk				
Kl	Arachnida	ämblikud				
1	<i>Argyroneta aquatica</i>	vesiämblik				
2	<i>Hydracarina sp.</i>	vesilest				
Kl	Insecta	putukad				
O	Blattodea	prussakalised				
1	<i>Ectobius lapponicus</i>	metsprussakas				
O	Orthoptera	sihktiivalised				

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	L D	Be rn
1	<i>Decticus verrucivorus</i>	heinariitsikas				
2	<i>Metrioptera brachyptera</i>	harilik niiduriitsikas				
3	<i>Omocestus viridulus</i>	harilik niidutirts				
4	<i>Tetrix bipunctata</i>	täpiksirts				
5	<i>Tetrix subulata</i>	ahassirts				
6	<i>Tettigonia cantans</i>	harilik lauluriitsikas				
O	Ephemeroptera	ühapäevikulised				
1	<i>Caenis horaria</i>	-				
2	<i>Caenis robusta</i>	-				
3	<i>Centroptilum luteolum</i>	-				
4	<i>Cloeon dipterum</i>	harilik tiigipäevik				
5	<i>Ephemera vulgata</i>	-				
6	<i>Proclotron bifidum</i>	-	.	3		
O	Odonata	kiililised				
1	<i>Aeshna cyanea</i>	metsa-tondihobu				
2	<i>Aeshna grandis</i>	pruun-tondihobu				
3	<i>Aeshna juncea</i>	soo-tondihobu				
4	<i>Aeshna mixta</i>	sügis-tondihobu				
5	<i>Brachytron pratense</i>	väike-tondihobu				
6	<i>Coenagrion armatum</i>	tanuliidrik				
7	<i>Coenagrion hastulatum</i>	odalidrik				
8	<i>Coenagrion puella</i>	sadulidrik				
9	<i>Coenagrion pulchellum</i>	sarvikiidrik				
10	<i>Coenagrion hastulatum</i>	-				
11	<i>Cordulia aenea</i>	harilik hiilgekiil				
12	<i>Enallagma cyathigerum</i>	seenliidrik				
13	<i>Erythronia najas</i>	-				
14	<i>Gomphus vulgatissimus</i>	harilik vesihobu				
15	<i>Ischnura elegans</i>	pigiliidrik				
16	<i>Lestes sponsa</i>	luhakõrsik				
17	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	hännak-rabakiil	III		IV	
18	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	suur rabakiil	III		II, IV	*
19	<i>Leucorrhinia rubicunda</i>	punakas-rabakiil				
20	<i>Libellula depressa</i>	lapik-vesikiil				
21	<i>Libellula fulva</i>	triip-vesikiil	.	3		
22	<i>Libellula quadrimaculata</i>	harilik vesikiil				
23	<i>Orthetrum cancellatum</i>	harilik sinikiil				
24	<i>Somatochlora metallica</i>	harilik läikkiil				
25	<i>Sympetma paedisca</i>	pronkskõrsik	.	3		
26	<i>Sympetrum danae</i>	must-loigukiil				
27	<i>Sympetrum sanguineum</i>	puna-loigukiil				
28	<i>Sympetrum flaveolum</i>	kollane loigukiil				
29	<i>Sympetrum vulgatum</i>	harilik loigukiil				
O	O. Homoptera	sarnastiivalised				
1	<i>Aphrophora alni</i>	lepavahtlane				
2	<i>Centrotus cornutus</i>	küürtirt				
3	<i>Orthesia urticae</i>	-				
4	<i>Philaenus spumarius</i>	harilik vahtlane				
5	<i>Psylla mali</i>	õunapuu-lehekirp				
6	<i>Sacchiphantes viridis</i>	-				
O	Heteroptera	lutikalised				
1	<i>Aelia acuminata</i>	-				
2	<i>Coreus marginatus</i>	oblikalutikas				
3	<i>Cymatia coleoprata</i>	sõdur				
4	<i>Dolycoris baccarum</i>	marjalutikas				
5	<i>Elasmucha grisea</i>	-				
6	<i>Eurygaster testudinaria</i>	-				
7	<i>Gerris sp.</i>	liuskurlane				
8	<i>Graphosoma lineatum</i>	triiplutikas				
9	<i>Ilyocoris cimicoides</i>	-				
10	<i>Nepa cinerea</i>	vesihark				
11	<i>Notonecta glauca</i>	selgsõdur				
12	<i>Palomena prasina</i>	roheline kilplutikas				
13	<i>Pentatoma rufipes</i>	-				
14	<i>Pyrrethorapterus</i>	-				
15	<i>Ranatra linearis</i>	nõelhark				
16	<i>Reduvius personatus</i>	-				
17	<i>Sigara striata</i>	-				
O	Mecoptera	koonulised				
1	<i>Panorpa communis</i>	harilik koonlane				
O	Coleoptera	mardikalised				
1	<i>Acmaeops collaris</i>	kaelussikk				
	<i>Agapanthia</i>					
2	<i>villosviridescens</i>	ohakasikk				

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	L Be rn
3	<i>Agelastica alni</i>	lepapoi			
4	<i>Agonum sexpunctatum</i>	-			
5	<i>Agriotes lineatus</i>	triibuline viljanaksur			
6	<i>Alosterna tabacicolor</i>	vahtrasikk			
7	<i>Anomala dubia</i>	juulipõrnikas			
8	<i>Athous niger</i>	must-lehenaksur			
9	<i>Athous subfuscus</i>	-			
10	<i>Calvia quatordecimguttata</i>	-			
11	<i>Cantharis figurata</i>	-			
12	<i>Cantharis fusca</i>	tume-pehmekoor			
13	<i>Cantharis livida</i>	-			
14	<i>Cantharis nigricanus</i>	-			
15	<i>Cantharis rustica</i>	südatahn-pehmekoor			
16	<i>Carabus hortensis</i>	pargijooksik			
17	<i>Carabus nemoralis</i>	aiajooksik			
18	<i>Cetonia aurata</i>	kuldpõrnikas			
19	<i>Chilocorus renipustulatus</i>	lehtpuu-kilptriinu			
20	<i>Chlorophanus viridis</i>	rohekärsakas			
21	<i>Chrysomela fastuosa</i>	-			
22	<i>Chrysomela staphylea</i>	-			
23	<i>Chrysomela varians</i>	-			
24	<i>Cicindela campestris</i>	põlluliivikas			
25	<i>Cicindela hybrida</i>	nõmmeliivikas			
26	<i>Clytra quadripunctata</i>	-			
27	<i>Coccinella quinquepunctata</i>	viistäpp-lepatriinu			
28	<i>Coccinella septempunctata</i>	seitsetäpp-lepatriinu			
29	<i>Corymbites pectinicornis</i>	-			
30	<i>Corymbites sjelandicus</i>	-			
31	<i>Cryptocephalus moraei</i>	-			
32	<i>Cryptocephalus quadripustulatus</i>	-			
33	<i>Cryptocephalus sericeus</i>	-			
34	<i>Cybister lateralmarginalis</i>	-			
35	<i>Dermestes lardarius</i>	harilik nahanäkk			
36	<i>Dolichosoma lineare</i>	-			
37	<i>Donacia sp.</i>	vesiroosimardiklane			
38	<i>Dytiscus latissimus</i>	laiujur	III	4	II, IV
39	<i>Emus hirtus</i>	karus-lühtiib			
40	<i>Gaurotes virginea</i>	sini-õiesikk			
41	<i>Geotrupes stercorarius</i>	sitasitikas			
42	<i>Geotrupes stercorosus</i>	metasitikas			
43	<i>Geotrupes vernalis</i>	-			
44	<i>Graphoderus bilineatus</i>	tõmmuujur	III	3	II, IV
45	<i>Graphoderus cinereus</i>	-			
46	<i>Halplus sp.</i>	vesilane			
47	<i>Halyzia sedecimguttata</i>	-			
48	<i>Harpalus latus</i>	-			
49	<i>Harpalus rufipes</i>	-			
50	<i>Hoplia graminicola</i>	-			
51	<i>Hydrobius fuscipes</i>	väike vesimardikas			
52	<i>Hydrous aterrimus</i>	-			
53	<i>Hylobius abietis</i>	harilik männikärsakas			
54	<i>Hyphydrus ovatus</i>	-			
55	<i>Ilybius fuliginosus</i>	-			
56	<i>Lacon murinus</i>	liivanaksur			
57	<i>Lagria hirta</i>	-			
58	<i>Lampyris noctiluca</i>	jaanimardikas			
59	<i>Leptura livida</i>	-			
60	<i>Leptura maculicornis</i>	-			
61	<i>Leptura rubra</i>	suur-õiesikk			
62	<i>Leptura sanguinolenta</i>	verev-õiesikk			
63	<i>Limonium aeruginosus</i>	-			
64	<i>Lixus paraplecticus</i>	harkkärsakas			
65	<i>Lohmae capreae</i>	-			
66	<i>Malachius bipustulatus</i>	-			
67	<i>Melasoma aenae</i>	-			
68	<i>Melasoma populi</i>	suur-haavapoi			
69	<i>Meloe violaceus</i>	-			
70	<i>Monochamus sutor</i>	männi-puidusikk			
71	<i>Necrophorus vespillo</i>	harilik raisamatja			
72	<i>Necydalis major</i>	vaablassikk			
73	<i>Otiorrhynchus ligustici</i>	-			
74	<i>Oxyporus rufus</i>	-			
75	<i>Pachyta quadrimaculata</i>	tuisusikk			
76	<i>Phaedon coelestiae</i>	-			
77	<i>Philopedon plagiatus</i>	-			
78	<i>Phyllobius maculicornis</i>	kaselehekärsakad			

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	L Be rn
79	<i>Phyllopertha horticola</i>	aiapõrnikas			
80	<i>Polydrosus ruficornis</i>	-			
81	<i>Potosia lugubris</i>	-			
82	<i>Potosia metallica</i>	-			
83	<i>Propylaea quatuordecimpunctata</i>	-			
84	<i>Pterostichus cupreus</i>	-			
85	<i>Pterostichus niger</i>	suur süsijooksik			
86	<i>Pterostichus oblongopunctatus</i>	metsa-süsijooksik			
87	<i>Pterostichus vulgaris</i>	põllu-süsijooksik			
88	<i>Pyctiscus betulae</i>	-			
89	<i>Pyctiscus populi</i>	-			
90	<i>Rhagium inquisitor</i>	okaspuu-koosesikk			
91	<i>Rhantus exsoletus</i>	-			
92	<i>Rhantus grapii</i>	-			
93	<i>Selatosomus aeneus</i>	nurmenaksur			
94	<i>Selatosomus cruciatus</i>	-			
95	<i>Semiadalia notata</i>	kroontriinu			
96	<i>Serica brunnea</i>	-			
97	<i>Spondylis buprestoides</i>	tüvesikk			
98	<i>Thea vigintiduopunctata</i>	-			
99	<i>Trichius fasciatus</i>	karuspõrnikas			
100	<i>Trichodes apiarius</i>	-			
101	<i>Xylotrechus rusticus</i>	haava-kirisikk			
O	Trichoptera	ehmestiivalised			
1	<i>Cyrnus flavidus</i>	-			
2	<i>Holocentropus dubius</i>	-			
3	<i>Leptoceridae sp.</i>	toruvalane			
4	<i>Leptocerus tineiformis</i>	-			
5	<i>Limnephilus stigma</i>	-			
6	<i>Molanna angustata</i>	-			
7	<i>Mystacides sp.</i>	-			
8	<i>Oecetis furva</i>	-			
9	<i>Triaenodes bicolor</i>	-			
O	Lepidoptera	liblikalised			
1	<i>Abrostola tripartita</i>	harilik nõgeseõlane			
2	<i>Abrostola triplasia</i>	-			
3	<i>Acantopsyche atra</i>	-			
4	<i>Acentria ephemerella</i>	-			
5	<i>Acompsia cinerella</i>	-			
6	<i>Acronicta cuspis</i>	suur-noolõlane			
7	<i>Acronicta leporina</i>	-			
8	<i>Acronicta megacephala</i>	haava-noolõlane			
9	<i>Acronicta psi</i>	-			
10	<i>Acronicta rumicis</i>	-			
11	<i>Acronicta tridens</i>	-			
12	<i>Adscita statice</i>	-			
13	<i>Aethes margaritana</i>	-			
14	<i>Agapeta hamana</i>	-			
15	<i>Agapeta zoegana</i>	-			
16	<i>Aglais urticae</i>	väike koerliblikas			
17	<i>Aglia tau</i>	kollappaabusilm			
18	<i>Agonopterix ocellana</i>	-			
19	<i>Agriphila tristella</i>	-			
20	<i>Agrotis clavis</i>	-			
21	<i>Agrotis exclamationis</i>	põlluõlane			
22	<i>Amphipyra tragopogonis</i>	väike-võsaõlane			
23	<i>Anania funebris</i>	-			
24	<i>Ancylis badiana</i>	-			
25	<i>Angerona prunaria</i>	-			
26	<i>Anthocaris cardamines</i>	-			
27	<i>Antonechloris smaragdaria</i>	-			
28	<i>Apamea monoglypha</i>	suur-juureõlane			
29	<i>Apatura iris</i>	suur-kiirgliblikas			
30	<i>Aphantopus hyperanthus</i>	rohusilmik			
31	<i>Aphelia paleana</i>	-			
32	<i>Aphomia sociella</i>	-			
33	<i>Aporia crataegi</i>	põualiblikas			
34	<i>Apotomis betuletana</i>	-			
35	<i>Araschnia levana</i>	nõgeseliblikas			
36	<i>Archips podana</i>	-			
37	<i>Arctia caja</i>	harilik päevakoer			
38	<i>Arctornis l-nigrum</i>	nurk-lainelane			
39	<i>Argynnis adippe</i>	suur-pärlmuttertäpik			
40	<i>Argynnis aglaja</i>	hõbetäpik			
41	<i>Argynnis laodice</i>	niidutäpik			
42	<i>Argynnis niobe</i>	-			
43	<i>Argynnis paphia</i>	rohetäpik			

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	L D	Be rn
44	<i>Argyresthia goedartella</i>	-				
45	<i>Aricia artaxerces</i>	-				
46	<i>Autographa bractea</i>	aru-tähtöölane				
47	<i>Autographa gamma</i>	lina-tähtöölane				
48	<i>Autographa jota</i>	lillakas tähtöölane				
49	<i>Autographa pulchrina</i>	mustika-tähtöölane				
50	<i>Axylia putris</i>	teelehe-öölane				
51	<i>Biston betularius</i>	kase-kedrikvaksik				
52	<i>Boloria selene</i>	harilik kannikesetäpik				
53	<i>Brenthis ino</i>	luhatäpik				
54	<i>Bupalus piniaria</i>	männivaksik				
55	<i>Cabera exanthemata</i>	kollakas valgevaksik				
56	<i>Cabera pusaria</i>	harilik valgevaksik				
57	<i>Calamatropha paludella</i>	-				
58	<i>Callimorpha dominula</i>	piksepeni				
59	<i>Callistege mi</i>	aasaöölane				
60	<i>Callisto denticulella</i>	-				
61	<i>Calliteara pudipunda</i>	-				
62	<i>Callophrys rubi</i>	rohetiib				
63	<i>Caloptilia syringella</i>	sireli keerukoi				
64	<i>Cataclysta lemnata</i>	lemleleedik				
65	<i>Catoptria pinella</i>	-				
66	<i>Celastrina argiolus</i>	kevad-sinitiib				
67	<i>Celypha lacunana</i>	-				
68	<i>Celypha rivulana</i>	-				
69	<i>Celypha striana</i>	-				
70	<i>Cepphis advenaria</i>	-				
71	<i>Cerapteryx graminis</i>	niiduöölane				
72	<i>Cerura erminea</i>	papli-harksaba				
73	<i>Cerura vinula</i>	suur-harksaba				
74	<i>Charadrina morpheus</i>	-				
75	<i>Chiasma clathrata</i>	võrkvaksik				
76	<i>Chortodes fluxa</i>	-				
77	<i>Chortodes pygma</i>	-				
78	<i>Clossiana euphrosyne</i>	varane kannikesetäpik				
79	<i>Clossiana selene</i>	harilik kannikesetäpik				
80	<i>Clostera pigra</i>	väike-haavatutlane				
81	<i>Coenonympha amynthas</i>	-				
82	<i>Coenonympha arcania</i>	kirju-aasasilmik				
83	<i>Coenonympha glycerion</i>	-				
84	<i>Coenonympha pamphilus</i>	kollakas aasasilmik				
85	<i>Colias palaeno</i>	raba-võiliblikas				
86	<i>Colocasia coryli</i>	sarapuuöölane				
87	<i>Cosmorchoe ocellata</i>	-				
88	<i>Crambus nemorella</i>	-				
89	<i>Crambus perlella</i>	-				
90	<i>Craniophora ligustri</i>	-				
91	<i>Cybosia mesomella</i>	-				
92	<i>Cydia pomonella</i>	õunamähkur				
93	<i>Cydia splendana</i>	-				
94	<i>Deilephila elpenor</i>	suur-punasuru				
95	<i>Deilephila porcellus</i>	väike-punasuru				
96	<i>Deltote bancia</i>	-				
97	<i>Dendrolimus pini</i>	männikedrik				
98	<i>Diachrysis chrysis</i>	harilik kuldöölane				
99	<i>Diarsia brunnea</i>	-				
100	<i>Donacula mucronella</i>	-				
101	<i>Drepana curvatula</i>	pruun-sirptiib				
102	<i>Drepana falcataria</i>	kase-sirptiib				
103	<i>Dypterygia scabriuscula</i>	oblikaöölane				
104	<i>Eilema complana</i>	suitsjas sambliklane				
105	<i>Eilema lurideola</i>	tinajas sambliklane				
106	<i>Eilema lutarella</i>	kollane sambliklane				
107	<i>Electrophaes corylata</i>	-				
108	<i>Elophila nymphaeata</i>	-				
109	<i>Ematurgia atomaria</i>	-				
110	<i>Enargia paleacea</i>	-				
111	<i>Epiblema foenella</i>	-				
112	<i>Epirrhoe hastulata</i>	tume-kirivaksik				
113	<i>Epirrhoe tristata</i>	-				
114	<i>Erebia ligea</i>	harilik tõmmusilmik				
115	<i>Eriocrania semipurpurella</i>	karvane algliblikas				
116	<i>Eriopygodes imbecilla</i>	tähtheinaöölane				
117	<i>Euclidia glyphica</i>	kesaöölane				
118	<i>Eugraphe sigma</i>	tume-puhmaöölane				
119	<i>Eulia ministrana</i>	-				
120	<i>Eulithis pyraliata</i>	kollane öövaksik				
121	<i>Eupitecia succenturiata</i>	-				

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	L D	Be rn
122	<i>Eurois oculata</i>	kihaöölane				
123	<i>Euthrix potatoria</i>	rohukedrik				
124	<i>Everes argiades</i>	siilak sinitiib				
125	<i>Evergestis extimalis</i>	-				
126	<i>Evergestis pallidata</i>	-				
127	<i>Exaeretia allisella</i>	-				
128	<i>Gastropacha quercifolia</i>	viljapuu lehekedrik				
129	<i>Geometra papilionaria</i>	hiidvaksik				
130	<i>Gluphisia crenata</i>	pisitutlane				
131	<i>Gonepteryx rhamni</i>	lapsuliblikas				
132	<i>Hada plebeja</i>	-				
133	<i>Hedya nubiferana</i>	-				
134	<i>Hedya salicella</i>	-				
135	<i>Heliophobus reticulata</i>	-				
136	<i>Hemaris fuciformis</i>	kimalas-lottsuru				
137	<i>Herminia tarsicrinalis</i>	-				
138	<i>Hoplodrina blanda</i>	pruunikas häguöölane				
139	<i>Hydromena impluviata</i>	-				
140	<i>Hyloicus pinastri</i>	männisuru				
141	<i>Hypena crassalis</i>	-				
142	<i>Hypena proboscidalis</i>	nõgese-nokköölane				
143	<i>Hypenodes humidalis</i>	-				
144	<i>Hypochalcia achenella</i>	-				
145	<i>Hypomecis punctinalis</i>	-				
146	<i>Hypomecis roboraria</i>	hiid-samblikuvaksik				
147	<i>Hypsopygia costalis</i>	-				
148	<i>Idaea pallidata</i>	hele-kuluvaksik				
149	<i>Inachis io</i>	päevapaabusilm				
150	<i>Incurvaria praelatella</i>	-				
151	<i>Iodis putata</i>	-				
152	<i>Iphiclydes podalirius</i>	puriliblikas				
153	<i>Ipimorpha subtusa</i>	haava-mähkuröölane				
154	<i>Lamellocossus terebra</i>	haavamailane				
155	<i>Lasiommata maera</i>	harilik tumesilmik				
156	<i>Lasiommata pteropolitana</i>	-				
157	<i>Laspeyresia pygarga</i>	-				
158	<i>Leptidea sinapis</i>	sinepiliblikas				
159	<i>Leucodonta bicoloria</i>	kriitutlane				
160	<i>Leucoma salicis</i>	pajulainelane				
161	<i>Limenitis populi</i>	haavalumik				
162	<i>Lomaspilis marginata</i>	-				
163	<i>Lomaspilis opis</i>	-				
164	<i>Lopinga achine</i>	sõõrsilmik		III		3
165	<i>Loxostege sticticalis</i>	-				
166	<i>Loxostege turbidalis</i>	-				4
167	<i>Lycaena dispar</i>	suur-kuldtiib	III	2	II, IV	
168	<i>Lycaena hippothoe</i>	puna-kuldtiib				
169	<i>Lycaena phlaeas</i>	leek-kuldtiib				
170	<i>Lycaena virgaurea</i>	valgetäpp-kuldtiib				
171	<i>Lycia hirtaria</i>	Saare-karusvaksik				
172	<i>Lyonetia clercella</i>	-				
173	<i>Macaria alternata</i>	-				
174	<i>Macraria alternaria</i>	-				
175	<i>Malacosoma castrense</i>	niidu-rõngakedrik				
176	<i>Maniola jurtina</i>	kesasilmik				
177	<i>Melanchra persicariae</i>	-				
178	<i>Melitaea athalia</i>	-				
179	<i>Mellicta athalia</i>	niidu-võrkliblikas				
180	<i>Mellicta aurelia</i>	väike-võrkliblikas				
181	<i>Mesoleuca albicillata</i>	vaarika-kirivaksik				
182	<i>Miltochrista miniata</i>	roosasambliklane				
183	<i>Mimas tiliae</i>	pärnasuru				
184	<i>Moma alpium</i>	haldjasöölane				
185	<i>Monopis monachella</i>	-				
186	<i>Mythimna comma</i>	soonik-rohuöölane				
187	<i>Mythimna conigera</i>	valgetäpp-rohuöölane				
188	<i>Mythimna ferrago</i>	roosakas rohuöölane				
189	<i>Mythimna impura</i>	harilik rohuöölane				
190	<i>Mythimna pallens</i>	hele-rohuöölane				
191	<i>Mythimna turca</i>	suur-rohuöölane				
192	<i>Nymphalis antiopa</i>	leinaliblikas				
193	<i>Nymphalis stagnata</i>	-				
194	<i>Obsibotys fuscalis</i>	-				
195	<i>Ochlodes venata</i>	niidupunnpea				
196	<i>Ochropacha duplaris</i>	kase-udeselg				
197	<i>Ochropleura plecta</i>	punaöölane				
198	<i>Odezia atrata</i>	-				
199	<i>Odontostia carmelita</i>	tume-kevadutlane				

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	Be rn
200	<i>Oligia strigilis</i>	sugavööt-kõrreöölane			
201	<i>Oncocera semirubella</i>	-			
202	<i>Orthosia gothica</i>	kirju-kevadöölane			
203	<i>Orthosia incerta</i>	harilik kevadöölane			
204	<i>Pachytelia villosella</i>	hiidmärslane			
205	<i>Pandemis corylana</i>	-			
206	<i>Pandemis heparana</i>	-			
207	<i>Papilio machaon</i>	pääsusaba			
208	<i>Parapoynx startiotata</i>	-			
209	<i>Pararge aegeria</i>	orasheinasilmik			
210	<i>Parascotia fuliginaria</i>	-			
211	<i>Pediasia squalidalis</i>	-			
212	<i>Pelosia muscerda</i>	tähniksambliklane			
213	<i>Perizoma alchemillata</i>	kääbus-kirivaksik			
214	<i>Pheosia gnoma</i>	kase-kiirtutlane			
215	<i>Photodes minima</i>	hele-mättaöölane			
216	<i>Phragmatobia fuliginosa</i>	kevadkaruslane			
217	<i>Phyllonorycter blancardella</i>	-			
218	<i>Pieris brassicae</i>	suur-kapsaliblikas			
219	<i>Pieris napi</i>	naeriliblikas			
220	<i>Pieris rapae</i>	väike-kapsaliblikas			
221	<i>Plebeius optilete</i>	-			
222	<i>Plebejus argus</i>	ogasäär-sinitiib			
223	<i>Plebejus idas</i>	mesika-sinitiib			
224	<i>Pleuroptya ruralis</i>	-			
225	<i>Plusia festucae</i>	soo-kardöölane			
226	<i>Plutella xylostella</i>	-			
227	<i>Polia hepatica</i>	-			
228	<i>Polygonia c-album</i>	väike-kärhtiib			
229	<i>Polyommatus amandus</i>	harilik taevastiib			
230	<i>Polyommatus icarus</i>	ristikheina taevastiib			
231	<i>Polyommatus semiargus</i>	niidu-sinitiib			
232	<i>Polypogon tentacularia</i>	harköölane			
233	<i>Protodeltote pygarga</i>	-			
234	<i>Psammotis pulveralis</i>	-			
235	<i>Pterophorus pentadactyla</i>	-			
236	<i>Ptilodon capucina</i>	küürtutlane			
237	<i>Pyla fusca</i>	-			
238	<i>Pyrallis regalis</i>	-			
239	<i>Pyrausta despicata</i>	-			
240	<i>Pyrausta purpuralis</i>	-			
241	<i>Pyrgus malvae</i>	väike-täpikpunnepea			
242	<i>Recurvaria leucateella</i>	-			
243	<i>Rhyparia purpurata</i>	purpurkaruslane			
244	<i>Rivula sericealis</i>	ojaöölane			
245	<i>Rrachylomia viminalis</i>	-			
246	<i>Rusina ferruginea</i>	variöölane			
247	<i>Saturnia pavonia</i>	kevadpaabusilm			
248	<i>Satyrrium pruni</i>	toominga-kannustiib			
249	<i>Schoenobius forficella</i>	-			
250	<i>Sciota fumella</i>	-			
251	<i>Scoparia basistrigalis</i>	-			
252	<i>Scoparia pyralella</i>	-			
253	<i>Scopula ternata</i>	mustika-lehevaksik			
254	<i>Scopula immorata</i>	tume-lehevaksik			
255	<i>Scopula immutata</i>	niidu-lehevaksik			
256	<i>Scotopteryx chenopodiata</i>	niiduvaksik			
257	<i>Selenia dentaria</i>	-			
258	<i>Sesia apiformis</i>	suur haavaklaastiib			
259	<i>Setina irrorella</i>	kivisambliklane			
260	<i>Siona lineata</i>	mustsoon-vaksik			
261	<i>Sitochroa verticalis</i>	-			
262	<i>Smerinthus ocellata</i>	silmiksuru			
263	<i>Spilosoma lubricipeda</i>	kollakaruslane			
264	<i>Spilosoma lutea</i>	-			
265	<i>Sterrhopteryx fusca</i>	-			
266	<i>Syngraphe interrogationis</i>	suur-märköölane			
267	<i>Zygaena filipendulae</i>	suur-verikireslane			
268	<i>Zygaena lonicerae</i>	aasa-verikireslane			
269	<i>Zygaena viciae</i>	väike-verikireslane			
270	<i>Tethea ocularis</i>	silmik-udeselg			
271	<i>Tholera decimalis</i>	-			
272	<i>Thumatha senex</i>	kääbussambliklane			
273	<i>Thymelicus lineola</i>	harilik viirgpunnepea			
274	<i>Thymelicus sylvestris</i>	aruheina-viirgpunnepea			
275	<i>Timandra comai</i>	oblikavaksik			
276	<i>Trachycera advenella</i>	-			
277	<i>Udea lutealis</i>	-			

Nr.	ladina keelne nimi	eestikeelne nimi	K K	PR D	Be rn
278	<i>Udea prunalis</i>	-			
279	<i>Vanessa atalanta</i>	admiral			
280	<i>Vanessa cardui</i>	ohakaliblikas			
281	<i>Xanthorhoe montanata</i>	tavaline kirivaksik			
282	<i>Xestia c-nigrum</i>	niidu-kidaöölane			
283	<i>Xestia sexstrigata</i>	põikvööt-kidaöölane			
284	<i>Xestia triangulum</i>	mustlaik-kidaöölane			
285	<i>Yponomeuta evonymella</i>	-			
286	<i>Yponomeuta malinella</i>	-			
287	<i>Ypsolopha dentella</i>	-			
O	Hymenoptera	kiletiivalised			
1	<i>Andrena haemorrhoa</i>	-			
2	<i>Andrena hattorfiana</i>	-			
3	<i>Andrena humilis</i>	-			
4	<i>Bombus cryptarum</i>	-			
5	<i>Bombus distinguendus</i>	ristikukimalane		III	
6	<i>Bombus hortorum</i>	aedkimalane		III	
7	<i>Bombus hypnorum</i>	talukimalane		III	
8	<i>Bombus jonellus</i>	nõmmekimalane		III	
9	<i>Bombus lapidarius</i>	kivikimalane		III	
10	<i>Bombus lucorum</i>	maakimalane		III	
11	<i>Bombus muscorum</i>	samblakimalane		III	
12	<i>Bombus pascuorum</i>	põldkimalane		III	
13	<i>Bombus pratorum</i>	niidukimalane		III	
14	<i>Bombus rudarius</i>	tume kimalane		III	
15	<i>Bombus schrenki</i>	Schrenki kimalane		III	
16	<i>Bombus semenoviellus</i>	-		.	
17	<i>Bombus soroeensis</i>	sorokimalane		III	
18	<i>Bombus sylvarum</i>	metsekimalane		III	
19	<i>Bombus terrestris</i>	karukimalane		III	
20	<i>Bombus veteranus</i>	hall kimalane		III	
21	<i>Camponotus sp.</i>	hobusipelgas			
22	<i>Dasypoda hirtipes</i>	-			
23	<i>Eucera longicornis</i>	-			
24	<i>Formica cunicularia</i>	tuhmjas kuklane			
25	<i>Formica execta</i>	niidukuklane			
26	<i>Formica fusca</i>	raudkuklane			
27	<i>Formica lugubris</i>	karukuklane		III	
28	<i>Formica polyctena</i>	palukuklane		III	
29	<i>Formica pratensis</i>	liivakuklane		III	
30	<i>Formica rufa</i>	arukuklane		III	
31	<i>Formica sanguinea</i>	röövkuklane			
32	<i>Formica truncorum</i>	kännukuklane		III	
33	<i>Formicoxenus ncidulus</i>	moonaksipelgas			
34	<i>Halictus rubicundus</i>	-			
35	<i>Halictus tumulorum</i>	-			
36	<i>Heriades truncorum</i>	-			
37	<i>Hylaeus communis</i>	-			
38	<i>Lasioglossum albipes</i>	-			
39	<i>Lasioglossum calceatum</i>	-			
40	<i>Lasius spp.</i>	murelane			
41	<i>Megachile willughbiella</i>	-			
42	<i>Melitta haemorrhoidalis</i>	-			
43	<i>Myrmicinae spp.</i>	rautsiklased			
44	<i>Panurgus calcaratus</i>	-			
45	<i>Psithyrus bohemius</i>	kägukimalaste pk			
46	<i>Psithyrus campestris</i>	kägukimalaste pk			
47	<i>Tetramorium caespitum</i>	nõmmenardlane			
48	<i>Trachysa byssina</i>	-			
49	<i>Vespa crabro</i>	vapsik			
O	Diptera	kahetiivalised			
1	<i>Ceratopogonidae sp</i>	habesääsklane			
2	<i>Chaoborus flavicans</i>	järve-klaasiksääsk			
3	<i>Chironomidae sp</i>	surusääsklane			
4	<i>Culicidae sp</i>	pistesääsklane			
5	<i>Stratiomyidae sp.</i>	-			
6	<i>Tabanidae sp.</i>	parmlane			

Kalad

Nr.	ladina keeles	eesti keeles	KK	PR	LD
1	<i>Abramis brama</i>	latikas			
2	<i>Acerina cernua</i>	kiisk			
3	<i>Alburnus alburnus</i>	viidikas			
4	<i>Anguilla anguilla</i>	angerjas			
5	<i>Carassius auratus gibelio</i>	hõbekoger			
6	<i>Carassius carassius</i>	koger			
7	<i>Cobitis taenia</i>	hink	III	5	II
8	<i>Cottus cobio</i>	võldas	III	4	II
9	<i>Cyprinus carpio</i>	karpkala			
10	<i>Esox lucius</i>	haug			
11	<i>Leucaspis delineatus</i>	mudamaim			

Nr.	ladina keeles	eesti keeles	KK	PR	LD
12	<i>Leuciscus idus</i>	säinas			
13	<i>Lota lota</i>	luts			
14	<i>Lucioperca lutcioperca</i>	koha			
15	<i>Misgurnus fossilis</i>	vingerjas	III	5	II
16	<i>Nemacheliu barbatulus</i>	trulling			
17	<i>Perca fluviatilis</i>	ahven			
18	<i>Phocsinus phocsuinus</i>	lepamaim			
19	<i>Pungitus pungitus</i>	luukarits			
20	<i>Rutilus rutilus</i>	särg			
21	<i>Scardinus erythrophthalmus</i>	roosärg			
22	<i>Tinca tinca</i>	linask			

Roomajad ja kahepaiksed

Nr.	ladina keeles	eesti keeles	KK	EPR	LD
	Roomajad				
1	<i>Anguis fragilis</i>	vaskuss	III		
2	<i>Lacerta vivipara</i>	arusisalik	III		
3	<i>Lacerta agilis</i>	kivisisalik	II	3	IV
4	<i>Vipera berus</i>	rästik	III		
5	<i>Natrix natrix</i>	Nastik	III		
	Kahepaiksed				
1	<i>Bufo bufo</i>	kärnkonn	III		
2	<i>Pelobates fuscus</i>	mudakonn	II	4	IV
3	<i>Rana kl. esculenta</i>	veekonn	III		
4	<i>Rana lessonae</i>	tiigikonn	III		IV
5	<i>Rana arvalis</i>	rabakonn	III		IV
6	<i>Rana temporaria</i>	rohukonn	III		V
7	<i>Triturus vulgaris</i>	tähnikesilik	III		

Linnud

Nr.	ladina keeles	eesti keeles	KK	PR	Eo ¹²	LDI	LDII	LDIII	Staat	Arvukus paarides	Trend 1979–2000
1	<i>Accipiter gentilis</i>	kanakull	II		*				P	3–5	0
2	<i>Accipiter nisus</i>	raudkull	III		*				P	6–10	0
3	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	rästas-roolind			*				P	15–30	+
4	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	aed-roolind							P	5–20	0
5	<i>Acrocephalus palustris</i>	soo-roolind							P	50–200	+
6	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	kõrkja-roolind							P	40–70	+
7	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	tiigi-roolind							P?	1–2	0
8	<i>Actitis hypoleucos</i>	vihitaja							P	1–4	0
9	<i>Aegithalos caudatus</i>	sabatihane							P	10–40	0
10	<i>Aegolius funereus</i>	karvasjalg-kakk	II	4	*	*			P	1–2	–
11	<i>Alauda arvensis</i>	põldlõoke					2		P	100–300	(–)
12	<i>Anas crecca</i>	piilpart			*		1	2	P	5–10	0
13	<i>Anas penelope</i>	viupart			*		1	2	P	1–2	0
14	<i>Anas platyrhynchos</i>	sinikael-part			*		1	1	P	20–50	0
15	<i>Anas querquedula</i>	rägapart			*		1		P	0–2	(+)
16	<i>Anser albifrons</i>	suur-laukhani			*		2	2	L		
17	<i>Anser fabalis</i>	rabahani			*		1		L		
18	<i>Anthus pratensis</i>	sookiur							P	4–10	0
19	<i>Anthus trivialis</i>	metskiur							P	500–1500	0
20	<i>Apus apus</i>	piiritaja							P	10–30	+
21	<i>Aquila pomarina</i>	väike-konnakotkas	I	3	*	*			P	2–3	0
22	<i>Ardea cinerea</i>	hallhaigur			*				T (H?)		
23	<i>Asio otus</i>	kõrvuräts							P	1–4	–
24	<i>Aythya ferina</i>	punapea-vart			*		1	2	J		
25	<i>Aythya fuligula</i>	tuttvart			*		1	2	P	1–5	(+)
26	<i>Bombycilla garrulus</i>	siidisaba							L		
27	<i>Bonasa bonasia</i>	laanepeüü	III		*	*	2		P	50–150	0
28	<i>Botaurus stellaris</i>	hüüp	II		*	*			L		
29	<i>Branta bernicla</i>	mustlagle			*		2		J		
30	<i>Bubo bubo</i>	kassikakk	II	3	*	*			+	0	–
31	<i>Bucephala clangula</i>	sõtkas					2		P	10–20	0
32	<i>Buteo buteo</i>	hiireviu	III		*				P	8–15	0
33	<i>Caprimulgus europaeus</i>	öösorr	III		*	*			P	5–15	0
34	<i>Carduelis cannabina</i>	kanepilind							J, P?	0–1	
35	<i>Carduelis carduelis</i>	ohakalind							P	10–40	+
36	<i>Carduelis chloris</i>	rohevint							P	5–10	+
37	<i>Carduelis flammea</i>	urvalind							L		
38	<i>Carduelis spinus</i>	siisike							P	200–500	0
39	<i>Carpodacus erythrinus</i>	karmiinleevike							P	100–300	0
40	<i>Certhia familiaris</i>	porr							P	100–200	0
41	<i>Charadrius dubius</i>	väiketüll	III		*				(P)	0–1	
42	<i>Ciconia ciconia</i>	valge-toonekurg	III		*	*			P	4–5	+
43	<i>Ciconia nigra</i>	must-toonekurg	I	2	*	*			P	3–5	+
44	<i>Circus aeruginosus</i>	roo-loorkull	III		*	*			(P)	0–3	+
45	<i>Circus cyaneus</i>	välja-loorkull	III	3	*	*			T		
46	<i>Circus pygargus</i>	soo-loorkull	III	3	*	*			J		
47	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	suurnokk-vint							P	3–5	+
48	<i>Columba livia</i>	kodutuvi							(P)+		–
49	<i>Columba oenas</i>	õõnetuvi	III	4	*		2		P	0–3	+
50	<i>Columba palumbus</i>	kaelustuvi					1	1	P	100–200	0
51	<i>Coracias garrulus</i>	siniraag	I	1	*	*			+	0–2	(–)
52	<i>Corvus corax</i>	ronk							P	10–15	0
53	<i>Corvus corone</i>	vares					2		P	50–100	0
54	<i>Corvus frugilegus</i>	künnivares					2		J		
55	<i>Corvus monedula</i>	hakk					2		J		
56	<i>Coturnix coturnix</i>	põldvutt		2	.		2		(P)	0–2	
57	<i>Crex crex</i>	rukkiäär	III	4	*	*			P	20–50	+
58	<i>Cuculus canorus</i>	kägu							P	50–150	0
59	<i>Cygnus cygnus</i>	lauluik	II		*	*			L		
60	<i>Cygnus olor</i>	kühmnokk-luik			*		2		J		
61	<i>Delichon urbica</i>	räästapääsuke							P	100–200	0
62	<i>Dendrocopos leucotos</i>	valgeselg-kirjurähn	II	3	*	*			P	1–3	+
63	<i>Dendrocopos major</i>	suur-kirjurähn							P	100–250	0
64	<i>Dendrocopos minor</i>	väike-kirjurähn	III		*				P	5–10	0
65	<i>Dryocopus martius</i>	musträhn	III	3	*	*			P	12–20	+
66	<i>Emberiza citrinella</i>	talvike							P	100–300	(–)
67	<i>Emberiza schoeniclus</i>	rootsiitsitaja							P	20–40	+
68	<i>Eriothacus rubecula</i>	punarin							P	500–1000	0
69	<i>Falco subbuteo</i>	lõopistrik	III		.				P	3–6	0
70	<i>Falco tinnunculus</i>	tuuletallaja	III	4	*				L		
71	<i>Ficedula hypoleuca</i>	must-kärbsenäpp							P	200–500	0
72	<i>Ficedula parva</i>	väike-kärbsenäpp	III		*	*			P	50–200	(–)
73	<i>Fringilla coelebs</i>	metsvint							P	2000–5000	0
74	<i>Fringilla montifringilla</i>	põhjvint							L, P?	0–3	

¹² Eesti Ornitoloogiaühingu poolt esitatud linnuliigid, mille kaitset Eestis tuleks korraldada Natura 2000 võrgustiku kaudu.

Nr.	ladina keeles	eesti keeles	KK	PR	EoÜ	LDI	LDII	LDIII	Staat	Arvukus paarides	Trend 1979–2000
75	<i>Fulica atra</i>	lauk			*		1	2	(P)	0–1	
76	<i>Gallinago gallinago</i>	tikutaja (taevasikk)					1	2	P	15–30	0
77	<i>Gallinula chloropus</i>	taik	III		.		2		P	1–2	(+)
78	<i>Garrulus glandarius</i>	pasknäär					2		P	30–80	+
79	<i>Gavia arctica</i>	järvekaur	II	1	*	*			J		
80	<i>Glucidium passerinum</i>	värbkakk	III		*	*			P	2–4	+
81	<i>Grus grus</i>	sookurg	III		*	*			P	7–12	(+)
82	<i>Hippolais icterina</i>	käosulane							P	15–30	0
83	<i>Hirundo rustica</i>	suitsupääsuke	III		.				P	150–250	0
84	<i>Jynx torquilla</i>	väänkael	III		*				P	5–15	(–)
85	<i>Lanius collurio</i>	punaselg-õgija	III		*	*			P	20–40	0
86	<i>Larus argentatus</i>	hõbekajakas					2		J		
87	<i>Larus canus</i>	kalakajakas			*		2		P	7–10	+
88	<i>Larus ridibundus</i>	naerukajakas			*		2		T		
89	<i>Limosa limosa</i>	mustsaba-vigle	II		*		2		J		
90	<i>Locustella fluviatilis</i>	jõgi-ritsiklind							P	50–100	+
91	<i>Locustella naevia</i>	võsa-ritsiklind							P	15–40	(+)
92	<i>Loxia curvirostra</i>	kuuse-käbilind							P	0–100	0
93	<i>Lullula arborea</i>	nõmmelõoke	III	4	*	*			P	5–10	0
94	<i>Luscinia luscinia</i>	õöbik							P	100–150	+
95	<i>Mergus merganser</i>	jääkoskel			*		2		J		
96	<i>Mergus serrator</i>	rohukoskel			*		2		J		
97	<i>Merops apiaster</i>	mesilasenäpp							J		
98	<i>Milvus migrans</i>	must-harksaba	III	5	.	*			(T)+		
99	<i>Motacilla alba</i>	linavästrik							P	100–200	0
100	<i>Motacilla flava</i>	hänilane	III		.				(P)+?	0–2	–
101	<i>Muscicapa striata</i>	hall-kärbsenäpp							P	200–300	0
102	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	mänsak							P	10–30	+
103	<i>Numenius arquata</i>	suurkoovitaja	III		*		2		L		
104	<i>Oenanthe oenanthe</i>	kivitäks							P?, L	0–1	
105	<i>Oriolus oriolus</i>	peoleo							P	30–90	0
106	<i>Pandion haliaetus</i>	kalakotkas	I	3	*	*			P	5–7	+
107	<i>Parus ater</i>	musttihane							P	10–50	0
108	<i>Parus caeruleus</i>	sinitihane							P	20–70	+
109	<i>Parus cristatus</i>	tutt-tihane							P	100–200	0
110	<i>Parus major</i>	rasvatihane							P	500–1000	0
111	<i>Parus montanus</i>	põhjatihane							P	100–300	(–)
112	<i>Parus palustris</i>	sootihane							P	50–100	(–)
113	<i>Passer domesticus</i>	koduvarblane							P	10–25	0
114	<i>Passer montanus</i>	põldvarblane							P	50–150	0
115	<i>Perdix perdix</i>	nurmkana			*		1	1	(P)+		–
116	<i>Pernis apivorus</i>	herilaseviu	III		*	*			P	4–8	0
117	<i>Phalacrocorax carbo</i>	kormoran			*				J		
119	<i>Phoenicurus ochruros</i>	must-lepalind									
118	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	aed-lepalind							P	15–30	0
120	<i>Phylloscopus collybita</i>	väike-lehelind							P	500–1000	0
121	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	mets-lehelind							P	1000–2000	0
122	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	rohe-lehelind							P	5–30	(+)
123	<i>Phylloscopus trochilus</i>	salu-lehelind							P	500–1500	0
124	<i>Pica pica</i>	harakas					2		P	30–60	+
125	<i>Picoides tridactylus</i>	laanerähn	II	3	*	*			P	4–12	+
126	<i>Picus canus</i>	hallpea-rähn	III		*	*			P	6–10	0
127	<i>Picus viridis</i>	roherähn	II	4	*				(P)+?	0–1	–
128	<i>Podiceps cristatus</i>	tuttpütt			*				P	5–8	(+)
129	<i>Porzana porzana</i>	täpikhuik	III		*	*			P	5–10	+
130	<i>Prunella modularis</i>	võsaraat							P	200–500	0
131	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	leevike							P	100–150	0
132	<i>Regulus regulus</i>	põialpoiss							P	200–500	0
133	<i>Riparia riparia</i>	kaldapääsuke	III		*				(P)+, T	0–60	–
134	<i>Saxicola rubetra</i>	kadakatäks							P	50–100	+
135	<i>Scolopax rusticola</i>	metskurvits					1	2	P	50–100	0
136	<i>Sitta europaea</i>	puukoristaja							P	50–100	0
137	<i>Sterna hirundo</i>	jõgitiir	III		*	*			P	0–3	0
138	<i>Streptopelia turtur</i>	turteltuvi					2		P	2–7	0
139	<i>Strix aluco</i>	kodukakk	III		.				P	3–5	0
140	<i>Strix uralensis</i>	händkakk	III		*	*			P	5–10	0
141	<i>Sturnus vulgaris</i>	kuldnokk					2		P	30–100	(–)
142	<i>Sylvia atricapilla</i>	mustpea-põõsalind							P	200–500	0
143	<i>Sylvia borin</i>	aed-põõsalind							P	500–1000	(+)
144	<i>Sylvia communis</i>	pruunselg-põõsalind							P	200–500	(+)
145	<i>Sylvia curruca</i>	väike-põõsalind							P	15–40	(–?)
146	<i>Sylvia nisoria</i>	vööt-põõsalind	III		*	*			P	2–5	0
147	<i>Tetrao tetrix</i>	teder	III		*	*	2	2	P	20–50	(–)
148	<i>Tetrao urogallus</i>	metsis	II	4	*	*	2	2	P	20–35	0
149	<i>Tringa ochropus</i>	metstilder							P	20–50	0
150	<i>Troglodytes troglodytes</i>	käblik							P	100–200	0
151	<i>Turdus iliacus</i>	vainurästas					2		P	150–300	(–?)
152	<i>Turdus merula</i>	musträstas					2		P	200–400	(+)

Nr.	ladina keeles	eesti keeles	KK	PR	EoÜ	LDI	LDII	LDIII	Staatus	Arvukus paarides	Trend 1979–2000
153	<i>Turdus philomelos</i>	laulurästas					2		P	500–1000	0
154	<i>Turdus pilaris</i>	hallrästas					2		P	200–400	(–?)
155	<i>Turdus viscivorus</i>	hoburästas	III		.		2		P	20–50	0
156	<i>Upupa epops</i>	vaenukägu	III	5	*				J		
157	<i>Vanellus vanellus</i>	kiivitaja			*		2		P	2–8	0

Imetajad

Nr.	ladina keeles	eesti keeles	KK	EPR	LD
1	<i>Alces alces</i>	põder			
2	<i>Apodemus agrarius</i>	juttself-hiir			
3	<i>Apodemus flavicollis</i>	kaelushiir			
4	<i>Arvicola terrestris</i>	müüri			
5	<i>Canis lupus</i>	hunt			V
6	<i>Capreolus capreolus</i>	metskits			
7	<i>Castor fiber</i>	kobras			V
8	<i>Cervus elaphus</i>	punahirv			
9	<i>Clethrionomys glareolus</i>	tava-leethiir			
10	<i>Eptesicus nilsonii</i>	põhja-nahkhiir	II		.
11	<i>Erinaceus concolor</i>	kaelussiil			
12	<i>Erinaceus europaeus</i>	siil			
13	<i>Felis lynx</i>	ilves	.		IV
14	<i>Lepus europaeus</i>	halljänes			
15	<i>Lepus timidus</i>	valgejänes			V
16	<i>Lutra lutra</i>	saarmas	III	4	II, IV
17	<i>Martes martes</i>	metsnugis			V
18	<i>Meles meles</i>	mäger			
19	<i>Micromys minutus</i>	pisihiir			
20	<i>Microtus agrestis</i>	niidu-urahiir			
21	<i>Microtus arvalis</i>	põld-urahiir			
22	<i>Mus musculus</i>	koduhiir			
23	<i>Mustela erminea</i>	kärp			
24	<i>Mustela nivalis</i>	nirk			
25	<i>Mustela putorius</i>	tuhkur			V
26	<i>Mustela vison</i>	mink			
27	<i>Myotis dasycneme</i>	tiigilendlane	II	3	II, IV
28	<i>Myotis daubentonii</i>	veelendlane	II		
29	<i>Neomys fodiaens</i>	vesimutt			
30	<i>Nyctalus noctula</i>	suurvidevlane	II	3	.
31	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	kährrik			
32	<i>Pipistrellus nathusii</i>	pargi-nahkhiir	II		.
33	<i>Plecotus auritus</i>	suurkõrv	II	4	.
34	<i>Rattus rattus</i>	kodurott			
35	<i>Sciurus vulgaris</i>	orav			
36	<i>Sicista betulina</i>	kasetriibik	III		IV
37	<i>Sorex araneus</i>	mets-karihiir			
38	<i>Sorex minutus</i>	väike-karihiir			
39	<i>Sus scrofa</i>	metssiga			
40	<i>Talpa europea</i>	mutt			
41	<i>Ursus arctos</i>	karu	.		IV
42	<i>Vulpes vulpes</i>	rebane			

Lisa 5 Karula asustusüksused: rahvuspargi asustuse kujunemine

Talud	21 sa j	19 40 -1 99 0	19 00 -1 94 0	19 saj II pol	19 saj kes k- pai k	1 8 s aj	R o o t si a e g	Po la rev isj oni d	K es k - a e g	Hil is- ra ua ae g	Keskmine rauaaeg ja viikingi- aeg	Ro om a ra ua ae g	Pronksi- aeg ja eelrooma rauaaeg	K iv ia eg
Kubija	1	1	1	1				1						
Papijärve	1	1	1	1										
Printsimäe		1	1	1										
Mikumäe	1	1	1											
Luukina	1	1	1	1										
Luukina mv	1	1	?											
Vallimäe	1	1	1											
Lauksilla		?	1											
Laiksilla pops		?	1											
Moonamäe	1	1	1	?										
Rebäse		1	1	1	1			1			1			
Rebäsemõisa puust moonamaja	1	1	1	1	1									
Rebäsemõisa maakivist peahoone		1	1											
Rebäsemõisa kolhoosielamu	1	1												
Rebäsemõisa ühepereelamu 1	1	1												
Rebäsemõisa ühepereelamu 2	1	1												
Allimäe	1	1	1											
Kuningamäe	1	1	1											
Pähkla	1	1	1											
Kivisaare	1	1	1											
Kõstri	1	1	1	1	1									
Suislepä	1	1	1											
Tornimäe	1	1	1											
Oru	1	1	1											
Lepiku		1	1											
Tsilimiku	1	1	1	1	1	1								
Tsilimiku 2		1	1	?										
Ala-Tsilimiku	1	1	1	1	1									
Vana-Mendo		1	1	1	1		1							
Vastse-Mendo		1	1	1										
Kalamaja		1	1	1										
Mendo pops 1		1	1	1										
Mendo pops 2		1	1	1										
Madsa	1	1	1	1	1			1						
Väike-Madsa		1	1	1										
Kungla	1	1	1											
Kooli-Madsa		1	1	1										
Tätä	1	1	1	1	1									
Soosaare	1	1	1	1	1									
Lajassaare	1	1	1	1	1									
Karkküla		1	1	1	1		1	1	1		1	1		
Mäeküla	1	1	1	1	1									
Kuikli		1	1											
Tsirgasmäe		1	1											
Konnumäe		1	1	1										
Kolski		1	1	1	1	1								
Võidu		1	1											
Rõõmu	1	1	1	1	1									
Tarupedaja	1	1	1	1	1									
Ala-Taruedaja		1	1	1										
Laane	1	1	1	1										
Kõrtsi	1	1	1	1	1									
metskonna maja		1	1	1										
Tormi	1	1	1	1										1
Koobassarõ		1	1	1	1				1					
Kase	1	1	1	1										
Plaagi		1	1	1	1									
Plaagi pops		1	1											
Palo		1	1	1	1									
Lillemäe		1	1											
Londi		1	1											
Suure-Apja		1	1	1	1		1	1						
Vastse-Apja	1	1	1											
Meose	1	1	1	1	1									
Kingu		1	1											
Küüdre	1	1	1	1	1									
Väike-Apja	1	1	1											
Liiva	1	1												
Silla		1	1	1	1									
Kivi		1	1	1										
Silla 2					1									

Talud	21 sa j	19 40 -1 99 0	19 00 -1 94 0	19 saj II pool	19 saj kesk- pajk	1 8 saj	R o t si a e g	Po la rev isj oni d	K es k - a e g	Hil is- ra ua ae g	Keskmine rauaaeg ja viikingi- aeg	Ro om a ra ua ae g	Pronksi- aeg ja eelrooma rauaaeg	K iv ia eg
Vana-Palo					1									
Ränna	1	1	1	1										
Muska	1	1												
Suuresõõru-HINNI	1	1	1	1	1	1								
Suuresõõru-Kaska	1	1	1	1	1									
Kirsi	1	1	?											
Kirsi-Tiidu		?	1	1										
Tiidu		1	1	1										
Tiganiku		1	1	1										
Tatriku	1	1	1	1	1	1	1	1	1				1	
Tihase	1	1	?											
Pormeistri	1	1	1	1	1									
Veere (Pormeistri)	1	1	1	1										
Pormeisti 2		1	1	1										
Pihlemäe	1	1												
Härma	1	1	1	1	1									
Härma-Peebu		1	1											
Mäe	1	1	?											
Mundi	1	1	1	1	1	1								
Mundi Karl Kaika		1	1	1										
Mõisamäe	1	1	1	1										
Priidu	1	1												
Soe		1	1	1										
Mäe Kütäre	1	1	1	1	1									
Ala-Kütäre	1	1	1	1										
Köder-Jakobi	1	1	1	1										
Püssatalu	1	1	1	1	1		1							
Püssa	1	1	1	1										
Kaika Teerist	1	1												
Ridassilla	1	1												
Ruudi	1	1												
Juudinurme	1	1	1	1										
Käokingu	1	1	1											
Kotilõime		1	1											
Suure-Mändiko	1	1	1	1	1	1	1			1				
Väike-Mändiko	1	1	1	1	1									
Ala-Mändiku	1	1	1	1	1									
Mikile	1	1	1	1	1									
Kaaramäe	1	1												
Karjakingu	1	1												
Koolitare	1	1	1	1										
Tuhka	1	1	1	1	1									
Nõlvaku	1	1												
Sandisaare	1	1												
Kaika-Kaarli	1	1	1	1		1								
Kaika-Kaska	1	1	1											
Väike Kaika-Kaarli	1	1	1	1										
Kaara	1	1												
Kaikamäe	1	1	1	1										
Mäe-Mähkli	1	1	1	1	1				1		1	1	1	
Ala-Mähkli	1	1												
Paabo Mähkli	1	1	1	1	1									
Ala-Paabu	1	1	1											
Ansi Mähkli	1	1	1	1	1									
Rõõmu	1	1	1	1										
Hauka	1	1	1	1	1	1			1					
Päasussilma	1	1	1											
Ähijärve pood	1	1	1											
Vastse-Hauka	1	1	1	1										
Mäekonna	1	1	1	1	1		1							
Vetka	1	1	1	1	1									
Sora	1	1	1	1										
Peräkonnu	1	1	1	1										
Tabinamäe	1	1												
Alakonnu (Ahero)	1	1	1	1	1		1		1	1				1
Alakonnu		1	1	1										
Järvenuka	1	1												
Ähijärve	1	1	1	1	1	1	1		1	1		1		
Lembitu (Maseri)	1	1	1											
Männituka	1	1												
Astra	1	1	1	1	1									
Kalda	1	1	1	1	1									
Peetsi (Männiku)	1	1	1	1	1	1								
Peetsisaare	1	1	1	1	1									

Talud	21 sa j	19 40 -1 99 0	19 00 -1 94 0	19 saj II pool	19 saj kes k- pai k	1 8 s aj	R o o t s i a e g	Po o l a r e v i s j o n i d	K e s k - a e g	Hil is- ra ua ae g	Keskmine rauaaeg ja viikingi- aeg	Ro o m a ra ua ae g	Pronksi- aeg ja eelrooma rauaaeg	K iv ia eg
Sarik-Siimani	1	1	1	1	1	1								
Karsi	1	1	1	?										
Pirrupuusaare	1	1	1	1										
Järvesaare	1	1	?											
Küünimetsa	1	1	1	1										
Haanja		1	1	1										
Lohu 1		1	1	1										
Lohu 2		1	1	1										
Liivakingu	1	1												
Sibula	1	1	1	1	1									
Mäe-Sibula	1	1	1	1										
Saarjärve	1	1	1	1										
Värtemäe	1	1	1	1										
Saera		1	1	1	1	1								
Kännu	1	1	1											
Vahi	1	1	1	1			?							
Peräjärve (Lossi)	1	1	1	1										
Pikassaare	1	1	1	1										
Lauksilla	1	1	1	1										
Piiri	1	1	1	1										
Järve	1	1	1	1	1									
Ura					1									
Järve mv		1	1											
KOKKU	120	161	140	104	55	12								

Lisa 6 Karula rahvuspargi loodushariduskeskuse kontseptsioon

Ettevalmistavad tegevused

Loodushariduskeskuse tegevuskava väljatöötamine ja kooskõlastamine partnerite ning sihtrühmadega
Projektitaotluste koostamine investeeringute teostamiseks
Puiduküttel töötava katlamaja väljaehitamine õppekeskuse hoonete (majutushoone ja külastuskeskus) kütmiseks
Majutushoone täiendav soojustamine
Telefoni- ja andmeside (internet) ühenduse loomine majutushoones
Õppeklassi ruumide (õppeklass, töötajate kabinet, raamatukoguruum) remontimine
Õppeklassi ruumide sisustuse soetamine (mööbel, arvutid, väikevahendid)
Õppekava toetavate moodulite läbiviimiseks professionaalse ettevalmistusega loodusgiidide ja õpetajate leidmine ning väljakoolitamine (1 LKK töötaja – juhataja, hooajal abitööjõud - õpetaja, giiditeenus, toitlustamis- ja koristamine jm ostetakse sisse kohalikelt ettevõtjalt: loodusgiididelt jt)
Metoodiliste materjalide väljatöötamine koostöös partneritega (Tartu Keskkonnahariduskeskus, ülikoolid jt)
Teavitamine: Kodulehel avaldatakse uudis loodushariduskeskuse avamisest ning selles pakutavatest võimalustest ning menüüs alapealkirjana pakutavate programmide kirjeldused. Pressiteated linkidega lähetatakse infoportaali Roheline värav, Loodusaja listi ning Keskkonnaministeeriumi ja Haridus- ja Teadusministeeriumi pressitalitusele. Loodushariduskeskust tutvustav kirjutis "Õpetajate lehes" ja maakonnalehtedes (Valga, Võru ja Põlva lehed). Programmide tutvustamine regiooni koolide ja lasteaedade juhtkonnale ning loodusõpetuse õpetajatele.
Loodushariduskeskuse töö käivitamine

Loodushariduskeskuse tegevuse käivitamine

Temaatiliste moodulitest koosnevate programmide läbiviimine	
Loodushariduslik programm	
õppekava toetavad praktikatunnid õppeklassis regiooni koolidele	Regulaarselt, 2 korda nädalas septembris, oktoobris, veebruaris, aprillis, mais
õppekava toetavad praktikatunnid looduses - õueõpe koolidele	2 korda nädalas septembris, oktoobris, veebruaris, aprillis, mais
õueõpe lasteaia vanematele rühmadele	2 korda kuus mais-juunis ning septembris
Koolide tellimisel koolides läbiviidavad programmid	vastavalt tellimusele
Loodushariduspäev rahvuspargi alal elavatele lastele	Kord aastas
Looduse õppelaager regiooni koolide õpilastele	5 korda aastas
Loodusõpe läbi töö (pesakastide meisterdamine jms) regiooni koolidele	2 korda aastas
Talgulaagrid tellija finantseerimisel (ELF, ettevõtted)	Vastavalt tellimusele
Keskkonnavalased koolitused ja üritused organisatsioonide tellimisel ja finantseerimisel	Vastavalt tellimusele

Maaelu ja traditsioonilist elulaadi tutvustav programm	
Võru keele kursused Karula RP ja loodushariduskeskuse töötajatele ning sisserännanuile	Kord 3 aasta jooksul, vajadusel sagedamini
Võru keele laagrid regiooni õpilastele	2 laagrit aasta jooksul
Traditsioonilise ehituse koolitus regiooni elanikele ning KOV ametnikele	Kord aastas
Pärimusõhtu kõigile sihtrühmadele	2 korda aastas
Pärimusmuusikaõhtu regiooni elanikele	1 kord aastas
Traditsioonilise käsitöö koolitus regiooni ettevõtjale	2 korda aastas
Käsitöö töötoad kõigile sihtrühmadele	2 korda aastas
Kohaliku käsitöö laat (koostöös regiooni ettevõtjate ja organisatsioonidega)	Kord kolme aasta jooksul
Noorte motivatsiooni tõstvad üritused (laagrid, väljasõidud)	2 korda aastas

Loodus- ja keskkonnavalaste täiendkoolituste korraldamine

Giidikoolitus kohalikele loodusgiididele	2 korda aastas
Turismiettevõtjate nõupäev regiooni turismiettevõtjatele	Kord aastas
Maalilaager kohalikele elanikele	Kord aastas
Metsaomanike koolitus kohalikele maaomanikele	Kord aastas, vajadusel sagedamini
Maaomanike koolitus kohalikele maaomanikele	Kord aastas, vajadusel sagedamini
Õues õppimise koolitus regiooni õpetajatele	Kord aastas
PRIA infopäev regiooni maaomanikele	Kord aastas
Traditsioonilise elulaadi koolitus regiooni looduskaitse spetsialistidele	Kord aastas
Infopäev kaitsekorra kohalike omavalitsuste töötajatele	Kord kahe aasta jooksul
Jahimeeste koolitus kohalikele jahimeestele	Kord 3 aasta jooksul
Muu pidev tegevus	
piirkonna bioloogilise mitmekesisuse (selle seire, kaitse ja taastamise), looduskaitse, säästva arengu jt. valdkondi hõlmavate uurimistööde teemade ja projektide kavandamine, partnerlus ja kaasjuhtimine	pidev
looduskeskuse õppe-, seire- ja uurimistegevusi toetava raamatukogu arendamine	pidev
Praktikumide läbiviimine ülikoolide tellimisel	Vastavalt tellimusele, kuid mitte rohkem kui 5 praktikumi aastas
infomaterjalide (trükised, meetodilised materjalid elektroonilistel ja paber kandjalatel: uurimistööd, töölehed) väljaandmine	Vastavalt vajadusele
Koolitustel osalejatelt tagasiside saamine (küsitlusankeedid)	pidev
Kokkuvõtte küsitlusest, analüüs, programmide arendamine	Kord aastas 1.veebruariks

Loodushariduskeskuse õppeklassi vahendid

- Õppeklassi varustus 20-le: binoklaarid, mikroskoobid, herbaariumid, putukakogud, määrajad. Interneti püsiühendusega arvutid (juurdepääs Eesti ja maailma elektroonilistele õppematerjalidele), dataprojektor, grafoprojektor, koopiamasin, printer.
- Välitöövarustus 20-le: binoklid, kahvad, kummikud, vihmakeebid, GPS.
- Loodusõppealane ja loodusõpet toetav raamatukogu (sh regiooni loodust, selle kaitset, biodiversiteeti, pärandkultuurimaastikku jne. kajastav kirjandus ning vajalik üld- ja teatmekirjandus).

VAJADUSED LOODUSHARIDUSKESKUSE KÄIVITAMISEKS

Majutushoone energialahendus
Majutushoone ja külastuskeskuse küttesüsteemi ümberehitus
Looduskeskuse töötajatele töötingimuste loomine:
ruumide remont ja sisustus (õppeklass, kabinet, raamatukogu ruum)
transpordivahendid (väikebuss), telefonid
Õppeklassi väikevahendid (15-le):
personaalarvutid (sh tarkvara)
laptop arvuti (sh tarkvara)
arvutivõrk (kaablid, liidesed jm, paigaldus)
dataprojektor + ekraan
printer-koopiamasin-skanner
binoklaarid
mikroskoobid
binoklid
herbaarium
kivimite kogu
putukakogu
raamatukogu (üldkirjandus, määrajad, teatmeteosed)

Lisa 7 *Külastusrajatiste jaoks vajalike iga-aastaste hooldustööde kirjeldus*

Hooldatavad objektid ja hooldustööde kirjeldus

- **Õpperajad** – Peräjärve, Ähijärve ja Rebäse õpperada ning laste loodusrada-mänguväljak. Rajad on külastuskorras 15.04 – 15.10. Hoolduseks õpperaja ning sellel asuvate infotahvlite ja -postide ümbruse niitmistööd vähemalt kolmes etapis – 1. juuniks, 1.juuliks ja 1.augustiks; võsatõrje, rajale langenud puude läbilõikamine. Igakuine raja ülevaatus, prügikoristus; vajadusel õpperajale viitade paigaldamine, laudteede, sildade, infopostide ja viitade pisiremont. Rajal oleva laudtee puhastamine jooksvalt läbi külastushooaja. Vajadusel planeeritakse erakorralised tööd matkaradade koristamiseks sinna langenud puudest (tormimurd jms).
- **Matkarajad.** Rajad on külastuskorras 15.04 – 15.10. Jalgsimatkaraja niitmis- ja võsalõikustööde teostamine vähemalt kolmes etapis – 1. juuniks, 1.juuliks ja 1.augustiks. Jalgrattaradade teeäärte niitmine 2 korda aastas ning vajaduse korral suunaviitade asendamine. Suusaradade korrashoid ajavahemikus 01.12.-01.03, suvel pinnase planeerimine ja sügisel võsalõikus. Vajadusel planeeritakse tööd matkaradade koristamiseks sinna langenud puudest.
- **Telkimis- ja lõkkekohad.** Laagri paikade ja nende vahetu ümbruse heakorra tagamine, teostades hooldustöid 1 kord ajavahemikus 1. – 15. mai ja 1. – 15. oktoober ning 1 kord nädalas ajavahemikus 1. juuni – 30. september Hooldustööde hulka käib varustamine kuivade lõkkepuudega, prügikastide tühjendamine, laagri paikade maa-ala prügist puhastamine, kuivkäimlate varustamine tualettpaberiga, lõkkeasemelt söe ja muu prahi eemaldamine, laagri paikadesse omaalgatuslikult rajatud mitteametlike lõkkekohade likvideerimine, vajadusel rajatiste remontimine (pingid, prügikastid, kuivkäimla, lõkkease), prügi äravedu ning kopra poolt langetatud puude ära koristamine laagri paigaga läheduses (vaateulatuses). Võsalõikus, niitmistööd vähemalt kolmes etapis – 1. juuniks, 1.juuliks ja 1.augustiks (sh ka laagri paigaga vahetus läheduses oleva infotahvli ümbrusest). Kuivkäimlate mahutite tühjendamine vastavalt vajadusele (hooaja lõppedes ja vajadusel ka varem).
- **Puhkekohad** (Ähijärve külastuskeskuse, Rebäsemõisa ja Mäekonnu vaatetornide parklad ja Mäekonnu vaatetorni juures olev puhkekoht). Hoolduseks võsalõikus-, niitmis- ja koristustööd sarnaselt telkimis- ja lõkkekohtade hooldusega.
- **Kaitseala poolt paigaldatud liiklusemärgid, suunaviidad, piiritähised**, eraldi paiknevad infotahvlid jne. Niitmine objektide vahetust ümbrusest vähemalt kolmel korral aastas –1. juuniks, 1.juuliks ja 1.augustiks.
- **Üksikobjektide ümbrus** (Rebäse karjamõisa rehi). Hoolduseks võsalõikus-, niitmis- ja koristustööd sarnaselt telkimis- ja lõkkekohtade hooldusega.
- **Ähijärve külastuskeskus** (õu, mägi, järveäärne koos tantsuplatsiga, lasterada, kaks telkimiskohta ja lõkkekoht, väliekspositsioon). Lõkke- ja telkimiskohtade hooldus vt telkimis- ja lõkkekohad. Mäe ja heinamaa niitmine ja koristamine kolm korda hooaja jooksul 1. juuniks, 1.juuliks ja 1.augustiks, treppide ja laudtee ümbruse niitmine vähemalt kord kuus, laudtee äärse sooniidu niitmine kord hooajal, igapäevane prügikoristus, võsalõikus igal aastal, muruniitmine (majaümbrus vähemalt kord nädalas hooajal, järveäärne vähemalt 2 korda kuus hooajal), lillede istutamine kastidesse ja peenardele 15.maiks, lasteraja rajatiste ja kiige ümbruse niitmine 2 korda kuus. Sügisene ja kevadine puulehtede riisumine (allee, lava ümbrus, maja ümbrus).

Lisa 8 Karula rahvuspargis teostatud uuringute loetelu

Uuring	Aasta	Autor	Allikas
Karula Rahvuspargi maastikud	1999	Arvo Järvet	KIK
Karula Rahvuspargi piires asuva arhitektuuri, ajaloo- ja kultuuripärandi inventeerimise aruanne	1999	Kalle Eller	KIK
Rahvapärimuse inventuur	1999	Kärg Kama	KIK
Karula loomastik	1999	Nikolai Laanetu	KIK
Kombed, keel, identiteet, traditsiooniline elulaad ja suhtumine looduskaitse Karula Rahvuspargis	1999	Kadri Leetmaa	KIK
Botaanilised uuringud Karula rahvuspargis	1999	Jaanus Paal	KIK
Aruanne 2000. aastal Karula Rahvuspargi alal toimunud arheoloogilisest inspeksioonist	2000	Marge Konsa	
Mõnede Karula rahvuspargi järvede inventeerimine	2000	Ingmar Ott	
Kimalased	2000	Marika Mänd ja Ants-Johannes Martin	
Kotkaste ja must-toonekure inventuur Karula Rahvuspargi kaitsekorralduskava raames	2000	Tarmo Evestus ja Urmas Sellis	
Karula rahvuspargi linnustikust	2000	Eerik Leibak	
Ressursside ja sotsiaal-majandusliku situatsiooni hinnang Karula rahvuspargis	2000	Kuido Kartau jt	
Metsakuklased Karula Rahvuspargis	2000	Ants-Johannes Martin	
Metsade inventuur Karula Rahvuspargi kaitsekorralduskava koostamiseks	2000	Anneli Palo ja Rainer Kuuba	
Karula rahvuspargi soode inventuuri aruanne	2000	Raimo Pajula	
Vooluveekogude inventuur ja ettepanekud kaitsekorralduskava koostamiseks	2000	Arvo Järvet	
Karula järvede inventuur	2001	Ingmar Ott	
Karula RP paiknevate kotkaste ja must-toonekure 2001.a. inventuuri tulemused	2001	Tarmo Evestus ja Urmas Sellis	
Karula rahvuspargi potentsiaalsete Nature 2000 võrgustiku alade kaardistamine	2001		
Aruanne Karula Rahvuspargis ja lähiümbruses läbiviidud Natura 2000 metsaelupaikade inventuuri kohta	2001	Jaak Alekand	
Rebäsemõisa küla maastiku ja arhitektuuri ekspertiis	2001		
Karula rahvuspargi soode inventuuri aruanne	2001	Raimo Pajula	
Sürjametsad Karula rahvuspargis	2001	Jaanus Paal	
Karula rahvuspargi niitude inventuur	2001	PKÜ	
Karula rahvuspargi niitude inventuur	2002	PKÜ	LIFE
Botaanilise seiremetoodika väljatöötamine	2002	Triin Reitalu	LIFE
Väike- konnakotka seire Karula RP alal	2002	Urmas Sellis ja Tarmo Evestus	LIFE
Ehituslikud piirangud ja kaldakaitsevööndite ulatuse määramine Karula rahvuspargis	2002	Priit-Kalev Parts	KIK
Mingi seire ja arvukuse reguleerimine	2002	Tuudo Hommik, Huga Mõtus	KIK
Koprapopulatsiooni seire aruanne	2002	Toomas Sloog	KIK
Karula rahvuspargi territooriumil 3.-15. aug. 2002 toimunud rahvaluule välitööde aruanne	2002	Merili Metsvahi	KIK
Rääguseire	2003	Jaanus Elts	LIFE
Botaaniline seire	2003	Triin Reitalu	LIFE
Väike- konnakotka seire	2003	Urmas Sellis ja Tarmo Evestus	LIFE
Selgrootute seire	2003		LIFE
Kõstrejärve vete sügavuse ja põhjasetete tuseduse uuring	2003	Margus Saavik	KIK

Uuring	Aasta	Autor	Allikas
Karula rahvusparki maakasutuse muutuste analüüs ajalooliste kaartide põhjal	2003	Neve Albre, Kaja Riiberg, Mari Kaisel, Tiina Rauk	KIK
Karula rahvusparki teede inventuur	2003	Bubo OÜ	KIK
Haruldaste kahepaiksete seire Karula rahvusparkis: metoodika ja tulemused 2002-2003	2003	Piret Pappel, Riinu Rannap	KIK
Jauga mõis. Arhiiviuuringud Karula rahvusparki idaosa kohta	2003	Mariann Rammo	KIK
Aruanne arheoloogilistest uuringutest Jauga mõisa oletataval asukohal	2003	Marge Konsa	KIK
Rääguseire	2004	Jaanus Elts	LIFE
Botaaniline seire	2004	PKÜ	LIFE
Väike-konnakotka seire	2004	Urmas Sellis ja Tarmo Evestus	LIFE
Selgrootute seire	2004	Mati Martin ja Jaan Luig	LIFE
Vähiveekogude uuring	2004	Margo Hurt	KIK
Kakuliste ja rähnide populatsiooni seisundi hindamine	2004	Tarmo Evestus	KIK
Salumetsade inventuur	2005	Jaanus Paal	KIK
Külastuse ja kohalike elanike uuring	2005		KIK
Karulas rahvusparkis 2003 - 2004 a. Toimunud etnoloogiliste välitööde aruanne	2006	Liisi Jääts, Kristel Rattus	
Köstrejärve setete uuring ja taastuskava koostamine	2006	Ingmar Ott	KIK
Niitude täiendav inventuur	2006	PKÜ	KIK

Lisa 9 Karula rahvuspargi väärtuslike hoonete nimekiri

Alljärgnevas tabelis ära toodud tulbad tähistavad:

- Arhitektuuriline väärtus – Hooned, mis on
 - Partsi (2002), Elleri (1999) või Jäätsa (2005) tööde kohaselt arhitektuurselt väärtuslikult tunnustatud;
 - vanemad ja keerulisema puussepakäekirjaga suured hooned (näiteks rehed jne);
 - eriliste harvaesinevate detailidega.
- Maastikuline väärtus – Hooned, mis on
 - Partsi (2002), Elleri (1999), Järveti (1998), Leetmaa (1999) või Kartau *et al* (2000) tööde kohaselt maastikus olulised;
 - jäävad avatud maastikku ning rikastavad maastikulist ilmet.
- Tüübi ainulaadsus – Hooned, mis
 - kuuluvad hoonetüüpidesse, mida on Karula rahvuspargi alal väga vähe säilinud;
 - on ehitusmaterjali ja ehitusstiili poolest ainulaadsed.
- Hoonekompleksi osa – Hooned, mis
 - kuuluvad Partsi (2002), Elleri (1999) või kaitsekorralduskava koostanud ekspertide grupi poolt väärtuslikult tunnustatud hoonekompleksidesse¹³;
 - on olemasoleva talukompleksi seisukohalt olulised hooned.
- Ajalooline väärtus – Talud või hooned, mis on
 - Elleri (1999), Partsi (2002), Kama (1999) või Jäätsa (2005) tööde kohaselt kas mingit pidi esimesed või kõige vanemad;
 - kultuurilooliselt olulised.
- Erilist väärtust omav – Hooned, mis on ära märgitud eelpool loetletud töodes.

NIMI	Tüüp	Arhit. väärtus	Maastiku väärtus	Tüübi ainulaadsus	Hoonekompleksi osa	Ajalooline	Erilist väärtust omav	Maaomand
Ahero	ait	*	*					Jätkuvalt riigimaa
Ahero	elumaja							Jätkuvalt riigimaa
Ahero	laut	*		*	*		*	Eramaa
Ala-Hauka	laut	*	*				*	Eramaa
Ala-Mändiku	ait	*			*		*	Eramaa
Ala-Mändiku	elumaja	*	*		*			Eramaa
Ala-Mändiku	tall	*			*		*	Eramaa
Astra	ait	*	*		*		*	Eramaa
Astra	suitsusaun		*		*			Eramaa
Hallimäe	suitsusaun	*		*	*		*	Eramaa
Hansi	elumaja		*	*	*		*	Eramaa
Hansi	kelder	*			*		*	Eramaa
Hansi	laut	*	*	*	*		*	Eramaa
Hansi	tall	*		*	*		*	Eramaa
Hinni	ait	*			*		*	Eramaa
Hinni	elumaja		*		*			Eramaa
Hinni	laut	*		*	*		*	Eramaa
Hinni	rehi	*	*	*	*		*	Eramaa
Härma	ait	*		*	*			Jätkuvalt riigimaa
Härma	laut	*			*		*	Jätkuvalt riigimaa
Härmä	ait	*			*		*	Jätkuvalt riigimaa
Härmä	laut	*		*	*		*	Jätkuvalt riigimaa
Härmä	suitsusaun	*						Jätkuvalt riigimaa
Härmä	tall	*		*	*			Jätkuvalt riigimaa
Juudinurme	elumaja				*			Jätkuvalt riigimaa
Juudinurme	rehi	*		*	*		*	Jätkuvalt riigimaa

¹³ Hoonekompleksiks saab Karula kontekstis lugeda hoonete kogumit, mis koosneb vähemalt viiest hoonest ning moodustab siseõue.

NIMI	Tüüp	Arhit. väärtus	Maa-stiku väärtus	Tüübi ainulaadsus	Hoonekompleksi osa	Ajalooline	Erilist väärtust oma v	Maaomand
Juudinurme	suitsusaun				*			Jätkuvalt riigimaa
Järvesaare	laut				*			Eramaa
Järvesaare	suitsusaun	*			*			Eramaa
Kaika	ait	*			*		*	Eramaa
Kaika	elumaja				*			Eramaa
Kaika	tall	*		*	*		*	Eramaa
Kaika kirik	kirik			*		*	*	Jätkuvalt riigimaa
Kalda	ait	*			*		*	Eramaa
Kalda	suitsusaun	*			*			Eramaa
Mäeküla	ait	*	*		*		*	Eramaa
Mäeküla	elumaja	*	*		*		*	Eramaa
Mäeküla	kelder							Eramaa
Mäeküla	laut	*			*		*	Eramaa
Mäeküla	rehi	*	*	*	*		*	Eramaa
Karsi	ait	*			*		*	Eramaa
Karu	laut	*			*			Jätkuvalt riigimaa
Karu	suitsusaun							Jätkuvalt riigimaa
Karulaane	ait	*			*			Eramaa
Kirsi	ait	*			*			Eramaa
Kivi	ait	*	*	*	*		*	Riigimaa
Koemetsa	elumaja		*		*		*	Jätkuvalt riigimaa
Koemetsa	laut	*		*	*			Jätkuvalt riigimaa
Koemetsa	tall	*		*	*		*	Jätkuvalt riigimaa
Koobassarõ	ait	*						Jätkuvalt riigimaa
Koobassarõ	tall	*						Jätkuvalt riigimaa
Koolitare	suitsusaun-kelder			*			*	Eramaa
Kubija	ait	*						Eramaa
Käokingu	laut				*			Eramaa
Käokingu	suitsusaun	*						Eramaa
Köder-Jakobi	küün	*	*				*	Eramaa
Küüdre (Apja)	elumaja		*		*			Eramaa
Küüdre (Apja)	küün		*		*			Eramaa
Küüdre (Apja)	ait	*	*		*		*	Eramaa
Küüdre (Apja)	laut	*	*		*		*	Eramaa
Küüdre (Apja)	tall	*			*			Eramaa
Küünimetsa	ait	*			*		*	Eramaa
Küünimetsa	kelder	*			*		*	Eramaa
Küünimetsa	laut	*			*		*	Eramaa
Küünimetsa	suitsusaun	*		*			*	Eramaa
Lauksilla	elumaja	*	*	*		*	*	Eramaa
Lembitu	ait	*						Eramaa
Liivakingu	elumaja	*			*			Eramaa
Liivakingu	suitsusaun	*			*			Eramaa
Lossimäe jahiloss	kelder	*				*	*	Jätkuvalt riigimaa
Meose	saun		*		*			Eramaa
Meose	laut-küün-kuur		*		*			Eramaa
Meose	laut	*	*	*	*		*	Eramaa
Meose	elumaja		*		*			Eramaa
Mikile	elumaja		*		*			Eramaa
Mikile	suitsusaun	*			*			Eramaa
Mikumäe	ait	*						Eramaa
Moonamäe	elumaja	*	*		*			Eramaa
Moonamäe	laut	*	*	*	*		*	Eramaa

NIMI	Tüüp	Arhit. väärtus	Maa-stiku väärtus	Tüübi ainulaadsus	Hoonekompleksi osa	Ajalooline	Erilist väärtust oma	Maaomand
Mundi	ait	*			*		*	Eramaa
Mundi	elumaja	*	*		*			Eramaa
Mundi	laut	*			*			Eramaa
Mundi	rehi	*	*	*	*		*	Eramaa
Mundimetsa küün	küün		*				*	Riigimaa
Mõisamäe	elumaja	*			*			Eramaa
Mõisamäe	laut				*			Eramaa
Mõisamäe	muu ehitis	*		*	*		*	Eramaa
Mäe Sibula	ait	*						Eramaa
Mäe Sibula	küün	*	*				*	Eramaa
Mäekonnu	ait	*			*		*	Jätkuvalt riigimaa
Mäekonnu	elumaja							Jätkuvalt riigimaa
Mäekonnu	laut	*	*		*			Jätkuvalt riigimaa
Mäe-Mähkli	elumaja				*	*	*	Eramaa
Mäe-Mähkli	kelder	*			*		*	Eramaa
Mäe-Mähkli	kuivati	*	*	*	*		*	Eramaa
Mäe-Mähkli	laut	*	*	*	*		*	Eramaa
Mäe-Mändiku	ait	*			*		*	Eramaa
Mäe-Mändiku	elumaja	*	*		*		*	Eramaa
Paabu	elumaja	*	*		*		*	Eramaa
Paabu	laut	*	*		*		*	Eramaa
Peetsi-Itsi	ait	*			*			Eramaa
Peetsi-Itsi	suitsusaun	*			*			Eramaa
Peräkonnu	ait	*	*		*		*	Eramaa
Peräkonnu	elumaja				*		*	Eramaa
Peräkonnu	küün	*	*		*		*	Eramaa
Peräkonnu	laut		*	*	*		*	Eramaa
Peräkonnu	suitsusaun		*		*			Eramaa
Piiri	ait	*	*		*			Jätkuvalt riigimaa
Piiri	suitsusaun	*	*		*			Jätkuvalt riigimaa
Pikassaare	ait	*			*		*	Eramaa
Pikassaare	laut	*			*			Eramaa
Pikassaare	rehi	*		*	*		*	Eramaa
Pikassaare	suitsusaun	*			*			Eramaa
Pirrupuusaare	ait	*			*			Eramaa
Pirrupuusaare	kelder				*		*	Eramaa
Pirrupuusaare	laut				*			Eramaa
Pormaistri	elumaja	*	*		*		*	Eramaa
Pormeistri	ait	*		*	*			Eramaa
Pormeistri	laut	*	*	*	*		*	Eramaa
Pormeistri	rehi	*		*	*		*	Eramaa
Pormeistri	suitsusaun				*			Eramaa
Pulli	laut	*		*	*			Eramaa
Püssa	tuulik	*	*	*			*	Eramaa
Püssi	ait	*			*			Eramaa
Püssi	elumaja			*	*			Eramaa
Püssi	laut	*			*			Eramaa
Püssi	tall	*			*			Eramaa
Püssä	ait	*	*		*		*	Eramaa
Püssä	elumaja		*		*			Eramaa
Püssä	rehi	*	*	*	*		*	Eramaa
Rahvuspargi keskus	elumaja	*	*	*			*	Jätkuvalt riigimaa
Rahvuspargi keskus	ait	*						Jätkuvalt riigimaa
Rebäsemõisa moonamaja	Elumaja (puit)	*		*		*	*	Jätkuvalt riigimaa

NIMI	Tüüp	Arhit. väärtus	Maa stik u väärtus	Tüü bi ainu laad sus	Hoo ne-komplek si osa	Aja lool ine	Erili st väärtust oma v	Maaomand
Rebäsemõisa Karjamõis	ait (tall, laut?)	*	*			*	*	Jätkuvalt riigimaa
Rebäsemõisa Karjamõis	elumaja (kivi)	*		*		*	*	Jätkuvalt riigimaa
Rebäsemõisa Karjamõis	rehi	*	*	*		*	*	Eramaa
Ridassilla	ait	*						Jätkuvalt riigimaa
Rõõmu	ait	*					*	Eramaa
Rõõmu	laut		*					Eramaa
Ränna	suitsusaun	*						Eramaa
Saarijärve	ait	*			*		*	Eramaa
Saarijärve	elumaja	*	*		*		*	Eramaa
Saarijärve	laut	*			*			Eramaa
Saarijärve	rehi	*		*	*		*	Eramaa
Saarijärve	suitsusaun	*			*		*	Eramaa
Saarijärve	tall	*		*	*		*	Eramaa
Saarijärve	tall	*			*		*	Eramaa
Saera	saun	*						Eramaa
Saera	ait		*					Eramaa
Saera	elumaja		*					Eramaa
Sandisaare	ait	*						Jätkuvalt riigimaa
Sarik-Siimani	elumaja		*		*			Eramaa
Sarik-Siimani	laut				*			Eramaa
Sarik-Siimani	suitsusaun	*			*			Eramaa
Sarik-Siimanni	ait-laut	*	*		*		*	Eramaa
Sibula	elumaja				*			Eramaa
Sibula	kuivati	*	*	*	*		*	Eramaa
Sibula	küün	*	*		*		*	Eramaa
Sibula	laut	*			*			Eramaa
Sibula	rehi	*	*	*	*		*	Eramaa
Sora	elumaja			*			*	Eramaa
Sora küün	küün	*	*					Riigimaa
Sora-Sulastemaja	elumaja	*						Riigimaa
Suislepa	laut				*			Eramaa
Suuresõõru Kaska	laut			*	*		*	Eramaa
Suuresõõru-Hinni	savilaut	*	*					Eramaa
Suuresõõru-Kaska	elumaja				*			Eramaa
Suuresõõru-Kaska	suitsusaun	*			*			Eramaa
Suuresõõru-Kaska	tall	*		*	*		*	Eramaa
Tarupedäjä	ait	*			*		*	Eramaa
Tarupedäjä	laut	*			*			Eramaa
Tarupedäjä	elumaja				*		*	Eramaa
Tarupedäjä	kelder	*			*		*	Eramaa
Tatriku	ait	*			*		*	Eramaa
Tatriku	elumaja				*			Eramaa
Tatriku	küün	*	*				*	Eramaa
Tatriku	küün	*	*				*	Eramaa
Tatriku	laut	*		*	*		*	Eramaa
Tatriku	laut	*			*		*	Eramaa
Tatriku	tall	*		*	*		*	Eramaa
Tornimäe	ait	*			*			Eramaa
Tornimäe	suitsusaun	*			*			Eramaa
Tuhka	ait	*	*		*		*	Eramaa
Tuhka	elumaja		*		*		*	Eramaa
Tuhka	kuivati	*	*	*	*		*	Eramaa
Tuhka	laut		*		*			Eramaa

NIMI	Tüüp	Arhit. väärtus	Maa-stiku väärtus	Tüübi ainulaadsus	Hoonekompleksi osa	Ajalooline	Erilist väärtust oma v	Maaomand
Tuhka	saun		*		*			Eramaa
Tätä	ait	*	*		*		*	Jätkuvalt riigimaa
Tätä	elumaja	*	*		*		*	Jätkuvalt riigimaa
Tätä	kelder	*			*		*	Jätkuvalt riigimaa
Tätä	laut	*			*			Jätkuvalt riigimaa
Tätä	suitsusaun	*			*		*	Jätkuvalt riigimaa
Ubajärve	ait				*			Eramaa
Ubajärve	rehi	*		*			*	Eramaa
Uue-Apja	ait		*					Eramaa
Uue-Apja	elumaja		*					Eramaa
Uue-Apja	laut-küün		*					Eramaa
Uue-Apja	suitsusaun				*			Eramaa
Vahi	ait-laut-kõlgus	*		*			*	Eramaa
Vahi	küün		*		*		*	Eramaa
Vahi	suitsusaun	*						Eramaa
Vallimäe	ait	*	*					Eramaa
Vallimäe	elumaja	*						Eramaa
Vana Metskond	ait	*			*			Riigimaa
Vana-Hauka	elumaja	*	*		*			Eramaa
Vana-Hauka	küün	*	*				*	Eramaa
Vana-Hauka	laut		*		*			Eramaa
Vastse-Hauka	laut	*	*					Eramaa
Veere	ait	*			*			Eramaa
Veere	elumaja	*			*			Eramaa
Veere	laut	*			*		*	Eramaa
Veetka	küün	*	*		*			Eramaa
Väike Mändiko	ait	*	*		*		*	Eramaa
Väike-Apja	elumaja	*						Eramaa
Väiku-Mändiku	elumaja		*		*			Eramaa
Värtemäe	elumaja	*		*	*		*	Eramaa
Värtemäe	tall	*			*			Eramaa

Lisa 10. Väärtuslikud hävimisohus hooned, mis vajavad konserveerimist

Väärtuslike traditsiooniliste hoonete taastamine ja remont – hooned, mis on ehitusajalooliselt, maastikuliselt, arhitektuuriliselt eriti väärtuslikud või kuuluvad taluhoonestuse kompleksi. Kõik antud peatükis käsitletud tegevused eeldavad koostööd maaomanikega ning nende nõusolekut.

	Objekt	Töö kirjeldus	Tulemus	Pri orit eet	Summa (1000 kr) aastate lõikes											Väärtus	Alli kas
					200 8	200 9	20 10	201 1	20 12	20 13	20 14	20 15	20 16	20 17			

Värtemäe vana elumaja veranda	Ehituslik ekspertiis ja sellekohane veranda remont.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	90											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Tätä ait	Seinte korrastamine, katuselaastu vahetus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	60											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Lauksilla roomakeste elamu	Projekteerimine ja ehitusloa taotlemine, alumiste ja aknaaluste palkide vahetus, katuse korrastamine ja laastuga katmine.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	190											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Saarijärve talu rehi	Osaline palkida vahetus, katuselaastu vahetus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	75											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Vahi ait-küün	Katuse korrastamine, laastuga katmine, seinte korrastamine, vundamendi korrastamine, uste ehitus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	62											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Kalda ait	Vähene seinapalkide asendamine, katuselaastu paigaldus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	42											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Küüdre (Apja küla) ait	Seinapalkide vahetus, katuselaastu vahetus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	42											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Küüdre (Apja küla) küün	Seinte korrastamine, katuselaastu vahetus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	47											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Küüdre (Apja küla) laut	Katuselaastu vahetus, aluspalkida vahetus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1	52											8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Köder-Jakobi küün	Katuselaastu paigaldus	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1		43										8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Mäe-Mähkli kelder	Palkosa taastamine ja laastukatuse paigaldamine.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1		54										8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Piiri ait	Projekteerimine, ehitusloa taotlemine, seinapalkide vahetus, katuse vahetus, vundamendi toestamine.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1		65										8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Piiri saun	Kopra paisu alla laskmine, katus ja seinad	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1		32										8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Suurõsõõru-Hinni savilaut	Saviseinte korrastamine, katuselaastu vahetus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1		65										8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Tätä kelder	Palkosa taastamine, laastukatuse paigaldamine.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1			50									8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Sarik-Siimani ait-laut	Projekteerimine ja ehitusloa taotlemine, katuse remont ja laastuga katmine, seinte korrastamine, vundamendi korrastamine.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	1			174									8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Koobassarõ tall	Projekteerimine ja ehitusloa taotlemine, seinapalkide vahetus, katuse vahetus.	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	2			56									8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Saera saun	Metsast vaja välja lõigata, vundament uuendada, seinapalgid vahetada ja katus ja uks ära vahetada	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	2				46								8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Uue-Apja lautküün	Katuse vahetus	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	2				46								8.2.1; 8.2.2; 8.1	P
Hävi miso Vahi laut	Katuselaastu vahetus	Hoone on korras, välisilme on säilinud ja maksimaalselt on säilinud hoone originaal detailid ja konstruktsioonid.	2				46								8.2.1; 8.2.2; 8.1	P

Objektide korrastamise tegevustabelis ära toodud hävimisohus hoonete säilitamiseks hädavajalikud tööde põhjendus.

Hoone	Põhjendus	Omandi-vorm
Värtemäe vana elumaja veranda	Vastavalt Elleri (1999) tööle väga eriline hooneosa oma akende poolest. Hoone on vaadeldav suurelt teelt.	Eramaa
Täta ait	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi osaks olev ait. Kuna paikneb tee läheduses, omab ka maastikulist väärtust.	Eramaa
Lauksilla roomakeste elamu	Ainulaadne hoone, ehitatud roomakeste majaks (metsatöölise elamu), Karulas ainsana säilinud metsatöölise maja.	Eramaa
Saarijärve talu rehi	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi osa. Hoonetüüp ainulaadne. Alles ainult pool rehist.	Eramaa
Vahi ait-laut-kõlgus	Tegemist ainulaadse hoonega, kuna on põhiplaani kujuline. Ekspertid on seda hoonet oma töödes esile tõstnud.	Eramaa
Kalda ait	Ekspertide poolt esile tõstetud hoone. Tegemist jämedast palgist ja laia mademega aidaga.	Eramaa
Küüdre (Apja küla) ait	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv kahe uksega suur ait. Omab maastikulist väärtust.	Eramaa
Küüdre (Apja küla) küün	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv palkküün taluõues (tavaliselt tehti õuepealsed küünid laudadest). Kehvas seisus. Omab maastikulist väärtust.	Eramaa
Küüdre (Apja küla) laut	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv viilkatuse ja madala kivimüüri palklaut (suhteliselt haruldane hoonetüüp, kuna tavaliselt ehitati kõrgetele kivivundamentidele). Omab maastikulist väärtust.	Eramaa
Köder-Jakobi küün	Ekspertide poolt esile tõstetud Karulale iseloomulik laut-küün.	Eramaa
Mäe-Mähkli kelder	Ekspertide poolt esile tõstetud pealeehitusega Karulale tüüpiline kelder. Karula mõistes eriline oma kõrge pealisosaga ja suhteliselt lameda katusega.	Eramaa
Piiri ait	Arhitektuurilist ja maastikulist väärtust omav Karulale tüüpiline kahe ukseline ait (kitsas ja pikk).	Eramaa
Piiri saun	Arhitektuurilist ja maastikulist väärtust omav eestruumist köetav suure eesruumiga saun, ehitatud ümber korstnaga saunaks.	Eramaa
Suurõsõõru-Hinni savilaut	Arhitektuurilist ja maastikulist väärtust omav üks vähestest veel hästi säilinud savilautadest, mille katus on väga halvas seisukorras.	Eramaa
Täta kelder	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv arhitektuurilist väärtust omav tüüpiline Karula kelder. Omab maastikulist väärtust.	Eramaa
Sarik-Siimani ait-laut	Kogu hoone on eriaegadel ehitatud ning koosneb eriosadest, laudaosa on madalal kivivundamendil. Maastikuliselt äärmiselt oluline hoone, just taluõue ja talukoha väljanägemise seisukohalt. Omab väga suurt maastikulist väärtust, kuna paikneb suure tee ääres.	Eramaa
Koobassarõ tall	Arhitektuuriliselt oluline Karulale tüüpiline tall. Madalal vundamendil, ees varjualusega.	Eramaa
Saera saun	Karulale tüüpiline suitsusaun, kehvas seisus. Talukompleksi terviku seisukohast oluline hoone.	Eramaa
Uue-Apja laut-küün	Karulale tüüpiline palklaut koos sõrestik küüniga, maastikuliselt ja talukompleksi terviku seisukohast oluline hoone.	Eramaa
Vahi laut-küün	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv Karulale tüüpiline laut-küün. Omab maastikulist väärtust.	Eramaa
Mikile suitsusaun	Arhitektuuriliselt väärtuslik Karulale tüüpiline suitsusaun originaalkujul, vajab remonti.	Eramaa
Mäe-Sibula laut-küün	Karulale iseloomulik palklaut, selle otsas sõrestiklaudisega küün. Maastikuliselt oluline.	Eramaa
Sora popsimaja	Riigiomandis olev kunagine teenijate maja, Karulas pole teada ühtegi teist säilinud teenijatemaja. Katus on läbi.	Riigimaa
Sora maakivi müürid	Riigi omandisse kuuluvad hästisäilinud maakivi müürid, mis vajavad konserveerimist.	Riigimaa
Peräkonnu maakivist laut	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv üks suuremaid Karulakandi maakivi lautasid ülesehitatud viiluga. Seisnud aastaid ilma katusega, müürid tuleks konserveerida. Omab suurt kompleksi ja maastikulist väärtust.	Eramaa

Hoone	Põhjendus	Omandi-vorm
Küünimõtsa seapaht	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv eraldiseiseva palkhoonena ehitatud sealaut, Karula mõistes eriline. Tavaliselt seapaht teise hoone küljes.	Eramaa
Rebäse karjamõisa majandushoone	Ekspertide poolt esile tõstetud mõiskompleksi kuuluv maakivist hoone, vajab konserveerimist Omab maastikulist väärtust.	Jätkuvalt riigimaa
Rebäse karjamõisa peahoone	Ekspertide poolt esile tõstetud mõiskompleksi kuuluv maakivist hoone, vajab konserveerimist Omab maastikulist väärtust.	Jätkuvalt riigimaa
Sibula küün	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv originaalne palkküün, mis asub õuepeal, enamasti on küünid niitude peal Omab maastikulist väärtust.	Eramaa
Astra ait	Ekspertide poolt esile tõstetud kirvega varatud ait (üks vähestest Karulas säilinud kirvenurka hoonetest), mis tähendab, et hoone on vähemalt 120 aastat vana. Omab maastikulist väärtust.	Eramaa
Mundi laut-küün	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv Karulale tüüpiline laut-küün	Eramaa
Mundi ait	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv Karulale tüüpiline ait	Eramaa
Mäeküla ait	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv tüüpiline Karula ait, eriliseks teeb aidaalune kelder ja lai made. Maastikuliselt ja hoonekompleksi osana olulise väärtusega.	Eramaa
Mäe-Mähkli laut	Ekspertide poolt esile tõstetud võimas maakivihoon, vajab konserveerimist. Maastikuliselt ja hoonekompleksi osana väärtuslik.	Eramaa
Väiku-Mändiku ait	Maastikuliselt oluline hoone. Karulale tüüpiline jämedast palgist ait.	Eramaa
Küünimõtsa laut-küün	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv Karulale tüüpiline laut-küün. Oluline kompleksi osa.	Eramaa
Rebäsemõisa rehi	Tegemist ajaloolise väärtusega, maastikuliselt väljapaistval kohal oleva, mõisakompleksi kuulunud maakivist rehega. Maastikuliselt omab väga suurt väärtust. Väga halvas seisus.	Eramaa
Rõõmu maakivist laut	Maastikuliselt olulisel kohal paiknevad maakivist lauda müürid. Vajavad konserveerimist.	Eramaa
Koemõtsa savilaut (Kaika)	Arhitektuuriliselt väärtuslik ning tüübilt eripärane suur savihoone, Karula suurim saviehit. Maastikuliselt oluline hoone.	Eramaa
Koobassarõ ait	Karulale tüüpiline ait, kehvast seisus. Hoonekompleksi osana väärtuslik.	Eramaa
Meose saun	Maastikuliselt väärtuslik palksaun, mis on ümberehitatud korstnaga saunaks. Hoonekompleksi osana väärtuslik.	Eramaa
Mäekonnu laut	Maastikuliselt ja talu kompleks osana väga oluline suuremat sorti maakivist laut, vajab konserveerimist. Jääb tee äärde ja vaateorni vaatevälja.	Eramaa
Püssä tuulik	Ekspertide poolt esile tõstetud ainulaadne laastukattega tuulik. Karulas rohkem selliseid säilinud pole. Omab väga suurt maastikulist väärtust, kuna jääb suure tee äärde.	Eramaa
Saarjärve talu suitsusaun	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv suitsusaun. Omab arhitektuurilist ja hoonekompleksi väärtust.	Eramaa
Sibula palklaut	Ekspertide poolt väärtuslikuks tunnistatud hoonekompleksi kuuluv väike palklaut. Omab olulist kompleksi ja maastikulist väärtust.	Eramaa
Vallimäe ait-laut	Karulale tüüpiline ait. Hoonekompleksi osa.	Eramaa

Lisa 11. Karula rahvusparki suuremad liiva ja kruusakarjäärid

Nimi	Pind	Valdaja	Seisund
Vana-Palu II	5,5	RMK Taheva mk	võsas, tasandamata
Kaugjärve	2,8	RMK Antsla mk	osal. tasandatud
Vana-Palu I	2,6	riik	tasandatud
Palu	2,4	RMK Taheva mk	tasandatud
Ähijärve	1,8	riigi tagavaramaa	tasandatud
Värtemäe I	1,5	Värtemäe kinnistu	võsas, tasandamata
Tätä	1,2	Tätä tagastataval maavaldusel	tasandatud
Lauksilla	1	RMK Antsla mk	tasandatud
Karsi	1	Tõnu Org	võsas, tasandamata
Peräjärve	0,8	RMK Antsla mk	võsas, tasandamata
Värtemäe II	0,6	Värtemäe kinnistu	tasandatud
Küünimõtsa	0,5	riik	võsas, tasandamata
Hallimäe	0,4	RMK, Hallimäe maaüksus	tasandatud
Peräjärve II	0,3	RMK Antsla mk	võsas, tasandamata
Mäekonnu	0,2	riigi tagavaramaa	tasandatud
Mähkli	0,15	riik, teedevalitsus	tasandamata
Kaaramäe	0,1	Kaaramäe kinnistu	tasandatud
Sora	0,06	riigimaa	tasandamata
Rebäse	0,05	Rebase 2	tasandatud
Viitka	0,04	Veetka kinnistu	tasandamata

Lisa 12. Infolehe artiklite sisu

Artikli kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Toimumise aasta										Väärtus
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Ehituskoolituse loengutest kirjutatakse infolehte artiklid (sisulised), kaks korda aastas ilmub üks ehituskoolitusel peetud loeng artiklina (artikli kirjutamise nõue kirjutatakse ehituskoolitusele kutsutava meistri lepingusse sisse).	Ehituskoolitusel kutsutud väärt meistrite tarkused jõuavad ka nende elanikeni, kel koolitusele pole aega tulla.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4.2.1; 4.2.2; 4.1
Miljöö, taluhaljastus, kodukaunistus.	Ilmunud 5 artklit.	3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4.2.2
Pärimust tutvustavad artiklid.	Igal aastal vähemalt 1 pärimuse tutvustus.	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8.3
Kohalikke käsitöövõtete tutvustavad artiklid.	Igal aastal vähemalt 1 käsitöö tutvustus.	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8.4.2
Artiklid traditsioonilisest elulaadist.	Igal aastal vähemalt 1 traditsioonilist elulaadi tutvustav artikkel, sh positiivseid näiteid tutvustavad lood.	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8.4.1
Kombestikku tutvustavad artiklid.	Igal aastal 1 kombestikku tutvustav lugu.	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8.4.1
Võrukeelsed ning võru keelt tutvustavad ja propageerivad artiklid.	Soovitavalts igas lehes, kuid mitte vähem kui kahes lehes aastas. Uue rubriigi loomine "Võru keele ABC", kus lühidalt tutvustatakse võru keele grammatikat, kirjakeelt ja sõnavara.	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8.5
Artiklid Karulasse kolinud ja jäänud noortega, aastas vähemalt üks artikkel.	Suureneb noorte motiveeritus Karulasse jääda.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8.4.1; 8.5; 8.7
Püsielanikonna säilitamise probleemide tutvustamine, vanade püsielanike tutvustused. Ilmuvad Karulasse tulnud noortest kirjutatud artiklitega paralleelselt.	Elujõulise püsielanikonna säilitamise tähtsus ja probleemid on teadvustatud.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8.4.1; 8.5; 8.7
Suuremate maahooldajate tunnustamine infolehes. Hea traditsioonilise talumehe mõttega tehtud metsaraiete teostajate tunnustamine. Ehitajate ja ehitustöid tellinud omanike tunnustamine miljöösse hästi sobivate hoonete ehitamise eest ning hästi renoveeritud hoonete eest. Isikulugude kirjutamine. Positiivsete tegude kirjeldamine.	Maaomanikud, kes teevad ära väga olulise töö maastike ja niitude hooldamisel, tunnevad, et nende tööd hinnatakse. Maaomanikud, kes on teinud häid raieid või on teostanud ehitustöid, mis toetavad rahvusparki väärtusi saavad tunnustatud. Artikkel üks kord aastas.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5.1; 5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.4; 7.8.1; 7.5.2; 7.9.2; 7.9.3; 7.9.5; 4.2.1
Probleemlood sellest, mis väärtusi ohustab rohumaa hooldamata jätmise. Mida toob endaga kaasa valede hooldusvõtete kasutamine (purustamine niidu hooldusvõttena, ülesküundmine, randaalimine).	Inimesed on teadlikud maastike hooldamise olulisusest. Artikkel üks kord aastas.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5.3; 6.5.1; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.3.3; 7.9.3
Probleemartiklid koordineerimata külastustegevuse mõjust kaitseala väärtustele (must-toonekure toitumiskohtades, Ähijärve puisniidul, prahi loopimine, tallamine jne).	Aastas korra on probleemist inimesi teavitatud ning ärgitatud neid rikkumistest järelevalve töötajat teavitama.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.5.1; 6.5.2; 6.6.1.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.6; 7.4.1; 7.4.2; 7.5.4; 7.9.7;

Artikli kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Toimumise aasta											Väärtus
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Ehituskoolituste loengutest kirjutatakse infolehte artiklid (sisulised), kaks korda aastas ilmub üks ehituskoolitusel peetud loeng artiklina (artiklid kirjutamise nõue kirjutatakse ehituskoolitusele kutsutava meistri lepingusse sisse).	Ehituskoolitusel kutsutud väärt meistrite tarkused jõuavad ka nende elanikeni, kel koolitusele pole aega tulla.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4.2.1; 4.2.2; 4.1	
Erinevaid kaitsealuseid liike tutvustavad artiklid sh käsitletakse häirimise potentsiaalset mõju must-toonekure, väike-konnakotka ja kalakotka pesitsemisele ning manguajal metsisele, metssigade lisasöötmisalade ja nende kõrge arvukuse mõjust metsise pesitsusedukusele jne. Lisaks erinevatest kaitsealustest liikidest probleemartiklite kirjutamine: kalakotka, nahkhiirte, saarma, palu-karukella, II kategooria käpaliste ja võtmeheinade kohta.	Inimesed on teadlikumad Karula rahvuspargi alale jäävatest haruldastest liikidest ning neid ohustavatest teguritest. Artikkel üks kord aastas.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	7.4.1; 7.4.3; 7.4.4; 7.6.2; 7.9.3; 7.9.4; 7.9.7; 7.9.9; 7.10.1; 7.10.2	
Artiklid loodushoiu ja PRIA toetuste taotlemise kohta, taotlejale esitatavatest nõudmistest ning erinevatest võimalustest.	Maaomanikud on igal kevadel informeeritud toetussüsteemi korrast ja võimalustest.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5.3; 6.5.2; 6.5.3; 6.5.4	
Erinevatele niidutüüpidele sobivate ja mitte sobivate hooldus- ja taastusvõtete tutvustamine (purustamine, äke, pealtparandamine, põletamine, väetamine jne). Selgitatakse, millised masinad milliste koosluste hooldamiseks sobivad.	Maaskasutajatel on olemas teave, kuidas on võimalik nende kasutuses olevaid väärtuslikke niidukooslusi majandada nii, et need väärtused säiliks.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	6.5.2, 6.5.3; 6.5.4; 7.9.2	
Karjatamise teemade käsitlemine. Selgitatakse, milline on karjatuskoormus, mis ületab väärtuslike niitudele sobiva koormuse, mis mõju on loomade metsas karjatamisel ning kus ja kui palju seda on mõeldav teha ning et enne kui see selge on, tuleks metsas karjatamisega piiri pidada. Kirjeldatakse puiskarjamaade tähtsust ning paraja karjatamise olulisust maastike ja niitude säilimisele jne.	Inimesed on teadlikumad karjatamise mõjust.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	6.5.2; 6.6.3.3; 7.9.5	
Kuidas hoida meie maastikuid kaunina, millest sõltub maastikuilu: maastikumustri muutumine (väikesmate niidusiilude suuremateks massiivideks liitmine, massiivsete aedade rajamine, metsastamine), mittetraditsiooniline hooldamine (niidusiilude, tee- ja metsaservade hooldamata jätmise).	Ilmunud 5 artiklit.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5.3; 6.5.2; 7.4.4; 6.6.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.2.1;	
Selgitada erinevate raiete positiivset ja negatiivset mõju erineva kaitserežiimi, -väärtuse ja erinevat tüüpi metsakooslustele. Ning millist mõju omavad raied maastikele. Metsaaluse pinnase kahjustamise mõju kaitsealuste seente elupaikadele ning raietööde käigus metsaaluste risustamise mõju puhkemetsadele.	Ilmunud 5 artiklit.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5.2; 5.3, 6.5.1; 6.6.1.1; 6.6.1.2.1; 6.6.1.2.2; 6.6.2.1; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.1; 6.6.3.4; 6.6.3.5; 6.6.3.6; 6.6.4; 6.6.5; 7.1	

Artikli kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Toimumise aasta											Väärtus
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Ehituskoolituste loengutest kirjutatakse infolehte artiklid (sisulised), kaks korda aastas ilmub üks ehituskoolitusel peetud loeng artiklina (artikli kirjutamise nõue kirjutatakse ehituskoolitusele kutsutava meistri lepingusse sisse).	Ehituskoolitusel kutsutud väärt meistrite tarkused jõuavad ka nende elanikeni, kel koolitusele pole aega tulla.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4.2.1; 4.2.2; 4.1	
Selgitatakse metsamuutuste positiivset ja negatiivset mõju erinevatele liikidele: kuuse ja surnud kuuse osakaalu tõusu positiivne mõju laanerähni asurkonnale ja surnud lehtpuude osakaalu tõusu positiivne mõju valgeselg-kirjurähni populatsioonile, salumetsade ja lodu-sanglepikute vähesuse tugev negatiivne mõju valeselg-kirjurähni populatsioonile, surnud puude raie ja seeläbi kuivade ja õõnsate puude kadumise tugev negatiivne mõju nahkhiirtele, karvasljalg-kaku, valgeselg-kirjurähni ja laanerähni populatsioonidele, metsamuutuste (puuliikide osakaalu muutumine, vanade metsade ja suurte puude kadumine) negatiivne mõju kaitsealuste seente, haruldase liblika sõõriksilma, kanakulli ja karvasjalg-kaku elupaikadele, pesapaikade ja puude kadumise negatiivne mõju väike-konnakotka, valgeselg-kirjurähni ja laanerähni asurkondadele, raiete positiivne ja negatiivne mõju metsiseelupaikades, raiete negatiivne mõju samblaliigi sulgja õhiku ja II kategooria metsas kasvavate käpaliste kooslustele, kuklaste asurkonnale, kivisalisliku, must-toonekure, kalakotka ja käsitiivaliste asurkondadele.	Ilmunud 5 artiklit.	1	*	*			*	*	*			7.1; 7.3; 7.4.4; 7.5.3; 7.8.2; 7.9.2; 7.9.3; 7.9.4; 7.9.6; 7.9.7; 7.9.8; 7.10.2;		
Metsapõlengute teemat avavad artiklid: mis juhtudel võivad metsapõlengud omada positiivset mõju, millised liigid sõltuvad põlenud puidust, kuidas käituda metsapõlengute korral, kuidas võiks ringi käia metsaga, mis on põlenud.	Inimesed oskavad metsapõlengutes näha ka positiivseid momente.	1	*	*			*	*	*				5.2; 6.6.1.1; 6.6.1.2.1; 6.6.1.2.2; 6.6.2.2.1; 6.6.2.2.2; 6.6.3.5	
Ehitamisega seotud küsimuste infolehes käsitlemine: selgitada, millised peavad olema ehitise proportsioonid, et ehitus sobiks vanade säilinudhoonetega talukompleksi, kuidas säilitada vanu ja väärtuslikke hooneid, kuidas tuleks ehitised maastikus paigutada, et need võõrana ja ebasobivana ei tunduks, mis mõju on ehitustegevusel ja pinnase planeerimisel maastikele ja kuidas mõjutab hoonete vale planeerimine maastike ja inimeste elukeskonda. Tutvustatakse infolehes kaitsekorralduskava ehitustegevuse üldisi põhimõtteid.	Inimesed on teadlikud ehitustegevuse mõjust maastikele ja külamiljööle ning teavad, mis moodi negatiivseid mõjusid minimeerida.	1	*	*		*	*	*	*			5.1; 5.3; 4.2.1; 7.10.2		
Infrastruktuuri hooldamise ja rajamisega seotud problemaatikat avavad artiklid: kuidas tuleks olemasolevaid teid renoveerida nii, et säiliks nende maastikuline väärtus, millist mõju omab infrastruktuuri rajamine. Milliseid liike ohustab teede hooldamine ning kuidas neid ohte vältida.	Inimesi on teavitatud infrastruktuuride väärtusest, headest renoveerimisviisidest ja sellega seonduvatest ohtudest.	1	*	*			*	*	*			5.1; 5.2; 5.3; 7.4.1; 7.4.5		

Artikli kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Toimumise aasta											Väärtus
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Ehituskoolituse loengutest kirjutatakse infolehte artiklid (sisulised), kaks korda aastas ilmub üks ehituskoolitusel peetud loeng artiklina (artikli kirjutamise nõue kirjutatakse ehituskoolitusele kutsutava meistri lepingusse sisse).	Ehituskoolitusel kutsutud väärt meistrite tarkused jõuavad ka nende elanikeni, kel koolitusele pole aega tulla.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4.2.1; 4.2.2; 4.1	
Maa-ainese võtmisega seotud probleemaatika avamine: mis mõju on sellel maastikele ning kivisisaliku elupaikadele.	Kirjutatud 2 artiklit	1	*		*		*		*		*		5.1; 5.3; 7.8.2; 7.10.2	
Erosiooni ohtudest teavitamine ning erosiooni tekkimise põhjuste selgitamine (raie, kaevandamine järskudel nõlvadel).	Kirjutatud üks artikkel.	1					*						5.1; 5.2; 6.6.1.2.1; 6.6.1.2.2	
Artikli kirjutamine veekogude eutrofeerumise põhjustest ja sellest tulenevatest ohtude järve seisundile ja järve elustikule.	Kirjutatud 2 artiklit.	1	*						*				7.4.2; 7.4.9; 7.5.1; 7.6.2; 7.7; 7.9.7; 7.10.2	
Artikkel järvede ja tiikide veerežiimi muutmise, õõtsikute eemaldamise, vooluveekogude paisutamise, veekogude täisajamise mõjudest järvede seisundile ning järvede ja tiikide elustikule.	Kirjutatud 3 artiklit.	1	*				*				*		6.1.1; 6.1.2; 6.2; 6.3.1; 6.4; 7.4.12, 7.6.1; 7.7; 7.8.1;	
Kuivendamise probleemi avavad artiklid: mis mõju on oskamatul kuivendussüsteemide taastamisel (liiga sügavalt lahti kaevamisel) niisketele ja märgatele niitudele ning soodele, kuidas mõjub kraavide kinni kasvamine väärtuslikele liikidele ja kooslustele, mille poolest on olulised looduslikud ojad ja miks süvendamine vähendab nende väärtust.	Kirjutatud 2 artiklit.	2					*				*		5.3; 6.2.; 6.3.1; 6.3.2; 6.4; 6.5.3; 6.5.4; 6.6.1.1; 6.6.1.2.1; 6.6.1.2.2; 6.6.3.5; 7.4.4; 7.4.7; 7.5.2; 7.8.1; 7.9.4; 7.10.1	
Artikkel reostuse teemal: järved, tiigid, sood ja allikad. Mis on ohud koosluste seisundile ning seal elavatele liikidele.	Kirjutatud 1 artikkel.	2					*						6.1.1; 6.1.2; 6.2; 6.3.1; 6.3.2; 6.4; 7.6.1; 7.8.1	
Kalade asustamise probleemi käsitlemine: kuidas võib mõjuda kontrollimatu kalade asustamine järvedesse ning milline on tiikidesse kalade asustamise mõju mudakonna kudemisveekogudele.	Kirjutatud 2 artiklit.	2		*				*					6.1.1; 7.8.1	
Röövpüügi probleemi käsitlemine järelvalve päevikutes.	Inimesed on teadlikud probleemist ning teavitavad järelvalve töötajat rikkumistest.	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	6.1.1; 7.6.2	
Jahitemaatika käsitlemine: miks on kehtestatud jahipiirangud, mis mõju on metssigade lisasöötmisel ja kõrgel arvukusel metsise asurkonnale, kuklaste populatsioonidele ning II kategooria käpalisele.	Inimesed (sh jahimehed) mõistavad paremini jahipiirangute vajadust ning metssea kõrge arvukuse väärtusi kahjustavat mõju.	2		*				*				*	7.9.9; 7.4.4; 7.5.4	
Antakse ülevaade kopra poolt tekitatud üleujutuste negatiivsetest ja positiivsetest mõjudest.	Ilmunud 2 artiklit.	2			*				*				6.1.2; 6.2; 6.6.4; 7.10.1	

Artikli kirjeldus	Tulemus	Pri ori tee t	Toimumise aasta										Väärtus
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Ehituskoolituste loengutest kirjutatakse infolehte artiklid (sisulised), kaks korda aastas ilmub üks ehituskoolitusel peetud loeng artiklina (artiklid kirjutamise nõue kirjutatakse ehituskoolitusele kutsutava meistri lepingusse sisse).	Ehituskoolitusel kutsutud väärt meistrite tarkused jõuavad ka nende elanikeni, kel koolitusele pole aega tulla.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4.2.1; 4.2.2; 4.1
Kaitsekorda tutvustavad artiklid: miks mingid piirangud kuhugi on sätestatud ja milliste väärtuste säilitamiseks need mõeldud on.	Ilmub vähemalt üks artikkel aastas.	1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5.1; 5.2; 5.3; 6.1.1; 6.1.2; 6.3.1; 6.3.2; 7.9.1; 7.9.2; 7.9.3; 7.9.4; 7.9.5; 7.9.6; 7.9.7; 7.9.8; 7.9.9

Lisa 13 Eelisjärjestamise üldised põhimõtted

Eelisjärjestamise aluseks on

- kaitse-eeskirjas sätestatud põhiväärtused ja kaitse-eesmärk,
- kaitseala tüüp,
- ohutegurite aktuaalsus ja mõjus,us,
- info olemasolu ja adekvaatsus,
- meetoodika ja teostajate olemasolu,
- majanduslike ressursside ja tehnoloogia olemasolu,
- eesmärgi saavutatavus ning selleks tehtavate tegevuste kulutuste ja tulemuse eeldatav suhe.
- alal esineva kaitseväärtuse looduskaitseline hinnang (näit kõrge, keskmine, madal), eelistades kõrgema hinnanguga väärtusi.

- Eelistada tuleb tegevusi, mis on suunatud mitme kaitse-eesmärgi täitmisele ja mitme väärtuse säilimisele.

Tegevused on tähtsusklassidesse rühmitatud alljärgnevalt (tähtsusklassidest 1. on olulisim):

1. tähtsusklassi kuuluvad:

- seadusega ette nähtud tegevused (valitsemine, tähistamine, kaitsekohustuse teatiste väljastamine, kaitsekorralduskava uuendamine jms);
- kaitseala põhiväärtuste säilitamisele suunatud tegevused tugevate ohutegurite puhul
- kaitsekorra tulemuslikkuse kontroll
- tegevused, mis on suunatud mitme väärtuse säilimisele

2. tähtsusklassi kuuluvad:

- kaitse-eesmärgi täitmiseks vajalikud põhiväärtuste taastamisele suunatud tegevused;
- kaitsealal selgitatud täiendavate kaitseväärtuste säilitamisele suunatud tegevused,
- põhiväärtusi ohustavate nõrkade või potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele suunatud tegevused
- uuringud, mis on suunatud väärtuste ohustatuse selgitamisele.

3. tähtsusklassi kuuluvad

- kaitseala tutvustamisele ja eksponeerimisele suunatud tegevused,
- täiendavate väärtuste taastamisele suunatud tegevused
- täiendavaid väärtusi ohustavate nõrkade või potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamine,
- teadustöö, arendavad ja toetavad tegevused, mis ei ole otseselt kaitse-eesmärkide täitmiseks vajalik sh täiendavate väärtuste selgitamisele suunatud uuringud.

Täiendav eelisjärjestamine kaitse-eesmärkide sees objektide kaupa.

Kuna Karula rahvusparki kaitse-eesmärk on nii looduslike kui pool-looduslike koosluste kaitse, ei saa omavahel võrrelda ja eelisjärjestada pool-looduslike koosluste kaitsele suunatud tegevusi ja looduslike koosluste kaitsele suunatud tegevusi. Seetõttu tuleb eraldi eelisjärjestada

- pool-looduslike koosluste hooldustööd ja alad, kus neid teostada
- looduslike kooslustega seotud tööd.

Sama eesmärgi piires eelisjärjestamine eelisjärjestatakse alljärgneva tabeli alusel, kusjuures arvestatavaid näitajaid tuleb sõltuvalt väärtusest kohandada. Tabelist saadud punktide alusel grupeeritakse planeeritavad tegevused lähedaste hindepunktide summadega rühmadesse, misjärel saab anda neile tähtsusklassid.

Kaitse-eesmärk	Loodus- kaitseline hinnang	Säilitamine	Ohutegur toimiv	Mitu väärtust	Eeldused	Punkte kokku	Prioriteet
----------------	----------------------------------	-------------	--------------------	---------------	----------	-----------------	------------

- Kaitse-eesmärk - kas väärtus, mille säilimiseks tegevus on planeeritud, on sätestatud kaitse-eeskirjas kaitse-eesmärgina. Juhul kui on, saab tegevus 3 punkti, kui pole ja tegemist on täiendava väärtuse säilitamiseks vajaliku tegevusega, siis 0 punkti.
- Looduskaitseline hinnang - kui suure väärtusega on väärtus, mille tegemiseks seda tegevust vaja on? Näiteks natura hinnang, liigi kaitsekategooria vms. Lähtuda põhimõttest, et Natura hinnang A või B ja kaitsekategooria I ja II annavad 2 punkti ja Natura väärtus C ja III kaitsekategooria annab 1 punkti.
- Säilitamine - kas tegemist on tegevusega, mis on suunatud väärtuse säilitamisele (1 punkt) või tegevusega, mis on suunatud väärtuse taastamisele (0 punkti).
- Ohutegur - kas tegemist on tegevusega, mis on suunatud tugeva negatiivse mõju vastu (3 punkti) või tegevusega, mis on suunatud nõrga või potentsiaalse negatiivse mõju vastu (1 punkt) või ebaselge mõjuteguri vastu (0 punkt).
- Mitu väärtust - kas tegevus annab panuse ühe (0 punkti), kahe (1 punkt) või rohkema väärtuse kaitse (2 punkti).
- Eeldused - kas tegevuste teostamiseks on olemas/teada teostajad, meetoodika, info, raha. Eeldused halvad (0 punkti), eeldused head (1 punkt).

Hindamis- kriteeriumi kaalukuse määramise maatriks	Kaitse- eesmärk	Loodus- kaitseline hinnang	Säilitamine	Ohutegur toimiv	Mitu väärtust	Eeldused	Summa	Max punktid	Hindamissüsteem
Kaitse-eesmärk		1	1	0,5	0,5	1	4	3	Süsteem 0-3
Loodus- kaitseline hinnang	0		1	0,5	0,5	1	3	21	C/III, 2 A,B/I,II
Säilitamine	0	0		0	0	1	1	1	Süsteem 0-1
Ohutegur toimiv									
Mitu väärtust	0,5	0,5	1		1	1	4		Mõjutegur (ebaselge 0, 3nõrk/potentsiaalne 1, tugev 3)
Eeldused	0,5	0,5	1	0		1	3		Üks väärtus 0, kaks väärtust 1, 2rohkem kui kaks väärtust 2
	0	0	0	0	0		0	0	Süsteem 0-1

